

REFORMÁTUS KALENDÁRIUM A 2011. ESZTENDŐRE

REFORMÁTUS KALENDÁRIUM
A 2011. ÉVRE

**REFORMÁTUS
KALENDÁRIUM
A 2011. ÉVRE**

**KIADJA
A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET**

A kalendáriumot szerkesztette:

Bereczki András
paptamási lelkipásztor

Korrektor:

Babes Ar dai Erika
Wagner Erik

Tördelőszerkesztő:

Kraftsikné Petrikó Ildikó

Borítóterv:

Szomor Attila

A címlapon:

A Nagyvárad-csillagvárosi református templom tornya
Épült 2007-ben (Vilidár Andrea felvétele)

A hátlayan:

A Pósalakán 2010-ben felavatott háborús emlékmű dísze:
a Turulmadár a Szent Koronán

ELŐSZÓ

Újratervezés

A gépkocsi műholdas nyomkövető készüléke gyakran rászól a tájékozatlan vezetőre, ha eltévesztette az irányt, és útvonal-módosítást ajánl újratervezéssel. A néhány ezer méter magasban lévő okos szerkezet milliónyi járművel van kapcsolatban és mindeniknek képes újratervezni az útját, vagy végső soron visszafordítania a sehova vivő ösvényről.

A hívó embernek a technikai fejlődést megelőzően, és azután, ameddig ember él a földön, megvolt és meglesz a maga nyomkövetője. Ha a kételkedő és a létező Istent tagadó ember magába száll, akkor felismerheti, hogy éppen a keze közül kikerülő műszer bizonyítja, hogy létezik a mindent nyomon követő, a helyes, avagy a téves útválasztást elbírálni képes szerkezettől sokkal érzékenyebb nyomkísérő, Aki az utazót testi-lelki egészében ismeri. A számítógépek világa lassan igazolni fogja, hogy több ezer évvel ezelőtt nem tévedtek azok, akik hitték és tudták, hogy Isten minden emberről tud mindent. „Alaktalan testemet már látták szemeid, könyvedben minden meg volt írva, a napok is melyeket nekem szántál, bár még egy sem volt meg belőlük” (Zsolt139,16).

Isten nem vádolható azzal, hogy csak látott bennünket, és nem figyelmeztetett volna. Sőt, a nyomkövető gépektől eltérően, amelyek a tévedés beálltát állapítják meg, Ő megelőlegezi terveivel és szándékával a mi életünk biztos haladását. A Krónikák első könyve feljegyezi, hogy Dávid a templom kész tervét nyújtja át fiának, Salamonnak. Különleges ez a terv, mert nem a zsoltáros király értelme alkotta, hanem „amit a Lélek adott neki” (1Krón28,12). A szülő példája áll előttünk, felelős nemzedékek, amelyek értékeket örökítenek utódjaikra. Óhatatlanul eszünkbe jut, vajon a mi nemzedékünk milyen jussal él, és mit fog átörökíteni? Amikor hálával összesítjük az eredményeket, büszkéek vagyunk a mieink sikereire, és nagyszerű teljesítmények szerzőit ünnepeljük, de annyira elkeserítő, ha egyre többször az ellenkezőt tapasztaljuk. Szomorú, ha káromkodó gyermekkel, utcára dobott fiatallal, vagy kolduló öreggel találkozunk. Nem tagadhatjuk, hogy az ilyen jelenségek élő bizonyítékai a szülő felelőtlenségének. Nem adta át a tervet, vagy azért, mert nem is volt már, vagy elveszítette. Romlásba hanyatló világunk állapotát nem elegendő csak feltérképezni, kevés a múlt hibáira visszamutatni. Újratervezésre van szükség! Dávid terve a Lélektől van és a háttérben „az Úr kezéből származó írás” tanítása (1Krón 28,19). Az

áldást hordozó vállalkozás a templom építésében van. Isten házáat, az egyházat, a Szentlélek templomát, és a magunk egyéni életét kell megépítenünk. Meg kell építenünk a nemzetünk mai templomát, mert most már kevés a régmúlt emlékeiből tengődnünk. Remélem, világosan érzékeli mindenki, hogy több van ebben a figyelmeztetésben annál, hogy fáradságot nem kímélve munkálkodunk a „falakon”, mert nekünk lelki közösséget, imádkozó nemzetet, hálát hordozó magyarságot szükséges megvalósítanunk. A lelki templom megépülése elengedhetetlenül kell a fejlődés folyamatához, a családok egészségéhez, a mindennapok küzdelméhez.

Dávid csak a tervek elkészítéséig jutott. Salamonnak már nem veszi el ez a munka a drága idejét. Mégis észlelhető egy leheletnyi késlekedés, visszafogottság. Lelke mélyén bizonyára azt vizsgálta, hogy vajon tényleg ez az ő első feladata, a tanács valóban követhető-e, nem kellene-e felülbírálni a szülőt, aki álmait a gyermek által kívánja létrehívni. Látja kortársait, akik között rengeteg a bátortalan, a megfáradt, a félelemmel meghátrált. Ott vannak a papok, a templom szolgálói, ők sem jelentenek vigasztalást. Közülük sokan még csak igazat sem tudnak mondani, Istenről is hazudnak. Egymást bántják az emberek, ahányan vannak, annyi a követelés, az érdek és az önös cél. Nehéz helyzetben van Salamon!

Minden bizonnyal Dávid megsejti a Salamonban végbemenő lelki tusát, hiszen a tények és a lehetőségek mindkettőjük előtt jól ismertek. Megszólal, és a lehető legcsodálatosabb tanácsot adja fiának, amely mára is érvényes. „Légy erős, légy bátor és cselekedj! Ne félj és ne rettegj, mert az Úristen, az én Istenem, veled van, nem hagy cserben, és nem hagy el, amíg be nem fejezed az Úr háza szolgálatához szükséges valamennyi munkát. Nézd, itt vannak a papok és a lévíták csapatai az Isten háza minden szolgálatára. Veled vannak minden munkára készen, mindenféle szolgálathoz értve, és a vezetők, meg az egész nép mindenben rendelkezésedre áll” (1Krón 28,20-21).

Minden bizonnyal nekünk is meg kell sejtenuünk, hogy ez a tanács a mienk is. Nem későn érkező megállapítás, nem szemrehányó hibarögzítés és nem is kioktató elmélet. Nem a műholdról érkező, eltévedést igazoló nyomkövető bejelentés. Isten tanácsa ez, jövőt ígérő, életet adó, testvérré mutató, nemzetet alkotó, azaz az igazi templom alapja. Ha netalán valaki kételkedne abban, hogy neki is része van ebben a feladatban, gondolja át az üzenetet, és meghallja a felülről jövő biztatást, és végrehajtja az újratervezést.

Nagyvárad, 2010 Adventjében

Istentől megáldott boldog új esztendőt kívánok:

CSÚRY ISTVÁN
püspök

WASS ALBERT

Intelem

*A félvilágot is befuthatod,
más ember földjén testvértelen leszel,
s elfúj a szél, mint kósza őszi lombot,
ha nemzetedről megfeledkezel!*

*Té bús magyar, kit száműzött hazád
s idegen zsarnok lakja otthonod:
bús sorsodért ne vádold nemzeted,
kit úgy tűnik, Isten is elhagyott.*

*A látszat csal, Isten ma is a régi.
Té hagytad el őt, te és a többiek,
s amíg vissza nem zarándokoltok Hozzá,
s a múlt hibáit le nem törlitek:*

*Magyar földön nem lesz új Magyarország,
gaz és szemét nem terem nemzetet!
s a gyűlöletet nem mossa le semmi,
csak az összetartó igaz szeretet!*

Január

BOLDOGASSZONY HAVA

1. Szombat	Újév, Fruzsina	3Móz 1	ApCsel 1,1-14	Jel 21,1-7
„Te, Uram, mindeneknek szívét ismered.“ (ApCsel 1,24)				
2. Vasárnap	Ábel, Ákos	3Móz 2	ApCsel 1,15-26	Zsolt 147,2-20
3. Hétfő	Benjámin	3Móz 3	ApCsel 2,1-13	
4. Kedd	Angéla, Títusz, Leona	3Móz 4	ApCsel 2,14-36	○
5. Szerda	Simon, Árpád, Edvárd	3Móz 5,1-13	ApCsel 2,37-47	
6. Csütörtök	Gáspár, Menyhért, Boldizsár	3Móz 5,14-26	ApCsel 3,1-10	
7. Péntek	Attila, Etele	3Móz 6	ApCsel 3,11-26	
8. Szombat	Gyöngyvér, Artúr, Virág	3Móz 7,1-21	ApCsel 4,1-22	
„Aki hálaáldozattal áldozik az Úrnak, maga vigye az ő áldozatát.“ (3Móz 7,29)				
9. Vasárnap	Marcell	3Móz 7,22-38	ApCsel 4,23-31	Zsolt 29
10. Hétfő	Melánia, Vilma, Vilmos	3Móz 8	ApCsel 4,32-37	
11. Kedd	Ágota, Baltazár, Barna	3Móz 9	ApCsel 5,1-11	
12. Szerda	Ernő, Erna	3Móz 10	ApCsel 5,12-32	►
13. Csütörtök	Veronika	3Móz 11	ApCsel 5,33-42	
14. Péntek	Bódog, Vidor	3Móz 12	ApCsel 6,1-7	
15. Szombat	Lóránt, Loránd	3Móz 13,1-28	ApCsel 6,8-15	
„Én vagyok a te atyáidnak Istene.“ (ApCsel 7,32)				
16. Vasárnap	Gusztáv, Dániel	3Móz 13,29-59	ApCsel 7,1-53	Zsolt 40,1-11
17. Hétfő	Antal	3Móz 14,1-32	ApCsel 7,54-60	
18. Kedd	Piroska	3Móz 14,33-57	ApCsel 8,1-3	
19. Szerda	Sára, Máriusz, Sarolta	3Móz 15	ApCsel 8,4-25	●
20. Csütörtök	Fábián	3Móz 16	ApCsel 8,26-40	
21. Péntek	Ágnes	3Móz 17	ApCsel 9,1-9	
22. Szombat	Vince, Alfonz	3Móz 18	ApCsel 9,10-30	
„Ne orozzatok, se ne hazudjatok, és senki meg ne csalja az ő felebarátját.“ (3Móz 19,11)				
23. Vasárnap	Rajmund, Emerencia, Zelma	3Móz 19	ApCsel 9,31-43	Zsolt 27,1-10
24. Hétfő	Timót, Henrik	3Móz 20	ApCsel 10,1-16	
25. Kedd	Pál, Bottyán	3Móz 21	ApCsel 10,17-33	
26. Szerda	Vanda, Paula	3Móz 22,1-16	ApCsel 10,34-48	◄
27. Csütörtök	Angéla, Zsolt, Lujza	3Móz 22,17-33	ApCsel 11,1-18	
28. Péntek	Károly, Karola, Tamás	3Móz 23,1-22	ApCsel 11,19-30	
29. Szombat	Adél, Eta, Léda, Emőke	3Móz 23,23-44	ApCsel 12,1-5	
„Péter elbeszélé, mimódon hozta ki őt az Úr a tömlöcből.“ (ApCsel 12,17)				
30. Vasárnap	Gellért, Martina, Noémi	3Móz 24	ApCsel 12,6-19	Zsolt 15
31. Hétfő	Petúr	3Móz 25,1-34	ApCsel 12,20-25	

[illegible]

Február

BÖJTTELŐ HAVA

1. Kedd	Ignác, Efraim	3Móz 25,35-55	ApCsel 13,1-12	
2. Szerda	Karolina, Apor, Aida	3Móz 26,1-39	ApCsel 13,13-41	
3. Csütörtök	Balázs, Nimród	3Móz 26-40-46	ApCsel 13,42-52	○
4. Péntek	Ráchel, Janka, Csenge	3Móz 27	ApCsel 14,1-7	
5. Szombat	Ágota, Ingrid	4Móz 1	ApCsel 14,8-20	

„Az Izrael fiai, kiki az ő zászlója alatt, a gyülekezet sátora körül járjon.“ (4Móz 2,2)

6. Vasárnap	Dorottya, Dóra	4Móz 2	ApCsel 14,21-28	Zsolt 112
7. Hétfő	Tódor	4Móz 3	ApCsel 15,1-11	
8. Kedd	Aranka	4Móz 4,1-16	ApCsel 15,12-21	
9. Szerda	Abigél, Apollónia	4Móz 4,17-49	ApCsel 15,22-35	
10. Csütörtök	Elvira	4Móz 5	ApCsel 15,36-41	
11. Péntek	Bertold, Dezső, Adolf	4Móz 6,1-21	ApCsel 16,1-5	●
12. Szombat	Evelin, Lídia	4Móz 6,22-27	ApCsel 16,6-10	

„Lidiának az Úr megnyitá szívét, hogy figyelmezzon azokra, amiket Pál mond.“ (ApCsel 16,14)

13. Vasárnap	Ella, Linda, Fruzsina	4Móz 7,1-41	ApCsel 16,11-15	Zsolt 119,1-8
14. Hétfő	Bálint, Valentin	4Móz 7,42-89	ApCsel 16,16-24	
15. Kedd	Kolos, Levente	4Móz 8	ApCsel 16,25-34	
16. Szerda	Julianna, Samu, Lilla	4Móz 9,1-14	ApCsel 16,35-40	
17. Csütörtök	Donát	4Móz 9,15-23	ApCsel 17,1-9	
18. Péntek	Konrád, Zenkő	4Móz 10,1-10	ApCsel 17,10-15	●
19. Szombat	Zsuzsanna, Zsuzsa, Ozsvát	4Móz 10,11-36	ApCsel 17,16-21	

„Nem viselhetem én magam mind ez egész népet, mert erőm felett van.“ (2Móz 11,14)

20. Vasárnap	Aladár, Álmos	4Móz 11,1-15	ApCsel 17,22-34	Zsolt 119,33-40
21. Hétfő	Eleonóra	4Móz 11,16-35	ApCsel 18,1-17	
22. Kedd	Gerzson, Zétény	4Móz 12	ApCsel 18,18-28	
23. Szerda	Alfréd, Mirtil	4Móz 13	ApCsel 19,1-7	●
24. Csütörtök	Mátyás, Jázmin, Etel	4Móz 14,1-25	ApCsel 19,8-22	
25. Péntek	Géza	4Móz 14,26-45	ApCsel 19,23-40	
26. Szombat	Edina	4Móz 15,1-21	ApCsel 20,1-12	

„Az erőtlenekekről gondot kell viselni, mert: Jobb adni, mint venni.“ (ApCsel 20,35)

27. Vasárnap	Ákos, Amarilis, Bátor	4Móz 15,22-41	ApCsel 20,13-38	Zsolt 131
28. Hétfő	Elemér	4Móz 16	ApCsel 21,1-16	

[illegible]

Március

BÖJTMÁS HAVA

1. Kedd	Albin, Gyopár	4Móz 17,1-15	ApCsel 21,17-26	
2. Szerda	Lujza, Dalma	4Móz 17,16-28	ApCsel 21,27-40	
3. Csütörtök	Kornélia	4Móz 18	ApCsel 22,1-21	
4. Péntek	Kázmár, Zoltán	4Móz 19	ApCsel 22,22-30	○
5. Szombat	Adorján, Adrián	4Móz 20,1-13	ApCsel 23,1-11	

„Felménének a Hór hegyére az egész gyülekezet láttára.“ (4Móz 20,27)

6. Vasárnap	Inez, Leonóra	4Móz 20,14-29	ApCsel 23,12-22	Zsolt 31,1-6.20-25
7. Hétfő	Tamás	4Móz 21,1-9	ApCsel 23,23-35	
8. Kedd	Zoltán, Apolka	4Móz 21,10-35	ApCsel 24,1-21	
9. Szerda	Franciska, Fanni	4Móz 22	ApCsel 24,22-27	
10. Csütörtök	Ildikó	4Móz 23	ApCsel 25,1-12	
11. Péntek	Szilárd, Borsika	4Móz 24	ApCsel 25,13-27	
12. Szombat	Gergely, Gergő	4Móz 25	ApCsel 26,1-23	

„Azért jelentem meg neked, hogy téged szolgálóvá és biznysággá rendeljelek.“ (ApCsel 26,16)

13. Böjtfővasárnap	Krisztián, Ajtony	4Móz 26	ApCsel 26,24-32	Zsolt 32
14. Hétfő	Matild, Tilda, Pólika	4Móz 27,1-11	ApCsel 27,1-8	
15. Kedd	Kristóf, Lukrécia	4Móz 27,12-23	ApCsel 27,9-26	

NEMZETI ÜNNEP

16. Szerda	Henrietta, Lujza	4Móz 28,1-15	ApCsel 27,27-44	
17. Csütörtök	Gertrúd, Patrik	4Móz 28,16-31	ApCsel 28,1-10	
18. Péntek	Sándor, Ede, Szandra	4Móz 29,1-11	ApCsel 28,11-15	
19. Szombat	József, Jozefina	4Móz 29,12-39	ApCsel 28,16-31	●

„Ha valaki esküt tesz az Úrnak, meg ne szegje az ő szavát.“ (4Móz 30,2)

20. Vasárnap	Koppány, Hubert	4Móz 30	1Kor 1,1-9	Zsolt 121
21. Hétfő	Benedek, Bence	4Móz 31	1Kor 1,10-17	
22. Kedd	Izolda, Beáta, Lea	4Móz 32	1Kor 1,18-31	
23. Szerda	Emőke	4Móz 33	1Kor 2,1-5	
24. Csütörtök	Gábor	4Móz 34	1Kor 2,6-16	
25. Péntek	Irén, Csillag	4Móz 35,1-8	1Kor 3,1-5	
26. Szombat	Emánuel, Larissza	4Móz 35,9-34	1Kor 3,6-17	◐

„Ismeri az Úr a bölcsek gondolatait.“ (ApCsel 3,20)

27. Vasárnap	Hajnalka, Hajnal	4Móz 36	1Kor 3,18-23	Zsolt 95
28. Hétfő	Gedeon, Johanna	Zsolt 1	1Kor 4,1-5	
29. Kedd	Augusztá, Jónás, Márk	Zsolt 2	1Kor 4,6-13	
30. Szerda	Zalán, Amadé	Zsolt 3	1Kor 4,14-21	
31. Csütörtök	Árpád, Benő	Zsolt 4	1Kor 5,1-8	

[illegible]

Április

SZENT GYÖRGY HAVA

1. Péntek	Hugó	Zsolt 5	1Kor 5,9-13
2. Szombat	Áron	Zsolt 6	1Kor 6,1-8

„Az én paizsom az Istennél van.“ (Zsolt 7,11)

3. Vasárnap	Richárd, Keresztély	Zsolt 7	1Kor 6,9-20	Zsolt 143	○
4. Hétfő	Csaba, Ambrus, Izidor	Zsolt 8	1Kor 7,1-11		
5. Kedd	Vince, Kocsárd	Zsolt 9	1Kor 7,12-16		
6. Szerda	Vilmos, Bíborka, Édua	Zsolt 10	1Kor 7,17-24		
7. Csütörtök	Orsolya, Herman, Ármin	Zsolt 11	1Kor 7,25-35		
8. Péntek	Dénes, Zselyke	Zsolt 12	1Kor 7,36-40		
9. Szombat	Erhard, Dusán, Döme	Zsolt 13	1Kor 8		

„Sáfársággal bizattam meg.“ (1Kor 9,17)

10. Vasárnap	Zsolt	Zsolt 14	1Kor 9,1-18	Zsolt 130	
11. Hétfő	Leó, Ilma	Zsolt 15	1Kor 9,19-23		▶
12. Kedd	Gyula	Zsolt 16	1Kor 9,24-27		
13. Szerda	Ida	Zsolt 17	1Kor 10,1-13		
14. Csütörtök	Tibor, Tiborc	Zsolt 18,1-25	1Kor 10,14-33		
15. Péntek	Tas, Emese	Zsolt 18,26-51	1Kor 11,1-16		
16. Szombat	Csongor, Bernadett	Zsolt 19	1Kor 11,17-22		

„Óltalmazzon meg téged a Jákób Istenének neve.“ (Zsolt 20,2)

17. Virágvasárnap	Rudolf	Zsolt 20	1Kor 11,23-34	Zsolt 118,1-2.19-29	●
18. Hétfő	Andrea, Ilma	Zsolt 21	1Kor 12,1-11		
19. Kedd	Emma, Kocsárd	Zsolt 22,1-22	1Kor 12,12-31		
20. Szerda	Tivadar, Odett	Zsolt 22,23-32	1Kor 13		
21. Csütörtök	Konrád, Zsombor	Zsolt 23	1Kor 14,1-25		
22. Nagypéntek	Csilla, Noémi	Zsolt 24	1Kor 14,26-40	Mt 27,45-56	
23. Szombat	Béla	Zsolt 25	1Kor 15,1-11		

„Mint utolsó ellenség töröltetik el a halál.“ (1Kor 15,26)

24. Húsvétvasárnap	György, Györgyi	Zsolt 26	1Kor 15,12-34	Mt 28,1-10	
25. Húsvéthétfő	Márk, Kevin	Zsolt 27	1Kor 15,35-58	Mt 28,11-20	▶
26. Kedd	Ervin, Boglárka	Zsolt 28	1Kor 16,1-12		
27. Szerda	Zita, Gyöngyvér, Pintyő	Zsolt 29	1Kor 16,13-24		
28. Csütörtök	Valéria	Zsolt 30	Mk 1,1-8		
29. Péntek	Péter, Tihamér	Zsolt 31,1-14	Mk 1,9-15		
30. Szombat	Mariann, Katalin	Zsolt 31,15-25	Mk 1,16-20		

[illegible]

Május

PÜNKÖSD HAVA

„Aki bízik az Úrban, kegyelemmel veszi azt körül.“ (Zsolt 32,10)

1. Vasárnap	Jakab, Fülöp	Zsolt 32	Mk 1,21-31	Zsolt 114
2. Hétfő	Zsigmond	Zsolt 33	Mk 1,32-45	
3. Kedd	Irma, Tímea	Zsolt 34	Mk 2,1-12	
4. Szerda	Mónika, Flórián	Zsolt 35,1-10	Mk 2,13-17	
5. Csütörtök	Irén, Györgyi	Zsolt 35,11-18	Mk 2,18-22	
6. Péntek	Frida, Eliz, Tamara, Évetke	Zsolt 35,19-28	Mk 2,23-28	
7. Szombat	Gizella, Bendegúz, Dalma	Zsolt 36	Mk 3,1-6	

„Nagy sokasággal jövének ő hozzá.“ (Mk 3,8)

8. Vasárnap	Mihály	Zsolt 37,1-20	Mk 3,7-12	Zsolt 115
9. Hétfő	Gergely, Gerő	Zsolt 37,21-40	Mk 3,13-21	
10. Kedd	Ármin, Antónia, Pálma	Zsolt 38	Mk 3,22-35	
11. Szerda	Albert, Imola	Zsolt 39	Mk 4,1-20	
12. Csütörtök	Pongrác	Zsolt 40	Mk 4,21-34	
13. Péntek	Szervác	Zsolt 41	Mk 4,35-41	
14. Szombat	Bonifác	Zsolt 42	Mk 5,1-20	

„Hadd dicsérjelek téged cziterával, Isten, én Istenem!“ (Zsolt 43,4)

15. Vasárnap	Zsófia, Izsák	Zsolt 43	Mk 5,21-43	Zsolt 116,1-4.12-19
16. Hétfő	Mózes, Botond	Zsolt 44	Mk 6,1-13	
17. Kedd	Paszkál, Andor, Ede	Zsolt 45	Mk 6,14-29	
18. Szerda	Erik, Alexandra	Zsolt 46	Mk 6,30-44	
19. Csütörtök	Ivó, Milán, Buda	Zsolt 47	Mk 6,45-56	
20. Péntek	Bernát, Hanna, Zoárd	Zsolt 48	Mk 7,1-23	
21. Szombat	Konstantin	Zsolt 49	Mk 7,24-30	

„És azonnal megnyilatkoznak annak fülei.“ (Mk 7,35)

22. Vasárnap	Júlia, Rita	Zsolt 50,1-15	Mk 7,31-37	Zsolt 117
MAGYAR REFORMÁTUS EGYSÉG NAPJA				
23. Hétfő	Dezső	Zsolt 50,16-23	Mk 8,1-10	
24. Kedd	Eszter	Zsolt 51,1-8	Mk 8,11-26	
25. Szerda	Orbán	Zsolt 51,9-21	Mk 8,27-9,1	
26. Csütörtök	Fülöp	Zsolt 52	Mk 9,2-13	
27. Péntek	Hella	Zsolt 53	Mk 9,14-32	
28. Szombat	Emil, Csanád	Zsolt 54	Mk 9,33-50	

„Vessed az Úrra a te terhedet, ő gondot visel rólad.“ (Zsolt 55,23)

29. Vasárnap	Magdolna, Magdaléna	Zsolt 55	Mk 10,1-16	Zsolt 118,5-18
30. Hétfő	Zsanett, Nándor	Zsolt 56	Mk 10,17-34	
31. Kedd	Angéla, Angyalka	Zsolt 57	Mk 10,35-45	

[illegible]

Június

SZENT IVÁN HAVA

1. Szerda	Tünde, Csenge	Zsolt 58	Mk 10,46-52	○
2. Áldozócsütörtök	Anita, Kármén	Zsolt 59	Mk 11,1-26	Ef 1,11-23
3. Péntek	Klotild	Zsolt 60	Mk 11,27-33	
4. Szombat	Bulcsú	Zsolt 61	Mk 12,1-12	

„Igazság szerint tanítja Jézus az Istennek útját.” (Mk 12,14)

5. Vasárnap	Ferdinánd, Kund, Regő	Zsolt 62	Mk 12,13-17	Zsolt 119,9-16
6. Hétfő	Norbert, János	Zsolt 63	Mk 12,18-27	
7. Kedd	Róbert, Edömér	Zsolt 64	Mk 12,28-34	
8. Szerda	Medárd, Izabel	Zsolt 65	Mk 12,35-44	
9. Csütörtök	Félix, Annabella	Zsolt 66	Mk 13,1-20	●
10. Péntek	Margit, Gréta	Zsolt 67	Mk 13,21-37	
11. Szombat	Barnabás, Barna	Zsolt 68,1-19	Mk 14,1-11	

„A gyülekezetekben áldjátok az Istent!” (Zsolt 68,27)

12. Pünkösdszombat	Villő, Józsa, Sebők	Zsolt 68,20-36	Mk 14,12-25	ApCsel 2,1-21
13. Pünkösdhétfő	Antal, Tóbiás	Zsolt 69,1-13	Mk 14,26-42	Jn 7,37-39
14. Kedd	Vazul, Herta, Jolán	Zsolt 69,14-30	Mk 14,43-52	
15. Szerda	Zója, Vid	Zsolt 69,31-37	Mk 14,53-72	●
16. Csütörtök	Juszín, Arany, Juszina	Zsolt 70	Mk 15,1-19	
17. Péntek	Laura	Zsolt 71,1-13	Mk 15,20-47	
18. Szombat	Arnold, Evódia	Zsolt 71,14-21	Mk 16,1-8	

„Aki hisz nekem, az én nevében ördögöket űznek ki.” (Mk 16,17)

19. Vasárnap	Gyárfás	Zsolt 72	Mk 16,9-20	2Kor 13,13
20. Hétfő	Rafael, Keve	Jn 1,1-5	Bir 1	
21. Kedd	Alajos	Jn 1,6-13	Bir 2	
22. Szerda	Paulina	Jn 1,14-18	Bir 3	
23. Csütörtök	Zoltán, Arslán, Jázminka	Jn 1,19-28	Bir 4	●
24. Péntek	Iván	Jn 1,29-34	Bir 5	
25. Szombat	Vilmos	Jn 1,35-42	Bir 6	

„Honnan ismer engem?” (Jn 1,49)

26. Vasárnap	János, Pál, Iringó	Jn 1,43-52	Bir 7	Zsolt 33,1-12
27. Hétfő	László	Jn 2,1-12	Bir 8	
28. Kedd	Irén, Levente	Jn 2,13-25	Bir 9,1-21	
29. Szerda	Péter, Pál	Jn 3,1-15	Bir 9,22-57	
30. Csütörtök	Pál, Tihamér	Jn 3,16-21	Bir 10	

[illegible]

1. Péntek	Annamária, Renáta	Jn 3,22-35	Bir 11	○
2. Szombat	Ottó	Jn 4,1-26	Bir 12	

„Felnevekedék a gyermek, és megáldá őt az Úr.“ (Bír 13,24)

3. Vasárnap	Kornél, Normen, Soma	Jn 4,27-42	Bir 13	Zsolt 50,7-15
4. Hétfő	Ulrik, Berta	Jn 4,43-45	Bir 14	
5. Kedd	Emese, Sarolta	Jn 4,46-54	Bir 15	
6. Szerda	Ézsaiás, Melitta, Csaba	Jn 5,1-18	Bir 16	
7. Csütörtök	Cirill, Apolka, Donát	Jn 5,19-30	Bir 17	
8. Péntek	Teréz, Kilián, Elák	Jn 5,31-47	Bir 18	●
9. Szombat	Lukrécia, Ruth, Vera	Jn 6,1-15	Bir 19	

„Már sötétség volt és még nem ment hozzájuk Jézus.“ (Jn 6,17)

10. Vasárnap	Amália, Melina	Jn 6,16-21	Bir 20,1-17	Zsolt 100
11. Hétfő	Lili, Lilla, Nóra	Jn 6,22-34	Bir 20,18-48	
12. Kedd	Izabella, Izabel	Jn 6,35-51	Bir 21	
13. Szerda	Jenő	Jn 6,52-59	Jób 1	
14. Csütörtök	Örs, Stella	Jn 6,60-71	Jób 2	
15. Péntek	Henrik, Roland, Örkény	Jn 7,1-13	Jób 3	●
16. Szombat	Valter, Enikő	Jn 7,14-24	Jób 4	

„Az Istenre bízám ügyemet.“ (Jób 5,8)

17. Vasárnap	Elek	Jn 7,25-30	Jób 5	Zsolt 69,7-18
18. Hétfő	Frigyes, Cecília	Jn 7,31-39	Jób 6	
19. Kedd	Emília, Rubinka	Jn 7,40-53	Jób 7	
20. Szerda	Illés	Jn 8,1-11	Jób 8	
21. Csütörtök	Dániel, Léna, Helén	Jn 8,12-20	Jób 9	
22. Péntek	Mária-Magdolna, Magda	Jn 8,21-29	Jób 10	
23. Szombat	Lenke, Brigitta	Jn 8,30-36	Jób 11	●

„Miért nem értitek az én beszédemet?“ (Jn 8,43)

24. Vasárnap	Kinga, Kincső, Csenge	Jn 8,37-47	Jób 12	Zsolt 13
25. Hétfő	Jakab, Jákób	Jn 8,48-59	Jób 13	
26. Kedd	Anna, Panna, Anett	Jn 9,1-12	Jób 14	
27. Szerda	Olga, Györk	Jn 9,13-23	Jób 15	
28. Csütörtök	Szabolcs, Ince	Jn 9,24-34	Jób 16	
29. Péntek	Márta, Flóra, Bea	Jn 9,35-41	Jób 17	
30. Szombat	Judit	Jn 10,1-6	Jób 18	○

„Az Isten keze érintett engem!“ (Jób 19,21)

31. Vasárnap	Oszkár, Heléna	Jn 10,7-10	Jób 19	Zsolt 45
---------------------	----------------	------------	--------	----------

[illegible]

Augusztus

KISASSZONY HAVA

1. Hétfő	Boglárka	Jn 10,11-15	Jób 20
2. Kedd	Lehel, Özséb, Regő	Jn 10,16-21	Jób 21
3. Szerda	Hermína, Kíra	Jn 10,22-30	Jób 22
4. Csütörtök	Domonkos, Domokos	Jn 10,31-42	Jób 23
5. Péntek	Krisztina, Zita	Jn 11,1-16	Jób 24
6. Szombat	Berta, Bettina	Jn 11,17-44	Jób 25

„Ez az ember sok csodát mivel.” (Jn 8,47)

7. Vasárnap	Ibolya, Arabella	Jn 11,45-57	Jób 26	Zsolt 119,105-112
8. Hétfő	Oszvald, Gusztáv	Jn 12,1-11	Jób 27	
9. Kedd	Emőd	Jn 12,12-19	Jób 28	
10. Szerda	Lőrinc, Bianka	Jn 12,20-26	Jób 29	
11. Csütörtök	Tiborc, Tibor, Zsuzsanna	Jn 12,27-33	Jób 30	
12. Péntek	Klára	Jn 12,34-36	Jób 31	
13. Szombat	Ipoly, Csongor	Jn 12,37-43	Jób 32	

„Az Isten könyörül rajta.” (Jób 33,24)

14. Vasárnap	Marcell	Jn 12,44-50	Jób 33	Zsolt 139,1-12.23-24
15. Hétfő	Mária, Marina	Jn 13,1-11	Jób 34	
16. Kedd	Ábris, Ábrahám, Rókus	Jn 13,12-20	Jób 35	
17. Szerda	Jácint	Jn 13,21-30	Jób 36	
18. Csütörtök	Ilona	Jn 13,31-38	Jób 37	
19. Péntek	Huba	Jn 14,1-14	Jób 38	
20. Szombat	István, Vajk	Jn 14,14-21	Jób 39	

NEMZETI ÜNNEP

„A beszéd az Atyáé, aki küldött engem.” (Jn 14,24)

21. Vasárnap	Sámuel, Hajnal	Jn 14,22-24	Jób 40	Zsolt 105,1-11
22. Hétfő	Menyhért, Mirjam	Jn 14,25-31	Jób 41	
23. Kedd	Szidónia, Fülöp, Bence	Jn 15,1-8	Jób 42	
24. Szerda	Bertalan	Jn 15,9-17	Jer 1	
25. Csütörtök	Lajos, Patrícia	Jn 15,18-27	Jer 2	
26. Péntek	Izso, Tália, Endre	Jn 16,1-4	Jer 3	
27. Szombat	Zoárd, Gazsó	Jn 16,5-11	Jer 4,1-18	

„Bölcsék ők a gonoszra, jót cselekedni pedig tudatlanok.” (Jer 4,22)

28. Vasárnap	Ágoston, Mózes	Jn 16,12-15	Jer 4,19-31	Zsolt 17,1-5
ÚJKENYÉR ÜNNEPE				
29. Hétfő	Erna, Beatrix, Szabina	Jn 16,16-23a	Jer 5,1-17	○
30. Kedd	Rózsa, Róza	Jn 16,23b-33	Jer 5,18-31	
31. Szerda	Erika, Bella, Hanga	Jn 17,1-5	Jer 6,1-15	

[illegible]

Szeptember

SZENT MIHÁLY HAVA

1. Csütörtök	Egyed, Egon	Jn 17,6-8	Jer 6,16-30
2. Péntek	Rebeka, Dorina	Jn 17,9-19	Jer 7,1-20
3. Szombat	Hilda, Szende	Jn 17,20-23	Jer 7,21-34

„Akiiket nekem adtál, akarom, hogy megláthassák az én dicsőségemet.” (Jn 17,24)

4. Vasárnap	Rozália	Jn 17,24-26	Jer 8	Zsolt 85,8-14,
5. Hétfő	Viktor, Lőrinc	Jn 18,1-11	Jer 9	
6. Kedd	Zakariás, Ida	Jn 18,12-27	Jer 10,1-16	
7. Szerda	Regina, Ivor	Jn 18,28-32	Jer 10,17-25	
8. Csütörtök	Mária, Adrienn	Jn 18,33-40	Jer 11,1-14	
9. Péntek	Ádám	Jn 19,1-7	Jer 11,15-23	
10. Szombat	Nikolett, Hunor	Jn 19,8-16a	Jer 12	

„A gonosz nép a maga szívének hamisságában jár.” (Jer 13,10)

11. Vasárnap	Teodóra, Igor	Jn 19,16b-22	Jer 13,1-11	Zsolt 133
12. Hétfő	Mária, Guidó	Jn 19,23-24	Jer 13,12-27	
13. Kedd	Ludovika, Konél	Jn 19,25-30	Jer 14	
14. Szerda	Szeréna	Jn 19,31-37	Jer 15,1-9	
15. Csütörtök	Enikő, Melitta	Jn 19,38-42	Jer 15,10-21	
16. Péntek	Edit	Jn 20,1-10	Jer 16,1-13	
17. Szombat	Zsófia	Jn 20,11-18	Jer 16,14-21	

„Örvendezének azért a tanítványok, hogy látják az Urat.” (Jn 20,20)

18. Vasárnap	Diána	Jn 20,19-23	Jer 17,1-13	Zsolt 124
19. Hétfő	Vilma, Hajnalka, Dominik	Jn 20,24-29	Jer 17,14-27	
20. Kedd	Friderika	Jn 20,30-31	Jer 18,1-12	
21. Szerda	Máté, Mirella, Ilka	Jn 21,1-14	Jer 18,13-23	
22. Csütörtök	Móric, Mór	Jn 21,15-19	Jer 19	
23. Péntek	Tekla, Áldó	Jn 21,20-25	Jer 20	
24. Szombat	Gellért, Mercédesz	Gal 1,1-9	Jer 21	

„A jövevényt, áruát és özvegyet pedig ne nyomorgassátok.” (Jer 22,3)

25. Vasárnap	Kleofás, Kende	Gal 1,10-24	Jer 22,1-12	Zsolt 26,1-8
26. Hétfő	Jusztina	Gal 2,1-10	Jer 22,13-30	
27. Kedd	Adalbert, Albert	Gal 2,11-14	Jer 23,1-22	
28. Szerda	Vencel	Gal 2,15-21	Jer 23,23-40	
29. Csütörtök	Mihály	Gal 3,1-5	Jer 24	
30. Péntek	Jeromos	Gal 3,6-18	Jer 25,1-14	

[illegible]

Október

MINDENSZENT HAVA

1. Szombat Malvin, Malvina Gal 3,19-29 Jer 25,15-38

„Fiú vagy, Istennek örököse is Krisztus által.“ (Gal 4,7)

2. Vasárnap Petra Gal 4,1-7 Jer 26 Zsolt 103,1-13
 3. Hétfő Helga, Jozefa Gal 4,8-20 Jer 27
 4. Kedd Ferenc, Edvin Gal 4,21-31 Jer 28
 5. Szerda Aurél, Attila, Ete Gal 5,1-15 Jer 29,1-19
6. Csütörtök Brúnó, Kadosa Gal 5,16-26 Jer 29,20-32
NEMZETI GYÁSZNAP
 7. Péntek Amália Gal 6,1-10 Jer 30,1-11
 8. Szombat Etelka, Magor, Koppány Gal 6,11-18 Jer 30,12-24

„Jövendődnék is jó reménysége leszen, azt mondja az Úr.“ (Jer 31,17)

9. Vasárnap Dénes Kol 1,1-8 Jer 31,1-17 Zsolt 145,1-8
 10. Hétfő Gedeon Kol 1,9-23 Jer 31,18-40
 11. Kedd Brigitta Kol 1,24-29 Jer 32,1-15
 12. Szerda Miksa Kol 2,1-7 Jer 32,16-44
 13. Csütörtök Kálmán, Edgár, Eduárd Kol 2,8-15 Jer 33
 14. Péntek Helén, Lívia Kol 2,16-23 Jer 34
 15. Szombat Teréz, Terézia Kol 3,1-4 Jer 35

„Háládatosak legyetek.“ (Kol 3,15)

16. Vasárnap Gál, Aurélia Kol 3,5-17 Jer 36,1-19 Zsolt 25,1-9
 17. Hétfő Hedvig, Szilamér Kol 3,18-4,1 Jer 36,20-32
 18. Kedd Lukács Kol 4,2-6 Jer 37
 19. Szerda Nándor Kol 4,7-18 Jer 38,1-13
 20. Csütörtök Vendel, Irén, Iringó 1Thessz 1 Jer 38,14-28
 21. Péntek Orsolya 1Thessz 2,1-12 Jer 39
 22. Szombat Előd 1Thessz 2,13-16 Jer 40

„Kincsünk van nekünk a mezőn, búza és árpa, olaj és méz.“ (Jer 41,8)

23. Vasárnap Gyöngyi, Gyöngyvér 1Thessz 2,17-20 Jer 41 Zsolt 80,5-15
NEMZETI ÜNNEP
 24. Hétfő Salamon, Ruben 1Thessz 3,1-8 Jer 42
 25. Kedd Blanka, Bianka 1Thessz 3,9-13 Jer 43
 26. Szerda Dömötör, Demeter 1Thessz 4,1-8 Jer 44
 27. Csütörtök Szabina, Szabrina 1Thessz 4,9-12 Jer 45
 28. Péntek Simon, Taddeus 1Thessz 4,13-18 Jer 46,1-12
 29. Szombat Nárcisz, Melinda 1Thessz 5,1-11 Jer 46,13-28

„Atyámfiai, imádkozatok érettünk.“ (1Thessz 5,25)

30. Vasárnap Alfonz, Kolos 1Thessz 5,12-28 Jer 47 Zsolt 96,1-9
31. Hétfő Farkas 2Thessz 1 Jer 48,1-25 Zsolt 46
REFORMÁCIÓ ÜNNEPE

[illegible]

November

SZENT ANDRÁS HAVA

1. Kedd	Marianna, Itala	2Thessz 2,1-12	Jer 48,26-47	
2. Szerda	Achilles	2Thessz 2,13-17	Jer 49,1-22	•
3. Csütörtök	Győző, Viktor	2Thessz 3,1-5	Jer 49,23-39	
4. Péntek	Károly, Karda	2Thessz 3,6-18	Jer 50,1-28	
5. Szombat	Imre	1Tim 1,1-11	Jer 50,29-46	

„Nem hagyatott el Izrael és Júda az ő Istenétől, a Seregek Urától.“ (Jer 51,5)

6. Vasárnap	Lénárd, Énók	1Tim 1,12-20	Jer 51,1-19	Zsolt 90,1-6.13-17
7. Hétfő	Rezső	1Tim 2,1-7	Jer 51,20-40	
8. Kedd	Zsombor, Lehel	1Tim 2,8-15	Jer 51,41-64	
9. Szerda	Tivadar	1Tim 3,1-7	Jer 52	•
10. Csütörtök	Réka	1Tim 3,8-13	Jóel 1	
11. Péntek	Márton, Martin	1Tim 3,14-16	Jóel 2,1-17	
12. Szombat	Jónás, Aba	1Tim 4,1-5	Jóel 2,18-27	

„Reménységünket vetettük az élő Istenben, aki minden embernek megtartója.“ (1Tim 4,10)

13. Vasárnap	Szilvia	1Tim 4,6-11	Jóel 3	Zsolt 107,1-16
14. Hétfő	Alíz, Klementina, Huba	1Tim 4,12-16	Jóel 4	
15. Kedd	Lipót	1Tim 5,1-16	Abd 1	
16. Szerda	Ödön	1Tim 5,17-20	Jón 1	
17. Csütörtök	Hortenzia, Salomé, Gergő	1Tim 5,21-25	Jón 2	
18. Péntek	Jenő	1Tim 6,1-2	Jón 3	•
19. Szombat	Erzsébet	1Tim 6,3-10	Jón 4	

„Jó az Úr, erősség a szorongatás idején.“ (Náh 1,7)

20. Vasárnap	Jolán	1Tim 6,11-16	Náh 1	Zsolt 78,1-7
21. Hétfő	Olivér, Adrien	1Tim 6,17-21	Náh 2	
22. Kedd	Cecília, Csilla	2Tim 1,1-7	Náh 3	
23. Szerda	Kelemen	2Tim 1,8-14	Hagg 1	
24. Csütörtök	Emma, Flóra	2Tim 1,15-18	Hagg 2	
25. Péntek	Katalin, Kata, Katinka	2Tim 2,1-13	1Sám 1	○
26. Szombat	Virág, Áldó	2Tim 2,14-18	1Sám 2,1-10	

„Álljon el a hamisságtól minden, aki Krisztus nevét vallja.“ (2Tim 2,19)

27. Advent 1. vasárnapja	Virgil	2Tim 2,19-21	1Sám 2,11-36	Zsolt 80,1-4.16-19
28. Hétfő	Stefánia, Jakab	2Tim 2,22-26	1Sám 3	
29. Kedd	Taksony, Ilma	2Tim 3,1-9	1Sám 4,1-11	
30. Szerda	András, Andor	2Tim 3,10-17	1Sám 4,12-22	

[illegible]

December

KARÁCSONY HAVA

1. Csütörtök	Elza, Blanka	2Tim 4,1-5	1Sám 5	
2. Péntek	Melinda, Aranka	2Tim 4,6-8	1Sám 6	■
3. Szombat	Ferenc, Atala, Olívia	2Tim 4,9-22	1Sám 7	

„Sámuel meghallgatta a népnek minden szavát, megmondta azokat az Úrnak.“ (1Sám 8,21)

4. Advent 2. vasárnapja	Borbála, Boróka	Jak 1,1-18	1Sám 8	Mk 1,1-8
5. Hétfő	Vilma, Vivien	Jak 1,19-27	1Sám 9	
6. Kedd	Miklós	Jak 2,1-13	1Sám 10,1-16	
7. Szerda	Ambrus	Jak 2,14-26	1Sám 10,17-27	
8. Csütörtök	Rege, Márta	Jak 3,1-12	1Sám 11	
9. Péntek	Natália, Natasa	Jak 3,13-18	1Sám 12	
10. Szombat	Judit	Jak 4,1-10	1Sám 13	●

„Kicsoda vagy te, hogy kárhoztatod a másikat?“ (Jak 4,12)

11. Advent 3. vasárnapja	Árpád	Jak 4,11-17	1Sám 14,1-35	Zsolt 126
12. Hétfő	Gabriella	Jak 5,1-6	1Sám 14,36-52	
13. Kedd	Luca	Jak 5,7-12	1Sám 15	
14. Szerda	Szilárd, Barbara	Jak 5,13-20	1Sám 16	
15. Csütörtök	Valér, Detre	1Pt 1,1-12	1Sám 17,1-25	
16. Péntek	Etelka, Aletta	1Pt 1,13-25	1Sám 17,26-58	
17. Szombat	Lázár, Olimpia	1Pt 2,1-10	1Sám 18	

„Dávid pedig elfutván, megszabadula, és elment Sámuelhez.“ (1Sám 19,18)

18. Advent 4. vasárnapja	Augusta	1Pt 2,11-17	1Sám 19	Zsolt 89,1-5.20-27
19. Hétfő	Viola, Otília	Zsid 9,1-14	1Pt 2,18-25	1Sám 20
20. Kedd	Apor, Nemere	1Pt 3,1-7	1Sám 21	
21. Szerda	Tamás	1Pt 3,8-17	1Sám 22	
22. Csütörtök	Zénó, Anikó, Tifani	1Pt 3,18-22	1Sám 23	
23. Péntek	Viktória	1Pt 4,1-11	1Sám 24	
24. Szombat	Ádám, Éva	1Pt 4,12-19	1Sám 25	○

„Ővé a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké. Ámen.“ (1Pt 5,11)

25. Vasárnap	Eugénia	1Pt 5	1Sám 26,1-12	Lk 2,1-14
Karacsony 1. napja				
26. Hétfő	István	2Pt 1,1-11	1Sám 26,13-25	Lk 2,15-20
Karacsony 2. napja				
27. Kedd	János	2Pt 1,12-21	1Sám 27	
28. Szerda	Kamilla	2Pt 2	1Sám 28	
29. Csütörtök	Tamás, Tamara	2Pt 3,1-7	1Sám 29	
30. Péntek	Dávid, Annamária	2Pt 3,8-13	1Sám 30	
31. Szombat	Szilveszter	2Pt 3,14-18	1Sám 31	

[illegible]

2012

JANUÁR

H	2	9	16	23	30
K	3	10	17	24	31
Sz	4	11	18	25	
Cs	5	12	19	26	
P	6	13	20	27	
Sz	7	14	21	28	
V	1	8	15	22	29

FEBRUÁR

H	6	13	20	27
K	7	14	21	28
Sz	1	8	15	22 29
Cs	2	9	16	23
P	3	10	17	24
Sz	4	11	18	25
V	5	12	19	26

MÁRCIUS

H	5	12	19	26
K	6	13	20	27
Sz	7	14	21	28
Cs	1	8	15	22 29
P	2	9	16	23 30
Sz	3	10	17	24 31
V	4	11	18	25

ÁPRILIS

H	2	9	16	23	30
K	3	10	17	24	
Sz	4	11	18	25	
Cs	5	12	19	26	
P	6	13	20	27	
Sz	7	14	21	28	
V	1	8	15	22	29

MÁJUS

H	7	14	21	28
K	1	8	15	22 29
Sz	2	9	16	23 30
Cs	3	10	17	24 31
P	4	11	18	25
Sz	5	12	19	26
V	6	13	20	27

JÚNIUS

H	4	11	18	25
K	5	12	19	26
Sz	6	13	20	27
Cs	7	14	21	28
P	1	8	15	22 29
Sz	2	9	16	23 30
V	3	10	17	24

JÚLIUS

H	2	9	16	23	30
K	3	10	17	24	31
Sz	4	11	18	25	
Cs	5	12	19	26	
P	6	13	20	27	
Sz	7	14	21	28	
V	1	8	15	22	29

AUGUSZTUS

H	6	13	20	27
K	7	14	21	28
Sz	1	8	15	22 29
Cs	2	9	16	23 30
P	3	10	17	24 31
Sz	4	11	18	25
V	5	12	19	26

SZEPTEMBER

H	3	10	17	24
K	4	11	18	25
Sz	5	12	19	26
Cs	6	13	20	27
P	7	14	21	28
Sz	1	8	15	22 29
V	2	9	16	23 30

OKTÓBER

H	1	8	15	22	29
K	2	9	16	23	30
Sz	3	10	17	24	31
Cs	4	11	18	25	
P	5	12	19	26	
Sz	6	13	20	27	
V	7	14	21	28	

NOVEMBER

H	5	12	19	26
K	6	13	20	27
Sz	7	14	21	28
Cs	1	8	15	22 29
P	2	9	16	23 30
Sz	3	10	17	24
V	4	11	18	25

DECEMBER

H	3	10	17	24	31
K	4	11	18	25	
Sz	5	12	19	26	
Cs	6	13	20	27	
P	7	14	21	28	
Sz	1	8	15	22 29	
V	2	9	16	23 30	

Őrváltásról őrváltásra

Az amatőrizmusból el kell jutni a profizmusba

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület Közgyűlése 2010. október 22-én püspöknek választotta CSÚRY ISTVÁN Nagyvárad-ősi lelkipásztort. Kérjük Isten áldását életére és szolgálatára! Az alábbi interjúban a következő hat esztendő terveiről nyilatkozik az újonnan megválasztott püspök.

– Milyen tervekkel kezdi el püspöki mandátumát?

– Úgy érzem, hogy sokkal erőteljesebben kell segítenünk az óvodai és az elemi oktatást. Az elemi oktatásban nagyon nagy előrelépéseket kell tennünk, mert sajnos olyan társadalomban élünk, hogy jelenleg nehezebb bejutni egy óvodába, mint egy egyetemre. Az óvodák létszámát lecsökkentették a húsz éve elkezdődött demográfiai csökkenés miatt. Maga az állam is elég rossz politikát alkalmazott: az óvodákat nem leépíteni kellett volna, hanem fejleszteni.

– Hogyan képzei el az óvoda- és iskolafejlesztést?

– Volt egy felhívásunk arról, hogy ahol csak lehet, indítsuk be újra az elemi iskoláinkat a visszakapott ingatlanainkban. De ez a fejlesztés nem a visszakapott ingatlanok függvénye kell hogy legyen, ugyanis nagyon sok helyen

van visszakapott iskola, csak éppen nincs már elég gyermek, ezért ott hiába is erőlködünk. Azokon a helyeken kell megszervezni az ún. iskola-előkészítőket, ahol lehet, hogy nincs visszakapott ingatlan, viszont van elég gyermek. Első lépésben a vallásórákra kell hangsúlyt fektetni. Össze kell gyűjteni az óvodás korú gyermekeket, hogy kialakulhassanak azok a csoportok, amelyek iskolába kerülnek. Most az iskolák bokrosítása zajlik, de vannak még olyan helyek, ahol ennek ellen lehetne állítani, amennyiben vissza tudnánk tartani a gyermekek szüleit attól, hogy máshol keressenek iskolákat, vagy átírássák gyerekeiket más nyelvű iskolákba.

– *Az egyházkerületnek van elég pénze ahhoz, hogy ezt az óvoda- és iskolahálózatot felépítse?*

– Nem hinném, hogy ez túl nagy összegbe kerülne, ugyanis adottak az imatermek. Különösen faluhelyen, ahol a lelkészfeleségek nagyon gyakran diplomás munkanélküliek, ők szívesen felvállalnák ezt a feladatot. A lelkipásztor amúgy is az utolsó értelmiségi egy-egy zsákfaluban, mert manapság már mindenki csak kijár egy ilyen településre, az orvostól kezdve a tanítóig, de az egyházunk kötelezi a lelkipásztort, hogy ott lakjon. Úgy érzem, lelkipásztoraink is elfogadják ezt, mert érzékelik azt, hogy a megmaradás azon áll vagy bukik, hogy a lelkipásztor hűséges tud-e maradni, vagy sem. Igen ám, de nekünk segítenünk kell ezeket a lelkészeket, és ezzel egyszerre feladatot célt is tudunk teljesíteni: a lelkészcsaládnak egyfajta fizetés-kiegészítést biztosítunk úgy, hogy közben az ottani gyermekek oktatását is ellátjuk.

– *Gondolom, fizetni kellene az oktatóknak?*

– A tervcsomagunkkal megkerestük az új magyar kormány képviselőit. Mi ekkor szóvá tettük azt is, hogy az ún. tanulási támogatások néhány esetben nem érkeztek meg. Erre a kormány képviselői azt válaszolták, hogy ennek jobban utánanéznék, mert rájöttek, hogy vannak olyan gyermekek, akik bár eljárnak magyar különórára, de nem járnak a közelükben lévő magyar iskolába. Megnézik tehát, hogy azoknak a gyermekeknek, akiknek kiutalják ezt a pénzt, lenne-e lehetőségük arra, hogy a közelben magyar iskolát találjanak, és ha lenne, de mégsem járnak magyar iskolába, akkor nem fogják utalni nekik a pénzt akkor sem, ha eljárnak különórára. Mikor mi ezt megtudtuk, akkor eszünkbe ötlöttek azok az esetek, amikor valóban nincs a közelben magyar iskola, és így a gyerekek elesnek ettől a támogatástól. Így első fokon azon kell segítenünk, hogy ezek a gyerekek hozzájussanak ehhez a pénzhez, és ezt kötöttük össze azzal, hogy mi is szorult helyzetben vagyunk. Kérésünknek pozitív visszhangja volt.

– *Hogyan áll a korábban meghirdetett egyházi kórházlétesítési terve?*

– Keressük a megfelelő helyet. Sajnos a református egyház váradi, Kossuth utcai épülete alkalmatlan erre a célra, illetve hatalmas pénzüsszegekre lenne szükség annak átalakítására. Viszont tárgyalásban vagyunk a

római katolikus egyházzal, és várjuk a magyarországi Segítő Jobb képviselőit is. Nagyon sokan jelentkeztek támogatólag a terv meghirdetése óta.

– *Van anyagi fedezet a kórház létesítésére?*

– Az intézmény nem egyházi pénzből valósulna meg. Az egyház támogatni akarja az orvostudományt és a gyógyítás tekintélyének a visszaállítását. Mi a keresztény szellemiségünket akarjuk ajándékozni a létesítendő kórháznak: azt a fajta orvosi empatikus munkavégzést, melyben nem a paraszolvencia lesz az első helyen, hanem a beteg ápolása, illetve a szakma fejlődése. Nálunk ugyanis nagyon jó orvosok vannak, viszont a felszereltség, és a szakmai továbbképzés elég alacsony szinten van. Ezért kötünk szerződést magyarországi egyetemi klinikákkal, hogy orvosainknak lehetőségük legyen arra, hogy szakmájukban fejlődjenek.

– *Miben állna a katolikus egyházzal való együttműködés?*

– A katolikus egyháznak több visszakapott ingatlanja van és ők is gondolkodnak azon, hogyan tudnák azokat hasznosítani. Nekünk a jelenlegi nagyváradi szemészeti klinika udvarán lévő, a 19. század végén épült egy-szintes ingatlan lenne a legmegfelelőbb erre a célra. A tárgyalások a katolikus egyházzal a Bogdánffy Szilárd boldoggá avatási ünnepe után fog-nak folytatódni. Miután a kórház megerősödik, ki kell építeni a háziorvosi gondozást, és például az egyházi igazgatású szülészeteket, hiszen a most lé-tező szülészeten olyan körülmények vannak, hogy az megdöbrentő. Az amatőrizmusból el kell jutni a profizmusba, ez minden szakmában így van, s ebben az egyház is érdekelt valamilyen szinten.

– *Milyen a helyzete most a református lelkészcsaládoknak?*

– Mindenkit, a lelkészeket is érintette a huszonöt százalékos fizetéscsök-
kentés. Az világos előttünk, hogy a kormány más csatornákon az ortodox egyháznak visszajuttatja ezt a pénzt, de nekünk nem nyújtja vissza. Ezért érezzük legitimnek azt, hogy az anyaországhoz fordulunk. Mi elmondtuk ezeket a tényeket a korábbi magyarországi vezetésnek is, az más kérdés, hogy nem hallgattak meg, vagy úgy segítettek, ahogy segítettek. Most nagyobb reménységünk van a segítségre. Ha valaki azt mondja, hogy komoly stratégiával építi a magyarságot a Kárpát-medencében, akkor nem mondhat le arról, hogy a szórványban élő lelkészeket megerősítse. Az egyháznak az ellazulása mindig a széleken kezdődik: mikor jön egy szekta, annak tagjai mindig a falu utolsó házába mennek be először, és úgy haladnak befelé. Aki beszorul egy szórványhelyzetbe, egy adott pillanatban azt kezdi érezni, hogy innen nincs kimenekülése. Ezért az embereket a saját környezetükben kell megerősíteni. Folyamatos fejlődésre van szükség, ezért jó lenne, ha magukat a szórványközpontokat fel tudnánk szerelni olyan autókkal, amelyek működnek is. El szeretném érni azt, hogy a szórványban dolgozók használják ki a lelkipásztor-továbbképzőket.

– *Miképpen vonná be programjába ellenjelöltjének, Csernák Bélának az elképzeléseit?*

– Én teljes mértékben nyitott vagyok, az ő programjából kész vagyok pontokat beiktatni az én programomba. Tanulság volt a Csernák Béla fellépése, mert feltételezések voltak, hogy én valakinek a meghosszabbított keze lennék. Amikor ezt visszahallottam, akkor elmondtam: én nyugodt és autonóm ember vagyok, ami azt jelenti, hogy az én hitem által meghatározott személyiség szereti a személyiségére vonatkozó dolgokat maga megtenni. Én nem vagyok senkinek sem a meghosszabbított keze, politikai szempontból pedig a függetlenségemet hangsúlyozom, ugyanis az én életfilozófiám az evangéliumon alapozódik, mégpedig azon a jézusi akaraton, hogy *Egyek legyetek!* Az életünk 1989 óta új pászmán fut, de a kezdeti egység után eljutottunk oda, hogy az egyházban lazult az ökumené, például az ortodox egyház az imaheteinkre nem jön el. Politikai szempontból most már nem csak egy érdekvédelmi szervezet van, ez a terület elkezdett pártosodni.

– *Hogyan fog tudni reagálni az egyházkerület, amennyiben a politika rátapad erre a rendkívül fontos intézményre?*

– Ez a rátapadás általában választási kampányok idején volt jellemző, de az egyháznak ezt a rátapadást nem visszatapadással kell viszonznia, hanem azzal, hogy felszólítja a politikai szereplőket: tessék bizonyítani! A lelkipásztornak csak egy feladata van, hogy bejelentsen azt, hogy jön a szavazás, és a híveket arra buzdítsa, hogy lelkiismeretük szerint szavazzanak. Az egyház nem fogja megmondani név- és párt szerint azt, hogy hova kell szavazni, mert a Krisztus egy, és ha én azt mondom, hogy az én feladatom az eddigieknél erőteljesebben mutatni az egy Krisztusra, akkor az emberek tudni fogják azt, hogy ezen az úton ki halad velük. Az egyház nem lehet megosztó: ha én valaki mellé teljesen odaállnék, akkor azzal megosztanám a gyülekezetet. Ez nem Krisztus akarata.

Ezért nem értem az ortodox egyházat, hiszen amikor közös célunk volt, akkor le tudtuk vetni a minket megkülönböztető stigmákat és tudunk valami jót tenni. Most mintha a jelképek, amiket hordozunk magunkon, kezdenének megnőni, holott a lélek kellene nőjön mindenkiben.

– *A református egyházon belüli CE-Szövetség sok vita tárgya. Ön hogyan fogja őket kezelni?*

– A CE-Szövetséggel az utóbbi években elkezdődött egy párbeszéd, amelynek során két nagyon lényeges dolog kristályosodott ki: az egyik az, hogy a CE alapító okiratában említést sem tesznek a református identitásról. Mi azt kértük, hogyha ők a református egyházból eredeztetik magukat, és fenntartják, hogy a református egyház az az intézmény, amelyhez tartoznak, akkor ezt az alapító okiratot írják át arra a felekezetre, amelyből identitásukat veszik. Továbbá a református anyaszentegyház hierarchikus felépítésű. A CE-Szövetség akkora, mint egy közepes méretű gyülekezet. Mi nem kezelhetjük a CE-Szövetséget – még ha szövetség is –

különbül, mint egy hasonló nagyságú gyülekezetet. Tehát elvárjuk, hogy sorolódjanak be a többi gyülekezetnek a közösségébe.

– *A CE-Szövetség hogy fogadta ezt a javaslatot?*

– Az utóbbi két évben a CE-Szövetség letette jelentését az asztalomra, viszont még nem tisztázták identitásukat. Ha ez megtörténik, akkor megvizsgálhatjuk besorolásuk problémáját. Itt nem gesztusokról van szó, mert a gesztusok régen megtörténtek. Nem baráti gesztusokra van szükség, hanem törvényes lépésekre. Én nem találhatok ki az egyházban új struktúrát, mert itt az egyház rendjéről van szó.

– *Fog-e, és ha igen, milyen formában folytatódik az átvilágítás?*

– Folytatódni fog az átvilágítás, de úgy, hogy a nagy történelmi események körül lezajlott nagy problémák kerüljenek végre elő. 1949-ig feltétlenül vissza kell menni a történelemben; főként a teológiai intézetünk és egyházi javaink államosításának ügyére gondolok, ugyanis az egyház ott adta fel védelmi pozícióját. Onnantól kezdve az egyházi vezetés már nem védte a lelkipásztorokat és a gyülekezeteket. Arra még nem adott senki választ, hogy mi történt akkor. A teológiáról 1958-ban egy egész évfolyamot vittek el, és erről a dologról sem tesz senki említést. Vagy érdekelne a tragikusan elhunyt lelkipásztoroknak a sorsa, akikről én csak annyit tudok, hogy eltűntek, aztán holtan találtak rájuk. Én nem a magyarázatokra, hanem a dokumentumokra vagyok kíváncsi. Eddig ebben a kérdésben felületi kezelés történt, márpedig gyökeres kezelés kell történjen hangsúlyozva azt, hogy ez belső egyházi munka, és miután mindez feltérképeződött, azután egyházkerületi közgyűlési határozattal kell eldönteni azt, hogy mi kerülhet ki a világba.

– *Nem áll fenn annak lehetősége, hogy ha az átvilágításnak ezt az akár évekig elhúzódó időrendjét követik, akkor úgymond megússzák a felelősségre vonást azok a lelkipásztorok, akik a 70-es, 80-as években tudatosan vállaltak szexusbesúgó munkát?*

– Párhuzamosan fog menni a dokumentumok tanulmányozása, mert szerintem nincs olyan rend az irattárakban, hogy tudjuk, mikor milyen dokumentumokat találunk. Nem a kommunizmus bukása ennek a történetnek a döntő része, hanem a kommunizmus éltetése, a békepapok világa: ez az, amit fel kell tárn.

Kérdezett: PAP ISTVÁN
(Bihari Napló, 2010. október 28.)

„Annak pedig, aki véghetetlen bőséggel mindeneket megcselekedhetik, feljebb hogynem mint kérjük vagy elgondoljuk, a mi bennünk munkálkodó erő szerint, Annak legyen dicsőség az egyházban a Krisztus Jézusban nemzetségről nemzetségre örökkön örökké. Ámen!” (Ef 3,20-21)

Egy parlamber naptárából

Tőkés László az Európai Parlament alelnöke lett!

Tőkés László Schmitt Pál örökébe lépett az Európai Parlamentben

2009 decemberében sikerült vízvázasztó erejű eseménysorozatot szervezni a temesvári népfelkelés és szabadságharc 20. évfordulójára. Ahogyan Tőkés László erdélyi képviselőnk megfogalmazta: „sikerült rehabilitálni Temesvár szerepét, a temesvári forradalmat.” Ennek jeleként soroljuk fel a Tőkés Lászlónak átadott elismeréseket: az Amerikai Egyesült Államok Szenátusa által alapított Truman-Reagan Szabadságérem, amelyet a Forradalom Áldozatainak Emlékhelye Alapítvány adott át Washingtonban 2009. június 16-án. A forradalmi emlékév következő elismerése a magyarországi Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat által novemberben átadott Bocskai-díj volt. A forradalom kezdeteként is nyilvántartott napon, december 15-én adta át a temesvári Operában szervezett Gálaesten Eckstein-Kovács Péter elnöki tanácsos a Traian Băsescu román államfő által adományozott Románia Csillaga Érdemrendet. December 16-án az Európai Néppárt ünnepi ülésén Joseph Daul frakcióvezető Tőkés László EP-képviselőt a Robert Schuman-díjjal tüntette ki. Végezetül, 2009. december 17-én, a budapesti Terror Házában Tőkés László Gabriel Andreescuval közösen vehette át a XXI. Századi Intézet által 2009-ben alapított Petőfi-

díjat a közép-európai népek szabadságáért. Az évforduló tiszteletére számos nemzetközi és temesvári rendezvényen elevenítettük fel „Temesvár szellemét”: december 4-én Budapesten a Magyar Tudományos Akadémián: „Húsz év Temesvár ígézetében” címmel tartottak nemzetközi konferenciát, december 5-én Kolozsváron szervezett emlékünnepeket az Erdélyi Unitárius Egyház, december 7-én Brüsszelben emlékeztek meg a temesvári felkelés 20. évfordulója alkalmából a Magyar Hullám Társaság rendezésében, december 9-én Bukarestben a Romániai Kommunizmus Bűneit Vizsgáló Intézet és a Társadalmi Dialógus Csoport közös rendezvényen adták meg a tiszteletet a temesvári hősöknek.

Tőkés László 2010. januári eseménynaptárából a 3-án Zilahon és 10-én Marosvásárhelyen a Vártemplomban tartott évfordulói istentiszteletet (1990–2010) említhetjük indításképpen. Közéleti jellegű eseményként fontos kiemelnünk a január 9-i marosvásárhelyi Báthori-díjátadó ünnepélyt, valamint a 15-i könyvbemutatót: Nagyváradon a Lorántffy Zsuzsanna Egyházi Központban hiánypótló művet mutattak be: Várad lelke címmel Nagy József Barna és kollégái állítottak össze könyvnyi anyagot a nagyváradi magyar utcanevokről.

A hónap végén két rendezvény is kapcsolódott a temesvári eseményekhez: január 27-én Brüsszelben a Konrad-Adenauer-Alapítvány rendezésében tartottak megemlékezést a temesvári népfelkelés 20. évfordulója alkalmából, január 30-án Budapesten adták át a Szabadság-díjat – ezt a Szabadság Kör Újvárossy Ernő egykori temesvári presbiternek ítélte oda posztumusz.

2010 január 16-án került sor Nagyvárad-Újvárosban Csűry István megválasztott püspök beiktatására

A februári események közül néhány fontosabb: 3-án a Magyar Tudományos Akadémián köszöntötték Csoóri Sándort 80. születésnapján. Február 12-én Királyhelmeceken (Felvidék) tartották az I. Bodroghközi Keresztyén Jótékonysági Estet, melynek fővédnöke Tőkés László volt. Február 25-én és 26-án Prágában került sor „A kommunizmus bűnei” elnevezésű nemzetközi konferenciára, melynek házigazdája a cseh Totalitarista Rezsimeket Kutató Intézet volt.

2010 márciusa ismét egy szomorú évforduló jegyében szerveződött. Március 11-én Budapesten a Terror Háza Múzeumban emlékeztek meg a marosvásárhelyi „Fekete Március” 20. évfordulójáról, a cigányság abban játszott meghatározó szerepéről. Március 19-én a Fekete Március 20. évfordulóján – az igazságosság és a megbékélés jegyében – Marosvásár-

helyen a Kultúrpalotától indult az Igazság Fáklyás Menete. Az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács, Tőkés László EP-képviselő irodája és a Pro Europa Liga által szervezett megmozduláson ezernél többen emlékeztek a két évtizede történetekre. Másnap, március 20-án a marosvásárhelyi Deus Providebit Házban „Közös múlt, közös jövő: otthon, Európában” címmel szerveztünk nemzetközi konferenciát, délután a Vártemplomban tartottuk meg A Szeretet Márciusa címet viselő – a szegedi után – II. Kárpát-Medencei Ökumenikus Találkozót.

Nemzeti ünnepünkön, március 15-én az erdélyi magyarok európai képviselője Kézdivásárhelyen a Főtéren vett részt a hazatérő Gábor Áron eredeti ágyújának leleplezésén. Március 21-én Kisvárdán a Tőkés Alapítvány 20. évfordulóján hirdetett ígét Tőkés László, ezen alkalomból Makovecz Imre neves építész átvehette a XVIII. Tőkés-díjat.

2010 áprilisában az Anyaországi változásokra irányult a figyelem, az országgyűlési választások két fordulója után az Orbán Viktor vezette Fidesz-KDNP szövetség soha nem látott mértékű, több mint kétharmados győzelmet aratott. Tőkés László és az ő elnöklétével erősödő Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács (EMNT) küldöttsége mind a kampánymunkából, mind pedig az örömből kivehette a részét.

Ugyanakkor Erdélyországban – mintegy ellenpontként – április 17-én Brassóban a Reménység Házában került sor az EMNT szórványkonferenciájára. A konferencia védnökei Tőkés László EP-képviselő és Bajtai Erzsébet nagykövetné asszony voltak, ezen alkalommal alakult meg az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács Szórványtanácsa is. Még aznap Csomakörösön a Kőrösi Csoma Sándor Közművelődési Egyesület fennállásának 20. évfordulóján Ígét hirdetett Tőkés László. Április 23-án Nagyváradon az Egyházkerületi Székház Dísztermében filmbemutatón vehettünk részt. A „Hitvallók és ügynökök” című, a magyarországi katolikus egyház közelmúltbéli drámáját körbejáró vetítést követően „Szembenézés a kommunista múlttal” címmel tartottunk fórumot.

2010 májusa az autonómia-küzdelem jegyében indult. Május 2-án Érmihályfalván tartottuk az első Érmelléki–Partiumi Autonómia-fórumot. Május 6–7-én Hódmezővásárhelyen a Kárpát-Medencei Magyar Autonómia-Tanács (KMAT) ülésére került sor. Az önrendelkezés fontosságát mintegy aláhúzta a május 7-én Nagyváradon szervezett fórum az utcanevekről, melynek címe a lehető legkifejezőbb volt: „Nagyvárad Sf. Ladislau városa?”

Az Európai Parlamentben is sikerült végre áttörést elérni: a május első hetében tartott plenáris ülésen Áder János és Tőkés László kezdeményezésére az EP 488 igen, 48 nem és 57 tartózkodó szavazattal megszavazta a cianidos bányászati technológiák alkalmazásának tilalmáról szóló határozati állásfoglalási indítványt.

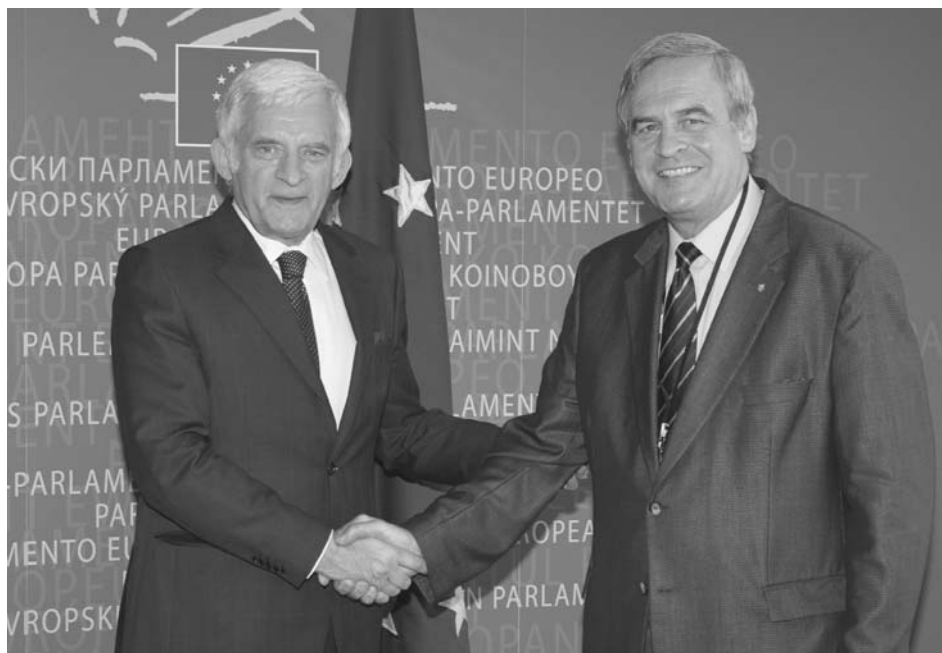
A magyarországi „kétharmados forradalom” után, a határok fölött átívelő nemzetegyesítés szellemében Tőkés László EMNT-elnök május 14-én

az új Országgyűlés alakuló ülésén való részvételt követően találkozott Sólyom László államfővel, illetve az új kormányfővel, Orbán Viktor Fidesz-elnökkel május 20-án.

Május 26-án Washingtonban Magyar Estet tartottak a Kossuth Házban. Tőkés László és Gál Kinga néppárti képviselőink – akik európai interparlamentáris küldöttség tagjaként látogattak az Egyesült Államokba – előadást tartottak a washingtoni és környékbeli magyaroknak. Ezt követően nyíltszíni megbeszélések folytak Európa és a nemzetpolitika tárgyában.

2010 júniusát nagyon tömören, jelszó-értékűen két szóban foglalhatnánk össze: Trianon gyógyítása. Tőkés László június 4-én, a Nemzeti Összetartozás Napján Budapesten részt vett az Országgyűlés emlékülésén, majd ugyanaznap a budapesti Március 15 téren tartott ünnepi megemlékezés díszszónoka volt. Délután Budakalászon állítottunk trianoni emlékművet. Június 5-én Zebegényben vett részt az ökumenikus zárándoklaton és Trianoni Emlékünnepségen, június 6-án Gyimesbükkön beszélt a Határmenti Trianoni Emlékünnepségen.

A júniusi hónap eseménydúsnak bizonyult: 10-én erdélyi képviselőnk Hódmezővásárhelyen nyitotta meg a Felsőbányai Festőtelep kiállítását, majd Edelénybe és Felsőzsolcára, az árvíz sújtotta területekre látogatott. Június 11-én Kolozsváron találjuk a Magyar Rektori Konferencia

2010. június 24-én az újonnan választott alelnököt Brüsszelben fogadja Jerzy Buzek EP-elnök

felsőoktatási fórumán, 12-én Nagyváradon a Partiumi Keresztény Egyetem tanévzáró ünnepélyén vett részt.

Június 15-én Tőkés Lászlót az Európai Parlament alelnökévé választják. Június 18-án már elődjétől, az időközben államfővé választott Schmitt Páltól veszi át jelképesen a stafétát Budapesten. Június 19-én Semjén Zsolt, nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettes látogat Kolozsvárra, hogy részt vegyen az Erdélyi Magyar Egyeztető Fórum ünnepi ülésén, amelynek társelnökei Tőkés László és Markó Béla.

2010 júliusa erdélyi képviselőnk számára már új munkaköréből adódó feladatok feltérképezéséből állt. Tőkés Lászlónak EP-alelnökként az egyházakkal és a vallási közösségekkel való kapcsolattartás az egyik kiemelt feladata, ennek szellemében 19-én Brüsszelben Európai Vallási Vezetők Csúcstalálkozásán mondott beszédet.

Július 20-án már Budapesten egyeztetett Orbán Viktor miniszterelnökkel, innen a Tusnádfürdőn szervezett XXI. Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktáborba sietett. Markó Bélával közösen tartott nyílt EMEF-ülésen Tőkés László EMNT-elnök Koszovót említette az autonómia-küzdelem kapcsán, rá fél órára tette közzé a hágai Nemzetközi Bíróság nem kötelező érvényű állásfoglalását, miszerint Koszovó függetlenségének kikiáltása nem volt ellentétes a nemzetközi joggal. A román politika és sajtó a kettőt összeolvasván durva támadásrohamot indított Tőkés László ellen.

2010 augusztusának elején a KRE leköszönt püspöke részt vett a július 31-én kezdődött Magyar Református Egyházak Egyetemes Zsinatának ülésén, Balatonfenyvesen. Augusztus 2–5. között Pápán a Magyar Református Lelkeszegyesületi Szövetség nyári konferenciáján és közgyűlésén szólalt fel. Augusztus 6-án Budapesten Schmitt Pál államelnök beiktatásán tette tiszteletét. 11-én megnyitotta a 9. Kárpát-Medencei Nyári Egyetemet.

Tőkés László EP-alelnök augusztus 18-án Kolozsváron az első Kolozsvári Magyar Napok nyitóünnepélyén köszöntötte szülővárosa magyarságát. Államalapító Szent István királyunk ünnepén, augusztus 20-án Vargason tartott előadást a 34. Erdélyi Unitárius Ifjúsági Találkozón. A nemzeti szolidaritás jegyében augusztus 25-én és 26-án Bölönben és Csíksomlyón kalauzolta a Munkaadók és Gyáriparosok Országos Szövetségének (MAGYOSZ) vezetőségét, akik az ő felkérésére árvízi segélymissziót indítottak Székelyföldre.

Összeállította:
DEMETER SZILÁRD,
a nagyvárad EP-iroda vezetője

Fotó: MOHÁCSI LÁSZLÓ

Üzenet Erdélyből

Tisztelt Résztvevők, kedves Barátaim!

Ezt megelőző találkozásunk alkalmával, tavasszal amellet érveltem, hogy egészséges nemzeti (ön)rendelkezésre van szükségünk. Akkor is hangsúlyoztam: „nemzetpolitikai rendszerváltozásra” van szükség, és „a határok feletti nemzetegyesítés szellemében kell viszonyulnunk önmagunkhoz és Európához”.

Azóta szerencsésen fordult egyet nemzetünk sorsa, 2010 áprilisában a nemzeti oldal soha nem látott támogatottsággal nyerte meg az országgyűlési választásokat, és hasonló átütő eredményben reménykedünk a nemsokára bekövetkező önkormányzati választások esetében is.

Ilyen értelemben biztató jelként tekintünk az **Orbán Viktor** miniszterelnök által meghirdetett Nemzeti Együttműködés Rendszerére, valamint arra a Nemzeti Összetartozásra, melynek Napját a Magyar

Tókes László EP-alelnök Orbán Viktor, a nemzet miniszterelnöke társaságában

Országgyűlés kinyilvánította, és 2010. június 4-én, első ízben tartotta meg. Éppen ideje volt a szólásnak és kiállásnak, melynek rendjén a magyar nemzet végérvényesen részévé válhat a **Nemzetek Európájának**.

Ennek megfelelően mi, magyar néppárti képviselők Brüsszelben a trianoni békeszerződés aláírásának 90. évfordulóján Emléknyilatkozatban adtunk hangot érzéseinknek, ebből idéznék bővebben: „... Itt, az Európai Parlamentben a magyarországi, felvidéki és erdélyi magyar képviselők már évek óta közösen képviselik nemzeti érdekeinket. Közösen dolgozunk azért, hogy mindezekben az előnyökben és jogosítványokban a délvidéki s kárpátaljai magyarok is mihamarabb részesüljenek. Közösen dolgozunk egy olyan Európai Unióért, amelyben a nemzeti közösségek anyanyelvhasználatára és kisebbségi jogainak biztosítása megkérdőjelezhetetlen. S közösen emeljük fel szavunkat akkor, ha ezeket az elidegeníthetetlen jogokat – Trianon máig ható súlyos örökségeként – a szomszédos országok nacionalista politikusai csorbítani próbálják.

Több mint ezer évnyi múlt áll a magyarság mögött. Erre hivatkozva nem valamiféle történelmi érdemet kellene fabrikálnunk, hanem inkább az lenne a fontos, hogy éljük meg az ebből adódó egyértelmű következtetést: együvé tartozunk. Egy a nemzet. Ez ilyen egyszerű. Közös történelmünk van, közös hagyományaink vannak, közösek az értékeink – építsük vissza a közös, élő emlékezetet is. A nemzetegyesítéshez először az elménkben és a lelkünkben kell lebontani a határokat.

Ugyanígy a nemzetszemléletünket is meg kell változtatnunk. Amennyiben az elszakadt nemzetrészek nyűgöt jelentenek, és csupán valamiféle szegény rokonnak számítanak, akiket egy homályos alaptörvénybéli felelősségkitétel értelmében segíteni kell, akkor ez alig több mint semmi. Az ilyen felfogás mentén nem lehet erős Magyarországot, erős magyar nemzetet és erős Európát építeni. Mostanában lehet hallani, hogy Magyarország lakossága a lélektani határ, tízmillió alá süllyed. Nos, ehhez képest lemondani többmillió nemzettársunkról, csak mivel ez más nemzetállamoknak (!) kényelmesebb, oktalanság volna. Ráadásul az egyesülő Európában sem mindegy, hogy tíz- vagy tizenötmillió magyar nevében léphetünk fel.

Zárásképpen „Kós Károly szellemében kiáltjuk a célt: »Nemzeti Uniót az Európai Unióban«!”

Nagyvárad, 2010. szeptember 26.

TÓKÉS LÁSZLÓ,
az Európai Parlament alelnöke,
az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács elnöke

A csillagok járása változó

Figyelj én népem az én tanításomra, hajtsátok füleiteket számnak beszédeire. Megnyitom az én számat példabeszédre, rejtett dolgokat szólok a régi időkben. Amiket hallottunk és tudunk, és amiket atyáink elbeszéltek nekünk. Nem titkoljuk el azokat az ő fiaiktól, a jövőendő nemzedéknek is elbeszéljük...

(Zsolt 78,1-4).

Tisztelt egybegyűlteket!

Már a megszólítással is gondom támadt, mert ünneplő gyülekezet is lehetnének, csak éppen nincs mit ünnepelni, azon kívül, hogy az Isten kegyelme nagy, hogy még nincsen végünk. Hálát adni ezért viszont illendő. Emlékező gyülekezet is lehetnének, ami önmagában, jövőbe tekintő elkötelezettség nélkül, csak amolyan érzelmes, József Attilai önkínzás: *sebedet mindig elvakartad.*

Igaz, évtizedekig az se volt ajánlatos. Sírni se. Kiáltani se. Még az emigrációban megjelenő sajtó gyászmagyarjainak is zsoldot adtak azért, hogy Trianonról hallgassanak. Ezért kegyelem, hogy kilencven év óta tiportatunk, de el nem veszünk. (Pál apostol)

Sem tisztem, sem szándékom törénészi fejtegetésekbe bocsátkozni, csupán a lesújtó valóságról és főleg következményeiről engedtessek meg néhány gondolat.

1920. június 4-e, Franciaország, Versailles, Trianon Palota. Megadatott, hogy állhassak az ajtaja előtt. Kedves barátunk intézkedni akart, hogy tudjunk benézni. Mondtam, ne fáraszd magad, nem is vagyok rá kíváncsi.

Az első világháború befejezését célzó béketárgyalások már egy ideje folytak. Már látszik, Magyarország, pontosabban az Osztrák-Magyar Monarchia szétdúlása a cél.

1920 januárjában Apponyi Albert, a nemzet ügyvédje Kossuth Lajoséhoz mérhető beszédet tartott Párizsban, melyen megdöbbennek a tárgyalók, itt valami óriási hazugság folyik. Ez a beszéd se került soha a magyar tankönyvekbe. Tény azonban, hogy már jó 10 évvel korábban megrajzolt

térképek alapján, erdélyi viszonylatban milliós nagyságrendű népszámlálási adathamisítással, darabokra tépték és öt országnak szétosztották az ezeréves Magyarország területének 71 %-át és lakosságának 63 %-át.

Egyes érdekeltek tudatosan készültek tehát erre. Monzie, a francia szenátor, volt miniszter ki merte jelenteni, hogy e békeszerződés megalkotójának tudatlanságára és lelkiismeretlenségére nincs mentség. Baldwin angol miniszterelnök szerint Európa békéje a békeszerződés napján szűnt meg. Európa merényletet követett el Magyarország ellen.

Az valóban a kutatások felelőssége, hogy a rosszul helyezkedő magyar politikum, a győzteseknek vélt hatalmak mellé állás, vagy éppen a szabadkőművesség, a zsidóság, vagy minden együttesen okozta, de az eredmény Trianon lett.

E diktátum aláírását a magyar kormányküldöttség egyetlen tagja sem akarta vállalni. Ekkor sorsot húztak, és a kocka dr. Bénárd Ágoston népjóléti miniszterre esett. Könnyezve és minden tagjában reszketve írta alá és élete legszégyenletesebb cselekedetének tartotta azután mindig.

Trianoni akasztófahumor jelzi a drámai határhúzásokat. Magyaróvár közelében egy szabadtéri sütőkemence állt. A háziasszony magyar területen fogta a bévető lapát nyelét, de a kenyér osztrák területen sült meg. A jugoszláv határon felakasztotta magát egy ember. A fa jugoszláv területen volt, de a halott magyar területen lógott. Külön, immáron nemzetközi procedúrát igényelt a temetés. És magam is megrendültem állhattam meg néhány éve a színmagyar református falut közepén kettéválasztó sorompó előtt. Egyik fele Szlovákiáé, a másik fele Ukrajnáé lett.

Az angol békeküldöttség egyik tagja, Nicholson emlékirataiból olvasható, hogy azoknak, akik a trianoni határokat meghúzták, sejtelmük se volt, hol van Temesvár, Arad, Nagyvárad. Elfogadták valóságnak a csehek és románok adatait, csak le ne késsenek az ötórai teáról.

**Nagyvárad dicsősége a Váradai dalnokok nevet viselő férfikórus.
Ünnepi dalokat adott elő a trianoni megemlékezésen
és Észak-Erdély visszafoglalásának 70. évfordulóján**

A trianoni diktátumban persze kisebbségi jogokat, autonómiát ígértek nekünk. Helyette mérhetetlen szenvedést adtak. Az Európa bűne c. könyv tételeken is megörökíti a válogatott kegyetlenséggel elkövetett gyilkosságokat, Erdélyben, Délvidéken, Felvidéken, Kárpátalján. Ezekről megkímélném ma este a hallgatóságot. Elég ha csak a közeli Köröstárányra gondolunk.

A trianoni döntés után egy csapásra románosítottak Erdélyben 1.300 iskolánkat, 1940-ig további 360 magyar felekezeti iskolát zártak be különféle ürüggyel. Ahogy Reményik Sándor tudta: Ne hagyjátok a templomot, s az iskolát, – úgy tudták a bukaresti hatóságok is, éppen ezektől kell megfosztani bennünket, hogy janicsárnemzedékek nőjenek fel azután. Ezrével cserélték ki az állami köztisztviselőket románra. Az első világháború előtti Erdélyben leginkább kis- és középbirtokok voltak. Mindössze 18,5 % a nagybirtok, ezek is leginkább egyházi és alapítványi birtokok, melyek iskolák, kulturális intézmények fenntartását szolgálták. 371.000 hold egyházi birtokból 314.000 holdat elvettek a két világháború között. Ezeknek visszaszolgáltatása fel se merült az utóbbi 20 év restitúciós kálváriájában, pedig a magyar paraszt se kapott ezekből majdnem semmit.

Ma éppen azzal fenyegetik a szlovákiai magyarságot, hogy a magyar állampolgárság elfogadása esetében elvesztik a szlovákot. Ne felejtjük, volt idő, amikor Benesék „kegyesen” megengedték a magyaroknak, hogy felveshessék a szlovák állampolgárságot.

És felvették –, hogy túlélhessék. Mert nekünk mindent túl kell élni.

Röpke négy évre, Vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzósága alatt sikerült felcsillantani a reményt, hogy leomossák a trianoni gyalázatot, ám a Sztálinparadicsomban 1945 után a második trianoni korszak folytatódott ezen a tájon, évtizedekig.

A rendszerváltások után, ama 2004. december 5-én még Gyurcsányék is tettek rá egy önkéntes szegyenlapáttal. Böszme lyukból böszme szél fúj. Sajnos, ezt amolyan harmadik Trianon fájdalmával éltük meg. De legalább őket elfújta a szél.

Ma viszont már a kettős állampolgárság várományosai vagyunk. Hála az annyira várt új magyar kormánynak. Ez is jelzi, *a csillagok járása változó* (Wass Albert). 1920-ban szemrebbenés nélküli cinikussággal azt mondták a magyaroknak: az ezeréves birtoklás valamely területen még nem jelent birtokjogot. Hát akkor a kilencvenéves miért jelentsen?

Igazuk lehet azoknak, akik szerint tele kellene szülni magyar gyerekekkel Erdélyt. Attól tartok, nincs olyan népesedési koncepciónk, és szándék sem, amely erre a reményre feljogosíthatna. Minek? Egy édesanya indulatosan mondta, nagyon bánja, gyermekét miért nem adta első osztálytól román tagozatra. Sajnos, túl sok ilyen van. Gondolom, most szaladni fognak a magyar állampolgárságért. Én inkább Hegedűs Lóránd püspök üzenetét adom tovább: Magyar anyák, szüljétek gyermekeket. Csak általuk lehet magyar újjászületés.

Egy magas rangú akárki kissé gúnyosan megkérdezett, miért kell nekem – mint a Történelmi Vitézi Rend tagjának és nagyváradi székkapitányának

Nagy-Magyarországgal foglalkozni, ezek már csak olyan álmok... Azért, mert én hálás vagyok az Úr Istennek, hogy a nemzet legszebb álmát álmodhatom: Vesszen Trianon.

Vitéz BERE CZKI ANDRÁS

(Elhangzott 2010. június 4-én, a trianoni döntés 90. évfordulóján, az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács Bihar megyei szervezete által rendezett ünnepségen.)

A trianoni döntés 90. évfordulója mellett Nagyvárad lakossága a Második bécsi döntésre is emlékezett 2010. szeptember 6-án. Az Erdélyi Magyar Ifjak szervezésében került sor a rengeteg embert a Partiumi Keresztyén Egyetem dísztermébe vonzó rendezvényre. Észak-Erdély visszacsatolása és Vitéz Nagybányai Horthy Miklós kormányzó bevonulása Nagyváradra még 70 év után is élénken él partiumi magyarságunk lelkében

GYÜLEKEZETI ÓRJÁRAT

*„Megfordulék azért, hogy lássam a szót, a mely velem beszéle;
megfordulván pedig, láték hét arany gyertyatartót;
És a hét gyertyatartó között hasonlót az ember Fiához, bokáig
érő ruhába öltözve, és mellénél aranyövvel körülövezve.
Az ő feje pedig és a haja fehér vala, mint a fehér gyapjú, mint
a hó; és a szemei olyanok, mint a tűzláng;
És a lábai hasonlók valának az izzó fényű érczhez, mintha
kemenczében tüzesedtek volna meg; a szava pedig olyan, mint
a sok vizek zúgása.*

(Jel 1,12-15)

Sok pásztor között nem veszett el a nyáj

Az Avasfelsőfalui Református Egyházközség története

Avasfelsőfalu (Negrești Oaș) a Szatmárnémeti-Máramarosszigettel összekötő országút mentén helyezkedik el. Hogy mi a kapcsolópont a város magyar és román neve között, arra csak találgatások léteznek. A helybeliek elmondása szerint a város területén hatalmas erdők húzódtak és az erdők sűrűjére, ill. a fafajtákra utal a Negrești jelző. A helységnév előtagja az „Avas” vidékére utal, a „felső” pedig a síksághoz közeli településtől különbözteti meg ezt a kisvárost.

Mind a mai napig sokan csodálkoznak azon, hogy ezen a nagy többségében román lakta vidéken vannak *magyar reformátusok*! Feltevődik tehát a kérdés: mikor és hogyan alakult ki a magyar református szórvány? Tudnunk kell, hogy Avasfelsőfalut még a 18-19. században is földesurak lakták. Az első reformátusok az ő tiszttartóik és cselédjeik közül kerültek ki. A tiszttartók idővel elköltöztek, sőt az uradalmak megszűnésével végleg eltűntek. A cselédek nagy része, a jobb megélhetés reményében, szintén elhagyta a várost, de maradt egy kicsiny

mag, s belőlük alakult ki a református szórvány. Fontos szerepe volt a szórványgyülekezet kialakulásában még a *Kalló*-nak. A falu felső részén, a hegyipatak kristálytiszta vize mellett alakult ki a matolcsi, a szatmári, a nagykarolyi és a bátori gubások gyapjúmosó telepe: a *kalló*. Hogy mikor, azt pontosan nem tudjuk, de a 19. század elején már itt találjuk őket.

A legkorábbi bejegyzés a gyülekezet létezéséről 1803-ból való: október 3-án történt az első házasságkötés e helyen. Az első születési bejegyzés pedig 1823. november 1-jei keltezésű. Az 1843-ból származó vámfalui összeírás szerint 50 lélek alkotja a gyülekezetet. Az 1849. év egyházkerületi statisztikája pedig már 64 lelket jegyzett. A nagybányai egyházmegye 1886-ban kezd foglalkozni a szórványmisszióval, illetve a missziói körök megalakításával. Ennek következtében megalakul az avasújvárosi, vagy az avasi missziói kör, amelynek vezetője és irányítója *Széll György* újvárosi lelkész, aki azonnal felismerte, hogy a más vallásúak között és a vegyes házasságban élő híveink fokozottabb lelkigondozást igényelnek. Ezért javasolja az avasi missziói kör állandósítását és Felsőfaluban egy imaház építését. Javaslatát azonban nem vették figyelembe, s így Felsőfalu lelkigondozása Újvárosból történt évtizedek hosszú során át. Jelentős presbiteri gyűlés volt 1890. szeptember 14-én, melyen *Széll György* elnöklete alatt elhatározzák az avasfelsőfalui imaház felépítését. A költségek fedezésére gyűjtést szerveznek. *Tóth Sándor* szatmári építőmester elküldi az imaház tervét és a 12.000 koronás költségvetést. Nem tudni pontosan miért, de az építkezés elmaradt. Az istentiszteleteket továbbra is az állami iskola egyik tantermében tartották, általában havonta egyszer. Közvetlen a világháború után, 1918–1922. április 17-ig az utazási missziói napló szerint, nem tartottak istentiszteleteket „a közlekedés hiánya miatt”. S mikor újra megkezdik a rendszeres lelkigondozást a gyülekezetben – mely időközben 120 főre szaporodik – felébred a vágy: imaházat kell építeni. Ennek érdekében 1933-ban a mai templom telkét az egyháznak adományozzák: *Némethy Gyula* presbiter 224 m²-t, özv. *Bartos Ferencné* szül. *Keresztszeghy Róza* 168 m²-t és *Németi Zoltán* 56 m²-t, összesen 448 m²-t. Az 1935–36-os évek az imaház építésével telnek el. Az 1937-es jelentés szerint az imaház külsőleg egészen felépült, csak a belső berendezés hiányzik. Végre 1941-ben sikerül befejezni a megkezdett munkát. A templomszentelési ünnepséget 1941. augusztus 30-án tartották meg. Imát a missziói kör 50 éven át szolgáló lelkésze, *Széll György* mondott, az igehirdetési szolgálatot pedig *Boros Jenő* esperes végezte. Az avasfelsőfalui fiókegyház 1942. augusztus 12-i határozatával kimondotta a missziói egyházközséggé való szervezését, mivel Avasfelsőfaluban és a környező szórványokban összesen 342 református lélek van, ezért – mint központból – jól lehetne végezni a lelkigondozást. *Varga Tibor László* segédlelkészt bízta meg az Egyházkerület az újonnan alakuló egyházközség megszervezésével. Az istentiszteletek tartása, a vallásórák, és a belmissziói munkák rendszeressé válnak. Az 1944 őszén bekövetkezett háborús események a szépen fejlődő egyházi munkát

azonban megállították. A lelkipásztor elhagyta szolgálati helyét és elmenekült, sőt magával vitte az egyház 10.000 pengőnyi készpénzét, klenódiumait és számadásait. Hosszas utánajárás nyomán, az időközben autóbalesetben elhunyt lelkész özvegyétől visszakérül az ezüst kehely és a keresztelő kancsó, a pénz veszített értékéből, a többi holmi menekülés közben pedig elkallódott. A háború után átmenetileg Kolos Vince vámfalui, majd Szabó Sándor avasújavárosi lelkipásztorok viselik gondját a pásztor nélkül maradt nyájnak. 1949 novemberétől ismét a vámfalui lelkész gondozása alá kerültek a missziói egyházközség tagjai. A szolgálatokat a sok hányattatás után több mint 30 évig Kabay István lelkipásztor végezte. Istentiszteletet minden második vasárnap tartott. Az úrvacsorát évente 6 alkalommal szolgáltatta ki. Az adakozás, a templomlátogatás és az úrvacsorázók száma egészen pozitív. Különösen szép a perselyes adakozás; volt esztendő, amikor a perselypénz az összes kiadást fedezte.

Az egyházmegye 1955. március 22-én tartott gyűlésén a gyülekezetek kérésére Avasfelsőfalut és Bikszádot külön-külön leányegyházközséggé nyilvánították, de továbbra is a vámfalui lelkészre bízák. Kabay István, nem tudván egyedül ellátni mindkét helyen a szolgálatot, a gyülekezet kérésére Földes Károly, volt mezőújlaki lévita-lelkészt bízta meg, aki kéthetente tart istentiszteletet. Avasfelsőfaluban 1959 végéig szolgál, amikor újból Kabay István veszi át tőle az egyházközséget. Földes Károly idejében, 1957 májusában, kívül-belül kimeszelik a templomot a hívek

Fazekas Ildikó lelkipásztor és hűséges presbitériuma

önkéntes munkájával, valamint az egyházkerület 1000 lejes segítségével. Távoli terve és vágya volt a gyülekezetnek egy torony építése az imaház fölé. Az alapot sikerül lerakniuk 1975. július 14-én, s 1978. szeptember 12-én torony és templomszentelési ünnepélyt tartanak a több mint 400 főnyi gyülekezet előtt. A következő esztendőben pedig Tenkéről vásárolnak egy 275 kg-os harangot, hogy elmondhassák: „Uram! A harang szavára / Segély lelkem javára. / Amíg élek hozzád térjek, / Holtom után idvezüljek. Ámen.” Kabay István 1986. október 31-ig végezte az igehirdetés és lelkigondozás szolgálatát a gyülekezetben. Fáradhatatlan tenni akarására, egyházépítő szolgálatára ma is hálás szívvel emlékezik a gyülekezet. Ő volt az a pásztor, aki összefoglalta az egyházközség történetét és fizikai, illetve lelki értelemben építette a gyülekezetet.

A közösség élete a következő esztendőkből sem volt akadálymentes. Lelkipásztorok sora végzi a szolgálatot a kicsiny, de élni akaró gyülekezetben. Kabay Istvánt Müller Dezső vámfalui lelkipásztor követi, majd 1992-től Bántó Bálint nyugalmazott lelkipásztor végzi a szolgálatokat. 1994–1999. között Tukacs József kőszegremetei lelkipásztor szolgál be, illetve Huszár László Zsolt és Orosz Raymond exmittusok. A következő évben is exmittusok végzik a szolgálatokat: Király Lajos, Máthé Róbert, Simon Attila és Szilágyi Róbert. 2000–2001. között pedig Sziszik József kőszegremetei lelkipásztor jár ki kéthetente istentiszteleteket tartani. A fent említett években Németi József az egyházközség gondnoka, aki a sok lelkész között igyekszik lehetőség szerint a templom belsejét otthonossá tenni, s a gyerekeket oktatni, illetve parókiát vásárolni a gyülekezetnek. Az 1994-es esztendő abban az értelemben is jelentős, hogy hosszas megpróbáltatások után Avasfelsőfalu önálló anyaegyházközséggé szerveződik, illetve leválasztják a Szatmári Egyházmegyétől és a Nagybányai Egyházmegyéhez csatolják.

2001. augusztus 1-jétől, miután 60 évig beszolgáló lelkészek pásztorolták a gyülekezetet, önálló lelkipásztort kap az egyházközség, Huszár László Zsolt személyében. Végre van saját(!) lelkipásztora a gyülekezetnek. A hét évi szolgálata alatt kívül-belül felújítják a templomot, önerőből, a gyülekezet adakozásából. Beindulnak az imaheti szolgálatok is. Ennek a gyülekezetnek is megadatik az a „kiváltság”, hogy annyi év után minden vasárnap megkondul a templom harangja, s felhangzik Isten éltető és reményt adó igéje. Amíg a gyülekezetek többségében az természetes, hogy van lelkész és istentisztelet, addig itt ez külön hálára ad okot. 2008. november 1-jétől Fazakas Ildikó lett a gyülekezet lelkipásztora. A lelkészcsere idején a presbitérium legfontosabb kérése az volt, hogy ne szakadjon meg a folytonos istentiszteletek tartása a gyülekezetben.

A gyülekezet története szorosan összekötődik egyházunk történetével, a templom egy nemzeti és nyelvi menedékhely. A városban az 1940-es évek óta nincs magyar oktatás, a sok vegyesházasságnak köszönhetően már otthon is egyre ritkább a magyar szó. Az egyetlen hely, ahol magyarul lehet beszélni,

s magyar szót lehet hallani, az a templom. Éppen ezért kettős feladatunk van: hit és nyelvápolás, illetve a nemzettudat erősítése. De megjegyezzük e helyen, hogy a felekezetek közötti viszony minden időben békés és tiszteletteljes volt. 2010-ben került sor az első ökumenikus esküvőre Avasfelsőfaluban, amire eddig még nem volt példa.

A fentiekben megemlítettük, hogy sok lelkipásztora volt a gyülekezetnek; azt is meg kell említenünk, hogy a 2000-es években többször sor került gondnokválasztásra is. Valamennyien lelkesedéssel és önzetlenséggel szolgáltak. A jelenlegi gondnok is – Erdei Imre – elődei nyomdokain járva szolgálja egyházát.

Ami a gyülekezet jelenét és jövőjét illeti, elmondhatjuk, hogy a templomlátogatás egészen jónak mondható, a 196 lélekből átlag 50-60 ember eljön vasárnaponként, nagy ünnepeken pedig zsúfolásig megtelik a templom a 120-130 lélekkel. A perselypénz mind a mai napig kimagasló, az egy főre eső összeget tekintve megyei szinten első helyen állunk. Úrvacsorát évente 6 alkalommal osztunk a gyülekezetben, melyben átlag 40 ember részesül. Szomorúan kell azonban azt is megjegyeznem, hogy a születési arány egyre csökken – évente egy-egy gyermeket keresztelünk, míg 4-5 személyt temetünk. Konfirmációra csak három év múlva kerül sor. 2010-ben négy pár fogadott örök hűséget egymásnak. Sajnos a fiatalok nagytöbbsége külföldön keresi a szebb jövőt. Csak néhány fiatal és gyerek van a gyülekezetben, de éppen ezért nagyon értékesek a közösség számára. Hálások vagyunk a kevésért is, azokért, akik nagy ünnepeken megörvendeztetnek szerény műsorukkal. Bár a statisztikai adatok nem túl biztatóak, de a gyülekezet élni akar. A 2010-es esztendőben a parókia felújítását sikerült a hívek adakozásából, a helyi tanács minden éves támogatásából és az Isten kegyelméből megvalósítani. A jövőben egy gyülekezeti terem építését is tervezzük. Terveink között szerepel egy kórus megszervezése is.

Gyülekezetünk számára nagy megtiszteltetés volt, hogy 2010. március 15-én 27 egyháztagunk részt vehetett a koltói ünnepségen. Megérezttük, hogy jó magyarnak lenni, és ez erőt ad a szórványvilágban is.

Zárszóként Monoky Sándor szavait szeretném idézni, aki találóan egybefoglalta a gyülekezet múltját, jelenét és jövődjét: „Erőnk csekély, de töretlen hitünk, / S ez a hit megtart, nekünk élni kell! / Lehet a jelen bármily mostoha, / A múlt tanít, a jövő követel. / Mindent vállalunk, mindent megteszünk, / Csak Isten lelke maradjon velünk.“ (Fészekrakók)

FAZEKAS ILDIKÓ
lelkipásztor

Az élő Szilágyság

A Zilah-Belvárosi Református Egyházközség

A történetírók úgy vélekednek, hogy a település a honfoglalás korában már lakott volt. Töhötöm és fia, Horka foglalta el ezt a vidéket.

Nevének jelentését is több irányból eredeztetik. Vannak, akik török (avar) eredetűnek tartják, jelentése: öv, amelyben a fegyvert tartják. Vannak, akik szláv eredetet emlegetnek. A hercegovinai Focsa községtől

A zilahi nagytemplom

délnyugatra a montenegrói határban félkör alakú hegy van, amelyet Zilajnak, azaz övnek neveznek. De Ázsia keleti részén szintén van Zilah nevű helység.

Zilah története hűen tükrözi ennek a régiónak hányatott sorsát. Égette tatár, török, feldúlták császári hadak, kifosztották rablóhordák, hol Magyarországhoz, hol pedig Erdélyhez, legújabban Romániához csatoltattak. Most Európa egyik városa. Mindezek mellett nevéhez kapcsolódnak történelmünk, kultúránk nagy egyéniségei: a Báthoryak, Rákóczy, Izabella királyné, a Wesselényiek, Derecskei Demeter, Szegedi Kis István, Bíró Sára, Gyarmathy Sámuel, Salamon József, Kincs Gyula, Ady Endre, Szikszai Lajos, Kiss Károly, és még sokan mások. Utóbbiak lehet, hogy csak nekünk, szilágyságiaknak, zilahiaknak mondanak valamit, mégis úgy érezzük, hogy helyük ott van a „nagyok” között.

A református vallás a Szilágyságban, s értelemszerűen Zilahon is igen hamar követőkre talál. Ehhez kapcsolódik az iskolaalapítás koraisága is. Az 1620 körül alapított iskolának 1646-ból fennmaradt albuma és pecsétje. Egyik leghíresebb diákja Ady Endre, aki a gimnázium négy felső osztályát járja itt 1892-1896 között. 1902-ben épül a mára már pompáját veszített főépület, a Wesselényi Kollégium, amelyet 1947-ben államosítanak. 1991-ben újjáéled a református oktatás, de épületét nem kapja vissza.

1703. augusztus 22-én Rabutin tábornok csapatai Szilágysomlyóról jövet felégetik a várost, s vele a templomot is.

A reformáció gyászévtizedei nehezítették a templom felújítását. Tíz évnek kellett eltelnie, hogy a templom fedél alá kerüljön. Zoványi P. György lelkészsége alatt kitartó munkával láttak hozzá a felújításhoz. A teljes templombelsőt felújították, padokat helyeztek el, és felújították a régi Váradi Bibliát is. A belső falakat faragott kőcímerek ékesítették: a ma is látható városcímer, Mihály arkangyalt ábrázolva, valamint a Száva-Bikfalvi, Kiss-Sarak patrónus családok címerei. Az ajtókat faragott kővel díszítették. Ebből a korból származik az orgona mögé beépített virág- és szőlőlevél mintázattal díszített ajtó. A toronyba harang kerül és óraszerkezet. Pár év múlva, 1719-ben villámcsapás éri a tornyot s csak a nagy eső akadályozza meg, hogy az egész templom le ne égjen.

A templomot három ízben, 1736, 1743, 1752-ben Báró Andrássy József katolikus főúr erővel, majd csellel el akarja venni a reformátusoktól, valamennyiszer eredménytelenül.

1775-re a hívek száma annyira megnövekedett, hogy a déli és északi bejáratot deszkából épített portikussal látják el. Öt éves várakozást követően engedélyezi Mária Terézia, hogy 1780-ban két oldalhajót építsenek a régi templomhoz.

Hat év múlva tapasztalják, hogy a tornyon repedések jelentkeznek, s ezért ezt lebontják. A főhajót nyugati irányban meghosszabbítják s eléje tornyot építenek. 1797-re készül el a ma is látható barokk-torony.

Láthatjuk mekkora vállalkozásba fogott a 18. század közepén a Zilahi Református Egyház. Annál is inkább csodálatra méltó ez, mert a kormány megtiltotta az építési, illetve javítási kiadvást. Ezért a szászéki felhívásra az utcákban elindított kalandosok gyűjtötték be a hívek adományait, valamint a naponként kitett perselyek biztosították az anyagi hátteret. Ez volt a Zilahi Református Egyház aranykora – állapítja meg Kádár Géza tiszteletes úr.

1903-ig ez a zsindelyfedeles templom szolgált Isten dicsőségére.

Ekkor azonban életveszélyes repedezések keletkeztek a déli hajón, s a városi tanács a rendőrséggel bezáratta a hajó ajtajait. A presbitérium egy új templom építése mellett döntött. Az építés két éve alatt az istentiszteleteket a „Tímár-színben”, majd a vármegyeház nagytermében tartották.

Az új templom 1906. október 27-re készült el. Másnap tartották az első istentiszteletet benne. Hármass ünnepe volt ez Zilah reformátusságának: új templom, a reformáció ünnepe, valamint II. Rákóczi Ferenc földi maradványainak Kassára való szállítása. Az istentiszteleten Magyarósi István templomépítő, és Kádár Géza lelkipásztorok szolgáltak. Rendőrségi jelentés szerint több mint 4000-en voltak jelen.

A templom felszentelésére 1907. szeptember 22-én a délelőtti istentiszteleten került sor, amikor is keresztelest, esketést tartottak, valamint úrvacsorát osztottak. A szentelést Bartók György püspök végezte, jelen volt a Kolozsvári Teológia Tanári Kara.

1917. március 8-án katonai célokra elvitték a három harangot. A harangokat a toronyban törték össze a katonák kalapáccsal és úgy dobálták le darabokban.

1918 januárjában hadügyminiszteri parancsra a városba érkező katonák a torony vörösréz borítását távolították el. Mire a minisztériumi parancsvisszavonás megérkezett, a torony alsó tagozatáról már leszerelték a vörösrézet és horgonyzott lemezzel borították, megcsonkítva ezzel a torony ékességét és harmóniáját. A munkálatot felügyelő főhadnagy a városban eladta a vörösrézet egy bádogosmesternek.

Ugyanebben az évben az orgona sípjait is lefoglalták katonai célokra. A kiszedett sípokokat azonban a lelkész nem volt hajlandó elszállíttatni egyházi költségen, így azok megmenekültek. Az orgona felújítását a Nőszövetség saját költségén végeztette el.

1919 februárjában a toronyra kitűzött nemzeti lobogó láttán a bevonuló csapatok több célzott lövést adtak le a templomra. A palatetőt érte néhány géppuskatalálat, valamint az egyik gránát a paplakot találta el és gyújtotta fel.

A két világháború között a gyülekezet számos beltelket vásárolt, ifjúsági házat, óvodát, elemi iskolát működtetett, több alapot létesített, alapítványt hozott létre, földtulajdonra tett szert, két kultúrotthon épített, amelyből ma csak az egyik áll, a Kálvineum, amelyet sok évi pereskedés után nyert vissza az államtól.

A zilahi nagytemplomot népes gyülekezet látogatja

„Zengjen hálaének, minden ajkon zengjen...”

De nemcsak anyagi, hanem lelki gyarapodás is jellemezte. Az Ifjúsági Egylet, a Nőszövetség, a Református Dalkör, az ébredési mozgalmak mind egy-egy színfoltja a lelki életnek.

Mindannak ellenére, hogy nem mindig volt felhőtlen a hangulat a gyülekezetben, az Úrnak tetszett, hogy megőrizze kegyelmében mind a mai napig.

Jelenleg Zilahon három egyházközség van. A Belvárosi (3.600 lélek); a Ligeti (2.000 lélek), amely 1996-ban jött létre, templomot épített és lelkészi lakást vásárolt; valamint a Fenyvesi Egyházközség (2.000 lélek), amely 2000-ben jött létre. Mára ezen lélekszámi adatok arra elegendőek, hogy az egykor teljesen magyar és református város lakosságának mintegy 15%-át jelentsék. Az iparosítás hatása, a betelepítések, a kivándorlások, a gyermekvállalás feltételhez kötése, s megannyi tényező hatására említettem az elején: Zilah már nem lesz az, ami volt.

Gyülekezetünkben nőszövetségi munka a Bíró Sára Nőszövetség keretében folyik. Ifjúsági- és gyermekszolgálat van. Lehetőségeinkhez mérten gyülekezeten belüli és kívüli diakónia folyik. Rengeteg időt, energiát igényel a visszaszolgáltatásra váró ingatlanainkért folytatott harc. Amit egykor egy tollvonással egyik napról a másikra elvettek, azt most hosszú pereskedések, alkuk révén csepegtetnek vissza, mint alamizsnát.

A zilahi nőszövetség tagjaira mindig lehet számítani, még a kokárdakészítést is magukra vállalták

A harminc tagú presbitérium teljesít szolgálatot 22 körzetben, a nagyvárosi kihívások közepette.

Azon ritka gyülekezetek közé tartozunk, ahol mindennap reggel istentiszteletet tartunk közösen a Fenyvesi Egyházközséggel. Illő önvizsgálattal mondhatjuk, hogy nagyobb ünnepeinken az 1.500 ülőhely nem elég a templomban. Vasárnap délután pedig igencsak megfogyatkozott lélekszámban vagyunk jelen az istentiszteleten.

Különös gondot fordítunk egyházi ünnepeink mellett a nemzeti ünnepeink megtartására is. Erdélyben a református egyház „magyar egyházként” tartatott számon a régi időkben. Nem tehetjük, hogy ezt figyelmen kívül hagyjuk.

Testvérgyülekezeti kapcsolatot ápolunk a Kaposvári Református Egyházközséggel, valamint egyházmegyénk területén a legkisebb szóránagygyülekezettel, Cigányival. A gyülekezet „Szenczi Molnár Albert” vegyes kara és a pomázi Psalmus Kórus kapcsolata révén évenkénti kórustalálkozóra kerül sor felváltva egymás templomában.

Hadd zárjam bemutatkozásunkat az egyházi elöljárók és szolgák nevesítésével: Püsök Sándor Csaba lelkipásztor, Bara Lajos főgondnok, Brezóczi Sándor gondnok, Bucsai Zsolt segédlelkész, Püsök Margit irodavezető, Major János ny. kántor, Márton Erzsébet harangozó, Farnas József temetőőr.

Szeretettel várunk mindenkit Kelet-Közép-Európa egyik legnagyobb református templomába, melynek torony felőli főbejáratán ez az igevers köszönti a bejövőt: „Békéljete meg az Istennel” (2Kor 5,20).

PÜSÖK SÁNDOR CSABA
lelkipásztor

„Mártírok véreztek el, apostolok haltak vértanúhalált, hitvallók égtek el a máglyán, de az igazság él, küzd és diadalt arat.”

„A legjobb orvosok: dr. Elégedettség, dr. Higgadtság és dr. Jókedély.”

„A gonosz gondolat gyújtózsínór, mely a kísértés szikrájától meggyullad. A gondolatok adómentesek, nem pokolmentesek.”

C. H. Spurgeon

Jelenetek a régi zilahi diákéletből

A kolozsvári Egyetemi Könyvtárban őrzik egy egykori zilahi diák néhány oldalas kéziratát, amely a *Diák tempók. A zilahi diákéletből* címet viseli, és néhány régi diáksínyt elevenít fel. A mindössze nyolc lapnyi terjedelmű íráshoz egy rövid ajánlólevél csatlakozik, de az írás pontos keletkezése így sem állapítható meg, mivel egyik sem tartalmaz évszámot. Annyi bizonyos, hogy 1915-től már az Erdélyi Múzeum Egyesület kéziratárchájában tartották nyilván, a rajta látható bélyegző tanúsága szerint. A szerző, Kovács Ferenc személyéről az ajánlásból tudjuk meg, hogy a diákévek után lelkipásztor lett Tasnádszántón, s ezt az állást az adatok szerint 1854-től 1908-ig töltötte be. Pártfogója pedig egyik lelkész társa, Surányi Gyula volt, aki 1870 és 1886 között a közeli Szilágypéren szolgált, majd innen néhány évre Szilágynagyaluba került, 1890-ben bekövetkezett haláláig.

Kovács Ferenc írása három anekdotát tartalmaz, melyek közül kettő főszereplője van nevesítve, még ha csak monogramokkal is, de – mint feljebb kiderült – a mellékelt ajánlásból a rövidítések feloldását is megismerhetjük. A kollégiumi anyakönyvet tanulmányozva azt látjuk, hogy a két főszereplő, Szabó Pál és Szikszai Lajos neve egy helyen szerepel a szerzővel, Kovács Ferencel, mindhárman 1840. július 4-én írták alá az iskolai törvényeket, ami a történetek hitelességét erősíti.

Az első történet arról szól, hogy egy csalafinta diák, Sz. P., azaz Szabó Pál, a későbbi perecsenyi, péri és diósadi lelkész miként szedte rá azt a Kraszna utcai fuvarost, aki jövedelemkiegészítés gyanánt szekerekkel diákokat fuvarozott Kolozsvárra. Amaz vicces ember volt, de egyben hirtelen haragú is, akinek érzékeny pontja volt a lovak irányítása – nem szerette, ha a diákok beleszólnak. Persze, ezt nagyon jól tudták alkalmi utasai is, és rendszeresen ki is használták, szándékosan felbosszantva a büszkeségében megsértett fuvarost. Szerencséjükre hamar elpárolgott a bosszúsága, és még

a boros kulacsát is megosztotta a korábban még sűrűn szidott diákokkal. Még egy gyengéje volt: a lovak kímélése, dombra felfele menet az utasoknak kötelezően le kellett szállniuk, és a szekér után gyalogszerrel baktatni. Egy ilyen kolozsvári fuvar előtt a legutolsó pillanatban próbált utasnak jelentkezni a fent említett Szabó Pali is, de a szekér gazdája semmiképpen nem akart kötélnek állni, mivel már elegendő jelentkezője volt. Ekkor a huncut diák megalkudott a mit sem sejtő fuvarossal, hogy legalább a csomagját vigye el Kolozsvárra. Amikor a pakk megmérésére került sor, akkor derült ki, hogy a csomag nem más, mint maga Pali, de az adott szó arra kötelezte a gazdát, hogy kénytelen-kelletlen feltegye a saroglyára, akinek a maga csomag-állapotában még dombra felfelé menet sem nagyon akaródzott leszállni a szekérről, s csak a diáktársai iránt érzett betyárbecsület térítette végül jobb belátásra.

A második anekdota az iskolák anyagi alapjához történő hozzájárulásra, a diákok által gyakorolt adománygyűjtésre, azaz régiesen szólva mendikálásra, szuplikálásra vonatkozik. Sanyarú időkben került sor ilyesmire, amikor a fejedelmi és főúri alapítványok, a városi polgárok adományai nem bizonyultak elegendőnek a boldoguláshoz. Ilyenkor megnyíltak az iskolák kapui, és kirajzottak a nagyobb diákok, a szuplikánsok, a melléjük beosztott kisdia-kokkal, a mendikánsokkal felkeresni a különböző településeket. Ez a hagyomány nem protestáns találmány, gyökerei azokhoz a középkori hagyományokig vezetnek vissza, amikor a kisdia-kok a vagyonosabb polgárok ablaka alatt elzengett énekükkel kértek adományokat a további tanulmányaikhoz. Az anekdota arról tanúskodik, hogy a szuplikálás gyakorlata Zilahon is érvényben volt. Egy meg nem nevezett diák, szuplikánsi minőségben mendikáns társával elvetődött egy olyan román faluba, ahol csak néhány magyar magyar ember lakott: a szatmári katolikus püspök intézője a családjával. Léván az éhség nagy úr, a korgó gyomrú diákok ide is bemerészkedtek, noha tudvalevőleg nem lehetett kilátásuk túlságosan barátságos fogadtatásra. S amikor a hazaérkező intéző valóban kérdőre vonta őket vakmerőségükért, hogy protestáns létükre egy olyan házba léptek be kéregetni, amelyen a kereszt jele van, az éhség által találékonnyá lett szuplikáns ezzel a válasszal felelt meg a házigazdának: *„De igen is láttam – (...); csak hogy abból a keresztből én egészen mást okoskodtam ki – azt t.i. hogy itt ebben a házban keresztény embernek kell lakni – egy olyan ker. embernek a ki – ha pénz segedelemmel nem is, de legalább egy jó ebédrel el fogja látni a zilahi suplicanst.”* Ennyi talpraesettség láttán az intéző nemcsak hogy asztalához invitálta az éhes diákokat, de még egy tallért is adott nekik útravalóul.

Ezzel elérkeztünk a harmadik s egyben a legutolsó történethez, melynek egyik főszereplője a már fentebb is említett Szabó György professzor. Egyéniségét így jellemzi a szerző: *„... eszes és tudományos különösön a bölcséleti tanokban képzett férfiú. E mellett ritka szorgalmú s tanári kötelességeiben anyira hű és pontos, miszerént nem csak hogy egyetlen egy óráját sem mulasztotta el egész év alatt, de óráiból még csak egy percet sem engedett el. Óra elején ő várakozott tanítványaira és nem a tanítványok ő reá. Óra végén hiába doboltak tanítványai – azt akarván azzal jelteni, hogy eltelt az óra – nem sokat ügyelt arra, – a mit el akart mondani elmondotta, s azután ment ki. (...) Ezért a nagy tudományáért és ritka szorgalmáért szerették tisztelték és becsülték őtet sokan; de maga viseletében volt valami olyas-valami egyóldalúság, félszegség, hidegség vagy nem tudom minek nevezzem, a miért ismét, sokan nem kedvelték – nem szerették, ki vált képpen tanítványai között nagyon kevés volt olyan, kinek szeretetét bírta volna – következőleg tehát tekintélyel sem dicsekedhetett. – Ő ezt jól tudta – látta hogy saját tekintélyénél fogva nem tud imponálni tanítványai előtt, még is hogy legyen tekintélye, a törvény szigorához folyamodott s minden legkisebb rendetlenségért, kihágásért vagy lecke mulasztásért, a törvényszék eleibe szerette idéztetni tanítványait, a helyett hogy négy szem közt atyailag megfeddette volna.”* Nem került el a tanári szigort az akkortájt Zilahon diákoskodó Szikszai Lajos

sem, akit a professzor gyakran büntetett az ökonomusi tiszt kényszerű viselésével. Bizonyára nem gondolta, hogy Szilágy vármegye majdani alispánjával teszi ezt. Az ökonomus sajátos helyet foglalt el a vezető diáktisztviselők, a senior és a contrascriba valamint a szolgadiákok között, egyfajta rendésze volt a kollégiumi életnek. Kováts Ferenc így ír róla: *„Ez az Ökonomusság semmi nem egyéb mint más szóval iskola szolgál – vagy is olyan hivatal ki az iskola nagy lámpását tartozott hordozni késő este és kora reggel a contra után, midőn az vizsgálódni szokott a szobákban, – továbbá a kapukat tartozott bezárni és kinyitni, – a szokott órákban a tanároknál leczkét kérdezni, s osztán csengetni, szóval – olyan hivatal, a kinek egész nap szemnek és fülnek kellett lenni s a tanároknak és contrának vezérparancs szavaikra ide vagy oda menni elmulthatatlan kutya kötelessége volt.”* Szikszainak elég gyakran kijutott az ökonomusi hivatalból, melyet alkalmanként egy-egy hétig volt kénytelen viselni, ezért elhatározta, hogy a jövőre nézve mentesíti magát az ilyen irányú kellemetlenségtől. Egyik éjjel, amikor a változatosság kedvéért ismét ökonomus volt, gyakorlatba ültette régóta dédelgetett tervét: egy órakor felkelt, felöltözött, átment Szabó György lakásához, s a professzort felverte legédesebb álmából, mintha már hat óra lenne, ami az akkori időkben az iskolai program szokásos kezdő időpontja volt. A pontosságára rettentően kényes professzor rettentő zavarban érezte magát, mivel az ő napi programja hajnali ötkor szokott kezdődni egy frissítő sétával, s az egyenesen képtelenségnek tűnt, hogy őt hatkor még ágyban találják. Visszaküldte az iskolába az ökonomust, gyorsan felöltözött, de amikor a kapu elé érve azt látta, hogy az zárva van, mindenhol sötétség, csak az őrszem, a vigil szobájában van világosság, s ráadásul a toronyóra épp akkor ütötte el a kettőt, rádöbrent, hogy csúnyán rászedték. Már forralta is a bosszút magában, hogy mi minden fog majd várni a vakmerő csínytevőre, de Szikszai hat órakor ártatlan ábrázattal úgy jelentkezett másodszer is nála, mintha mi sem történt volna, és számonkérésére ezt felelte: *„... én semmit sem tudok rólla – ha csak álmomban nem tettem – mert mondják a cohabitatoraim [értsd: szobatársaim] hogy álmomba sokszor beszéllek, dikciozok sőt fel is kelek s megjárom az iskola udvarát, – lehet hogy álmosan tettem most is valamit, de én semmit sem tudok belőlle!”* A huncut diák számítása bevált, Szabó professzor kifejezett kérésére még aznap leváltották, mint erre a tisztségre alkalmatlant, s ha máskor is az ökonomusság veszélye lebegett volna Szikszai feje fölött, maga a lóvá tett tanár volt az, aki ezt megakadályozta, ha másért nem, hát a saját éjszakai nyugalma érdekében.

Ezzel el is érkezünk a rövid kézirat végéhez, s bár ha annak idején talán ki is hullott a kérlelhetetlen szerkesztői rostán, most mégis megismerkedhettünk a benne foglaltakkal, azaz belekóstolhattunk, hogy milyen volt zilahai diáknak lenni másfél évszázaddal ezelőtt.

ZSIGMOND ATTILA
lelkipásztor

Szilágysámson bemutatkozik

A nevem: Szilágysámson. Szilágy, mert itt élek a Tövisháton („hepehupás vén Szilágyban, hét szilvafa árnyékában”).

Sámson – de miért is??? „Ki mindeneket tud, az tudja” csak miért. Talán az első lakosom miatt... Talán az első *birtoklóm* neve után... Talán, mert kedves volt abban a harcos időben a bibliai hős neve: Sámson... Talán mert domboldalaimon édes gyümölcsök érnek (főleg szőlő, de szilva, barack, alma is) a meleg napsütésben (Sámson = napos, napocska)... De ma már így ismernek: Szilágysámson.

Születtem: ezer... – hát az nagyon régen volt. Annyira régen, hogy már nem is emlékszem rá. Nézzük csak azt a hivatalos papírt: először 1366-ban említene, mert éppen gazdát váltottam (de az Örök Gazda ugyanaz maradt). Tehát most töltöttem 644 életévemet. Bevallom, miért is rejtegetném az előtti, aki a szíveket vizsgálja: éltem. Nem vagyok éppen fiatal, inkább érettebb korú. Megértem már egy újulásra... Kibírtam sokféle gazdát, háborúkat, járványokat, fiaim sokféle ügyét-baját. Jelenleg mintegy 1200 fiam van a 411 házszám alatt. A legnépesebb családom – bárcsak a legjobb is lehetne- a reformátusoké. Mintegy 940 főt számlál. A kisebbek is ugyanolyan kedvesek: a baptisták kb. 100 taggal, az ortodoxok kb. 10-en és a pünkösdi gyülekezet mintegy 25 taggal.

A reformátusok templomának jó helyet adtam egy dombocskán, olyan régen, hogy senki sem emlékszik már rá. Csak csodálják amikor egy-egy nagyobb javítás alkalmával (például 1973-ban Püsök József szolgálati ideje – 1961-1999 – alatt) különösen szép és érdekes faragott kövek kerülnek elő. Kicsit morgolódnak, hogy az agyagos talaj miatt a templomnál jóval fiatalabb torony (1837-1841) is gyakran mozgolódik. Még nem értik a titkot – amit én már tudok, hisz megvan hozzá a korom: a közös erőfeszítés és munka nem csak a falakat állítja helyre, nemcsak az ő kedves kőtemplomukat, hanem azt a belsőt is, ami nem kőből készült...

De örülnek minden régi emlékemnek: a falban talált kora-gótikus ablaknak, a szőlőlevelet formázó faragott kőnek, a régi haranglábból megmaradt gerendáknak, amelyek ma is a harangot hordozzák, rajtuk a gondnok nevével (Ilosvai Borbély János). Az ő nevét olvashatják az úrvacsorai kelyhen is.

De azóta (1700-as évek) sokat változott a világ...

Kicsit szigorú vagyok gyermekeimhez: sok munkát várok el tőlük. Ezt a parancsot kaptam az én Teremtőtől: homloka veritékével egye kenyerét. Mégis nagyon sok lehetőséget kínálok: teremtő munkát, alkotást, színeket, illatokat, szépséget és örömet az év minden szakában. Tudom: nagy a

csábítás elfelejteni mindent, mindenkit, gyűjteni „ki-ki magának”. Csak úgy egyedül, boldogulni – de nem boldogan élni... gyakran sajnálom őket...

Örömmel látom, hogy kezdik becsülni mindazt, amit előző korokban gyermekeim fáradságos munkával alkottak: öltözetüket, táncaikat, hagyományaikat. Még a szomorúság és a gyász pillanataiban is – észrevették – lehet segíteni egymáson: egy tál liszttel, tojással, adománnyal és testvéri szóval. Igen fontosak számukra a hagyományaik és szokásaik.

Hogy mindezeket élettel töltsék meg, minden korosztály találkozhat a mi Urunk Jézus Krisztus által az Atyával. A legkisebbek számára két korcsoportban vallásórát tartanak, nyaranta pedig bibliahetet, kirándulásokkal, táborozásokkal. A nyáron is csengett az udvar a nevetéstől.

A nagyobbak már az üdvösség útját ismergetik, tanulva-énekelve játszva a nekik szánt alkalmakon. Amikor egy évet már befejeztek, újkönyér ünnepén számot adnak ismereteikről és köszöntik az ötven éve konfirmáltakat. Különösen ízlik nekik ilyenkor a szeretetvendégségen felszolgált friss kalács.

Az ifjabbak maguk is ízlelgetik, hogy jó az Isten. Bár többen nem veszik észre, mennyire fontos az Ő megváltó szeretete (pedig mennyire éhesek a tiszta szeretetre!). Erről a szeretetről szólnak a közös alkalmak, a filmvetítések, sőt a nyári táborozások is. Hát igen... nekem már van tapasztalatom. Az a 644 év... De inkább „jó szóval oktatnám” gyermekeimet...

A gyermekek mindig szívesen vesznek részt a templomi rendezvényeken

Tanulva-énekelve-játszva-nevetve ismergetik az üdvösség útját

Es akiket a legtöbb ideje ismerek... A szőlőhegyen, a mezőn, az erdőben dolgozva, a temetőben virágot ültetve, vagy november elsején az Evangéliumot hallgatva ismertem meg őket. Vagy a vasárnapi erőgyűjtésre, a templomba gyülekezve, egy fáradt nap után az esti bibliaórán szívüket kiöntve. Láttam őket egy-egy közmunkán a lapátra hajolva, vagy adakozva az ősöktől örökölt épületek fenntartására és betegek megsegítésére. Láttam őket kevélyen. És láttam a megterített asztalnál alázattal kérve kegyelmét annak, aki a szíveket vizsgálja.

Láttam, amint harcol a szívükért a mi Teremtőnk, Megváltónk és egyetlen Gazdánk. Harcol értük a körzeti alkalmakon, nőszövetségi összejöveteleken, presbiteri bibliaórákon, énekkari próbákban – mert nem akarja, hogy mindent elveszítsenek.

Ez volt a múltam és a jelenem.

De mi lesz a jövő?

Elárulom: a gyermekek nyári bibliahetén hallottam egy csodaszép tervet a mi Gazdánktól. Egyik napon a tanítók azt mesélték el, hogy mennyei lakomára vár minket. Mindent újjáteremt, új ég és föld lesz.

Ezt várva dúdolgatom magamban: „nem merülhet el a hajó, míg benn az ég-föld Mestere pihen!”

SZÁSZ BÁLINT RÓBERT
lelkipásztor

„Csak addig él egy nemzet, amíg van hagyománya”

– Varsolc –

A Nagyváradot Zilahhal összekötő forgalmas út mentén, a Kraszna teraszokkal kísért termékeny völgsíkján fekszik Varsolc, 10 km-re Szilágysomlyótól, 18 km-re Zilahtól és 6 km-re Krasznától. Keletről a falut a Varga-domb (328 m), a Kerek-hegy (361 m) és a Baglyos (332 m) nevű, szőlővel beültetett dombor szegélyezi. A falutól délre a Kraszna és a Kólicka patak duzzasztásával jött létre a víztároló, amely egyrészt a szeszélyes kis folyó áradásait igyekszik kivédeni, másrészt a közeli Zilah és Szilágysomló ivóvízellátását hivatott biztosítani. Varsolc neve a magyar *varsa* szóból ered. A varsa ősi formája a vízbe helyezett rőzseköteg. Lehet, hogy a kora középkorban, a falu határában lévő halastóban a fehér papok (a Jakcsok által idetelepített ferencesrendi szerzetesek) ezzel az ősi eszközzel halásztak. A tavas, mocsaras, ingoványos terület létét néhány ma is ismert helynév (Sárd, Vizes, Sásas-rét) is bizonyítja.

Varsolcra, szóló ismertetőmet nem kezdek találobban, mint Beke György Szilágyságról szóló tájleírásával: *„Elő van itt írva a kezdet. Maga a természet írta elő, mikor e tájat megteremtette. Egymásra szabadítva hegyeket, dombokat, hogy mindegyre összeugorjanak, de békítve is őket, hogy szorításuk elernyedjen, ölelés váljék belőlük. A Szilágyságról csak ezzel lehet kezdeni a krónikát: hepehupával, amely alábuktatja és kiemeli az utat, az utast, az egész tájat. Elrejt, mint oltalmazó barát. De kiad mint gonosz áruló, megcsal és megvigasztal, tövises, számarkórós dombhátak után szőlőskerteket hoz elém, sárba süpeszt az agyag, de rézhegyre mászhatok, mint a mesében. Babits tán sosem járt itt, fenséges borzongással megérezte mégis azt, amikor a hepehupás tér ... hirtelen alábukik a semmiségbe. Varsolc fölött mindig ez a kép kísért meg. Egy újabb forduló s megint előttem a táj, a falu, a házak gazdag sora, a kakasos és dupla keresztes templomok, a rétek és a patak puha ágya...”*

A varsolci református templom

A mai templom helyén valamikor a fehér papok (szerzetesek) kápolnája állott. A középkori gótikus templom hajójához később az eredetnél nagyobb szentélyt

építhettek. A reformáció az 1600-as évek elején már teret hódított ezen a vidéken, s a „cuius regio eius religio” elv alapján 1605-től a gyülekezetnek református lelkipásztora van, Felsőbányai Lőrinc személyében.

Az egyház legrégibb klenódiuma egy ezüst kenyérosztó tányér 1639-ből. 1708-ban a kuruc-labanc csapatok szüntelen zaklatásai miatt a lakosság pusztán hagyta a falut, valószínűleg az Érmellékre menekültek a Báthoryak birtokára. Miután visszatértek őseik lakóhelyére, 1723-ban építették a templomot. A templomban ma is meglévő legrégebbi bútordarab az 1773-ban készült pelikánnal díszített szószékkorona, amelyen a következő felirat olvasható: *„Jakab 4,10. Alázzátok meg magatokat az Úr előtt és felmagasztalt titeket” E koronát csinálta Horváth György 1773-ban.*

1774-ben a templom leégett, hogy milyen okból adódóan azt teljes bizonyossággal nem lehet tudni. 1779-ben felújítják a leégett templomot és karzatokat készítenek. 1825-ben nyugat felé kitoldották a hajót, a karzatokat 1827-ben újrafestették. A templom orgonáját Johannes Kremmer építette 1833-ban. Az eredetileg hátuljátszós orgonát többször felújították, legutóbbi beavatkozás 2007-ben történt, amely Pünkösti Apor Miklós krasznai orgonaépítő munkáját dicséri. A felújítás rendjén az orgonaszekrénybe rejtve találtunk egy – minden valószínűség szerint – 1833-ból való írást, amely a 150. zsoltár igéit tartalmazza.

A bibliahét résztvevői

Istennek e megszentelt hajlékát 1912-ben is felújítják a hívek áldozatos szeretetének köszönhetően, akik erejükön felül adakoztak. Az 1900-as évek elejétől a község demográfiai adatai felfelé irányuló tendenciát mutatnak, ezért 1969-ben, Fejér Zoltán lelkipásztor idejében, a templom főhajójához egy oldalhajót csatolnak, s majd 1996-ban Nagy József lelkipásztor szolgálata alatt a templom kívül és belül teljesen megújul. A templombelső 2007-ben kapja jelenlegi formáját, amikor a gyülekezeti összefogás újból megmutatja a maga eredményét, hisz a templomot orgonájával együtt sikerül teljesen felújítani, Fazakas Sándor lelkipásztorsága, Bartus Ferenc főgondnoksága és Kiss Béla gondnoksága idején.

A torony 1855-ben épült, a hagyományos szilágysági zömök tornyokhoz hasonlóan amelyben három harang található. A 600 kilogrammosat 1982-ben öntötték, felirata: „*Imádkozzál és dolgozzál*”. A 250 kilogrammosat 1958-ban öntötték, felirata: „*Békesség Istentől*”. A 80 kilós kisharang 1765-ből származik, ezen felirattal: „*In te Domine speravi, 1765, Fudi curavit ecclesia reformata Varsolciensis*”. A harangok 2008-tól elektromos meghajtással szólnak, a gyülekezet a több évtizede nem működő toronyórát is megjavíttatta, ami nem kis anyagi áldozatot kívánt a templomukat szerető gyülekezeti tagoktól.

Varsolc ma 1200 lelket számláló gyülekezet. Az egyházközség vezetősége, mely az utóbbi presbiterválasztás alkalmával igencsak megfiatalodott, igyekszik megszólítani minden korosztályt gyermekeinktől az idősekig. Gyermekeinket vallás és kateórára várjuk minden szombaton. Vasárnap délelőttönként pedig a helyi vallástanárnő irányítása alatt vasárnapi iskolát szervezünk amely nagyszerű lehetőség arra, hogy az egész család jöjjön délelőttönként a templomba, „én és az én házam” ahogy Józsué megfogalmazta. A nyári időszak pedig kiváló alkalmat kínál a különböző táboroztatások és tevékenységek számára. Keresztyén ifjúsági és néptáncábort szervezünk Súlyomkőváron, egyházmegyénk táborozó helyén, valamint bibliahetet, amelyen több mint száz gyermek vesz részt. A rendszeres alkalmakon túl, (a vasárnap délelőtti és délutáni istentiszteletek, hétfő reggeli és szombat esti hálaadó alkalmak, a szerda esti bibliaóra) külön élmény a közösség életében az Egyetemes Imahét, amikor meghívott lelkipásztorok és biznyságtévő csoportok teszik még emelkedettebbé ezen alkalmakat. Május hónap első vasárnapján az édesanyákat köszöntjük, és ilyenkor az Idősek Találkozója is sor kerül, amely külön színfolt a gyülekezet életében. Lehetőségeinkhez mérten igyekszünk minden korosztályt megszólítani, hisszük, hogy a mi evangéliumi megszólításunk meghallgattatásra talál.

A közösség sajátosságait több jelzővel illethetném, de talán a legátfogóbb és hitelesebb tulajdonsága a gyülekezetnek a hagyományainkhoz való ragaszkodás. Ennek tulajdonítható, hogy minden esztendő szeptemberi hónapjában NéptáncTalálkozót szervezünk a helyi önkormányzattal karöltve, mely méltán megérdemli a nemzetközi minősítést is. Temestől Máramarosig

Idősek találkozója 2010-ben

Szilveszter éjjelén megkoszorúzzák a kutat

terjedő területekről érkeznek a profi és amatőr csoportok, hogy a még meglévő népi értékeinket táncaikkal és énekléseikkel megjelentsék.

Bár földrajzi adottságát tekintve nyílt település a miénk, a megyei út mentén terül el, ennek ellenére, hagyományőrző közösségnek bizonyul. Az ősi hagyományokhoz való ragaszkodása a szomszédos településekhez viszonyítva sokkal erősebb. Ezek a sajátosságok, mint a népviselet, a nyelvjárás, az egyházi ünnepeinkhez kapcsolódó szokások voltak azok az összekötő kapcsok, amelyek az évezredek során összekovácsoltak egy-egy közösséget, és megkülönböztették a kisebb vagy nagyobb tájegység lakóitól. Nekünk, ma itt élőknek még megadatik az a kiváltság, hogy nem csak a padláson porosodó tárgyakból próbáljuk kihámozni az elmúlt idők titkait, hanem igenis élő, tiszta forrásból is meríthetünk. Van tiszta szoba, értékes, régi bútorokkal, eredeti gerendás mennyezettel, rongyszőnyeggel, vetett ággyal a féltve őrzött menyasszonyi kelenyével, az asztalon szőtt abrosszal, az ablak alatt sok éves padládával. A hideg téli napokon előkerül az esztováta is (szövőszék). De mindennél fontosabb, hogy élnek azon időseink, akik csillogó szemmel szívesen mesélnek a múlt idők dolgairól. Az egyik legmarkánsabb szokás a község életében az idősebb generációhoz kapcsolódik, a szilveszteri koszorúzás.

Külön színfolt ez a Szilágyság kulturális térképén. Ősztetendő estéjén a falu lakossága feketébe öltözve vesz részt a templomi istentiszteleten. Majd éjfélkor megszólalnak a harangok, és az udvarok, kapualjak benépesülnek, főként az otthon maradt nőkkel, akik felteszik az általuk készített koszorút a kútra, és kihúzzák az első veder vizet, az ún. *aranyosvizet*. A koszorú anyaga valamikor libatollból készült, ma a karácsonyfa kellékeit használják fel. Olyan díszítőelemeket választanak, amelyek esztétikai szempontból is megfelelnek, de amelyek az időjárás viszonyosságait is kiállják. Tudatosság nincs ezekben a cselekvésekben, de valószínű, hogy a víz tisztelete régi gyökerekre vezethető vissza. Az agrártársadalmakban a víznek létfontosságú szerepe van. Szárazság esetében a kutak jelentik az egyetlen vízforrást, mert ilyenkor a Kraszna vize is jelentősen elapad. A víz ilyen értelemben, magát a létet, az életet jelenti a közösségnek. Ugyanakkor a víz iránti tisztelet és félelem érzését is magában hordozza ez a szokás. Az árvíztől mint tisztító természeti erőtől való félelem a földművelő ember állandó rettegésforrását jelentette.

Múltunk és jelenünk dicséretes, a jövőnk pedig annak a kezében van, aki megígérte, hogy velünk lesz minden napon.

FAZAKAS SÁNDOR
lelkipásztor

A zoványi torony alatt

Szilágyzovány Szilágymegye nyugati részén, a Rézhegység Berettyóig lenyúló vonulata mentén terül el, Zilahtól 45 km, Szilágysomlyótól 14 km, Nagyváradtól 90 km távolságra. A településhez közeledve már messziről látszik a református templom égbeívelő, négy-fiatornyas, sudár-magas, karsú templomtornya.

Szilágyzovány első írásos említése a *Várad Regestrumban* található meg 1249-ben *Zwan* név alatt. Az évszámból ítélve a többi Berettyó menti faluval együtt Árpád-kori település volt. A legutolsó népszámlálás szerint a falu összlakossága 1162 fő, 93%-ban magyar anyanyelvű. A lakosság 92%-a református.

Pesti Frigyes helységnév-gyűjteményében Zoványt Sovány-ként említi, ami terméketlent, mocsarast jelent. Ma is bizonyítható, hegyoldali földrétegeiben látható kagylók által, hogy a falu helyét több ezer évvel ezelőtt tó borította, melyet időközben lecsapoltak, s ezáltal a Berettyó árterületén a legtermékenyebb talaj keletkezett.

Zovány település a 11. században jött létre. Kezdetben néhány házból állt, ezt a tatárok pusztították el. 1249-ben Zovány terra-ként, lakatlan

A szilágyzoványi templom

területként említik. Ebben az évben mint királyi földet IV. Béla a Vas megyei származású Geregye nemzetségbeli Pál országbírónak adományozza Nagyfaluvál és Valkóval együtt. Újratelepülése minden bizonnyal ezután következik be, mert már 1259-ben a Somlyó uradalommal határos településként (Zwany) tűnik fel a határleírásban. 1299-ben már villa-ként (villa Zoan) említik a korabeli források, mely körülhatárolt házakban (domus) élő népességet jelent. Petri Mór és Bunyitay Vince egy 1300. évi oklevélre hivatkoznak, amelyből kiderül, hogy Zovány a Gudkeled nemzetségből származó Jakcsi család birtoka.

Zovány birtok hovatartozását a továbbiakban két család közötti pereskedés határozza meg: a Bánffiak és Báthoriak. 1553-ban Zovány legnagyobb birtokosa Báthori István, akinek jobbágyságait 12 kapu után rőt-ták meg adóval, követték a Bánffiak 6 és fél portával, Horváth György és Várdai Ambrus 4-4, míg Apafi Gábor 2 portával.

1479-ben Zovány pallosjogot nyer Mátyás királytól. Mátyás király megengedi András jogdok-tornak, hogy Zovány birtokukon élő jobbágyságai felett bíraskodhassanak. A pallosjog a halálos ítélet joga, amelyet a nádor, megyésispánok és egyes nemesek, mint a Bánffiak a saját birtokaikon gyakorolhattak. Innen kapta a nevét a falu határában levő Akasztófa-domb, mely ma is létezik.

A zoványi részbirtokot más birtokkal együtt 1648-ban Rákóczi György fejedelem ifjú Rákóczi Györgynek és nejének, Báthori Zsófiának adományozza érdemeik elismerésül azzal a feltétellel, ha netalán örökösök nem lennének, úgy második fiára, Zsigmondra szálljon. A Rákóczi szabadságharc (1703-1711) alatt nagyon lepusztulnak a falvak. Falvak sokasága marad lakatlanul, köztük Zovány is. A Pragmatica Sanctio korában mindössze tíz háztartás volt a faluban, ami akkor kb. 51 lelket tett ki. A szatmári békekötés után (1711) Erdély és a Partium Habsburg uralom alá kerül, az országra egyfajta nyugodalmas, békességes időszak következik. Zovány korabeli temploma a feljegyzések szerint fatornyos volt. Bunyitay kutatásaiból tudjuk, hogy a Szilágyságban zömében fakápolnák, vagy kisebb méretű fatemplomok álltak. E vidéken az építkezési anyag a fa volt, ezt könnyebb volt előteremteni és szállítani, mint a követ.

A zoványi fatemplom és fatorony tűzvész áldozata lett. A 18. és 19. század első része az építkezések szempontjából a legmozgalmasabb. A templom építése engedély nélkül folyt, emiatt a portikus megépítése után a templomot bezáratták, csak egy év után nyitották meg újra. Ebben az időben a falu lakossága 755 főre duzzadt és II. József császár által kibocsátott

Mindig érdekesek és tanulságosak a templombelső mennyezetének kazettáin olvasható üzenetek

türelmi rendelet után vált lehetségessé a folytatás, de csak engedéllyel. Az építkezés idejét az egyik festett kazettán örökítik meg „*AZ ISTEN HÁZA EZ A RÉSZÉ ÉPÍTETETT 1770 dik Eszten. Az eccla kölcségével TEREMI ANDRÁS uram Prédikátorságában KIRÁLY JÁNOS H. Fáradhatatlan kurátorságában Esküt Társaival Együtt és Lippai György egyházfiségában ASZTALOS Mester Ember BIKÁ ANDRÁS és Mester Legény HATVANI ANDRÁS által*”

A torony építése 1792. március 22-én vette kezdetét. Az építkezési munkálatokról részletes és pontos feljegyzések tanúskodnak. Ebbe a munkába szomszédos falvak is bekapcsolódtak úgy mint Ipp, Kémer, Nagyfalu, Kárásztelek. A torony felépítése 1794-ben fejeződött be. 1828-ban a falu népességének szaporodása miatt a templom bővítésének a szükségessége is napirendre került. Ekkor nyújtják meg a férfiak oldalát és építik meg a két karzatot. Egyik karzatot a legények számára, a másikat az iskolás gyerekek számára építik. A templomi munkálatok elég hosszú időre elnyúlnak, a templomszentelésre csak 1838-ban kerül sor. Ennek emlékére Virág Ádám, a gyülekezet lelkésze, egy aranyozott belsejű ezüst poharat adományoz az egyháznak. A templomot azóta többször is renoválták,

Az új gyülekezeti ház tervezésénél már figyelembe vették az uniós igényeket

javították. Legnehezebb időkben a templom volt az egyetlen menedék, ahova menekülhettek híveink.

Antal Sándor 1952-1958 között szolgált Zoványon. Ezekben az években kényszerítették az embereket, hogy földjeiket adják be a termelészövetkezetbe. Az emberekben egyfajta kiábrándultság, kilátástalanság vett erőt, amikor Isten Szentleke Antal Sándor szolgálatát csodálatos módon megáldotta. Rendszeres családlátogatás, hitoktatás folyt a gyülekezetben. Zsúfolásig megtelt a templom hívekkel. Ezt nem sokáig nézte az akkori elnyomó hatalom, politikai indíttatású, koholt vádakkal letartóztatják majd börtönbüntetésre ítélik Antal Sándort. Súlyos betegen, meggyötörve, 35 kilósan, hét év után szabadul.

1985-ben, amikor minden építkezés, javítás tiltott volt, gyülekezeti összefogással mégis sikerült a tornyot teljesen felújítani. Dicséretére váljon Németi Rudolf lelkipásztornak, Egri Lajos főgondnoknak és Király B. Sándor kurátornak.

Az 1989-es változás, az új lehetőségek ideje megsokszorozta a gyülekezet erejét. A templom külső felújítását 1995-ben fejezték be, 1997-ben a templom belseje következett. A két világháborúban elesettek emlékére a templom elé kopjafás emlékművet állítottak.

1999-ben egy új, három szintű gyülekezeti ház megépítéséhez kezdtünk. Az alagsorban uniós normáknak megfelelő konyha és ebédlő kapott helyet.

Az iskolában már ebben az időben a tanítók és tanárok a rászoruló gyerekek számára tízórait adtak, amit később az egyház vállalt fel. Ehhez a szeretetszolgálathoz, Istennek hála, sikerült holland partnereket kapni, akik támogatják az élelemvásárlást. A Megyei Tanács három alkalmazott fizetését biztosítja. 2005-ben intézményesült ez a szolgálat a Sarepta Kulturális és Szeretetszolgálati Egyesület keretében, így 32 idős testvérünk naponta kap ebédet és 30 gyereknek biztosítjuk a tízórait. Hisszük, hogy ezzel a szolgálattal a Szentlélek templomát építjük. Mai világunkban erre nagy szükség van. Mindezekért az Úré legyen a dicsőség.

KISS MIKLÓS
lelkipásztor

„Ahogy a kirakat elé állsz megnézni, mi mindent lehet ott kapni, éppen úgy kémlelik az emberek az arcodat, vajon mi is lakik a szívedben?”

„Aki azért olvassa a Bibliát, hogy abban hibát találjon, hamar felismeri, hogy a Biblia talál hibát öbenne.”

C. H. Spurgeon

Élet a Sebes-Körös mentén

A Pósalakai Református Egyházközség története

A váradai püspökség 1291. évi tizedjegyzékében találjuk a falu első feljegyzését. A reformációhoz Telegddel együtt csatlakozott az 1560-as évek végén. Első lelkészeinek neve ismeretlen.

A Tiszántúli Református Egyházkerület jegyzőkönyve szerint a pósalakai egyház már 1736-ban anyaegyház volt. Az 1700-as évek elején a földbirtokos az Ugray család, majd később a micskei Baranyi család. Baranyi Miklós 1718-ban adománylevelet kapott Telegd, Telkesd, Pósalaka és Bottyán helységekben levő jobbágytelkekre. A 19. század közepén gróf Haller, Bölönyi, Dessewffy, Lászlóffy családok voltak a földbirtokosok.

A református templomot 1675-ben építették, valószínűleg ugyanazon a helyen, mint a jelenlegi templomot. 1779-ben a templomot megnagyobbítják és renoválják. Az egyház vagyona kezd gyarapodni. Szükségessé vált az egyház fenntartása, ezért 1785-ben a gyülekezet megvásárolt Varga Mihálytól 80 forint értékű szőlőhelyet. 1792. szeptember 21-én a pósalakai gyülekezet meghívta lelkészének Szilágyi Istvánt, ahogy a lelkész leírta „*ide hozattattam*”. Ez időben a falu első bírása Nagy Mihály, a második Nánási Pál, az egyház kurátora Birtalan János, egyházfi Czégényi Mihály, harangozó Szász Mihály. 1793-ban a pósalakaiak templomot szeretnének építtetni, a régi helyett. (Barcsa János: A Tiszántúli Református

Az istentiszteletek idején kiürül az utca

Egyházkerület Történelme, II. kötet 1711–1822, 319. old.) Ez a vágy már jóval korábban élt a pósalakaiak szívében, hiszen 1754-ben „*rétől fogvást romlásban levő Templomunk felépítésében*” Debreczeni Pált gyűjtés végett elindítják a református eklézsiákhoz és patrónus urakhoz. Az építkezéshez szükséges anyagi javakban sokat segítettek Ugray László és Ugray Pál földbirtokosok. A templomot mai alakban 1797-ben kezdik építeni, és 1802-ben fejezik be. Tornyában két harang van.

1910-ben tűz pusztít a faluban, de hamarosan újraépítik a leégett épületeket. Megkezdődött az egyházi épületek felújítása, felújítják a parókiát, új beruházások történtek az iskolában 7000 korona összegben.

KIMUTATÁS A BIHARI REFORMÁTUS EGYHÁZMEGYÉBŐL ROMÁNIÁHOZ CSATOLT KISTÉRSÉGI EGYHÁZAKRÓL 1920-BAN

EGYHÁZ	LÉLEKSZÁM	LELKÉSZ	BETÖLTÖTT TANÍTÓI ÁLLÁS	BETÖLTETLEN TANÍTÓI ÁLLÁS
Mezőtelegd	1651	Baka Béla	állami	
Mezőtelki	599	Ifj. Nyeste István	állami	
Örvénd	849	Bíró Ferenc	2	
Pósalaka	511	Fodor József		1
Pusztaujlak	620	Kádár Miklós	1	1

(Molnár János: A Királyhágómelléki Református Egyházkerület története 1920-1942, 140 old.)

A lelkipásztorok a kommunista rendszer idején, a külső nehézségek ellenére is arra törekedtek, hogy az egyházi élet adott lehetőségeit kihasználják. Az egyházközségben az ifjak nagy százaléka konfirmált, a házasságkötések esetében az egyházi esküvőt is igényelték, a keresztleetlen újszülöttek száma csekély volt, a temetési szertartásokat is a lelkész végezte. Népünk érezte, hogy a nehéz időkben az egyetlen támasz Isten és az utolsó erődtítmény az egyház.

A templom külső renoválását tervezték 1966-ban Magyar Vincze lelkipásztorsága idején. A templom harangjainak a villamosítása következett. 1982–1984 között a templomot belülről felújították Barlán Júlia lelkipásztor idején, a gyülekezeti tagok áldozatkészségének köszönhetően. A templom régi padjait kicsérélték újakra, a karzatot teljesen felújították. Ebben az időszakban a szószék koronáját is felújították, a parókia udvarán kerítést emeltek és járdát öntöttek. 1999-ben Barlán Júlia lelkész nő elkészítette a gyülekezettől. A templom épületét 2003-ban kívül-belül felújították Kajántó Pál nyugalmazott beszolgáló, élesdi származású lelkipásztor idején. A padokat, falat, tetőzetet lefestették, padlóztak, a falakat két méter magasra burkolták és a saját központi fűtést is beszerelték. A munkálatok elvégzéséhez holland támogatás is érkezett. Ezekkel a munkálatokkal párhuzamosan a parókia belső rendbetételén is dolgoztak. Az egyházközség

területére épített, iskola melletti épületsort a gyülekezet megkapta, és imatermet rendezett be, ahol különböző gyülekezeti alkalmakra kerül sor. Megalakult a nőszövetség, amely saját zászlóval rendelkezik.

2006-tól az új lelkész, Pál László Attila folytatta elődje egyházépítő munkáját. 2007-ben központi fűtést szereltek be a parókiára. A parókia és templom kapuit, kerítéseit újra lefestették a konfirmandusok adományaiból. 2008-ban a parókia összes régi ajtó és ablakcseréje megtörtént megyei pályázat útján. Ezt követte a parókia villanyhálózatának teljes kicserélése, és belső felújítási munkálatok történtek önerőből. Kormánytámogatással új járdája lett a templomunknak és a falunak. 2009-ben a templom több évtizedes nyílászáróinak kicserélése valósult meg a polgármesteri hivatal támogatásával. A gyülekezetet még támogatták a nagyváradi ferences-rendi nővérek.

Sajnos a kommunizmus idején sok gyülekezeti munkát beszorítottak a templomba. A lelki munkát kivinni a falu életébe, ez a cél, amelyre hivatott a lelkipásztor, mint Isten elhívatott szolgája. Egyik évben sem marad el az édesanyák felköszöntése anyák napján, nyári vakációs gyermek-bibliahetek, augusztusi hónap folyamán idősek vasárnapja, sőt a vasárnapi iskola megtartása havonta a gyermekek számára. Az áldott evangéliumi munkát végzi a lelkipásztor a családjával és a fiatalokkal együtt az ifjúsági órákon, ifjúsági találkozók, kirándulásokon, igyekezve közelebb vinni az evangéliumot fiatalokhoz, öregekhez egyaránt. Hangsúlyt fektetnek az egyházi zenére is, hetente gitár-, furulya- és orgonaoktatásban részesülnek gyermekek és fiatalok külön-külön csoportban. Rendszeresek a körzeti ifjúsági konferenciák Pósalakán, evangéliumi táborokon való részvétel, más ifjakkal való találkozás.

A tavalyi bibliahét résztvevőit nehéz volt egy közös fotóhoz „összeterelni“

Isten kicsiny nyája 2010-ben 110 lelket számlál. Élő reménységgel tesszük Isten kezébe a gyülekezet gyarapodását és a lelki élet növekedését egyaránt. Isten így segítjen!

Turulmadaras emlékmű Pósalakán

2009 őszén fogant meg az álom a pósalakaiak szívében, hogy emlékművet állítsanak az I. és II. világháborúban elesett pósalakai honvédek tiszteletére. Az álmot valóság követte, hiszen a templomkertben turulmadaras emlékművet avattak, a református egyházközség híveinek komoly összefogásával. Ezzel Pósalaka jelenleg az egyetlen település a Sebes-Körös mentén, ahová egyelőre „visszaszáll a magyar turulmadár”. Bihar megyében az első olyan, ahol a turulmadár a magyar Szent Koronán áll.

Képünk a bizonyíték: nem magától szállt a turul az emlékmű és a korona tetejére

*Az I. világháborúban elesett
hőseink*

*Fekete István
Fekete János
Szabó Imre*

*A II. világháborúban elesett
hőseink*

*Albert Bálint
Albert Imre
Czégényi Mihály
Fekete Lajos
Ille Péter
Kovács Sándor
Köteles Lajos
Varga Endre
Varga Gyula*

Az alsó táblán a következő felirat olvasható:

IN MEMORIAM

1914-1918

1939-1944

*„Az Úr a ti Istenetek
megnyugtatót titeket és nektek
adta ezt a földet.” Józs 1,13*

PÁL LÁSZLÓ
lelkipásztor

A Zathureczkyek egyházi kötődése

Cécke község a Közép-Sebes-Körös völgyében helyezkedik el. A völgy forgalmas útvonala miatt az évszázadok során mindig fontos volt Bihar megyében. Itt haladtak keresztül a középkori kereskedők szekerei egész Európából Erdély felé. Napjainkban is nemzetközi közút- és vasútvonal köti össze nyugatot a déli országrésszel. Cécke település múltja a 13. században gyökerezik. Szoros kapcsolatban volt a szomszéd Mezőtelki községgel. 1256-ban a Hontpázmány nemzetség birtoka. Az évszázadok során négy család osztozkodott rajta: Lampert, Czibak, Esztári, Battyányi. Cécke ugyanúgy, mint Mezőtelki, Pósalaka, Örvénd egyházas község volt. Egykori katolikus egyháza a hegyvidéki „vlach” szomszéd községektől való megkülönböztetését bizonyítja, a középkorig magyarok lakták. A községhez tartoztak Esküllő, Keszteg, Ürgeteg, Serges, Vircsolog, Fancsika, Kőalja, az elpusztult Körtvélyes és Kerekliget. Lerombolt kőtemploma, melyet Szent Erzsébet tiszteletére emeltek 1341-ben, sokáig fennmaradt. Mivel vásártartási joga volt, a völgyben híresek voltak vásárai. Piacát a király emberei is felkeresték, hogy bírói megidézését hirdessenek.

Zathureczky István (1861-1928)

A 19. század elején Cécke község a Beöthyek, majd a Zathurecky család birtoka. Az alsózaturcsai származású Zathureczky család címeres, nemesi levelét 1561-ben kapta. Bihar vármegye egyik legrégibb nemesi családjai közé tartozott. A család a felvidéki Túroc megyéből vándorolt Erdélybe és címerükön egy medve található, mely első lábaival leveles koronát tart, felette jobbról sugaras arany nap, balról növény ezüst félhold, alul zöld hármashalom, halmonként egy-egy zöld levelű vörös rózsaszál. Sisakdíszbe a növekvő pajzsbeli medve, jobbjában két vörös között egy fehér rózsát tart. Községünknek számos jeles személyiséget adott, és példát tudott mutatni gazdaságban, emberségben és hitéletben egyaránt.

A 19. század elején Cécke község a Beöthyek, majd a Zathurecky család birtoka. Az alsózaturcsai származású Zathureczky család címeres, nemesi levelét 1561-ben kapta. Bihar vármegye egyik legrégibb nemesi családjai közé tartozott. A család a felvidéki Túroc megyéből vándorolt Erdélybe és címerükön egy medve található, mely első lábaival leveles koronát tart, felette jobbról sugaras arany nap, balról növény ezüst félhold, alul zöld hármashalom, halmonként egy-egy zöld levelű vörös rózsaszál. Sisakdíszbe a növekvő pajzsbeli medve, jobbjában két vörös között egy fehér rózsát tart. Községünknek számos jeles személyiséget adott, és példát tudott mutatni gazdaságban, emberségben és hitéletben egyaránt.

A Zathurecky család eredete 1255-ig vezethető vissza. Az idők folyamán a család több ágra szakadt: Békés, Bihar és Nógrád megyébe egyaránt kerültek. Zathureczky István 1817-ben telepedett le Olaszteleken, s szerzett itt és Baróton szép terjedelmű javakat. Feleségétől, Nagy Juliannától tizenkét gyermeke született. Legidősebb fia, Gedeon (szül. 1817) az 1800-as években került Háromszékről a Bihar megyei Cécke településre. Itt szerzett nagyobb birtokot, s az általuk felépített kúriában laktak. Először egy évtizedre

Mezőteleghelyen telepedett meg, s itt mint a Haller-uradalom kormányzóját említik a források. 1848-ban házasságot kötött a nagyernyei származású Kelemen Polixéniával. Mezőtelegről Céckére költöztek három gyermekkel. Második fia, Lajos, 1848-ban halt meg. A harmadik fiú István (1849-1856) huszárszázados, egy emlékirat szerzője. Főhadnagyi, majd századosi rangban szolgálja végig a szabadságharcot. Várfogságra ítélik, és csak 1856-ban, amnesztiával szabadul Kufsteinből. A három fiú után negyedikként egy lány, Emília született. Nevéhez fűződik a Székely Nemzeti Múzeum megalapítása. A következő gyermekek: Julianna, Mária, László, Károly, József, Lujza, Gábor és Gyula.

Zathureczky Gedeon Cécke településen a munkaerő hiánya miatt nagyon sok román favágót telepített be az erdőirtásra. Az uraságban a tisztartón és néhány bizalmas szolgán kívül alig volt magyar. A céckei gyér magyarságot is a mezőtelki lelkipásztor látogatta és gondozta. Nagyobb egyházi ünnepeken átjöttek a mezőtelki református templomba. A Zathureczkyek vasárnaponként lovas fogattal érkeztek az istentiszteletre. A feljegyzések szerint igen sok támogatást kapott tőlük az egyház és természetesen az akkori felekezeti iskola is. A szomszéd községek életében többször is szerepel a nevük, mint támogatók, azonban a közéletben ritkán jelentek meg. Nevüket megörökítették például a mezőtelki egyházközség új orgonájának vásárlásakor. A Mezőtelki Református Egyházközség presbitériuma elhatározta, hogy megvásárol egy harmóniumot és egy orgonát. 1901. január 20-án tárgyaltak ez ügyben Országh Antal nagyváradi orgonakészítővel, akinek ajánlatát a presbiterek megbeszélték. Az orgonakészítő egy 6 változattal rendelkező orgonát 1800 koronáért kínál fel megvásárlásra. A presbitérium az ajánlatot elfogadta. Az anyagiak fedezésére elhatározzák a kölcsönadott javak haladéktalan összegyűjtését, s a hiányzó összeg pótlására három jótékonyági bál rendezését. A Zathureczky család 140 koronával járult hozzá a költségekhez.

Mind a mai napig áll a Zathureczky család kastélya, amely a 19. század második felében épült. 1913-ban tulajdonosa Zathurecký István. Ugyancsak nevükhöz fűződik az áramhálózat bevezetése a községbe. Fiai Zathureczky József és Péter gazdasági akadémiát végeztek. Mindketten visszatértek a céckei családi birtokra és mintegy kilencven holdon a legmodernebb gazdálkodást vezették be. A kommunista rendszer figyelemmel kísérte a család sorsát. Először a Băraibanba deportálták kifosztva minden vagyonukból, majd Medgyesre költöztették. A család épületeit a kollektív gazdaság, valamint az állami gazdaság használta. Egyik épületében disznóhizlalda volt. A kastély épületét a 90-es évek után renoválták, s itt működik a polgármesteri hivatal és a rendőrség. A család leszármazottai szétszóródtak az országban és a nagyvilágban, Bukarestben, Jászvásárban, Magyarországon, Kanadában. Jelenleg egyetlen magyar él Céckén, aki a szilágysági Kémeren született.

PÁL LÁSZLÓ

Érmelléki vizitáció

Óvoda és Ifjúsági központ Székelyhídon

A 2003-as esztendőben „Ma kezdődik a holnap” címmel a székelyhídi egyházközség pályázatot nyújtott be az Illyés Közalapítványhoz az ifjúsági munkát és a teljesebb hitéletet támogató létesítmény felépítésére. Az építkezéshez a lehetőséget az egykor elállamosított leányegylet, későbbi óvoda visszaszerzése adta meg.

Maga a pályázat címe is jelzi, hogy a jövőépítés alapja a gyermekekkel és az ifjúsággal való foglalkozás. Az óvoda, illetve a magyar anyanyelvű napközi létesítése önmagát kínálta, mivel Székelyhídon nem volt ilyen, és az elképzeléshez hozzájárult az, hogy az ifjak az iskola és IKE után, amikor családot alapítottak, akkor közösségi szempontból egy üres térbe kerültek, hiszen megszűntek a régi osztálytársi közösségi kapcsolatok, és nem biztos hogy alakultak újak. A nagy álmom az volt, hogy a gyermekek által koncentrált ifjú keresztény családok közösségét tudjuk megvalósítani, ahol naponta és ünnepi alkalmakkor találkozhatnak apukák, anyukák, nagyszülők. Az óvoda alkalmas helyet biztosít, hogy a vasárnap délelőtti

Számos nemzedéknek fog otthont adni az épületegyüttes

istentiszteletek idején gyermekmegőrző működhessen, lehetőséget adva szülőknek és nagyszülőknek az istentiszteleten való részvételre. Vasárnap délelőttönként a gyerekek felügyeletét jobbára konfirmándus gyermekeink vállalják örömmel. Az ifjúsági központban szombatonként gyermekáhitat, énektanulás és konfirmációi előkészítők folynak, itt kap helyet a lelkipásztori hivatal és esztendőről esztendőre immár hetedik alkalommal itt zajlik a Volt egyszer egy Érmellék keresztény ifjúsági tábor. Péntekenként itt talál helyet a székhelyi ifjúsági csoport, és itt zajlottak a helyi Hip-Hop csoport táncpróbái is. Ezenkívül konferenciák, könyvbemutatók, kulturális rendezvények helye is az Illyés Közalapítvány hatyúdalaként megszületett épület (mivel ez volt az utolsó támogatása megszűnése előtt). A bebútorozásról pedig a Carmel International 20 éves múltja visszatekintő Holland segélyszervezet gondoskodott. Az emeleti szobákban szálláslehetőség van, amit például esküvők alkalmával a hívek is igénybe vehetnek.

Az idei évben a Polgármesteri Hivatal támogatásával sor kerülhetett a régi parokiális épületben lévő terem, konyha és melléképületek felújítására. Ez azért volt szükséges, mert már az utóbbi táborok alkalmával az ebédlőnek használt nagyterem szűknek bizonyult. Az így kialakított megújult helyiséggel híveinknek is segítséget tudunk nyújtani családi rendezvények, keresztelő, konfirmáció és más alkalmak szervezésekor, amikor a termet és a konyhát bérbe adjuk.

Az egyházközség telekvásárlással bővítette a sportpályának szánt udvart. A terveink között szerepel egy játszótér kialakítása is, amelyet nem csak az óvodai csoport használna. Nagy könnyebbséget nyújt az üzemeltetéshez az egy éve bevezetett termálvizes fűtés, amelyhez a Bihar megyei tanács támogatásával (több mint 1 milliárd lej értékű vezeték) juthattunk hozzá, a fűtőtestek pedig a már említett Carmel Segédegylet adományai.

Elmondhatom, hogy az egyik legintenzívebben kihasznált épületegyüttese Székelyhidnak ez a központ, ahol találkozhattunk Glatz Ferenc akadémikussal, Kelemen Hunor államfőjelölttel, Sógor Csaba Európa-parlamentari képviselővel. Az épület ünnepélyes átadásakor jelen volt Tőkés László püspök, Laborcz Géza, az Illyés Közalapítvány titkára, aki végig lelkesen támogatta ennek a létesítménynek az ügyét. Reméljük, hogy még számos nemzedéknek fog támogatást nyújtani és otthont adni az épületegyüttes.

GAVRUCZA TIBOR
lelkipásztor

Felekezeti iskola Érmihályfalván

Az iskola 24 első osztállyal kezdte meg működését. A gyermekek ismét azon az ősi református telken tanulnak és játszanak, amelyen a 16. századtól 1948-ig nevelkedett a református ifjúság.

2010 nyarán az érmihályfalvi reformátusok önerőből teljesen felújították a közel a 150 éves műemlék jellegű iskolaépületet, ezáltal nemcsak a tárgyi értékeket mentették meg a jövő számára, hanem a lelki-szellemi örökséget is tovább viszik.

Az iskola bejáratánál emléktáblát helyeztek el a 150 éve elhunyt Bernáthfalvi Bernáth József emlékére. Az iskola névadója 1848-ban szabadságharcos, érmelléki országgyűlési képviselő, a reformátusok nagy patrónusa, Nagyvárad díszpolgára volt. Földi maradványai a templom alatti kriptában nyugszanak.

Az említett emléktábla mellett található a Kuthy Lajosé is, akit a szabadságharc leverése után a közvélemény elfeledett.

Az iskola homlokzatán református fejedelmünk jelmondata áll: *„Ha Isten velünk, kicsoda ellenünk?”* (Róm 8,31)

Istené a dicsőség!

BALÁZS DÉNES
lelkipásztor

2010. szeptember 12-én nyitotta meg kapuit
az Érmihályfalvai Bernáth József Református Iskola

Határok

*Határokon járok örökké,
mindig csak a határokon,
ami i n n e n i, ami elérhető:
végül is fájni kezd,
fájni, hogy megtudjam az o d a á t o t,
s hazudom is, hogy megtudom,
vár a határokon
a szent hazugság, a remény
vár – várom, várjuk mindannyian,
itt, a határokon,
tágul a határ, követem,
indulok, megyek – tágul a határ,
így lesz átléphetetlen,
így leszek egyre gazdagabb.
Határokon járok örökké,
örökké hazudom
magamnak is, nektek is
– mindenkinek! –
hogy átlépem majd, magammal viszem
szomorú poggyászként a Földet, –:
megvámolják majd, mert van, van határ
amelyen át nem engedik
poggyászonnak gyilkos felét,
őrült felét, képmutató felét,
hullafoltos felét, zimankós,
havakkal könnyező, halállal
teljes felét, és elválik, igen,
elválik a hazugság a reménytől,
millió-éves házasság után,
s addig is, addig is
járó a határt, járva járom,
s minél könnyebb poggyással lépek át majd,
annál mélyebb nyomokat hagyok a talajban.*

A szentjobbi gyülekezet élete

Földrajzi elhelyezkedés

A Hegyköz Nagyváradtól északkeletre, a Berettyó középső szakasza mentén elhelyezkedő dombvidék. Háromszáz méternél alacsonyabb dombok alkotják. A Hegyköztől nyugatra és északkeletre elterülő Érmelléki dombvidék viszont nem éri el a 200 métert sem. A Hegyköz elnevezés újabb kori, de gyökerei a középkorból származnak.

E terület az Árpád-korban és a középkorban két központ felé polarizálódott: a bihari földvár és a szentjobbi monostor felé. Napjainkban Szalárd lett a vidék központja.

A települések két fő útvonal mentén helyezkednek el. Az első, amely Nagyvárad északi részén indul, átszeli az úgynevezett Bihari-hágót. A második és egyben a fontosabb útvonal: Bihar-Margitta, mely a Berettyó völgyén halad. Ide esik Bihar, Szalárd és Szentjobb is.

Valamikor ezt az egész területet erdőség borította. A Rézalja tölgyesei lenyúltak egész Szentjobb határáig, sőt, összeköttetésben voltak a Cserhát erdőivel. Ma a legnyugatibb erdős vidék Szentjobb határán van (Nyulas erdő).

Ünnepség a szentjobbi református templomban

A Szentjobbi Református Egyházközség története

1557-ben Nagyváradot egy nagy tűzvész elpusztította, Szentjobbot pedig a Szentlélek tüze újjászülte. A reformáció mintegy varázsütésre, egyszerre ragadta meg a lakosságot és az egész község reformátussá lett. A szentjobbi Római Katolikus Plébánián levő „Protokollum”-ban a következő van feljegyezve Szentjobb reformáltatására nézve: „1557-ben az Erdélyi Rebellisek fegyveres erővel hozták ide bé a Reformációt, amikor az Apostoli vallást elhagyták, amely nem előbb, hanem 1728-ban állítódott vissza, s az után lettek rendes Plébánusok”. A reformátussá lett lakosság első dolga az volt, hogy a szerzeteseket elűzték a községből.

1552-ben a pálos szerzetesek birtokát képezte 15 telek, melyet 1556-ban a reformáció hívei lefoglaltak. A szerzetesek vagyona Erdély kincstárának a tulajdona lett.

A gyülekezet olyan egybeszerkesztett, annyira egy testté lett Krisztusban, hogy az ellenreformáció és a későbbi katolikus restaurációk sosem tudták szétszakítani, megsemmisíteni. Ereje nem függött soha tagjainak számbeli mennyiségétől, hanem a hívek belső buzgóságától, áldozathozatalától.

Szentjobb teljes egészében reformálódott. A megalakult gyülekezet a Szentlélek erejével fejlődésnek indult, e fejlődést elősegítették egyházunk nagy pártfogói, lelki vezetői: Bocskai István, akinek birtokaihoz tartozott Szentjobb, és aki itt sokszor tartózkodott; Rákóczi Zsigmond; Rhédei Ferenc, a szentjobbi református egyház felvirágoztatója, aki váradi főkapitány és Bihar megye főispánja (Rhédei, 1619-ben egy jobbágytelket adományozott Székelyhídi Jánosnak, az akkori lelkipásztornak); Szenci Molnár Albert, akit Rédei 1615. január 13-án, Szentjobbon fogadott, s a prédikátor házánál megvendégtelt; majd Bethlen Gábor lett nagy patrónusa egyházunknak, és mások.

A gyülekezet fennmaradásának és virágzásának legbiztosabb alapja az áldozathozatal volt. A nagy pártfogók egyházszeretete, adakozása, mint látható élő kövek épültek be anyaszentegyházunk életébe: templomainkba, iskoláinkba, parókiáinkba.

Az egyházközség 19. századi pecsétjén három búzakalász és egy szőlővessző van, melyen 3 fürt szőlő függ. A pecsét körülírása: „Sz. Jóbi ref Sz. Ekklesia”.

Az 1990-es év változást hozott a gyülekezet életébe, nemcsak a rendszer-váltás miatt, hanem azért is, mert sikerült testvér-gyülekezeti kapcsolatot létrehozni a hollandiai Emst-i gyülekezettel. Az elmúlt 20 évben a lelkészek, presbiterek, diakónusok közös fáradozása és munkája nem volt eredménytelen: a gyülekezet sok mindent meg tudott valósítani, ami addig csak vágy és álom volt. Az említett testvérgyülekezeti kapcsolat azonban nem merül ki csupán az anyagi támogatással, a hollandok szellemi és hitbeli támogatást is nyújtanak.

1996 őszén a Szentjobbi Egyházközség elismerést kapott. A Királyhágó-melléki Református Egyházkerület Pro Ecclesia – az Egyházért díjjal tüntette ki az egyházközséget.

Bár a gyülekezet, Isten segítségével sok mindent megvalósított, a jövőre nézve szintén vannak célkitűzései.

Templom

Az első templomról csak egyetlen tudósítás maradt fenn: Dr. Borovszky Samu említi könyvének 150. oldalán, hogy az első templom már 1557-ben megszületett. Igaz, egyszerű, kicsi, sövényfonatú, paticsfalú volt, de a célnak megfelelt.

A 16. században a híres, félévezredes ódon kőmonostor romba dőlt. Ennek a helyére, a mai ótemető közepére épült fel a második templom. Ezt a kőtemplomot Rhédei Ferenc és felesége, Károlyi Kata építtették. A templom bolthajtásán egy sajt formájú kövön ez az írás volt: Franciscus Rhédei. Más hasonló kövön pedig ez volt olvasható: Károlyi Kata 1622. Ezek az építés emlékkövei. 1621-ben már áll a református templom, s Rédei meghagyja, hogy benne temessék el. Rhédei, Bethlen Gábor morvai

A szentjobbi nőszövetség

hadjáratainak fővezére lett. Ez az „aransarkantyús” vitéz férfiú 1621-ben Füleknél elesett. A nagy fejedelem nemcsak intézkedik sógora Szentjóbbra hozataláról, hanem köznépével együtt Kassáról hazakiséri és nagy tisztességben el is temetteti. Temetésére a fejedelem meghívó levelet ír, amelyben a megholt, hű hadvezért régi vitéz úrnak és érdemes hazafinak nevezi. Rhédeit kőkoporsóba tették, s meghagyása szerint az általa épített templomba temették el.

Ebben a szentjóbbi református templomban 1654. július 28-án tartotta esküvőjét Rhédei László, Bihar megye főispánja Szunnyogh kisasszonnyal.

A dombon épült templom a törökdúlás idején 1661-ben teljesen leromboltatott. Így a hely nemcsak a romba dőlt monostor, az elpusztított református templom, hanem évszázadokig az emberek temetője is lett.

Hatvan évig, 1721-ig nincs a reformátusoknak templomuk. Ekkor a hívek sövényfonatból, paticsfalból megépítették a harmadik templomot, de nem a korábbi, hanem a jelenlegi helyére. Kinézésre éppen olyan volt, mint az 1557-ben épített, csak valamivel nagyobb. E templom haranglába fából készült, melyből a katolikusok elvitték a harangot. Bármilyen volt is ez a templom, mégis őseink szent hitének külső bástyája volt 1801-ig. Nyolcvan évig állt fenn, a legnehezebb időkben.

A lélekszám növekedése miatt 1801-ben, Csiszár György lelkipásztor és Rácz Ferenc kurátorsága idején, elhatározták, hogy egy végleges kőtemplomot építenek, toronnyal együtt. Az új, negyedik templom tíz év alatt készült el, Czaholi József kurátor idejében. 1811-ben tartották meg a hivatalos átadást, templomszentelést.

A templom hossza 25 méter, szélessége 8,8 méter, belső magassága 4,2 méter, a falak vastagsága egy méter. Beépített karzata van. A torony 25 méter magas.

Református iskola

Az egyházban az iskola azt a szerepet tölti be, mint a családban az édesanya.

1556-ban a kolozsvári országgyűlés kimondta, hogy a reformáció miatt elnéptelenedett zárdák birtokai és a gazdátlan egyházi javak használatának fel szent célokra és iskolák állítására. Az 1567-i debreceni zsinat elrendeli a falusi iskolákban a Káténak, az Apostoli Hitvallásnak, az Úr Imádságának és a Tízparancsolatnak megtanulását, s ezek elengedhetetlen feltételét: az írást és olvasást.

Nincs tudomásunk arról, hogy Szentjóbbon milyen fokon folyt a tanítás, de hogy volt iskola és benne oktatás, az bizonyos. Ahol református egyház alakult, ott tüstént iskolát állított fel a gyülekezet. Azt is tudták, hogy csakis a tudással lehet harcolni a vakhit, a babona, az erkölcstelenség és az erőszak

ellen, csak az írni, olvasni tudó, Bibliában jártas hívek lehetnek jó keresztyének. Ezért lett az iskola erős vára a református egyháznak, s mint ilyet védték, ápolták, virágoztatták.

Református közösségünk

Református közösségünknek ma 216 tagja van. Átlag 60-65-en vesznek részt a vasárnapi istentiszteleteken, ebből 20-25 gyerek és ifjú.

Van egy kis létszámú ifjúsági csoportunk, akikkel hetente összegyűlünk, az ő segítségükkel próbáljuk visszavezetni a karácsonyi kántálást.

Nagyon jól működő nőszövetségünk van, aktívak, nemcsak a megszokott dolgokat (tésztagyúrás, ünnepek alkalmával való főzés...), hanem egyéb, egyházépítő és gyülekezet-erősítő munkát is végeznek. Egy pár példa: negyedévenként születésnapi ünnepséget rendeznek, erre az alkalomra meghívják a templomba azokat az asszonyokat, akik abban a negyedévben ünnepelték születésnapjukat. Az istentisztelet után az ünnepeltek ajándékot, virágot kapnak, majd szeretetvendégség keretében beszélgetnek, énekelnek, imádkoznak. A nőszövetség vezetősége babalátogatóba megy, az újszülöttért, az anyukáért imádkoznak, együtt adnak hálát Isten megtartó kegyelméért. A nőszövetség tervei között szerepel a rendszeres beteglátogatás is, remélhetőleg az idén el is kezdik.

Idén első alkalommal rendeztünk *Gyülekezeti napot*, melyen a gyülekezet fele jelen volt.

A presbitérium munkájára sincs panasz, valóban azért dolgozunk, hogy a gyülekezet békéje és a hívek egymás iránti szeretete megmaradjon.

Gyülekezeti lapunk van, immár hatodik esztendeje minden hónapban megjelentetjük 8 oldalban, melyet ingyen juttatunk el minden családhoz.

RÁKOSI JENŐ

esperes

„Istennek nincs szüksége a mi tudásunkra, de még kevésbé a tudatlanságunkra.”

„Senkit sem tudsz kisegíteni a fertőből, ha te magad is abban vagy!”

„Aki báránnyá lesz, hamarosan észreveszi, hogy még nem halt ki minden farkas.”

„A hibák mindig ott kövérek, ahol a szeretet sovány.”

C. H. Spurgeon

Igéretes jövődő

A Temesvár-Belvárosi Református Egyházközség 2010-es konfirmandusai

A Szatmár-Láncos Református Egyházközség konfirmandusai – 2010. május 16.

**Bihardiószegen öröndetes az utánpótlás.
Konfirmálók 2010-ben**

Margittai konfirmálók 2010-ben

Az állandóság gyönyörűsége

„... VAGYOK AKI VAGYOK...” (2Mz 3,1-15) – mondja az Úr a lekióban, majd a textus a zsidókhoz írt levél 13. részének 8. versében így szól: „Jézus Krisztus tegnap és ma és örökké ugyanaz.”

Ott és akkor, Poklostelken az állandóságot jelentő-sugárzó kistemplomban megérezhettük az Ige jelentését. Megérezhettük a fontosságát annak, hogy milyen hatalmas dolog az Úristennek az állandósága, az Ő jelenléte a mi szívünkben. Az Istenhez való ragaszkodás hatalmas megtartó erő; úgy mint a néphagyományban az éneklés vagy a tánc, a viselet vagy a különböző alkalmakhoz tartozó szokások, úgy a hit megtartó erőként jelenik meg a mi életünkben és nemzetünk életében is.

Ezt a megtartó erőt szolgálta 2010. Október 31-én, a Reformáció ünnepén, Poklostelken az a konfirmációs találkozó, amely hazahívta szülőfalujába az 1962-1971, valamint az 1981-1989 között konfirmáltakat. Sokan voltunk, de lehettünk volna többen is. Az akkoriak közül többen már visszadták lelküket Teremtő Urukna, mások pedig nem érezték meg a hívó szó fontosságát.

Lippay József néhai poklostelki lelkipásztor konfirmándusaival a szószék előtt

**Néhai Lippay József tiszteletes úr az 1969-ben konfirmáltakkal.
A képen látható még Székely Ágnes kántor és Bozsódi Károly gondnok**

Erősné Joó Enikő lelkipásztor igen nagy lelkesedéssel látott neki ennek az ünnepségnek a megszervezéséhez. A templomban a közös éneklés, úrvacsorázás kapcsán felidéződtek bennünk a régmúlt idők. Szinte magam előtt láttam és hallottam szép emléké nagytitizteletú Lippay József lelkipásztorunkat, kicsit emelt, csengő hangja (hiszen ők még tanultak retorikát) a templom visszhanghatásával párosulva most is ott cseng a fülemben. Szép családi életével, drága feleségével, Ella nénivel és gyermekeivel követendő példát tudtak felmutatni. Székely Ágnes világtalan kántorasszonyunk idős korára már kissé rekedtes hangját szinte hallani véltem a karzatról, és biztos, hogy csak azért nem láttam őt, mert eltakarta a kisharmónium támlája.

Ilyen és ehhez hasonló érzések kavargtak bennem Október 31-én, a poklostelki templomban. Jóleső érzés volt találkozni azokkal, akiket rég nem láttam, igaz egyik-másikunk úgy megváltozott, hogy nem ismertük fel, de természetesen, mint lenni szokott, itt is minden kiderült. Jó alkalmat nyújtott a beszélgetésre az eltelt idő történéseiről való beszámolóra az istentiszteletet követő szeretetvendégség. Ennek a helynek a szelleme még rátett egy lapáttal az érzelmektől már amúgy is roskadozó lelkünkre, hiszen a régi iskolánk egyik osztálytermében terítették meg a szeretetvendégség

asztalát, ahonnan az ablakon át a templomot látjuk. Milyen csodás! Milyen kár, hogy ma már ez az épület nem iskolaként működik!

A régi iskolából kifelé jövet még ajándékot is kaptunk: egy-egy csomag padlizsánt vihetett haza mindenki annak a kertésznek a terméséből, amelyet Erős Joó Béla tiszteletes úr álmodott meg, keltett életre és működtet bámulatosan ebben a faluban, annak ellenére, hogy gyermekkorában nem sok köze volt a paraszti munkához. Ő bebizonyította, hogy attól, hogy valaki jó lelkész, a közösségépítés eszközeként a kapa nyelét is megfoghatja.

„Jézus Krisztus tegnap, ma és mindörökké ugyanaz”
Zsidókhöz írt levél, 13.rész, 8.vers

EMLÉKLAP

.....TÖRÖK SÁNDOR.....

református keresztyén testvérünk ,
aki az Úr 1962. esztendejében

a poklostelki református gyülekezetben tett konfirmációi fogadalmat.

Az Úr 2010. esztendejében

A Poklostelki Református Egyházközségben megtartott ,
az 1962-1971 és 1981 -1989 között konfirmáltak találkozáján
vallás- és fogadalomtételét Isten és gyülekezet előtt megerősítette.
Isten áldása legyen életén!

Poklostelek ,
2010.október 31

Erősé Joó Enikő
református lelkipásztor.

Az alkalomkor átnyújtott Emléklap elő- és hátoldala

Mi életemben és halálodban egyetlen vigasztalásod?

Az, hogy mind testestől, mind lelkestől, akár élek, akár halok, nem önmagamé, hanem az én hűséges Uramnak és Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak tulajdona vagyok, aki az ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen eleget tett, engem a Sátán minden hatalmától megszabadított és úgy megőriz, hogy az én mennyei Atyám akarata nélkül még csak egy hajszál sem eshetik le fejemről; sőt inkább mindennek az én üdvösségemre kell szolgálnia; azért engem biztosít az örök élet felől és szív szerint késszé tesz arra, hogy ezután Öneki éljek.

(Heidelbergi Káté : 1. kérdés-felelet)

Czondi István lelkipásztor a konfirmándusok között

A régi iskolából kifelé jövet bágyadtan sütött az őszi nap. Milyen sokszor éreztem ezt itt rég. Rá kellett jönnöm, jönnünk, hogy telik az idő. Erre abból is rájöhettünk, hogy amikor délután 3 órakor a halottainkra emlékezni istentiszteletre mentünk a temetőbe, már nagyon sok sírhoz kellett ellátogatnunk.

Amikor autóba szálltunk, hogy hazainduljunk, és végimentünk a falun, szembejöttek velem a több mint 40 éves emlékek, felidéződött az akkori emberek arca, öltözete. Aztán az országúton, az autók forgatagában visszazökkentem a mába...

Köszönöm, köszönjük Erős Joó Enikő lelkipásztornak ezt az időutazást, ezt a gyönyörű alkalmat! Éljenek Poklostelken szép családjukkal az Úr kegyelmében, a hívek számára hasznosan. Az Isten, aki most és mindörökké ugyanaz, legyen áldott ez alkalomért is!

TÖRÖK SÁNDOR
volt konfirmándus,
a Lorántffy Zsuzsanna Református
Egyházi Központ igazgatója

Szimpozion

*Valahol lenni kell egy lakomának,
Hová hivatalos, kit ideleonn
Halálba űzőtt az éhség, a bánat,
A reménytelen szerelem.*

*Valahol lenni kell egy palotának,
Hová bejáratos, kit ideleonn
Minden örömből és fényből kizártak
S elhullt a rögös útfelen.*

*Valahol lenni kell egy orgonának,
Melyen majd egyszer befejezhetem
A dallamot, mely itt halálba bágyadt
S amely az életem nekem.*

Bunyaszekszárdi falutalálkozó – falu nélkül –

Erdély, Partium, Románia az elmúlt évtizedekben nemcsak a grandiózus (grandomán) építkezések, de a rombolások hazája is lett. Úgy építettek, hogy ahhoz taroltak, romboltak is, történelmi városrészeket, műemlékeket, falvakat, tanyákat. Hadd idézzek fel néhányat e települések jegyzékéből, ezekből az eltiport hazákból, felszámolt falvakból. Azt hiszem, ezeket még idáig senki sem kísérelte meg a maga teljességében összeírni.

Vannak a nagy történelmi harcok nyomán a múlt mélyében eltűnt településeink, melyek templomai emlékeztetőként olykor még máig megmaradtak (Fehér megyei Alsóorbó és Bokajalfalu, a Bihar megyei apátkeresztúri romtemplom, a Kovászna megyei Csipán és Dobópusztai pusztatemplomok). A modern kori „falugyilkos” kommunista történet az 1970-es évek közepén kezdődött, amikor a Vaskapunál, az Al-Duna mentén hatalmas vízierőművet és ehhez grandiózus gátat épített két szomszéd diktátor: Románia és Jugoszlávia pártvezére. Ennek esett áldozatul és került víz alá a csodás dunai Vaskapu, a Kazán szoros, Széchenyi István megvalósult álma, a sziklák oldalába vájt, a Duna vonalát követő útvonál. Az Osztrák-Magyar Monarchia határvárosa, Orsova és Románia legcso-dásabb élő múzeuma, a török népességű autonóm sziget, Ada Kaleh. Vannak, amelyekről hanyagságból vagy szándékosan felejtkezett el a vezető hatalom, és így ölte meg őket. Járható út, ivóvíz, megélhetés nélkül hagyta,

Ökumenikus istentisztelet keretében avatták fel a kopjafákat

Bunyaszekszárd temetője

Árva kút

és az ott lakóknak is lassan el kellett költözniük, és így elnéptelenedtek (a dél Temes megyei Bolgártelep, Bega menti Bunyaszekszárd, a Maros megyei Kincses, a Beszterce megyei Csonkástelep, Mezőújlaki tanya és még számtalan tanyája a Mezőségnek). Vannak, amelyeket hatalmi döntés és erőszak ítelt halára, rombolt le és lakóit áttelepítésre kényszerítette (a Maros megyei Albisi telep); másokat meg nagy vízgyűjtő tavak árasztottak el (a Hunyad megyei Csolnakos, Maros megyei Bözödújfalú, Fehér megyei Szászavinc, Kolozs megyei Jósikafalva-Béles). És vannak tervek (és reméljük nem valósulnak meg), amelyekre most készítik elő a gyilkos döntést, mert már felcsillant rájuk az ördög aranyimádó szeme (a Fehér megyei Verespatak történelmi központja, és mellette a tervezett ciános ülepítő medence völgye Szarvaspatakon).

Éveken át készültem a Temes megyei Bunyaszekszárdra, vagy rendes nevén Magyarbunyára. Úgy, ahogyan jó atyjafiaihoz, barátaihoz kilátogatni szokott a barát, a híveihez a lekipásztor. Ez persze most úgy hangzik, mintha egy település felkeresése lett volna az utazási cél, kedves falusi ismerősökhöz benézni. Pedig ennek a Bega-menti településnek csak a helye van meg. Falu nincs. Elnéptelenedett, mert nem volt útja, ivóvize, megközelíthetetlen volt. Lemondott róla a hatalom. A házak nagy része összedőlt, a telkeket eladták a szomszéd Románbunya román lakóinak, a maradék otthonokat, református templomát pedig lebontották. 1981-ben költözött el utolsó lakója. Ennek ellenére tizenöt éve minden augusztusban találkoznak a régi falu helyén a hajdan ott lakók, azok utódai, a környék településeinek (Facsád város, Igazfalva, Bodófalva, Lugos) magyar népei, magyarok, és a környékbeli románok. Külön színfolt ezeken az ünnepségeken a magyarországi testvértelepülések képviselőinek fogadása, akik soha nem hiányoznak erről a rangos eseményről.

* * *

Már kora délelőtt elindulok Temes megye fele, hogy útközben legyen időm itt-ott megállni. Ha már ennyit utazik az ember. Bizony akad még az úton olyan falu Hunyad megyében is, ahol nem jártam, és benne minket idéző emlékek lappanganak.

Déva után először Dobrán állok meg egy kis időre. A hajdani Jófő nevű településre néhányszor már érkeztek magyarok – ám mindhiába. A bánáti nemesek után II. Rákóczi György lovaskatonaságot, Mária Terézia pedig határőröket telepít, és számukra épült a templom is. Mára emlékük sem maradt meg. A főútról nyíló mellékutcában áll a romosodó katolikus templom, mely majdnem néptelen. Mellette a plebánia és a volt felekezeti iskola, a falu piacán pedig a hajdani huszár kaszárnyából átalakított „Hotel la Husariu”, a felismerhetetlenségig átalakítva. A magyar szó mély csendben van ezen a vidéken. A Dobra patak mellett a településhez hozzácsatolt

hajdani Guradobrán találom meg a majdnem teljesen felhagyott római katolikus és mellette a nagy kiterjedésű zsidó temetőt. Mindent benőtt a gyom, fojtogatóan behálózott a lián. Romantikus sírkövek, gondos helyesírással vésett ékes magyar feliratok fogadnak; a zsidók temetőjében pedig gazdagságról valló, szinte kizárólagosan csak héber feliratú sírkövek. Fogyó emlékek, templom és temető – annyi vall a hajdani magyar Dobráról.

Utam innen tovább Igazfalvára vezet. Régi kedves kollégiumi diákkal, Czapp István igazfalvi lelkésszel, a bunyai találkozók egyik főszervezőjével úgy egyeztünk, hogy az idei ünnepen én legyek az igehirdető, ha már arra utazó vendéglelkész vagyok. Morzsolgatom az Igét útközben, majd az új parókia ajtajában nagy meglepetésemre a tiszteletes asszony is ismerősként köszönt. Iskolás lány volt Szapáryfalván, amikor a teológusokkal 1996 nyarán a Bánságban falumisszióban jártunk, amikor összeírtuk, felkerestük a szétszórtakat, gyermekekkel, fiatalokkal foglalkoztunk.

Együtt érkezünk meg a bunyai hegyoldalra, a hajdani falu helyére. Már rég elfogyni látszott az út, de még mindig mennünk kell. Frissen egyengetett, simára gyalult út fogad Románbunya után a kapaszkodónál. Sikerül mindenkinek a helyszínig gépkocsival megérkezni. Meghatódva állok meg én is a volt falu helyszínén. Keresem a házak sorát, a volt utcák nyomvonalát. Lakókat ma itt már csak vendégként látunk magunk körül, és a „templomkertben” a fullasztó melegben az árnyékot keresi mindenki.

Nekem kell szólnom az Igét, de valahogyan nem temetési a hangulat, hanem méltósággal emlékezően testvéries. A 110 éves, halálához közeledő Józsué üzen nekünk: „én és a házam az Úrnak szolgálunk”.

* * *

Nincs e helyen mód arra, hogy az igehirdetést bővebben idézzem, de hadd térjek ki néhány gondolatra és üzenetre:

Itt állunk a Bega és Maros vízválasztójának dombmagaslatán egy eltűnt falu helyén a szinte megközelíthetetlen magasságban. Itt, ahol 1866-ban 250 alföldi ember hont foglalt és otthont alapított a jobb élet reményében. Szegény és nagy családos földműves emberek indultak neki a Bega völgyi domboknak megélhetést keresni. A jó földhöz és végtelen sík tájhoz szokott alföldiek ugart vágtak a műveletlen hegyoldalon, és életet teremtettek a lakatlanságban. Ott, ahol már szinte vége volt a világnak, ott kezdődött az új haza teremtése: Bunyaszekszárd. Mi mindent le kellett győzni, mennyi mindennel kellett harcba szállni, élni és túlélni. Vajon mit érezhettek azok az alföldi magyarjaink, akik annak idején útra keltek az ismeretlen kelet fele, mert nem volt elég gazdag a régi szülőföld, mert nem lehetett ott megélni? A jobb utáni vágyat, a hontalanság fájdalmát, keserűségét, a bizakodó reményt? Pedig még ezután jöttek a még nehezebb idők, az

Falutalálkozó a hajdani faluban

Teri néni, a hűség emlékező

elnéptelenedés, elköltözés; minden romlásnak indult és 1981-re az utolsó család is elköltözött.

Hosszú vándorlás után a választott nép is megérkezik az ígéret földjére. Mózes után Józsuéra hárul a honfoglalás nehéz feladata és felelőssége, és ő hittel, küldetéssel elvégzi ezt. Közben elteltek az életének kimért évei is. 110 éves lesz Józsué, mire befejezte a honfoglalás szép és nagy művét, és érzi, hogy közel a vég. Szép életkor ez, munkához, Úrtól rendelt feladathoz szabott idő; amíg nincs vége, nem lehet elmenni a minden élők útján. Józsué már érzi, hogy itt a vég, összehívja az országgyűlést, és sok más egyéb mellett felteszi a nagy kérdést: az új hazában a jövő érdekében döntenetek kell, kinek akartok szolgálni. Akkor is, ha ő már nem lesz. Lehet válogatni az istenek között, van itt elég, és láthattatok ti is Egyiptomban eleget. Válasszatok még ma valakit. Majd hozzáteszi: de én, az én családom, népem, az enyéim, az én házam az Úrnak fogunk szolgálni.

Mint egy családátya, úgy szólal meg Józsué. Megmutatja a szabadságot gyermekeinek, és mint akinek tekintélyével családja fölé hajolni kötelessége, nem enged a legfontosabb dolgokból. Nincs választás az életet vezérlő Hatalom kérdésében, csak az Úr.

Mi is istenekben igen gazdag időket élünk. Ma talán még nagyobb az istenek választéka, mint hajdanán. Nagy a kínálat, bő a készlet: hazát, világnézetet, anyanyelvet, szülőföldet, mindent lehet imádni, el lehet cserélni. Meg is próbálják ezrek a mieink közül is. Nyitva van Európa kapuja, sőt, a hátsó kijáratok is: „népek hazája, nagyvilág”. Ma olyan időket élünk, hogy ki kell nyitni a kapukat, szabadon kell engedni a gyermekeket. Szinte már nevelni sem szabad, mert akadályoz a szabadságban. Pedig a keresztyén nevelés kérdésében nincs szabadság vagy szabadosság. A családfők együtt döntenek el, hogy az Úrnak szolgálnak, és gyermekeiket is így nevelik.

Itt állunk az emléktábla mellett emlékezni, egymásnak örvendezni. Sajátos, egyedülálló ez a találkozó, kelet-európai specialitás, már-már hungarikum: falutalálkozó falu nélkül. Ha sírfeliratként helyezték volna nyughelyére ezt az írást, bizonyára ez állna rajta: „Itt nyugszik Bunyaszekszárd. Élt 115 évet. 1866-1981. Nyugodjék békében.” Egy ember életében ez minden bibliai életkort meghaladó idő. De egy település életében bizony nem hosszú. Körülöttük a nagy román tenger, járhatatlan az ide vezető út. Örökös vízhiány, elapadó kutak körül éltek a szomszédok. Mindentől távol éltek, de magasan: közel volt az Úr. Akár egy zarándoklat, bűnért vezeklő búcsújárás, olyan volt minden elindulás és hazajárás, minden út innen el és ide hazafele.

Itt értjük meg igazán, hogy milyen mély titkok is ezek a szavak: a szülőföld, a haza, az otthon, a család; milyen sokszor nem ugyanazt a tájat jelenti; a szó szétszakad darabokra, megállókra. És mégis, mindegyik állomás fontos, mert mi vagyunk. Minden pihenőhely, ahol néhány

évtizedre, évszázadra otthont teremtünk. Fontos lesz az utánatok következőknek is. Mert minden ránk emlékezik: a volt otthonunk, falunk helye, a begyepesedett utcások, a felhagyott, a már ihatatlan vizű kutak, a házhelyek romjai, gyümölcsösök elfojtott, de még mindig gyötörve termő bozótja, temetők jeltelen halma, mind, mind titeket jelentenek. És aki ezt elfelejti, akinek emlékezete elhal, az nemsokára maga is lelki és nyelvi halottá lesz. Hol van hát a jövőépítés próbája? Ott és abban, hogy az utánatok jövők, a következő nemzedékek meddig tartják életük és emlékezetük részének ezt az elhagyott hazát. Ahogy fogynak a hajdanán itt élők, úgy kell fiatalodniuk és sokasodniuk az ide emlékezni járó utódoknak. Tovább kell adni az emlékezetnek ezt a falu nélküli falut, ezt lelki hazát a magasban. Ez hát a jövő próbája.

Mindentől távol, de közel az Úrhoz, itt a magasban is él, szanaszét a világban bennünk is él Bunyaszekszárd. Mi marad a túlélés, a fennmaradás titka? Én és az én házam népe az Úrnak szolgálunk.

* * *

A 87 esztendő s Ihász Teri néni másfél évtizede a bunyai találkozók szerényen mosolygó főszereplője. Most is hűségesen és rendületlen méltósággal üli végig az egész eseményt, és falusi asszony edzettségével tűri a fullasztó meleget. Mint hajdanán a mezei munka hevét. Unokája, Ihász János az igazfalvi polgármester, a találkozók legkitartóbb házigazdája. Idekötik őt is a gyökerek, a gyermekkor egy szűk kis ideje. Teri néni volt az utolsó, aki 1981-ben elhagyta a települést. Addig őrizte, ami megmaradt: a házakat és főleg a templomot. És ahogy ő meséli, álmában mindig visszatér.

A temetői ima és áldás után a bőséges bográcsgulyás vár minden ünneplőt. Sétálok még egyet a domboldalon a régi „életszerek” parcelláit magam előtt képzelve. Fölöttem a dombtetők koszorúja, ami a gerincen végighúzóódó erdőből megmaradt. A hegyek nem magasak, de annak tűnnek a meredek kaptató és a rossz út miatt. Egyedül teszem meg ezt a kis utat a „főutcán”, magam mögött hagyva az újra benépesülés élethangú zsidobongását. Romos falut, templomhelyet, eltűnt emléket láttam már bőven az elmúlt évtizedek alatt, de valahogyan mindeniknek más a sorsa, lelke, üzenete. Itt már csak a telkek sora, a kerítések vonala, az irtatlanul mélyre ásott kutak jelzik, hogy merre volt és meddig húzódtott egy régi település nyomvonala. Már csak az árván maradt, földön kúszó szőlőlugasok mutatják a régi porták helyeit, a földművelő kezek nyomát. A lugasok árvák, mert nincs amire felkapaszkodniuk. Már csak bozóttal benőtt diófák próbálnak ma is kimagasodni az erdőkből leköltöző, fojtogató, erőszakosan honfoglaló erdei liánokból. Kiemelkedni és csakazértis teremni. Bármilyen áron is gyümölcsöt hozni.

Az elmúlt évtizedekben településeket tűntettek el a föld színéről. Azt hiszem, ezeket még idáig senki sem kísérelte meg a maga teljességében összeírni. Eljött az ideje annak is, hogy ezek mai lakói közösségbe társulva együtt is ápolják felszámolt otthonaik emlékét. És persze, védjék érdekeiket, visszaszolgáltatásra jogosult értékeiket. Ha még van mit.

A dombtetőről még egyszer visszanéz, itt van velünk, zsibong, üzen a láthatatlan, már-már mennyei Bunyaszekszárd.

Hazafele indulva merész kísérletet teszek, és a hegyen át a rövidítésen indulok neki a Maros völgyének. Amerre hajdan Bunyaszekszárd népe is járt a Maros völgye nagy vásáraitra. Ez a legközelebbi, de ez a legnehezebb út is a frissen aszfaltozott Arad-dévai nemzetközi út irányába. Tengelyig süpped az autó kereke a forróságtól kiszáradt traktornyomokba, de valahogy csak sikerül átvégődnöm a dombokon. Mögöttem a legyőzött járhatatlanság feletti győzelem és az eltűnt falu bozóterdeje. Fenn megnyílik előttem a Maros völgye is, egy más, de szintén küszködő világ: végtelen hosszúságú völgyszakasz, magyarok nélkül. Itt ez már Arad megye folyó menti szalagjának hosszan elnyúló birodalma. A leereszkedő után az első településen, Kápolnáson állok meg egy pillanatra az idegbetegeknek berendezett Mocsonyi-Teleki kastélyt körbejárni. A térképre is berajzolták, igaz Mocioni néven, hogy nehogy valaki véletlenül magyar urak itteni jelenlétére gondoljon. A kastélyba bemenni nem szabad legfelsőbb engedély nélkül, hát még fényképezni? Ám hiába kopogok a szűk portásbejáraton, senki sem szól, valamiért hiányzik a kapus. Így hát, tiltás hiányában, nem túl tisztességesen ugyan, de sikerül gyorsan körbeszaladni ezt a klasszicizáló, nem túl látványos épületegyüttest és szerény parkját. Magyar nem él már Kápolnáson, legfennebb a gondozottak között lehetnek magyarok, de ezt inkább nem kérdezem meg, hanem iszkolok gyorsan kifelé. A Maros partján, Kápolnással átellenben Soborsin lesz a következő kis megállóm. Itt a hajdani Forray kastély, ma Mihály király kastélyaként pompázik a falu közepén húzódó parkban ez az impozáns, szintén klasszicista épületegyüttes. Néhány éve visszakapta a királyi család, és családi pihenőhelyként és az egyszerű halandó alattvalók részére „királyi turizmus” céljait szolgáló panzióként működtetik.

Aztán igyekszem is hazafele, hisz több mint háromszáz kilométer van még előttem. Mögöttem pedig már hanyatlik a nap. Biztat hazafele e szép nap emléke, a találkozás öröme és egy megható együttlét szép élménye. Nehéz időket élünk, de soha nem lehetünk olyan szegények, hogy ne bátorítana a találkozás, a kézfogás öröme, és ne tudnánk hinni az újrakezdésben. Az emlékezés, értékeink szeretete pedig segít megbecsülni és hinni a jövőt. Útravalóm egész úton hazafele marad az Ige: az Úrnak szolgálni.

VETÉSI LÁSZLÓ

A presbiter az egyház hűséges szolgája

Mielőtt belemélyednénk a témába, előtte tisztáznunk kell, hogy mi, vagy ki is a presbiter?

A magyar presbiter elnevezés a görög preszbüterosz szóból ered, melynek jelentése: valakinél idősebb, öregebb. Keresztyén presbiterekről először az ApCsel 15-ben olvasunk: *„Mikor azért Pálnak és Barnabásnak nagy háborúsága és vetekedése lőn azok ellen, azt végezték, hogy Pál és Barnabás és némely mások ő közülök menjenek fel az apostolokhoz és a vénekhez Jeruzsálembe e kérdés ügyében”* (ApCsel 15, 2). Az idézett ige azt sugallja, hogy a presbiterek olyan hitben idősebb, következésképpen hitben erősebb és tapasztaltabb férfiak voltak, akiknek feladata a gyülekezet ékes és szép rendje fölött való őrködés, ennek megtartása érdekében való munkálkodás volt.

A vének, vagyis a presbiterek, az apostolok munkatársai voltak, és azok közé tartoztak, akikre több bízott, és akiktől majd több is kéri számon. Bár maga az elnevezés inkább keresztyén körökben vált általánosan elfogadottá, a tisztségnek hosszú előtörténete van, amely a pusztai vándorlás idején kezdődött el.

A Szentírás szerint a 2Móz 18-ban olvasunk az első presbiterválasztásról: *„Mózes ipa pedig monda néki: Nem jó az, amit te cselekszel. Felettébb kifáradsz te is, ez a nép is, amely veled van; mert erőd felett való dolog ez, nem végezheted azt egymagad. Most azért hallgass az én szavamra, tanácsot adok néked és az Isten veled lesz. Te légy a népnek szószólója az Isten előtt, és te vidd az ügyeket Isten eleibe. És tanítsd őket a rendeletekre és törvényekre és add tudtokra az utat, a melyen járniok kell és a tenni valót, amelyet tenniök kell. És szemelj ki magad az egész nép közül derék, istenfélő férfiakat, igazságos férfiakat, akik gyűlölik a haszonlesést és tedd közöttük előljárókká, ezredesekké, századosokká, ötvenedesekké és tizedesekké. Ezek tegyenek ítéletet a népnek minden időben, úgy hogy minden nagyobb ügyet te elődbe hozzanak, minden csekélyebb dologban pedig ők ítéljenek; így könnyítve lesz rajtad, ha azt veled együtt hordozzák. Ha ezt cselekszed és az Isten is parancsolja néked: megállhatsz és az egész nép is helyére jut békességben.”* (2Móz 18, 17-23)

Ha megfigyeljük, az idézett igében olyan tulajdonságjelzőket találunk, mint: derék, istenfélő, igazságos és gyűlöli a haszonlesést.

De vajon mit is jelenthet ez? *Derék*, vagyis olyan akinek van tartása, van valami, ami erőt ad neki. Ez a hit, amelyben presbiter, azaz idősebb, tapasztaltabb. Ez teszi igazán erőnek emberévé a gyülekezet presbiterét.

A másik ilyen tulajdonsága az *istenfélő*. A kifejezésben inkább az Isten iránti határtalan szeretet válik hangsúlyossá. *Igazságos, hűséges,*

elkötelezett, az első tulajdonságjelzővel összekapcsolva ezt jelenti, hogy **megvesztegethetetlen**. Mindennél fontosabb számára az, hogy magánéleti és hivatali ügyeiben Isten akarata szerint járjon el.

A bibliai presbiter újabb jellemvonása tehát, hogy elmondhatni róla azt, amit Ézsaiás is elmondott az Úr szolgájáról: „*az Úrnak Lelke van énrajtam...*” (Ézs61,1). Ez az a Lélek, aki a presbitert a fentebb említett tulajdonságokban megerősíti és megtartja. Az Ószövetség korában a vének minden területen részt vettek a választott nép igazgatásában: a jogszolgáltatás, az erkölcsi ügyek, a politika területén.

Az ApCsel 14,23-ban arról olvasunk, hogy Kis-Ázsiában gyülekezetenként véneket iktattak be. Az ApCsel 15 úgy beszél ezekről a vénekről, mint akik a Szent Lélek vezetése alatt az apostolokkal egyetemben vezetik a gyülekezetet.

Efézusban Pál apostol a következő szavakkal búcsúzik a gyülekezet véneitől: „*Viseljetek gondot azért magatokra és az egész nyájra, melyben a Szent Lélek titeket vigyázókká tett, az Isten anyaszentegyházának legeltetésére, melyet tulajdon vérével szerzett. Mert én tudom azt, hogy az én eltávozásom után jönnek ti közétek gonosz farkasok, kik nem kedveznek a nyájnak. Sőt ti magatok közül is támadnak férfiak, kik fonák dolgokat beszélnek, hogy a tanítványokat magok után vonják. Azért vigyázzatok, megemlékezvén arról, hogy én három esztendeig éjjel és nappal meg nem szüntem könnyhullatással inteni mindenkit. És most, atyámfiai, ajánllak titeket az Istennek és az ő kegyelmessége Igéjének, aki felépíthet és adhat néktek örökséget minden megszenteltek közt. Senkinek ezüstjét, vagy aranyát, vagy ruháját nem kívántam: sőt magatok tudjátok, hogy a magam szükségéről és a velem valókról ezek a kezek gondoskodtak. Mindenestől megmutattam néktek, hogy ily módon munkálkodva kell az erőtlenekről gondot viselni, és megemlékezni az Úr Jézus szavairól, mert Ő mondá: Jobb adni, mint venni. És mikor ezeket mondotta, térdre esve imádkozék mindazokkal egybe.*” (ApCsel 20, 28-36)

Következésképpen:

- a presbitereket a Szent Lélek tette vigyázókká, órállókká a gyülekezetben,

- a presbiternek világosan kell látnia, hogy a gyülekezetet, az Anyaszentegyházat Krisztus tulajdon vérével szerezte,

- a vigyázói feladatból következik, hogy a presbiter is egyike azoknak, akiknek kötelességük a farkast távol tartani a nyájtól,

- viseljetek gondot „*magatokra és az egész nyájra*” – ahhoz, hogy valaki Isten nyájának gondviselője lehessen, előbb tudnia kell gondoskodni a tulajdon lelkéről,

- gondot viselni azt jelenti, odafigyelni valamire, odaadással foglalkozni valamivel,

– mindezt csak az tudja végezni, aki derék, istenfélő, igazságos, gyűlöli a haszonlesést és Isten Szentlelkének a vezetése alatt áll. Látjuk tehát, hogy az ószövetségi vénnek (presbiternek) a tulajdonságjelzői az Újszövetségben sem veszítették aktualitásukat.

Jakab apostol arra figyelmeztet, hogy a presbiter nem csupán őrálló a gyülekezetben, hanem úgymond lelkigondozó is: *„Beteg-é valaki köztetek? Hívja magához a gyülekezet véneit, és imádkozzanak felette, megkenvén őt olajjal az Úrnak nevében, és a hitből való imádság megtartja a beteget, és az Úr felsegíti őt. És ha bűnt követett is el, megbocsáttatik néki. Valljátok meg bűneiteket egymásnak és imádkozzatok egymásért, hogy meggyógyuljatok: mert igen hasznos az igaznak buzgósgásos könyörgése” (Jak 5, 14-16).*

– A presbiternek, a (hitben) idősebbnek, tapasztaltabbnak a felvigyázó feladata jutott; ezt jelenti ugyanis a püspök szó = felvigyázó, felügyelő. Így az apostolok is, akik voltaképpen az akkori egyház felvigyázói, mai szóhasználatnál püspökei voltak, presbiternek, illetve presbitertársnak nevezik magukat (1Pét 5,1; 2Ján 1,1; 3Ján 1,1).

– A presbiternek példamutató családi életet kell élnie, családját úgy kell igazgatnia, hogy az mások számára is példa legyen.

– A presbiter lényegbevágóan fontos jellemvonása a feddhetetlenség. Fontos, hogy „rend-őri” munkájában ne adjon okot panaszra, hogy ne váljék hiteltelenné.

A presbiter Isten sáfára. Akiket és amit Isten reábízott, azokkal el kell számolnia. Nemcsak az emberek előtt (akiket meg lehet tévesztetni, hibáink fölött szemhuntyásra lehet bírni), hanem ama pártatlan és megvesztegethetetlen Bíró előtt, aki visszajön ítélni eleveneket és holtakat.

A presbiterség tehát nem pusztán tisztség, egyházi rang, hanem felelősségteljes szolgálat, amelynek forrása az elhívatottság, a belső és külső elhívás. Egyedül Isten kegyelme tehet alkalmassá és végezheti el mindazt, amire az ember képtelen.

A mai elanyagiasodott egyházi társadalmunkban a presbiterválasztáskor a gyülekezet inkább azt veszi figyelembe, hogy ki kinek a kicsodája, kik voltak a szülők, a nagyszülők, van-e traktorja, hol dolgozik, mivel tud besegíteni a templom, parókia és egyéb elhanyagolt egyházi ingóságok és ingatlanok rendbetételében. Ezek is fontosak, de a gyülekezet lelki ápolása és tanítása ilyen gondolkozás mellett háttérbe szorulhat.

Annak, aki presbiterként akar szolgálni, pásztornak kell lennie. Személy szerint ismernie kell a gyülekezet tagjait, problémáikat, gondjaikat-bajait. A presbiternél, akárcsak a lelkipásztornál várja mindig nyitott ajtó a gyülekezet bármely tagját! Egész személyiségének olyannak kell lennie, hogy mindenki lássa, érezze rajta: szeretlek benneteket, törődök veletek, nem foglak megsérteni vagy megbántani.

Az olyan presbiterek, akik csak döntéshozók és adminisztrátorok, vagy lelkészellenőrök, valószínűleg nem fognak hozni megfelelő döntéseket, mert nem állnak elég szoros kapcsolatban a gyülekezettel ahhoz, hogy ismerjék igényeiket, és nem tudják, mire van tulajdonképpen szükségük.

Az igazgatáshoz és pásztorláshoz a tanítás is hozzátartozik (1Tim 3,2; Tit 1,9). A Biblia szerint azonban minden presbiternek be kell kapcsolódnia a tanítás szolgálatába. Igen sok esetben sehol sem tartunk az újszövetségi elvek alkalmazásának terén.

Sok gyülekezetben a presbiterek sem járnak rendszeresen templomba, nem olvassák rendszeresen a Bibliát, de akik olvasnak is, a napi szakaszokra osztott bibliaolvasás mellett nincs kellő rálátásuk a nagy összefüggésekre, a történeti körülményekre, melyek segítik az Ige jobb megértését. Ennek érdekében a lelkipászorok presbiteri bibliaórákat kell tartsanak gyülekezetükben, de egyházmegyei és egyházkerületi szinten nagy szükség van a presbiter-képzésre, hiszen ott olyan ismeretekre tehetnek szert, amit a mindennapi életben a gyülekezet tagjai közt hasznosíthatnak.

Ahogy láttuk, már az apostoli korban megoszlanak a feladatok a gyülekezetben. A hangsúly a missziói tevékenységeken van, de minden munkát el kell végezni. Nem szabad azt mondani, hogy nálunk mindenki ígét hirdet, mert akkor ki fog felsöpörni és ablakot pucolni? Ki fogja akkor köszönteni a vendégeket? Ki fog virágot hozni az úrasztalára? Ki fogja megteríteni az úrasztalát, vagy csak egyszerűen megigazítani vasárnaponként a terítőt? Ki néz körbe, hogy az alkalom után le van-e oltva minden lámpa, el van-e zárva a vízcsap? Ezernyi apróbb feladat, ami hétről-hétre ott van előttünk, csak meg kell látni és el kell végezni.

Itt szeretném felhívni a figyelmet egy általános problémára, amely szerint gyülekezeti tagjaink nagy része nem vesz részt a gyülekezet életében, a gyülekezet építésében. A legtöbb ember úgy gondolja, hogy ő vasárnap elmegy és „meghallgatja az istentiszteletet”, ezzel ő megteszi a magáét.

Ha felelevenítjük Jézus Krisztus egyik példázatát, a talentumokról elmondott történetet (Mt 25,14-30), ott arról hallunk, hogy a gazda minden szolgának adott talentumot: ötöt, kettőt és egyet. Nem volt kivétel! Majd sok idő elteltével minden szolgáját számon kérte. Nem volt kivétel! Ezek alapján azt állítom, hogy a mi gyülekezeteinkben is mindenkinek van feladata, csak nagyon sokan nem látják meg, vagy nem akarják meglátni a saját feladatukat. Így aztán nem is csoda, ha nem növekszik a gyülekezet, ha csak a hanyatlás jeleit látjuk, ha vasárnapról vasárnapra egyre csak üresednek református templomaink padjai.

Nem mindegy, hogy esetleg csinálok valamit a gyülekezetben, ha éppen van kedvem, vagy megértem, hogy az én Megváltó Uram, az Úr Jézus Krisztus engem ezzel vagy azzal megbízott, ahhoz képességet, talentumot adott, és azt a feladatot maradéktalanul és hűségesen elvégzem.

Krisztus nem mondta, hogy egyik feladat értékesebb, a másik pedig hitványabb. De azt mondta, hogy van, ami az én feladatom, és van, ami a te feladatot, azt tőled kérem számon.

Az 1Tim 5,17-ben leírtak alapján a vezetésben bevált presbiterek kétszeres megbecsülést érdemelnek: elsősorban azok, akik az igehirdetésben és a tanításban fáradoznak. Ez az igevers arra utal, hogy vannak vezető egyéniségek, akiknek egy közösség vezetéséhez van karizmájuk, adottságuk. Ezeket az embereket fel kell ismernie a közösségnek. Vezetéssel kell megbízni őket. Majd folyamatosan figyelni kell a munkálkodásukat, hogy vezetőként beválnak-e? Aki pedig bevált, azt meg kell becsülni.

Nem abból lesz jó presbiter, akinek elég ideje van részt venni az üléseken. Abból sem lesz jó presbiter, akinek van elég bátorsága jól „megmondani az igazat” a lelkésznek. Hanem azt a presbitert kell megbecsülni az apostol szerint, aki bevált, és aki fáradozik.

Isten adjon mindnyájunknak kellő önkritikát, hogy meglássuk: jó vezetői vagyunk-e gyülekezetünknek, vagy csak a hiúságunkat legyezgeti ez a tisztség? Fáradozunk-e a gyülekezet épülésén, vagy megelégszünk azzal, hogy döntéseket hozunk, és másokat dolgoztatunk, majd számon kérünk?

Presbiteri konferencia a Nagyvárad-rogériuszi templomban

Gyakran idézzük az Igét Péter apostol leveléből: „A köztetek lévő presbitereket kérem én, a presbitertárs, és a Krisztus szenvedésének tanúja, és a megjelenendő dicsőségnek részese; Legeltessétek az Istennek köztetek lévő nyáját, gondot viselvén arra nem kényszerítésből, hanem örömezt; sem nem rút nyereszkeedésből, hanem jóindulattal (1Pt 5,1-2).

Láthatjuk, hogy Péter apostol a presbiterekhez szól. Saját magát is presbiternek, presbitertársnak nevezi. A presbitereket kéri. Mégpedig arra kéri a presbitereket, hogy az Isten nyáját legeltessék, azaz a gyülekezetben munkálkodjanak aktívan. Ne úgy, hogy a hátuk közepére kívánják ezt a feladatot.

A presbitereknek szorosan együtt kell dolgozniuk a lelkésszel, nem úgy, mint egyes gyülekezetekben, ahol állandó vita dúl a presbitérium egyes tagjai és a lekipásztor között. A jó együttműködés csak a gyülekezet javára válik, ott ahol jó a kapcsolat a presbiterek és a lelkész között, ott a munka is hatékonyabb, mind anyagi, mind lelki téren.

Általában a presbitériumon belül a hatékonyabb munkavégzés végett több bizottság végzi a feladatát, és igyekeznek a presbiterek a saját adottságaik szerint szolgálni. Ilyen csoportok: a gazdasági, az építésügyi, mezőgazdasági, a diakóniai-missziói, a karbantartó, az iskolaügyi, ifjúsági, kapcsolattartó és temetői bizottság.

Ha valaki felületesen olvasta az előbb felsorolt szolgálati területeket, akkor azt gondolhatja, hogy a lelkésznek mostantól csak annyi dolga van, hogy vasárnap felmegy a szószékre, már ha nem azt is vendég-igehirdetővel oldja meg. Szeretném eloszlatni ezeket a gondolatokat. A munkatársak bevonásával nem lesz kevesebb feladata a lelkésznek, hiszen a munkatársakat folyamatosan képezni, lelkigondozni kell. A szolgálókat össze kell hangolni. A munkatársak várják az eligazítást, a problémás esetek és helyzetek értékelését. Amikor látszik, hogy egy csoport önállóan is működik, akkor ott az újabb kihívás a lelkész előtt, hogy a következő területre megtalálja az alkalmas segítőt, és megszervezze, elindítsa a következő csoportot.

Amikor arról beszélek, hogy minden presbiter és minden hitre jutott gyülekezeti tag a lelkész munkatársa kell hogy legyen, akkor azt mondom, hogy a munkatársak olyanok, mint a lelkész kinyújtott és meghosszabbított karjai. Ez a gyülekezet növekedésének egyik feltétele.

Bizonyára jólesik a lelkésznek, amikor egy-egy munkatárs azt mondja: „Köszönöm, tiszteletes úr vagy asszony, hogy rám bízta ezt a feladatot és megbízott bennem. Megtiszteltetés volt számomra, hogy segíthettem.”

Szakítanunk kell azzal a felfogással, hogy az istentisztelet és a gyülekezet egyszemélyes színház, ahol a lelkész az a figura, aki szórakoztatja a közönséget.

A gyülekezet sokkal inkább olyan, mint egy nagy család, ahol és amiben mindenkinek meg van a maga feladata. Egy olyan család, ami a krisztusi szeretetközösségben él és dolgozik.

Összefoglalásképpen szeretném feltenni a kérdést: *mi a presbiter Istentől rendelt feladata?*

Felelet: *Isten akarata szerint, a gyülekezetben és a gyülekezetért a lelkipásztorral együtt végzett missziói szolgálat.*

Isten adjon ehhez mindenkinek ötletességet, leleményességet, lelkesedést és kitartást, mindennekfelett pedig Ő adjon gyülekezeteink életére áldást, és adja, hogy gyülekezeteink napról napra növekedjenek az üdvözőlőkkel.

Végezetül pedig álljon itt minden presbiter számára a:

A presbiter kiskatéja

1. Presbiter lehet a gyülekezet minden választásra jogosult – férfi vagy női – tagja, aki tisztességes és egyházas életet él.

2. A presbiterek a gyülekezet választja az egyházi szabályzatban meghatározott időre. Minden gyülekezet felelős tehát presbitereiért, mert megválasztotta őket.

3. Nem választható presbiternek az, aki az istentiszteleteket nem látogatja rendszeresen, aki erkölcstelen életet él, részeges, káromkodó, irigy, haragtartó és önző, aki fontosabbnak tartja saját javát, mint a közösségét.

4. A jó presbiter élete tiszta, élettársát megbecsüli, gyermekeit fegyelem alatt tartja. A hit tisztasága felett családjában is őrködik, és rendszeresen olvassa a Bibliát, rendszeresen imádkozik.

5. Az istentiszteleteket családjával együtt szorgalmasan látogatja, az úrvacsorában minden alkalommal részt vesz.

6. Gyülekezete és egyháza javára szívvel és örömmel adakozik. Vezetőivel, lelkészeivel, presbitertársaival szemben testvéri szeretettel és bizalommal viselkedik. Az egyház ügyeit világi hatóságok előtt úgy védi és szolgálja, mint saját érdekeit. Egyházi törvényeinket ismeri, azokat megtartja.

7. A presbitérium kötelessége felügyelni a gyülekezet hitelére, erkölcsi magaviseletére, gondozni a gyülekezet anyagi és szellemi ügyeit.

8. A presbiter a gyűléseken, az ott folyó tanácskozásokban és munkákban részt vesz. Magát komolyan és higgadtan viseli. Ha a gyűlésen vita vagy személyeskedés merül fel, kötelessége figyelmeztetni a heveskedőket, hogy nemcsak saját, hanem Isten közösségének ügyében kell dönteniük. Minden tárgyhöz nyugodtan és legjobb meggyőződése szerint szól hozzá. Amit jónak tart, nyíltan kimondhatja, anélkül, hogy vele bárkit is sértene. Nehéz ügyek tárgyalásától sem gyávaságból, sem kétszínűségből el nem marad. Ha a többség mást határozott, mint amit ő helyesnek tart, a többség akarata előtt meghajol és annak engedelmeskedik. Ha a határozat meggyőződése szerint helytelen vagy éppen káros, a többség határozata ellen akkor sem izgat, hanem törvényes úton keresve igazát, igyekszik maga jóvá tenni a dolgot.

9. A presbiterek a lelkipásztor munkatársai, ezért azt minden munkájában hűségesen támogatniuk kell. A gyülekezet minden egyes tagjáért ők is

felelősek lévén, kötelességük arra igyekezni, hogy a gyülekezetben Isten féltelme és tisztelete uralkodjék, s a jó erkölcs otthonos legyen. A lelkésszel együtt kötelesek: a vizálykodókat békességre inteni, a tehetőseket áldozatkésziségre buzdítani, a szűkölködők és nyomorultak ügyét támogatni, az elhagyottakat felkarolni, a gyengéket erősíteni, a bűnbeesetteket a jó útra visszatéríteni, a megtérőket gondozni.

10. A presbiter buzdít Isten ígénének olvasására, az ígíhírdetés hallgátására, s arra, hogy kétségeivel bárki bizalommal keresse fel a lelkipásztort, bízzon annak tanultságában és tapasztalatában, s ajánlásaira hallgasson. A presbiter az óréá bízzott személyeket, családokat lelkiismeretesen látogatja, körükben beszélgetéssel és más módon Isten íránt ébresszt tiszteletet. A nyerésszkedő, mértéktelen és szeretetlen tagokat szeretettel megdorgálja, s a jó útra visszavezetni íparkodik.

11. Pénzben, dicsőségben, az emberek háládatosságában való jutalmat a presbiter munkájáért nem kér és nem vár. Erkölcsi jutalma az, hogy részt vehet a gyülekezet, s ezáltal Isten országának építésében.

12. Elméjében a presbiter szüntelenül maga előtt tartja, hogy őt Isten nem uralkodni, hanem szolgálni hívtá, s kéri Istent, legyen segítségül erőtlenségében, tegye őt méltóvá erre a feladatra, hogy egész életében hittel tudjon járni azok előtt, akiket Isten reája bízzott.

TÓTH ZSIGMOND
presbiter

Nőszövetségi konferencia Nagybányán. Középen Csűry Istvánné főtiszteletű asszony

Várasfenes presbitériuma gondját viseli egyházának

Imahétén szól az Ige Vadászon

Reformátusként a katolikus Csángóföldön

A moldvai csángókhoz látogatott az olasz református közösség egy része, és velük utazott több nagyváradi keresztyén ember is, mintegy hetvenöten. Nem turistaként vállalkoztak erre a hosszú útra, hanem együtt érző, a csángó magyarok iránti rokonszenvüket kifejező érzésekkel. Már a tavaly készültek, de a korán jött tél elriasztotta őket az utazástól. A két autóbussznak több mint tizenöt óra kellett, kisebb megállókkal, hogy a Pusztinában lévő magyar közösségi házhoz eljusson a hazai minőségű utakon. A csángó népviseletbe öltözött gyerekek és felnőttek énekszóval várták a ház bejáratánál a nagyszámú látogató sereget. Elmondásuk szerint, még soha nem járt akkora csoport egyszerre náluk. Nyisztor Ilona, a Magyar Örökség díjas csángó népdalénekes, a népművészet mestere kiváló szervezéssel készítette elő a váradiak csángóföldi látogatását. Bartha András, a Csángó Magyar Szövetség bákói irodájának vezetője beszámolt a Moldvában élő magyarok életéről. Gyönyörű csángó népdalok és könyörgések csendültek fel a magyar ház nagytermében, melyet lányok és fiúk, valamint felnőtt asszonyok énekeltek. Táncuk lépései életre keltették valamikori önmagunk ritmusait. Beszédük lejtése és magyar szavaik kiejtése elvitte a hallgatót a nyelvemlékeink korába. A nagyváros zajából kivonult emberek nagy megilletődéssel hallgatták népünk legrégibb

A Lujzi Kalagor-i templom és Ferenc-rendi ház

Pusztinai lányok

imádságainak énekelt változatait. Nem várt meglepetés érte a váradiakat, midőn késő este elindultak a faluba, hogy a vendégfogadó házaknál éjszakázzanak. Többszörre jól felszerelt és kényelmesre kialakított lakásaikban olyan vendégszeretettel, emberi alázattal, gazdagon terített asztallal, nyílt lélekkel, beszédes és érdeklődő szeretettel fordultak a nagyvárosi vendégekhez, amely ma nagyon ritka. Másnap reggel megtelt lélekkel jöttek vissza a magyar házhoz a csoport tagjai. Nagy út állt előttük, ugyanis egész napos Bákó megyei túra várt rájuk. Meglátogattak több csángó települést. Mátyás Mihály és Nyisztor Ilona kitűnő idegenvezetőnek bizonyultak az út folyamán. Lúszikalagor (Luizi Calugara) volt az első állomás, ahol a majd hétezer lakosú falu teljesen katolikus. Szinte minden idősebb ember beszél magyarul, tapasztalhatta a csoport a templom előtti téren átvonuláskor. A hatalmas templomban viszont már Gabriel, a fiatal ferences szerzetes és az apácák nem tudtak magyarul. Őket más vidékekről helyezte ide a rend. A templomot két éve szentelték újra, miután újrafestették. Az ikonográfiáján már összekeveredett a keleti és a nyugati, valamint a hazafias román ábrázolás. Messze, a lélek mélyéig zengett a 90. zsoltár, amit a váradiak énekeltek a hatalmas ferences rendi templomban. Klézsében Duma András költő és néprajzkutató nagy lelkesedéssel beszélt a csángók múltjáról és jelképeikről. A Szaloncafürdő (Slanic Moldova) környékén lévő csángó falvakról szólva, már a nagy beolvadásról, a munkát kereső fiatalabb lakosság Olaszországba távozásáról hallottak ismertetést. A valamikori nagy pompában tündöklő Szaloncafürdő talán még Karlsbaddal is vetekedő szépsége, ha kissé kopottasabb változatában is, de így is gyönyörű. Tizenhét sós forrását meglátogatták, de nem mind kóstolták végig.

Útközben csendült újra az ének Nyisztor Ilona és falusfele ajkáról. A csángó ételekről is beszéltek. Olyan természetes (mondhatnánk ma: öko) főzőkultúrárt mutattak be, melyet már el is felejtettek korunk modern háziasszonyai. Nem rohantak a boltba konyhai vegyszerekért (vegeta, delikat, ecet), hanem kísétáltak a kertbe a fűszernövényekért (borsika, kapor, leostyán, tárkony, majoránna stb), vagy borscsért (erjesztett korpaleve) a kamrába. Így készült a finom „fuszulykaleves”, vagy a borsccsal „sebesített” (savanyított) „saanyúlé” (húsleves), vagy a szőlő- vagy partilapuba teker „galuska” (tőltike vagy töltött káposzta). A finom ételek mellé a kitűnő vendégszeretet feledhetetlenné tette a látogatást.

Vasárnap reggel a pusztinai templomban református istentisztelettel köszöntö meg a csoport a látogatás mennyei támogatását. Magyarul hangzott az Ige, az imádság és a zsoltár is. Talán most is visszhangozzák a falak az ott imádkozó csángók fülébe ezeket az énekeket.

A váradi látogatók boldogan ismerkedtek meg a keleti végeken élő magyarjainkkal és hétköznapi gondjaikkal. Kapocs és hírnök szerettek volna lenni a kultúráját szórványosan őrző csángó magyarok és a tömb magyarok között. Útravalóul ezt kérték az ott lakók is az odalátogatóktól. Az olaszok és a hozzájuk csatlakozott váradiak igaz mesét mondanak ezután a látottakról és hallottakról.

VERES-KOVÁCS ATTILA
lelkipásztor

Reformátusok a Lujzi Kalagor-i templom előtt

Nyugati végvárokon

Az ausztriai Felsőőrben tartotta idei találkozóját a Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat (NyMRLESZ)

Felsőőr (Oberwart) magyar református gyülekezetének történelmi jelentősége óriási a nyugat-magyarországi reformáció elterjedésében. Első elismert lelkésze Gál János, Gál Imre püspök édesapja, aki 40 évet szolgált itt. Gyúdi Ventei Jakab, Szeremlei János lelkipásztorok ápolták itt a virágzó gyülekezeti életet. Utóbbi építtette meg a torony tetejét 1656-ban, ekkor egy éve működik már az iskola is.

1663-ban Tormássi Péter vasvári prépost 500 német lovaskatonával „nemcsak a templomot, iskolát és minden ezekhez való birtokot elfoglalt, hanem a helvét hitvallású lelkészt és tanítót minden javaikból kifosztva elűzte, a paplakot földig rontatá, a szegény népet végig verette..., a község esküdtjeit (tkp. a presbitereket) minden ruháikból kifosztva, szakálluknál fogva meghurcoltatta, végre üres szobába záratá és így erőszakolá ev. vallásuk megváltoztatására.”

A felsőőri református kisnemesek, a magyar királyi határ-

Ausztria legrégibb protestáns temploma. Emlékül azoknak, akik évszázadokon át Isten Igéjét hirdették és azoknak, akik abból hitet, erőt és reménységet merítettek

őnök leszármazottai nyolc éven át templom, iskola és lelkész nélkül tartották fenn egyházukat. 1681-ben a pozsonyi országgyűlés az ún. artikuláris gyülekezetek közé sorolja. Ez azt jelentette, hogy Balaton-Felvidéktől Bécsig a felsőőri volt az egyetlen, jogilag elismert egyházközség. Előbb pajtában, majd egy rövid életű, fából épített Oratóriumban dicsérték az Urat. A mai templom Újhelyi Kovács Ferencz 1776-ig tartó lelkészsége idején épült.

1784-ben épült az árkádos paplak, mely mai napig műemléki védeltséget élvez. A torony, az iskola, a 7 mázsás és 17 mázsás harang hatalmas áldozatokat követel a gyülekezettől, de ezek mellett rendszeresen küldik a gyülekezet adományait Pápára, Debrecenbe, Sárospatakra, Losoncra, de még a Felső-németországi magasabb református iskolákba is; mindenütt felsőőri ifjakat támogatnak. Arany József esperes új énekeskönyvet vezet be, a Szita-hagyaték megvásárlásával pedig a gyülekezet biztos anyagi alapjait vetik meg. Ő maga járt elől jó példával: házát a gyülekezetre hagyta. Vele ért véget e gyülekezet első „aranykora”.

Az 1848-as forradalom idején Petőfi iskolatársa, Szij György volt a gyülekezet lelkésze, aki kardot is fogott.

A 19. század második felében Gueth Sándor vezetése alatt a presbitérium a település motorja. Felsőőr mezőváros lesz, és a környék gazdasági és kulturális központja. Megalakul az Olvasó és Dalkör. A templomépítés 100. évfordulójára a gyülekezet orgonát vásárolt, karzatot emelt. E második „aranykor”-ban, a 19. század végén viszont tudomásul kellene venni, hogy fokozatosan nemzeti kisebbséggé és szórvánnyá válik a gyülekezet.

A trianoni döntés utáni helyzetben Bajcsy Gyula lelkipásztor bölcs, szigorú és szeretetteljes vezetésével sikerült a megmaradás útjain járni, az iskola államosítása, a német birodalmi tanterv, a 2. világháború borzalma, száz református férfi okatlan halála, a gazdasági összeomlás ellenére is.

A felsőőri gyülekezet újabb kori lelkésze Gyenge Imre volt, aki közel 40 évet szolgált itt. Az Otthon nevű gyülekezeti ház, a világhírű tánccsoport, ravatalozó és új parókia építése mellett létrehozta az Oberwart Konferenciát, mely a vasfüggöny évtizedeiben is alakította a kapcsolatokat keleti és nyugati református lelkészek között. Három cikluson át ő volt az Osztrák Református Egyház országos szuperintendense. Doktori címet A Kálvinizmus Burgenlandban című disszertációjával szerzett. A nemrég elhunyt lelkész szelíd, barátságos özvegye is nagy tiszteletnek örvend a gyülekezetben.

Jelenleg **Gúthy Lajos** végzi itt a lelkészi szolgálatot, akit meg is kérdeztem életükről.

– *Honnan és mikor kerültél ide?*

– 1992 márciusában választott meg a gyülekezet. Az ukrán határ közeli Kőlcseről küldött ide az Úr. A Kárpát-medencei magyarság legnyugatibb

határán élünk. Hajdanán peregrinus diákok útjának is utolsó tanyája volt a Nyugat-Kelet közötti vándorlásokban. Eleinte rendkívül fárasztó volt németül prédikálni. Biztosan sokat hibáztam is. A nyelvi mellett mentalitásbeli kérdésekbe is ütköztem. Kezdetben sürgették, hogy inkább németül beszéljek, miközben nekem mégiscsak a feladatom az anyanyelv megőrzése.

– *Hallom, hogy tanítasz az iskolában is?*

– Nálunk kötelező az iskolai hitoktatás, de ez külön készülést, külön hozzáállást igényel. A hittan érettségi tantárgy Ausztriában. Három iskolában is tanítok.

– *Úgy gondolom, hogy ez segít is az ifjúságot az egyház felé terelni.*

– Természetesen! Előny az, hogy maga a lelkész jár be az iskolába és nem egy kívülálló hitoktató.

– *Önként adódik a kérdés: mennyire ápolja a magyarságtudatot, beszél a magyart az ún. második-harmadik nemzedék.*

A parókia épülete értékes műemlék

– Hát ez nehéz kérdés. Hiába bölcsködünk, szakadoznak a kötelékek, megváltoztak a körülmények. Fogy a magyar. Évente 10-15 gyereket keresztelünk. Szinte pontosan tudom, melyik család gyereke fog megtanulni magyarul a jövőben.

– *Ha jól értettem, erdélyiek is telepedtek le Felsőőrön. Megtalálták a templomot?*

– Sajnos, kevesen. Az áttelepedés, beilleszkedés nehézségei között biztosan nem szaladnak első héten a lelkészi hivatalba. De kár lenne, ha elfelejtenék gyökereiket. Nekünk pedig szükségünk van rájuk. Akár a Kalendárium által is üzennék minden kivándorlónak: ahol letelepednek, keressék az egyházi közösséget.

– *Most már két évenként itt ülésezik a Nyugat-Európai Magyar Református Lelkigondozói Szolgálat. Értékeli ezt a felsőőri gyülekezet?*

– Az 1960-as évektől hozzászólt a gyülekezet, hogy Felsőőrön találkoznak a vasfüggöny által elválasztott lelkipásztorok, ahol nincsenek a Stázi, a KGB, a Securitate látókörében. Sajnos, később kiderült, hogy mégis beépültek ide is, de ez már a múlté. Megtiszteltetés a gyülekezet számára, egyben lehetőség is a nyugati szórvány magyar reformátusai közötti találkozás. Láthattátok, a gyülekezet, a Nőszövetség most is szeretettel szorgoskodott a küldöttség fogadásán. Jó ötlet az, hogy történelmi kapcsként Felsőőrön legyen a NyMRLSZ irattára.

Gúthy Lajos tiszteletesre és feleségére az a nagy felelősség nehezedik, hogy e történelmi órhelyen szolgálják fogyatkozó magyar nyájukat, békességben a németül imádkozókkal. Isten adjon nekik ehhez sok erőt.

A Felsőőrön tartott NyMRLESZ konferencián Quo vadis keresztyén Európa címmel egyházunk égető kérdéseire keresték a választ a meghívott előadók és küldöttek. Dr. Tóth Miklós hollandiai lelkész-ügyvéd és dr. Peres Imre pozsonyi lelkész, debreceni egyetemi tanár a misszióval, illetve bel-misszióval foglalkozott. Németh Pál budapesti lelkipásztor az európai mohamedánizmus terjedését ismertette, dr. Rémesné Köpeczyi Bócz Edit kutató a magyarországi egyházaknak a Kádár-rendszerbeli kiszolgáltatottságáról tartott drámai tájékoztatót.

A Lázárné Záhn Dalma-Enikő nürnbergi lelkész és dr. Békássy Albert svédországi világi elnök vezette elnökségi üléseken rendre ismertették a jelenlévők a nyugati magyar református gyülekezeti életet. Záhn Dalma-Enikő a – hol lakás, hol fizetés nincs – gondjai közepette is fontosnak tartja a pásztorolást, Reményik Sándor *ahogy lehet* szellemében. A nürnbergi lelkészi állás sem gondmentes, miközben Münchenben sincs magyar lelkész. Heddad Annamária, a párizsi gyülekezet gondnoka sérelme továbbra is az, hogy a 82 éve alapított gyülekezet 11 éve lelkész nélkül él, cserben hagyták

A 2010. évi konferencia résztvevői

őket az anyaországi egyházi vezetők is. A párizsiak nem óhajtanak a Protestáns Szövetséghez tartozni.

Ismét hangot adtak ama sérelemnek, miszerint magyar református lelkipásztorok egy ún. Protestáns Szövetségbe terelik át a gyülekezeteket, minek a magyar nemzettudat és református öntudat vallja kárát. Érdekes, hogy éppen erdélyi lelkipásztorok feledkeztek meg gyökereikről.

A jelenlevők élesen bírálták a Tőkés László által életre keltett Egyetemes Magyar Református Zsinat fokozatos elsorvasztását, miközben mondvacsinált módon, meglehetősen nagy hírverés közepette megalakították a Generális Konventet.

A felsőöri találkozó tagjai minden gondjuk mellett bizakodva néznek a jövőbe, tanácskozásaikon megerősödnek abban, hogy meg kell őrizni a rájuk bízott kincset és reménységgel tekintenek az anyaországi nemzeti kormányra, melynek célja a határok feletti nemzeti összefogás, a keresztény értékrend megőrzése.

BERECZKI ANDRÁS

Sorsközösség

– hollandiai lelkészfeleség a kommunista Romániában –

Hannie tiszteletes asszony

Mint a mesében: a hetvenes évek elején egy holland lány társaival kelet-európai utazásra indul. Egy mezőszéki református parókiára is ellátogatnak. Hannie, a Vasfüggöny mögötti elzártságra rácsodálkozó holland lány és János, a mezőszéki teológiai hallgató a találkozást követően levélben tartja a kapcsolatot, mely végül házassággá érik. A kor viszonyait jól tükrözi, hogy ehhez a holland királynő közbenjárása és a román államfő jóváhagyása is kellett... Hannie úgy dönt, Romániába költözik és osztozik férje sorsában.

Beszélgetés dr. Hermán M. Jánosné Mostert Hannie-val.

– *Hogyan kerül egy holland hölgy a hetvenes évek Romániájába?*

– Már a hatvanas évek végétől folyamatosan nőtt az érdeklődés a kelet-európai országok iránt. A nyugat-európaiak kezdték felfedezni, milyen az élet a vasfüggöny mögött, és próbáltak kapcsolatokat teremteni. 1973-ban történt: éppen új munkahelyet kerestem, beiratkoztam egy képzésre. Nem sokkal korábban kerültem haza, Hollandiába. Korábban egy svájci kórházban dolgoztam, hogy jobban elsajátítsam a francia nyelvet, Spanyolországban pedig egy szálloda alkalmazottja voltam, és többek között angolórát adtam gazdag gyerekek számára. Ekkor keresett meg a húgom

vőlegénye és egy barátja – a Delft-i egyetem hallgatói – azzal a kéréssel, hogy tartsak velük egy egész hónapos európai körútra. Az útiterv abból állt, hogy Bécsben csatlakozik hozzánk a húgom, aki ott dolgozott, és megyünk tovább Magyarországra és Romániába, ahol lelkészeket keresünk fel. Az út folytatása során tovább megyünk Bulgárián át Törökországba és Görögországba, majd vissza Jugoszlávia, Ausztria és Németország érintésével Hollandiába. Kíváncsi emberként nagyon lelkesített az ötlet.

A fiúk vettek egy régi rendőrbuszt és átalakították, hogy lakni is lehessen benne. Édesanyám varrta a sötétítő függönyöket. A busz tetején sátrat lehetett felállítani, a jármű hátuljában pedig berendeztünk egy kis konyhát. Egyikünk gyülekezetéből, egy házaspártól kaptunk egy listát, mely két erdélyi és két magyarországi református lelkipásztor címét tartalmazta. Kérték, hogy keressük fel őket és vigyünk számukra néhány hasznos holmit. Listánk a nagysármási parókia címét is tartalmazta, ahol id. Hermán János szolgált. Így találkoztunk ifj. Hermán Jánossal, akit bukaresti tanulmányai befejezését követően, éppen akkor neveztek ki Mezőkeszűbe lelkésznek. Talált a szó – németül beszélgettünk –, és a többi útitársam is jól érezte magát a sármási parókian, János testvéreivel és szüleivel, akikkel franciául is beszélhettünk.

Nekünk, hollandoknak sokkoló volt mindaz, amit a kommunista országokban láttunk: a határátkelés, a települések iszonyú és szomorú elhanyagoltsága. A parókian ellenben nagyon jó hangulatban telt az idő, otthon éreztük magunkat. A tervezettnél egy nappal tovább maradtunk, Jánossal pedig megbeszéltük, hogy tartjuk a kapcsolatot.

Így történt...

– *Mit tudtak a nyugat-európaiak a korabeli Romániáról?*

– Voltak olyan nyugat-európai politikai megnyilvánulások, amelyek elítélték a romániai kommunista rendszert, s amikor csak lehetett, hangot is adtak ebbéli véleményüknek. Más politikusok úgy vették, hogy az ellenséggel is beszélő viszonyban kell lenni, mert ameddig beszélünk addig nem lövünk és így legalább marad egy nyitott ajtó. És persze voltak olyanok is, akik hittek a kommunista elvek megvalósíthatóságában.

Az én családomban elutasították a kommunizmus ateizmusát, valamint az ember bűnösségének tagadását. A kommunista országokban zajló elnyomásról, üldözésről és szenvedésről szóló hírek is eljutottak hozzánk. Édesapám például támogatott egy szervezetet, amely bibliákat csempészett ezekbe az országokba.

– *Hazatérésük után levélben tartotta a kapcsolatot Jánossal...*

– Hetente legalább két levelet írtunk egymásnak, amelyek három hétig utaztak. A telefonos kapcsolattartás még nehezebb volt. Akár egész napot várni kellett a beszélgetés létrejöttéhez.

A sok-sok levélírást követően, János meghívására újra szerettem volna meglátogatni őt. Miközben azon töprengtem, hogyan utazhatnék ki egymagam Romániába, édesapám némi iróniával megjegyezte: kérdezzem meg a miniszterelnököt. Az akkori szocialista és munkáspárti holland kormányfő ugyanis sokat vakációzott Romániában és mindig elragadtatva és diplomatikusan nyilatkozott az élményeiről. Édesapám azonban rossz néven vette, hogy a rendszer elnyomásáról és az emberek szenvedéseiről nem beszél. Később aztán nekem is meg kellett tanulnom diplomatikus válaszokat adni, ha Romániáról, és az ottani élményeimről faggattak...

– *Milyen volt az első, kísérők nélküli útja Romániába?*

– Bonyodalmakkal teli... Késett a repülő, amely hetente kétszer járt Amsterdam és Budapest között. Emiatt lekéstem a Kolozsvárra induló vonatot, amely csak huszonnégy óránként közlekedett. János aznap hiába várt a kolozsvári állomáson, de másnap újra kijött...

Budapesten egy diákházaspár segített a szálláskeresésben. Szállodában nem kaptam szobát, így végül a házaspár egyik szomszédasszonya fogadott be. Emlékszem: magyarul olvastam fel a kislányának. Akkorra már elsajátítottam a magyar kiejtést. A leányka figyelt, de én még nem értettem, mit olvasok...

A következő romániai utamon, 1974 decemberében újabb kellemetlen meglepetés fogadott: egy rendelet értelmében a külföldiek csak hotelben, szállodában szállhattak meg. Magánházaknál csak első fokú családtagok lakhattak. A hírt János hozta korán reggel, miután negyven kilométeres gyaloglás után megérkezett Ludasról Sármásra. János ekkor már a keszüi gyülekezet lelkipásztora volt. Közeledett a karácsony, a környéken egyetlen panzió vagy hotel sem akadt, így kénytelenek voltunk naponta beutazni autóstoppal Kolozsvárra és vissza. Így ennek a látogatásnak a kilencven százalékát elutazgattuk. Egyszer mégis a faluban maradtunk. Este nagy hangosan elindultunk, majd visszalopakodtunk a házba. Másnap korán, még sötétben kiosontunk a faluból, mintha bűnt követtünk volna el...

– *A házasságkötésük sem volt bonyodalmaktól mentes. A holland királynő azonban éppen Romániába látogatott...*

– Mikor úgy döntöttünk, hogy házasságot kötünk egymással, kiderült hogy magától Ceaușescutól kell engedélyt kérni. 1974 tavaszán beadtuk a kérvényt, tudtuk, hogy nem lesz könnyű elnyerni a jóváhagyást. Időközben értesültem, hogy az akkori holland királyné, Juliana és a férje Bernhard herceg hivatalos látogatást tesz Romániában, 1975 májusában. Ekkor levelet írtam a királynőnek, amelyben kértem a segítségét és a közbenjárását. Leírtam, hogy a román államelnöktől függ a házasságkötésünk, hogy a jövőbeli férjem a magyar kisebbséghez tartozik, református lelkész, s hivatkoztam a holland-magyar kapcsolatokra.

A királynő látogatását követően, június végén megjött az engedély. Később tudtam meg, hogy a királynő Erdélybe is el szeretett volna látogatni, de a vendéglátók szerint ez már nem fért bele a programba...

– *Hogyan fogadták odahaza, hogy egy romániai magyar református lelkipásztor feleségeként, a keleti tömb egyik nem túl jó hírű országában kíván élni?*

– A családomnak két éve volt rá, hogy hozzászokjon a gondolathoz... Amikor édesapám látta, hogy a kapcsolatunk komoly is lehet, hogy én fogok odamenni, azt mondta: talán ennél józanabb vagyok. Hát én úgy gondoltam, elég józan vagyok ahhoz, hogy menjek...

Édesanyám megtudva, hogy a fiú lelkész, nem mert a kiutazásom ellen szólni, mert úgy érezte, ez Isten dolga lehet. Egyszer meg is vallotta titkos reményét: szeretne volna ha a tizenhárom gyerekéből bár egy lelkész vagy missziós nővér legyen. Többek közt rám is gondolt.

Egyik sógorom, aki négy évig katonatiszt volt, egyszer komolyan kérdőre vont. Megkérdezte, mennyire tartom felelős döntésnek, hogy önként elme-
gyek egy szabad országból egy olyan országba, ahol elnyomás és üldözés van?

– *Mit válaszolt?*

– Azt mondtam, hogy itt, Nyugaton sem tudni, hogy mi vár ránk. Sokan voltak akkoriban ugyanis, akik békét akartak kötni, sőt barátkozni akartak a kommunistákkal, mondván: „inkább a vörös, mint a halál”. Mi, keresztyén emberként tudjuk, hogy Isten nincs bezárva egyik vagy másik országba, hanem Ő az egész világ ura.

– *Milyen volt a beilleszkedés időszaka? Hamar megtanult magyarul?*

– Amikor kiköltöztem Romániába, már tudtam, értettem ezt-azt. Később a könyvek helyét a helyben, a falu népétől való nyelvtanulás vette át. Voltak, akik látva, hogy a magyar nem megy, románul kezdtek hozzám beszélni, de azzal sem értek sokat. Egy évbe került, míg sikerült megfelelően elsajátítanom a nyelvet, bár a nyelvtanulásnak soha nincs vége... Jánossal is magyarul beszélünk, németül csak ritkán, a jobb megértés kedvéért.

A beilleszkedés nehéz és izgalmas volt, elsősorban a mentalitásbeli különbség miatt, hiszen egy kis mezőségi faluba kerültem. Az emberek nagyon kedvesek voltak, megtiszteltetésnek vették, hogy holland létemre eljöttem közéjük élni. Ilyenkor szégyelltem is magam: mitől lennék én több, mint ők? Sokszor nem értettem egyet azzal, ami körülöttem történt, de igyekeztem mindig megértőnek maradni, arra gondolva, hogy külföldiként nem tudhatom, mi miért van úgy, ahogy.

Láttam, hogy ami bent a házban igaznak számít, azt kint az utcán már nem lehet hangosan kinyilvánítani. A lélek szabadsága ketrecbe volt zárva... Szóval, sokat kellett figyelnem, tanulnom. Öt éve éltem már Romániában, amikor elmondhattam: kezdem sejteni, miről is van szó, mi vesz körül...

– *Milyen nyomokat hagyott a lelkében a Mezőségen töltött időszak?*

– Egy erősen hagyományos élettel és tradicionális egyházzal találkoztam. Ez sok tekintetben ismerős volt számomra, másrészt mégis nagyon más. Éppen nagyhét van, ezért is jut eszembe, hogy nagypéntek egész napos gyásznappal számított, az emberek fekete gyászruhában mentek a templomba. Aztán a síró asszonyok a temetések alkalmával, amit eddig csak a Bibliából ismertem... Ott tapasztaltam meg az egyszerűség nagyszerűségét. Például nagyon tetszett a kapálás alatt történő lelkigondozás. Szegények voltak az emberek, de tele szeretettel. Isten és a természet közelében éltek, egyértelmű volt számukra az Istentől való függésük. Sok sötétséget és sok sarat is láttam, de azt is, hogy táncolni a sárban is lehet, énekelni a sötétségben is lehet, és a nyomorúságnak is megvan a maga mélyebb valósága. Aggodalmaskodás helyett az égre kell tekinteni, a virágokban gyönyörködni, meglátni, hogy lehet szép a világ.

– *Hogyan emlékszik arra az időszakra, amikor eldöntötték, nincs tovább, elmenekülnek Romániából?*

– Azt ígértem Jánosnak, hogy legalább öt évet megpróbálok Erdélyben élni. Nem voltam ugyanis biztos abban, hogy megtalálom a helyemet. Az, hogy Hollandiában maradtunk, nyolc évvel később következett be, de nem én voltam a döntő tényező benne. 1981 telén látogatóba jött volna hozzánk egyik testvérem a feleségével. Keresztyén könyveket is hoztak, amit a határon megtaláltak az autójukban. Az útlevelükben áthúzták a vízumot, hogy ne tudjanak többet jönni. Sírva mentek haza. Édesapám, hogy kijátssza a hatóságok éberségét, egy gyermekeink számára írt mesében

tudatta velünk a kegyetlen történetet. Ennek ellenére csak sokkal később tudtuk meg a történeteket.

1982 őszén gyanús körülmények között autóbalesetet szenvedett és meghalt egyik kedves családi barátunk. Magáért beszél a tény, hogy a temetésén talán, ha tíz ember mert résztvenni. Úgy éreztük, hogy ránk is leselkedik a veszély...

Az emberek tőlünk is féltek, mert ahol csak megfordultunk, nyomozni kezdett a Securitate. Már a jó barátok is előre szóltak: nem szívesen látnak, mert bajuk lesz belőle. Így próbált bennünket a rendszer izolálni, kiközösíteni, ellehetetleníteni az életünket.

Egy Brassó megyei jóbarátunk felkeresett bennünket a feleségével, csak azért, hogy közölje: tűnjünk el az országból, mert nem fognak bennünket békén hagyni. S neki, mint jóbarátnak inkább kell egy élő kutya, mint egy döglött oroszlán...

– *Fordult a kocka: ön hazatért, férje pedig kénytelen volt új hazát, új otthont találni Hollandiában.*

– A férjem sokáig nem tudott belenyugodni a száműzetésébe. De nemcsak neki, hanem nekem és a gyermekeinknek is nehéz volt megszokni a szabad, gazdag és néha felületesnek tűnő életet. Az egyik fiúmat zavarták az unalmas, egyenes utak. A másik azt mondta, hogy ott semmi sem érdekes, mert már minden kész. Én pedig egy fél évig beteg voltam a túlszűfolt üzletektől...

Mivel kényszerhelyzetben voltunk, nem mondhatom, hogy nyugodtan készültünk a visszatérésre. Mi lesz a férjemmel? Hogyan boldogulnak a gyerekek és én? Hollandia közben sokat változott, akárcsak jómagam. Fiatal lányként mentem el és más felelősséggel: feleségként, ötgyerekes anyaként tértem haza.

Szerencsére mindegyikünk beszélt hollandul, de az ottani életet mégsem volt könnyű megszokni. Lélekben nyomott hagyott bennünk a romániai élet. Ezt próbáltuk megismertetni a nyugati világgal. Ez volt és maradt is egyik fő gondunk.

– *A rendszerváltásig volt még alkalmuk hazalátogatni Erdélybe?*

– Az első otthon töltött évben, 1984-ben meghalt édesanyám. Utána meglátogattam apósomékat Sármáson. Őket is nagyon megrettentette a kényszerű távozásunk. 1985-ben a húgommal és az akkori öt gyerekkel meglátogattuk a Mezőségen a nagyszülőket. Nagyon sajnáltam, hogy „megfosztottuk” őket az unokáktól. A határnál szidtak minket, hogy egy egész óvodával jövünk...

A férjem 1986-ban megkapta a holland állampolgárságot. Abban az évben nem mehettünk, mert várandós voltam, augusztusban született meg a hatodik leánygyereünk (a hetedik volt tulajdonképpen, mert egy évvel

azelőtt született egy kisfiúnk, aki már az anyaméhben elhalt). 1987-ben már jöhetett János is, holland útlevelel. Kétszer is megjártuk a gyereksereggel a hosszú utat. 1989 után már rendszeresen jöttünk, mentünk.

– *A rendszerváltást követően a Christen Unie (Keresztyén Unió) nevű holland keresztyén párt képviseletében konferenciákat szervezett a Partiumban és Erdélyben. Milyen célkitűzések mentén jöttek létre ezek a rendezvények?*

– 1990-től a holland állam anyagilag is támogatta azt, hogy a politikai pártok kapcsolatokat építsenek a kommunizmustól megszabadult országokban, a demokrácia építését segítve. Az egyik református párt megfigyelőjeként, tolmácsként tevékenykedtem. Politikai konferenciákat, később, 1995-től pedig intenzív kurzusokat szerveztünk fiataloknak, ifjúsági vezetőknek, polgármestereknek és önkormányzati munkatársaknak.

2000-ben a három holland református pártból kettő egyesült a Christen Unie néven. A támogatás ezt követően is megmaradt. Céljaink között szerepelt annak tudatosítása, hogy a társadalomban mindenki felelősséggel bír. Nyitott kommunikációra van szükség, véleményformálásra, együttműködésre, vita esetén nem személyeskedéssel, hanem érvekkel próbáljuk meggyőzni partnerünket és ellenfelünket. A polgárság formálása, a politikai öntudatra és a demokráciára való nevelés mindenkor szükséges lesz, mégpedig istenfélő módon, bibliai alapon és hitben, mert Abraham Kuyperrel mondva: „nincs egy olyan terület ezen a földön, ahol Isten nem mondaná azt, hogy: Enyém.”

– *A nagycsaládos lét meghatározza életüket, több előadást is tartott erről a témáról...*

– Az előadásaim arról szóltak, hogy milyen szerepe, befolyása van ma a családnak az egyházban, a társadalomban és a politikai erőterben. Gyermekkoromban a család úgy működött, mint kis közösség, ahol együtt reggeliztünk, vacsoráztunk, bibliát olvastunk és imádkoztunk, énekeltünk, tanultunk, dolgoztunk és játszottunk. Tizenhárman voltunk testvérek. Az életünket biztonság és egyensúly jellemezte. Ezért manapság is érdemes küzdeni. Bár a mai élet sokkal nyugtalanabb és feldaraboltabb, nehéz megtalálni a társadalmi elkötelezettség és az otthonteremtés helyes arányait, de érdemes érte komolyan és tudatosan küzdeni.

Manapság a gyerekek nagyobb kulturális háttérrel rendelkeznek, sokáig tanulnak, többet utaznak és így rengeteg benyomást szereznek. Nagyon önállóak, de ugyanakkor több figyelmet és segítséget is igényelnek. A mi esetünkben, mivel mi, szülők állandóan úton vagyunk, fontosnak tartjuk, hogy legyen egy biztos otthon, ahová minden gyermekünk rendszeresen eljöhessen a gondjaival, terveivel, elgondolásaival, örömeivel, bánataival, de segítségével és hozzájárulásával is.

– *Magyarul is kiválóan beszélő gyermekeik közül volt, aki Kolozsváron végezte a teológiát és van, aki jelenleg is a kincses városban él erdélyi magyar feleségével. Hogyan sikerült az erdélyi gyökereket ilyen erőteljesen beoltani a gyermekeikbe?*

– Természetes volt számunkra, hogy egymás nyelvét, kultúráját minél előbb megismerjük, ez a példa logikusan követhető volt a gyerekeink számára is. Mikor Erdélyben éltünk, nem tudtam volna elképzelni, hogy a gyermekeim ne tudjanak értekezni a szüleimmal, testvéreimmal, a népemmel. Amikor pedig Hollandiában laktunk, akkor a férjem mellett én is segítettem a magyarságuk erősítésében: magyar olvasással, írással, énekléssel, tánccal. Ebben az a tapasztalatom is megerősített, hogy Németországban, Svájcban olyan felnőtt fiatalokkal találkoztam, akik felnőttként kezdtek érdeklődni magyar gyökereik iránt. Szomorúak voltak, hogy apjuk vagy anyjuk nem tanította meg nekik az anyanyelvet.

A kétnyelvűség állandó figyelmet, következetességet és kitartást igényel. Vannak ugyanis időszakok, amikor a gyermekek ellenkeznek a különlegességgel. Előfordul, hogy az egyik nyelv hosszabb időre túlszárnyalja a másikat. Jól fog ilyenkor a kreativitás, a muzikalitás, a nyelvszeretet és nem utolsósorban az értelem. Meg kell érinteni a gyerekek lelkét a gyökerekkel. Ha a szülő szeretettel beszél a hazájáról, családjáról, egyházáról, múltjáról, az a gyermek érdeklődését is felkelti. Az utazások, a személyes találkozások, családi együttlétek, a saját élmények, tapasztalatok csak tovább erősíthetik ezt az érintettséget, hogy érzelmileg is kötődjenek a gyökereikhez. A harmadik fiunk egyszerűen, nagyszerűen megoldotta a hovatartozás kérdését: „a vérem holland, a szívem magyar”.

– *Szokott Romániáról, Erdélyről, az itteni református egyházzal, az erdélyi magyarságról előadásokat tartani odahaza?*

– A nyolcvanas évek végén tartottam előadásokat az erdélyi egyházi életről, az ott élő magyarokról és az akkori romániai helyzetről. Mindig azt éreztem: nehéz áthidalni a távolságot a két világ között. Az is előfordult, hogy magyarországi előadó, lelkész értekezését, igehirdetését tolmácsoltam. 1989 után már azzal kapcsolatban kerestek, hogy Erdélyben milyen támogatásra lenne szükség és segítsék kapcsolatokat kiépíteni. Néha háttérinformációkat kértek, olyan is volt, amikor egy órán át romániai egyháztörténetről beszéltem...

– *Milyen fő különbségek vannak a holland és a magyar gondolkodásmód, mentalitás között?*

– Nehéz általánosságokban beszélni erről. Úgy érzem a hollandok nyitottabbak a világ felé. Lehet, hogy a tengerjárás, a világkereskedelem és a gyarmatok is hozzájárultak ehhez. Jól gazdálkodnak, hosszú távon gondolkodnak. A magyarok, akikkel én találkoztam általában lelkesek,

vendégszeretők. Szeretnek álmodni (egyszer jól lakni banánnal...), nagyokat mondani, büszkék a történelmükre, sikereikre. Igyekeznek a legjobbnak lenni és ezért harcolni is. Talán túl sokat foglalkoznak önmagukkal. Lehet persze, hogy ez az összehasonlítás nem mérvadó, az is lehet, hogy ebben a felsorolásban egy magyar inkább hollandnak ismeri magát és fordítva.

– *Az önök családja Hollandiában a holland életformát követi vagy az erdélyi befolyás is jelen van a mindennapokban, például az erdélyi konyha, a hírek, események követése tekintetében?*

– Azt hiszem, hogy nálunk annyira összefolyt már a két életforma, hogy nem is lehet tudni, melyik milyen. Sokszor egy mondatban, sőt egy szóban is jelen van a két nyelv. Például: „Waardeerollak” (holland szó, magyar ragozással, hollandul: 'ik waardeer je', magyarul: 'becsüllek'). A viselkedés egy bizonyos identitásból következik, ez pedig nem egy statikus dolog. A híreket és eseményeket követjük, persze mindenki a saját szemszögéből.

Nem magyarosan főzünk, sőt holland módra sem, de szoktam készíteni holland és erdélyi ételeket, eredeti receptjük vagy saját elképzelés szerint. Az ünnepeken pedig az én drága férjem szokott főzni egy óriási fazék töltött káposztát, mi pedig segítünk neki. Hollandiában a zöldség fontosabb, mint a hús, míg Erdélyben a disznóvágás ünnepnek számít. Nagyon szerencsések vagyunk, mert sok jó dolgot átveszünk a különböző kultúrákból. A nyelv és a kultúra fontos, de nem konzerválni kell őket, hanem dinamikusan, merészen élni velük, mert tulajdonképpen eszközök ahhoz, hogy tudjuk hirdetni és mutatni az Isten szeretetét ebben a világban, úgy hogy szeressük Istent és egymást.

Kérdezett: FÁBIÁN TIBOR

„Az emberben rejlő képességek nagyobbak, mint ahogy azt ő gondolná, és azok a képességek, amelyeket Isten neki adhat, nagyobbak, mintsem azt álmodná.”

C. H. Spurgeon

Az Eszter padja

A falu templomában régi idők óta állott egy szép, mesterséggel faragott, háttas, ereszes pad a szószék alatt jobb felől. Az Eszter padjának hívták. Vagy kétszáz esztendővel ennekelőtte állíttatta azt a padot oda az Isten házában kegyes építtetője, özvegy Cserényi Farkasné, Csúthy Eszter nagyasszony, az eklézsia akkori nemesszívű patrónája. A pad attól fogva az ő leszármazottjainak tisztelt és becsült helye vala a templomban, s emberöltőkön át ott ültek az apai és az anyai ágon való családtagok az istentiszteleteken. Mindig is volt a faluban e családnak egy-egy hajtása, s a pad nem állt üresen egyszer sem, mert a család minden ága buzgó, Isten-félő, kegyes kálvinista volt, s mindig vallotta a zsoltáráról: „Jobb nékem egy nap a te pitvaridban, hogynem másutt ezer.” A falu népe, az Isten házába járó kegyes lelkek idők folyamán úgy megszokták ezt a padot s a benne ülőket, hogy el se képzelhették volna a dolgot másképpen. Sőt büszkéek is voltak arra, hogy az ő templomuknak ilyen nevezetes régi padja

Népi reneszánsz – faragott és festett fapadok

van, s abból az Isten kegyelme sohasem hagyta kifogyni a templom-építtető nagyasszony hozzá méltó maradványait. Jobban esett a lelküknek a prédikáció is, ha látták, hogy azt éppen olyan alázatosan hallgatják az urak, úrasszonyok, úrfiak és kisasszonyok, akár az utolsó, szegény koldusasszony, Sári néni, ott az ajtósarkában. Az atyafiaknak volt is okuk az Eszter padjának megbecsülésére. A nemes família mindig a maga költségén tataroztatta az Isten házában romlásait, az Úr asztalának drágalátos aranycsipkés, sokszínű selyemhímzésű takaróit, s a szószék bíbor-bársony borítóját az úrasszonyok és kisasszonyok kezei varrták, ha rendre feltakarta őket a tiszteletes úr a sátoros ünnepeken a szent jegyekről, olvashattad neveiket nemzedékről-nemzedékre, s vajon a szent kenyér aranyos tányérja s a remek kelyhek nemdenem az urak ajándékai voltak az Isten dicsőségére? Kenyeret s bort nem ők adtak-e minden időben a szent asztalra? Tiszteletes úr, mester úr földjeit, kepeje javát bizony megint csak ők adták, szegények, özvegyek, árvák istápolásában az ő jópéldájuk fényeskedett elől, s illatozott Istennek tetsző kedves áldozatul. Csak örömmel lehetett szemlélni hát azt, hogy külön padjuk volt; senki bizony azon soha meg nem botránkozott, ők maguk se büszkélkedésből ültek abban, hanem inkább azért, hogy ezzel is mutassák: rajtuk vagyon elsősorban az eklézsia gondja, s ők azt vállalják is szívesen. Hallatszott egyszer-másszor más eklézsiákból afféle kedvetlen hír, hogy a hívek összeeszték volna a külön padokért, s hogy püspök uram itt-ott a kálvinista egyenlőség szent nevében az efféle megkülönböztetést kárhoztatta; de a mi falunkban ezen rosszállólag csóválták a fejüket s az Eszter padja megmaradt nagy tisztességében.

Hanem egyszer csak rosszra fordult az idők kereke. Lángba, vérbe borult a világ, s özvegyek és árvák könnyeinek omlása se tudta eloltani ezt a nagy tüzet. S mikor elaludt aztán, gyászos korom és hamu maradt utána sok-sok szívben. A nemes famíliara is igen rossz idők következtek. Elvesztették birtokukat s leszegényedtek. Alig maradt meg nekik az ősi kúria s egy kis kert körülötte. Az idők megváltoztak, de ami nagyobb baj, megváltoztak az emberek is. A háborúból hazakerült emberek új, soha nem hallott eszmék magvait hintgették szét a csendes faluban. Nem néztek többé mindnyájan a régi tisztelettel az Eszter padjára s a benne ülőkre. A régi nevek is a takarókon, szószéken, szent edényeken mintha szúrták volna a szemüket. Mikor pedig a nemesi udvarház nem tudta többé a régi bőséggel ontani az áldást és segítséget, hamarosan akadt még a presbitériumban is ember, aki hangoztatni kezdte, hogy minden ember egyenlő, senkit nem illet meg külön pad az ősei kedvéért az Isten házában, s hogy inkább a koldusok valók előbbre, mint az urak, akik a világot tönkre tették, s minden bajnak az okozói. Ez időben a nemesi család már mindössze csak három tagból állott: Csuthy Mihály úrból; a feleségéből, Nagy Anna asszonyságból és György nevű serdülő fiukból. Olyan jószívű, buzgó és derék emberek voltak, mint az őseik, csak szegénységükből adhattak ők is valamit másoknak. Csuthy

Mihály uram a presbitériumban, amikor némelyek erősen hánytorgatták neki az ősei adományait, azt mondta: Atyámfiai, hibámon kívül jutottam szegénységbe. Nem adhatok annyit papnak, mesternek, templomnak, szegényeknek, mint őseim. Lássák meg kegyelmetek: amim van, abból most is adok. Az idők megváltoztak. Most maguknak van több. Eddig csak az én családom adott mindent az egyháznak; most mindenkinek adnia kell, hogy az eklézsia megmaradhasson. De mivel a sokakra oszlott teher, ha nagyobb is, egyre-egyre kisebb része jut, hát szívesen kell hordozni az anyaszent-egyházért s az iskoláért, ahol a jövődönket nevelik, a gyermekeinkből faragnak Istennek tetsző embereket.

A presbiterek zúgolódva oszlottak el s senki sem akart fizetni az egyház szükségleteire. Legyen úgy, mint régen, mondták: tartsa el az egyházat, iskolát, papot, tanítót az udvar. Bezzeg ezt a szegény emberekre akarják nyomni! Inkább ne legyen templom és pap, tanító és iskola, minthogy örökös adókkal terheljük meg még az unokáinkat is!... A faluban egy-egy Oroszországot járt atyafi még tódította is a kocsmaasztal mellett: Minek is a templom meg a pap? Én biza egy veres krajcárt se adok effélékre! Tartsa el az úr a papot, úgyis csak a szegény embert bolondítják a templomban!...

Csuthy uramék felett aztán végképp beborult az ég. Már-már a betevő falatjuk sem volt meg. Végre nagy dologra szánta el magát a férfi. Ügyes-szép, okos serdülő fiával együtt kiment Amerikába, szerencsét próbálni. Úgy volt, hogy nem sok időre; csak amíg annyit szerezhet, hogy itthon újra helyreállíthassa valahogy az állapotját. Aztán vissza fog jöni hamar. Éppen ezért Anna asszonyt rá is beszélték, hogy ő maradjon itthon, őrizze a régi házat, míg visszajöhetnek. A kis kertből elélegél valahogy, amíg pénzt küldhetnek neki. Úgy is lett. Nagy keserves könnyhullatás közt váltak el egymástól. A szegény nagyasszony szíve megsejtette, hogy jó urát többé soha se fogja viszontlátni. Úgy rítt a nyakában, majd meghasadt a szíve. S hogy aztán egyedül maradt, az élete nem is volt egyéb, mint csupa imádkozás az eltávozott kedvesekért. Vasárnapról-vasárnapra ott láthatták a hívek a szegény nagyasszonyt az Eszter padjában, fogyó, sápadó arccal, könnyes szemekkel, imádkozó ajkakkal. Ahogy telt az idő, úgy pusztult szegény, s hír csak nem jött Amerikából, nem bizony pénz se, soha. A szükség mindennapos vendég lett a régi úri házban. Más gazdákhoz vándorolt minden lassacskán, ami csak mozgítható volt. Tisztességes ruhája is csak egy maradt, régi, fekete selyem ruha; attól nem vált meg Anna asszony; miben ment volna az Isten házába? Hogy ült volna enélkül az Eszter padjába, s miben temetik el, ha ezt is eladja? Hanem ahogy a kegyetlen idő forgott tovább, a fekete selyemruha is kopni kezdett, feselni, szakadozni. És mégsem jött hír Amerikából!... Kínosan javítgatta Anna asszony a ruháját, de egyszer csak az se segített rajta: málladozott már, sőt, annál jobban, minél inkább varrogatta. Hideg tél volt, közelgett a szent karácsony ünnepe. Anna asszonynak nem volt már tüzelő fája, falat kenyér se. Kérni meg nem

kért volna senkitől. A tiszteletes úr, mester úr, ahogy tudták, segítették, de hát ők is szegény emberek voltak; A falu régi jámbor népe pedig gonosz apostolok tanításain hizott; kárörömmel nézte a dolgot, vagy közönyösen. Volt a faluban egy gazdag ember, annak volt egy kövér, szép felesége, aki selyemkendővel, drága ruhában járt az Isten házába, s magát a falu első asszonyának tartotta. Az ura jámbor ember volt, segíteni akart egyházon, iskolán, segíteni akart a szegény nagyszegényen is. De Kata asszonynak, a feleségének már régen szeget ütött a fejébe az Eszter padja. Minél kopottabb s szomorúbb lett a szegény nagyszegény, annál jobban felfújta magát Kata, s öntötte el a pulykaméreg és a felfuvalkodottság. Egyszer, hogy az ura szót tett neki az Isten háza romlásáról, az iskola bajairól, az Isten szolgájának nyomorúságáról meg a szegény nagyszegény ínségéről, hogy jó volna tenniük valamint, mint első gazdáknak, Kata asszony kitálalta, ami a begyében volt:

– Bezzeg, nyelvelte dühösen, rongyos, mint egy koldus, maholnap rongyosabb Sári néninél, aki a templomajtóban kuporog, éheznek is, de azért teccik neki külön padba ülni! Nemhogy ő adna valamit az eklézsiának, de kéregetnie kell maholnap! Mit keres akkor a külön padban, ahová azok ültek, akik adtak? Ha kórus lett, aló az ajtószarkába, a kórus mellé!... Az Eszter padjába annak van helye, akinek van módja adni! A falu első emberéé, asszonyáé az a pad, az is vót mindig! Eddig az urak vótak benne, de ha lealjasodtak, mit pöfögjenek tovább az orruk alá? Én meg, né! ha egy cseppet késem a templomból, bezzeg kereshetem a helyemet. Nekem nincs helyem. Minden rongyos, senki, semmi élém ülhet. Élém is ül! Én biza, hallja ked, édes uram, nem adok egy veszett garast se, nem se a papnak, se a mesternek, se a templomnak, se annak a kórus naccságának, amíg Penzsi, Zsuzsi, mindenki tehene-borja élém ülhet a templomban!...

– Hát mit akarsz? – hűlt el a gazda.

– Mit? Bezzeg élhetetlen ember kelmed!... Ha magának vónék, rég kivittem vóna a presbiteriumban, hogy kilökjék azt a koldust az Eszter padjából, ahol világ csúfjára rongyosan hivalkodik!... Vagy első ember kelmed a faluban, vagy nem. Az ökrei után, meg a ládafia után pedig első kéne, hogy legyen, hallja-e? S ha az, akkor miért tűri kelmed, hogy a felesége elé üljenek a templomban?

– Ne bomolj, te asszony! – morogta a gazda.

– Igenis, hát igenis kimondom, a nemes úri família kiveszett. Az Eszter padja azt illeti ezután, akinek van miből adni. Minket illet, tudja meg. Akkor adunk, ha beleülhetünk. Én belé akarok ülni! Én karácsonykor az Eszter padjában akarok ülni! Ott, ott, ott!...

Az ember eleinte kacagott, bosszankodott, szidta az asszonyt, szóból-szó lett, össze is veszték. De Kata nem pihent. Hízkeléssel, sírással, nyelve pörgésével, százféle asszonyi furfanggal lassanként belelovalta a férjét a dologba, s kitanította, mit kell tennie, hogy kezdje, hogy vigye keresztül.

Díszes női öltözet a Millenium idejében: vörös bársonymellény aranyozott zsinórral összehúзва

felajánl. A templom fedelét megcsináltatja, a szent hajlékot kireperáltatja, tiszteletes úrnak, mester úrnak ennyit s annyi ad búzában, fában, ekében; a közeledő ünnepre s ezután mindig kenyeret s bort az Úr asztalára... mindent, amit régen az urak adtak...

A tiszteletes úr megöleli az embert s Istennek hálálkodva magasztalja ezt a csodálatos isteni indíttatást! Már jegyzőkönyvbe is vétetné, mikor a gazda kijelenti, hogy mindezeknek egy feltétele vagyon: az Eszter padja. Ő meg a felesége, meg az utódai üljenek ezután az Eszter padjába, mert azt illeti a külön pad, aki adakozik... aki patrónus. Ő patrónus akar lenni, az Eszter padja a szent Karácsonykor már az övék légyen!...

A tiszteletes úr elkomorodott, szomorú s haragos lett, igaz, hogy ez az ember mindent ad, de íme hiúságból. Lehet-e Isten áldása ezen? Nem, bizonyára nem! – Hosszas töprengés után így szólt:

– Az Eszter padja a nemes famíliáé. Annak még most is élnek tagjai. Jelenben is itt van a szegény Nagyasszony. A pad az övé. Ő rendelkezik felette. A presbitérium nem adhatja másnak.

– Akkor semmit sem adok! – jelentette ki kurtán az első gazda. – Akkor tőlem éhen halhat meg az eklézsia!...

A következő presbiteri gyűlésen a tiszteletes úr igen keservesen panaszkodott, hogy az eklézsia dolgai a hívek közönyössége miatt immár végképpen rosszul állanak. A templom fedelét a hó befogja roskasztani az idén, a falak hasadoznak, pap, tanító éheznek, az iskola fűtetlen, már a kerítések is mind feltűzelték – a nép nem ad semmit a szent eklézsiának, a kocsma pedig tele van, a magyar ember pénze és élete ott pusztul el a pálinka ördögének karmai között. Az atyafiak konokul hallgattak. Hosszú hallgatás után íme előáll a falu első gazdája, s mintha a Szentlélek szállta volna meg, mindent magára vállal, s mindent

A tiszteletes úr kegyes, szelíd magyarázatba fogott, hogy megértesse, – az adakozó lélek jutalma nem egy hitvány padban való ülésben legyen, hanem az Isten előtt való kedvességben!...

De a presbiterek igazat adtak a gazdának. Aki adakozik, azé az Eszter padja, annak van jussa hozzá. Nagy lárma és veszekedés lett. A tiszteletes úrnak végre eszébe jutott valami:

– Nem bánom, mondotta sóhajtva. Megkérdem a nagyasszonyt, hogy nem osztaná meg a padot kegyelmetekkel? Ha beleegyeznek, hát üljenek együtt bele!...

– Hogyan! pattant fel az ember. Tán azt hiszi a tiszteletes úr, hogy az én feleségem összeül egy rongyos asszonnyal? Azt már nem! Vagy a miénk egészen, vagy nem kell!...

– Rongyos asszony? kérdezte a tiszteletes úr szomorú szemrehányással. Hát csináltasson neki kelmed szép ruhát, adjon a kelmed felesége a magából selyemkendőt, mindjárt nem lesz rongyos szegény! Bezzeg, amíg adakozhatott, nem volt rongyos!... Ez a hála??...

A presbiterek azonban örvendtek, hogy megalázzhatják a nagyasszonyt. Kijelentették, hogy a padba ne merjen más ülni, mint aki íme mindeneket kész adakozni!...

– Én ezt a határozatot el nem fogadom s megfellebbezem! jelentette ki a tiszteletes úr.

– Tiszteletes úr ne is fogadja el, mondták, ne is tudjon róla. Majd mi eligazítjuk!...

Még aznap este elmentek a szegény Anna asszonyhoz, s megmondták, karácsonytól fogva ne merjen az ősei padjába ülni, mert az új gazdát kapott, aki adakozik is az egyháznak!

A szegény, éhező, lesóványodott Anna asszony lelkében felébredt a büszkeség.

– Amíg élek, nem hagyom el azt a padot! kiáltotta zokogva. Nincs egyebem ezen a világon, csak az a pad, őseim padja, jótetteiknek tanúbizonysága, szebb idők emléke, nekem mindenem! Nem adom, nem adom!...

– Ha nem adja, majd elveszük! szólt durván egy ember s azzal köszönés nélkül betették az ajtót.

Szent Karácsony ünnepén különös szorongással tódult a nép a templomba. Mindenki tudta, hogy valami nagy dolognak kell történnie. De nem lehetett az Isten áldása ezen az ünnepen, mert az Isten tudta, hogy az emberek szívét a Megváltó drága születése napján gonosz, bűnös kíváncsiság tölti el, s nem a jászolban született Jézusra gondolnak itt a lelkek, hanem a szegény Anna asszony megaláztatására. A jó Isten jelét is adta búsulásának. Iszonyatos hóvihár dühöngött, óriási szél, sűrű, vágó hóomlás. Mégis elment mindenki. Anna asszony ma még korábban beült, sápadtan dideregve, éhesen és keshedt ruhában az Eszter padjába. A pad könyöklőjére borulva imádkozott. Mielőtt a tiszteletes úr jöhetett volna, belépett az első

gazda a feleségével, cifra ruhában s gőgösen. Két presbiter vezette őket az Eszter padjához. Megragadták a szegény Anna asszony összekulcsolt kezét, s kirángatták a padból. Az asszony nem akart menni. Az emberek húzták. A gazda meg a felesége gőgösen állta, s várták, mi lesz. Végre kitépték az asszonyt a padból. Kitántorodott szegény s elesett a templom kövezetén. A gazda meg a felesége beültek az Eszter padjába. A szegény Anna asszony ekkor felemelkedett, s ég felé tárva karjait, reszkető hangon felkiáltott:

– Te hatalmas Isten! elvetted az uramat, a gyermekemet, most íme megengedted azt is, hogy az Eszter padját elvegyék tőlem!... Ha tetszett ez neked, én Istenem, megnyugszom benne, de ha szent haraggal szemléled Fiad születése napján ezt a cselekedetet, adj jelt és dönts össze őseim templomát, amelyben a kevélység és szívtelenség ütött tanyát!... Óh, Istenem!... sikoltott fel, a szívéhez kapott és holtan esett össze.

A nép felugrált a padokból iszonyodva, s mind odatódultak. De ugyanakkor egy hatalmas reccsenés ropogott végig a templom fedélzetén.

– Dől a templom! – kiáltotta valaki rémülten. Iszonyú félelem vett erőt mindenkin, s egymást taposva tódultak az ajtónak. Vészjósló recsegés zúgott utánuk. Vészjósló recsegés zúgott utánuk. Egymást össze-vissza taposva, ütve, káromolva valahogy kijutott a nép a szent hajlékból, mire a hőtömeg alatt hatalmas ropogással beszakadt a templom fedélzete, magával rántva a falak egy részét is.

A tiszteletes úr ekkorra érkezett, a szélllel, hóval viaskodva, a templomhoz. Mire mindent megértett, így szólt:

– Jertek az iskolába! A nép remegő lélekkel, sírva tódult utána. A tiszteletes úr maga is könnyezve, de szent haraggal tárta népe elé a bűnt, és annak a szörnyű büntetésnek jelét, amely rajtuk esett. Mindenki megtörve, sírva bánta bűneit, és soha szomorúbb karácsonyt nem ért a falu, mint ekkor. De a lecke használt: az emberek megrettentek saját maguktól. A hóvihar elülte után eltakarították a romokat. Minden összetört a templomban, de csudák csudájára épen maradt a felterített Úr asztala és az Eszter padja. A régi nemes szívek jótetteinek tanúi megmaradtak, ítéletül a jelen ellen!... A szegény Anna asszony holttestét is épen találták meg. Puha hótakaró fedte be szelíden. Temetésén könnyet ontottak, és szent fogadalmakat tettek az emberek. Az első gazdát, a feleségét, meg a két presbitert nem lehetett látni azóta sehol. Alig mertek később is kibújni a házból, s mindenkit félve kerültek. Tavasszal el is költöztek a faluból.

A megtért emberek most minden erejükkel az Isten házának megépítésén fáradoztak. Versenyezve adták pénzüket, munkájukat. De bezeg, amit könnyű lett volna annak idején kisebb áldozatokkal kijavítani, nehéz volt most egészen újból építeni! Csakhamar látták, hogy a maguk erejéből nem bírnak eredményre jutni. Eljött az ősz is, s félő volt, hogy pénz híján a tél fedél nélkül fogja találni a falakat.

Ekkor, a legnagyobb tanácstalanságban és búbánatban a tiszteletes úr nagy összeg pénzt kapott. Drága dollárokból, Amerikából. Levél is jött mellette, az ifjú Csuthy Györgytől. Valami magyar újság tévedett el hozzá, – Isten akarata volt ez! – s abból értesült a szomorú történetről, anyja haláláról s a templom sorsáról. Édesapja is meghalt az idegenben, ő maga azonban Isten kegyelméből szerencsésen felküzdötte magát és kitartó munkával meggazdagodott. Nem haragszik senkire, írta, Isten akarata volt, hogy ha a szegény anyja az életével már nem használhatott az eklézsiának, a halálával rázza fel az emberek szívét a közönyből, az anyaszentegyház iránt való szeretetre és bűneikből való megtérésre. A pénzt az Isten házának felépítésére küldi. Maga is indul nemsokára haza, s ha az Úr akarja, az új templom felavatásán már ott is lesz.

Emlékezetes, nagy ünnep volt ez a felavatás a faluban. Maga a püspök úr végezte fényes ünnepség keretében. Az Eszter padja helyreállítva a katedra alatt állott megint. Csuthy György úr is megérkezett, de nem ült bele. Soha se fogják elfelejteni az emberek, ami ekkor történt. Csuthy György az istentisztelet után mindenki szeme láttára kézen fogta a templomajtóban álló koldusasszonyt, Sári nénit, s elővezetve őt ültette bele az Eszter padjába.

– Azt akarom, mondotta csendesen a gyülekezetnek, hogy ez a pad jó anyám emlékét azzal tartsa fenn, hogy mindig a legszegényebb asszonyokat ültessék bele. Hadd emlékeztessen ez titeket a bűneitekre, amelyeket soha se szabad elfelejteni és serkentsen jó cselekedetekre, amelyek nélkül az élet gyümölcstelen faként hervad el.

– Nem, jó uram! szólott ekkor egy öreg, jómódú gazda alázatosan. A szegény boldogult nagyasszony emlékét úgy őrizzük meg legjobban s bűneinkről is akkor emlékezünk Isten gyermekeihez illően, ha nem engedjük meg, hogy a gyülekezetben koldusok legyenek. Én ezt a szegény, hajléktalan asszonyt házamhoz fogadom, felruházom, táplálom. Ne álljon többé kéregetve, az Isten háza ajtajában. Az Eszter padja ürességével hirdesse ezután, hogy ebben a gyülekezetben nincsenek elhagyottak, de nincsenek felfuvalkodott gazdagok sem, akik az Isten előtt is nyomorult földi javakkal kérkednek, szívüket pedig nem adják az Úrnak. Mi alázatosan, Istenben bízva akarunk ezután Isten parancsolatai szerint élni!

A püspök úr áldó keze tárult ki a zokogó gyülekezet felett. Azóta az Eszter padja üresen áll a templomban, de most még nagyobb a becsülete, mint régen. Mintha az Isten angyala ülne benne, úgy néznek reá az emberek.

Lélekrezdülés

Gyarló emberi lelkünk jó mélyre elrejtett szemetesvedre néha megtelik. Ilyenkor keresünk egy őszinte szempárt, melynek viselője odaadással fogad be minden lelki szemetet, megrágja, tárolja egy ideig, aztán kilöki magából. De azzal, hogy átveszi, befogadja keservünket, hirtelen kimondott konfesszióinkat, sokat segíthet – nem is tudja, mennyit. A pszichológusok mesélhetnének erről órákat. A lelkipásztorok pedig gyakorolják ezt nap mint nap. Ám, mint tudjuk, a lelkipásztor is emberből van, néha elég neki a maga baja-bánata, s ehhez még hozzájön egy-egy megfáradt lélek keserve, így óhatatlanul is megterhelődik mások gondjával. Lám, nekik is szükségük van lelkigondozóra, és mivel általában jó emberismerők, jó érzéssel ki tudják választani maguk számára – *ad usum proprium* – a megfelelő, befogadóképes „rokonlelket”, akinél nem találnak megvetésre, inkább megértésre. Az alany – ha jó emberanyagból van – ezt inkább megtiszteltetésnek érzi, mint megterhelésnek.

Azonban elsősorban a teremő Isten a legalkalmasabb a csendben elrebegett megkönnyebbülés hallgatására, és nagy tévedés, hogy nem válaszol, csak receptoraink észre kell azt vegyék. Venniük kell a fentről jövő áldott adást, másképp nem tud irányt mutatni nekünk, ha nem állunk erre készen. Nem azon nyomban kapjuk meg az óhajtott választ, hanem a rá következő napok apró csodáiban, hogyha éber a lelkünk annyira, hogy értelmezzük azokat.

Ákár lelkipásztorról, ákár hegesztőmunkásról legyen szó, a megterhelt lélek kifakadván keresheti a megkönnyebbülést embertársa látó szemében, hallgató fülében, érző szívében, viszont keresnie kell nap mint nap az Istent, a legapróbb szívárványos esőcseppben, derűs égálgában, egy idős ember hálás mosolyában.

TÓTH ROZÁLIA
presbiter

„A hiú gondolatok rossz lakók, mert nem fizetnek lakbért. A jó gondolatok áldást hoznak, melyeket gyakran kell meghívni, szívesen kell fogadni és bőségesen megvendégelni.”

C. H. Spurgeon

Gondnok-arcok

Csak eszközök vagyunk Isten kezében

Darabont Sándor, a bihari Sadelli cég igazgatója, egyben a helyi egyház-község gondnoka. Beszélgetésünk közben is állandóan cseng a telefon, alkal-mazottak, ügyfelek keresik az igazgatót. Láthatóan jól szervezett vállalkozás.

Darabont Sándor gondnok és neje

– *Önként adódik a kérdés, hogyan lett vállalkozó?*

– Szívesen emlékszem vissza erre. 1994-ben, az egyetem elvégzése után úgy döntöttünk a feleségemmel, hogy hazajövünk. Hozzám mindig is közel állt a kertészet, abban nőttem fel, szüleim is ezzel foglalkoztak nagy szor-galommal. Eladtuk kolozsvári házunkat, az árából vettünk egy traktort és egy ekét, akkor annyira futotta, és a visszakapott nyolc hektáron elkezdtünk gazdálkodni. Vállaltuk mások földjét is, közben vásároltunk is földet. Ezt tanultuk, ezt folytattuk.

– *Ma milyen nagy ez a vállalkozás?*

– Ma már több mint 3000 hektáron gazdálkodunk, szinte napról napra nő az általunk megmunkált terület. Később szeretnénk megművelni akár 5-6000 hektárnyi földet is.

– *Nagy teher, nagy öröm, vagy szakmai elégedettség ekkora birodalomban gazdálkodni?*

– Istennek hála, mindegyik. Természetesen nagy a felelősség, de én nem vagyok egy panaszkodós fajta. Ha tehernek tekinteném, valószínű, hogy abbahagynám. Sokat dolgozunk, a munkatársaim is megértették, hogy bizonyos jövőbe látás, igényesség, technikai, informatikai fejlesztés, szorgalom nélkül nem lehet érvényesülni. Voltak nagyon nehéz átmeneti idők is, de ma már csak hálások lehetünk az Úr Istennek.

– *Édesapja a bihari egyházközség köztisztelőben álló gondnoka volt. Ez a megtiszteltetés és felelősség apáról fiúra szállt. Ifj. Darabont Sándor ezt is vállalta...*

– Édesapám hirtelen halála után gondnokot keresett a gyülekezet. Szerettem volna, hogy ezt más valaki vállalja, de biztosan értékelte a presbitérium azt, hogy eddig is igyekeztem segíteni az egyházközségnek, és engem tiszteltek meg a választásban. Igyekszem ezt is Istentől kapott feladatnak tekinteni. Kötelességemnek tartom, hogy a református egyház méltó helyet és elismerést kapjon a községben.

– *Korábban már beszélgettünk, érdekes, megfontolandó elképzelései voltak az egyházi életéről. Nemrég egyházkerületi közgyűlési képviselővé választotta a Bihari Egyházmegye. Most már ilyen hármas minőségben is nyilatkozhat: mit látna fontosnak az egyházban, akár gazdasági, akár lelki szinten?*

– Biztos, hogy az anyagi boldogulás nagyon fontos, erre panaszkodnak ma a legtöbbit. Minden egyházközségnek más és más lehetőségei vannak, de egy dologgal érdemes lenne foglalkozni egyházkerületi, vagy egyházmegyei szinten. Tudtommal lehetőség lenne arra, hogy az egyházközségek mentesüljenek az energiahordozói illeték alól. Ez is 25-30%-kal csökkentené a kiadásokat.

– *Érdekes, még sose hallottam erről. Arról viszont igen, hogy gazdasági, nyereséget hozó vállalkozásra szükség lenne az egyházban. Gondolok itt akár egy asztalos műhelyre...?*

– Éppen ezzel is foglalkozom most. Az egyházközségek visszakapták földjeiket. Úgy tűnik, hogy az erdősítés lenne célszerű, mert évenként nagyobb összeghez juthatnának a gyülekezetek.

– *Gondnok úr, tud erről ez egyházkerület, vagy ezt is Ön kell tudja?*

– Nem akarok bántani senkit, de mintha nem foglalkoznának az illetékesek ezzel. A lelkészek dolga elsősorban az igehirdetés, a lelki munka. Többnyire nem is az ő feladatuk kellene legyen az anyagiakkal való törődés. Több egyházközség épületeket is kapott vissza, amelyeknek a bérbe adása szintén jövedelmet hozhat. A helyi magyar önkormányzatoknak is a felelőssége ez.

– Gondnok úr, milyennek látja az egyház helyzetét a mai világban? Értem ez alatt az egyház erkölcsi súlyát, híveink hozzáállását, presbitereink szerepét?

– Az elmúlt rendszert szoktuk ezért hibáztatni, nem is ok nélkül, de ezen túl kell lépni. Ma viszont az elvilágiasodás korát éljük. Olyan információ-áramlásba kerültünk, amely szintén nem kedvez az egyházi közösségeknek. A történelmi egyház hitelét azonban vissza kell állítani. Az évezredes keresztyén értékrend nem nélkülözhető számunkra. A közömbösségtől, esetleg egyházellenességtől éppen úgy óvnunk kell, mint akár a szektásodástól.

– Emlékszem korábbi beszélgetéseinkből, hogy egyházfegyelmi téren is határozott véleménye van...

– A hitelét veszített egyházban nem lehet fegyelmet se gyakorolni.

Nem értek egyet azokkal, akik az egyház vagy a lelkipásztor hitelét rontják. Azokkal sem, akik nem akarják érteni, hogy az egyháznak rendje van. Több súrlódás keletkezett például abból, hogy bűnbánati héten nem tartunk esküvőt. Ezt meg kell tanulni és be kell tartani, de nem szabad akkor a másik lelkészhez szaladni, aki elvállalja.

Sokan nem értették, hogy például a temetőinkben sem mindenki azt csinál, amit akar, hiszen az egyházi szabályzat rendelkezik ilyen tekintetben is. A törvény és szeretet, valamint a nevelés meg kell találja a közös nevezőt. Amit ötven évig bomlasztottak, nem lehet néhány év alatt visszaállítani, de a nevelés rendkívül fontos és meg hozza gyümölcsét. Ilyen tekintetben többet várunk el a magyar, vagy éppen a felekezeti iskoláinktól. Versenyképességet és erkölcsi tartást.

– Gondnok urat én úgy is ismerem, mint aki éppen Istentől kapott kegyelmi ajándéknak tekintve vállalkozását, anyagilag is igyekszik támogatni, saját gyülekezetét is, de másokat is. Szabad erről beszélni?

– Hívó családban nőttem fel, megtanultam az evangéliumból azt is, hogy jobb adni, mint kapni. Az Isten gondviseléséhez tartozik, hogy soha nem láttam kárát, csak áldását annak, hogy segítettem. Mindent Istentől kapunk, ezt én soha nem felejttem el. Családommal, feleségemmel és gyermekeimmel együtt benne élünk Isten református gyülekezetében. Szívem szerint mindenkit a gyülekezet közösségébe hívogatok, mert ott vagyunk Istennel közösségben és békességben.

Köszönöm a beszélgetést, és Isten áldását kérem családjára, munkájára.

* * *

Szolgálni kegyelem

Jakab Gyulát, a mezőbaji egyházközség gondnokát és családját alig két éve ismertem meg. A feltűnően jó lelkületű presbitérium és gyülekezet gondnoka egyben nagyvállalkozó, aki szüntelen rendezkedik megbízói között. Mert megbízatás számára az eklézsia is, a föld is, a falu népe is. Az apáról fiára szálló vállalkozás ma 127 családnak műveli a földjét. Az elvándorlásra kényszerített falu sorában ők is Váradra költöztek a kommunizmus idején. Bő tizenöt éve már, hogy hazahívta a Jakab családot a föld, meg az emberek megbecsülése.

– *Gondnok úr, Ön nagy vállalkozó és nagylelkű ember is. Melyik jobb érzés?*

– Köszönöm szépen. Én inkább nagylelkű szeretnék lenni. Nagy lélekkel lehet csak segíteni, az embereken is, az egyházon is. De számomra az iskola gondja is nagyon fontos, mert azt vallom, amit Reményik Sándor: Ne hagyjátok a templomot. A templomot, s az iskolát...

Húsz éve múlt, hogy hátunk mögött maradt a kommunista rendszer, a visszaszorított egyház világából megszabadulva többnyire ma is az egyháztól való elidegenedés idejét éljük. Sokan nem tudják az Igét, hogy aki tudna jót cselekedni, de nem teszi, bűne az annak.

Jakab Gyula és felesége

Szent meggyőződése, hogy a lelki gazdagság az igazi gazdagság. Mindent Istentől kapunk és neki tartozunk hálával. Hálásnak lenni pedig nemcsak a csendes imádságban lehet és kell, hanem tőlünk telhető tehetségünkkel, az anyagiakat is beleértve. Mindent Istentől kapunk. És Isten nagy kegyelme mellett csak 0,01% a mi hálánk.

Nagyon sajnálom azokat, akik nem ismerik fel Istennek ajándékait, mert akkor a felelősséget, a küldetést sem ismerik fel. A mi családjunkban igyekszünk Isten Igéje szerint élni. A vasárnap szent, ahogy az Úr rendelte. Így próbáljuk segíteni egyházunkat, a falu közösségét. Megtanultam, hogy 10 kg adott szeretetből – ha lehet ilyen együgyűen fogalmazni –, 10 dekát visszkapok, már örömmel tölt el.

– *Gondnok úr szerint milyenek ma az emberek? Úgy tűnik hitevesztett néppé lettünk...*

– Tény, hogy a kommunizmus hatalmas rombolást végzett a lelkekben. Talán el se képzelték, hogy ilyen „sikeresek” lesznek. De vissza kell vezetni Isten népét a gazdájához. Csak úgy állítható meg falvaink sorvadása, úgy ápolható egyházi és családi hitörökség.

– *Tudom, hogy egy különös iskolatalálkozót is szervezett az idén?!*

– Augusztusban vetődött fel, hogy az 1955-ben születettek számára – akik ma 55 évesek és 44 éve végezték az első osztályt – rendezzünk egy találkozót. Még él a tanító nénink is, aki eljött erre a megható eseményre.

– *Hányan születtek 1955-ben és hányan 2010-ben?*

– Hát ez bizony szomorú népmozgalmi adat: 33-an születtek abban az évben. Négyen már elmentek a minden földiek útján, a többiek mind eljöttek. Az idén még csak egyetlen gyermeket kereszteltünk... Ennek ellenére abban reménykedünk, hogy megfordul népünk sorsa és a magyar nem fog kifogyni soha.

Ismét megtapasztaltam, hogy szolgálni kegyelem és senki nincs, aki száz annyit ne kapna az Isten országában.

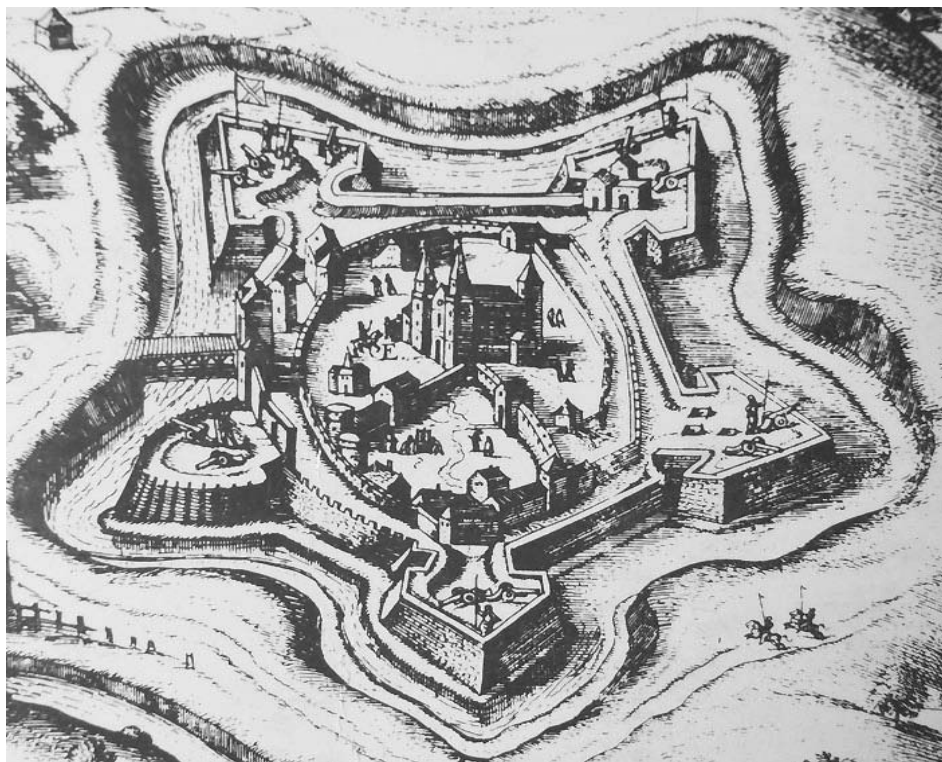
A mezőbaji gyülekezet fellendülő életében hirtelen vihar támadt. 2010 szeptemberében közúti balesetben életét veszttette Tolvaj László, a gyülekezet 27 éves lelkipásztora. Jakab Gyula Istentől kapott lelki erővel mondott búcsúbeszédet. A közösség embere együtt tud sírni a sírókkal és örvendezni az örvendezőkkel.

Kérdezett: BERECSKI ANDRÁS

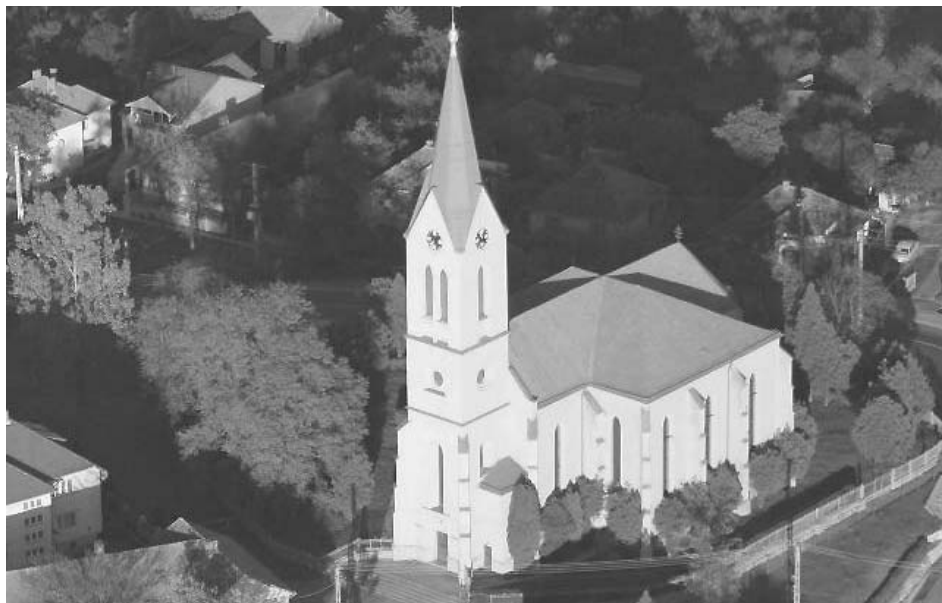
Mi fán terem a református?

avagy
önmeghatározásunk a 16. századi magyar
protestáns zsinatok határozataiban

A második világháborút követő évtizedekben generációk nőttek fel olyan légkörben, ahol nem volt szükség egyházra, és ahol a vallást a babonáság szintjére alacsonyítva holmi idejétmúlt, haszontalan foglalkozásnak állították be. Nemcsak a kommunizmusra célzok, hanem a demokrácia eltelt húsz évére is. Komolyan meg kell magyaráznunk, mit jelent reformátusnak lenni. Önazonosságunk megtalálásában segít, ha ismerjük hazánkban a reformáció kezdeteit és hitvalló őseink vívódásait a Szentírás felett. Az alábbiakban röviden ismertetjük a 16. századi magyar (ebben benne van az erdélyi is) zsinatok idejét, helyét kiemelve néhány – a mai ember számára érdekes – határozatot azzal a szándékkal, hogy minél átfogóbb (és meglepőbb) képet alkothassunk eleinkről. A kronológia Kiss Áron porcsalmai lelkész-esperes 1881-ben megjelent munkáját követi.

A váradi vár a középkorban

Ebben a templomban tartották hajdanán az erdődi zsinatot

1545. szeptember 20. – ERDŐD. A zsinat megtartásra méltónak ítéli a *fűlbegyónás* gyakorlatát annak hármasságnak: a tudomány, vigasz és felmentés végett.

1552. december 1. – BEREKSZÁSZ. Megtiltja a *fűlbegyónást*, helyette a nyilvános, tehát a gyülekezet közösségében végzett gyónást írja elő. Megengedi, hogy azokban a templomokban, ahol megmaradt az *oltár*, szabad arról végezni az *úrvacsora* szertartását, de csakis a tiszta tan megőrzése mellett.

1554. böjt harmadik vasárnapján – ÓVÁRI. Kimondja, hogy az *úrvacsorában* Krisztus valóban, lényegileg (vere substantialiter) jelen van, a kenyér az Ő teste, a bor pedig az Ő vére. Pál apostolra hivatkozva figyelmeztet, hogy hit és bűnbánat nélkül kárhozatot eszik és iszik, aki magához veszi a kenyeret és a bort. Megtartja a *kovásztalan* kenyeret, mert ez közelebb áll Krisztus rendelethez. Megvédi a *magángyónást*. Az *oltárokról* úgy nyilatkozik, hogy azok eltávolítása nem egyházi feladat, hanem a világi hatóság kell, hogy megoldja. Szükségét látja, hogy a gyermek nevelése érdekében legyenek *keresztstülők* is. Kimondja, hogy *házasságkötéskor* kötelező a vőlegénynek és a menyasszonynak esküt tenni. A fegyelem és egyetértés megőrzésére *szuperintendenst* és *prelátusokat* (espereseket) kell választani.

1555. február 24. – ERDŐD. Megállapítja, hogy az igaz egyházon kívül nincs üdvösség. Krisztus valóságosan jelen van az *úrvacsorában* (vere realiter), és csak azok *úrvacsorázhathatnak*, akik előtte vagy magán-, vagy nyilvános *gyónás* útján feloldozást nyertek. Előírja a lelkipásztoroknak és a

presbitereknek, hogy végezzenek rendszeres *családlátogatást*, a felsőbb egyházi hatóságot pedig évenkénti egyházlátogatásra, *vizitációra* szólítja fel. Az ígehirdető ne járjon *kocsmába*, és ne menjen a *lakodalmakba* sem, nehogy kísértésbe essen. A zsinat ezzel a regulával a poharazást és más fajtalanságokat kívánta elkerülni. Külön tiltja, hogy a papok *kéjhölgyek* lakomáin vegyenek részt. Nem egyértelmű még ebben az időben a *papi nőtlenség* kérdése, s ebben az ügyben a zsinat úgy határoz, hogy azok a papok, akik nem tudják megtartóztatni magukat, házasodhatnak, de csak szűz leányt vagy tisztas özvegyet vehetnek feleségül. Megtiltja a *mohamedán divat* szerinti öltözködést, mert a pogány ruha viselője káromolja Isten nevét vele. Nagy gondot fordít a *házasságkötések* tisztaságára, mikor kimondja, hogy a véneket ki kell kérdezni afelől, hogy egyeznek-e a párok, s csak ezután lehet sort keríteni az esküvőre, amit minden alkalommal gyülekezet előtt kell megtartani, előtte pedig két, vagy három alkalommal a templomban hirdetni kell. Nem engedi a 14 évesnél fiatalabb lányok férjhez adását. A *liturgiával* kapcsolatosan úgy írja le az istentiszteletet, mint aminek a következő elemei vannak: könyörgés, himnusz (dicsének), felolvasás, folyóbeszéd. Ez utóbbi kategóriába tartoznak: a miseénekek, adjutóriumok, antifónák, benedikciók, Zakariás-, Simeon- és Mária énekei, intoritusok, invokatóriumok, kyriék, lamentációk, litániák, Jeremiás éneke, passió-énekek, prekanciunkulák, zsoltárok, rezponzóriumok, verzikusok. A zsinat elítéli, hogy Óváriban lebontották az *oltárt*, és megtilt mindenféle újítást az egyházban.

1559. november 2. – MAROSVÁSÁRHELY. *Dávid Ferenc* és *Méliusz Juhász Péter* kálvini szellemben magyarázza az *úrvacsorát*, eszerint Krisztus testét enni annyi, mint elhinni, hogy az Ő teste érettünk volt feláldozva, bűneink bocsánatára. Krisztus lélekben jelen van az *úrvacsorában*, ahogy Pál a Galatáknak írja, hogy „előttük” feszítették meg. János Zsigmond fejedelem a vitás kérdés tisztázására 1560. január 1-re hívja össze a **medgyesi zsinatot**, ahol azonban a Luther-követők kerekednek felül, és kirekesztik az egyházból a kálvinistákat. Ezzel megtörténik a *szakadás* a két felekezet között.

1561. augusztus 31. – NAGYVÁRAD, majd 1562. február 6. – EGER, 1562. augusztus 21. – DEBRECEN. A három zsinat összetartozik, mert mindhárom elfogadta azt a dokumentumot, amit az egyháztörténészek *Debrecen-Egervölgyi Hitvallásnak* neveznek, s amely válasz volt az *Oláh Miklós* esztergomi érsek kezdeményezte ellenreformációra. A hitvallás szerzői *Méliusz, Szegedi Gergely* és a nagyvárad esperes, *Czeglédi György*. Méliusz ellene volt az *orgona* használatának, tiltotta az *oltárt*, a képeket, a *miseruhát* és a halottakért való *harangozást* is. A hitvallás a Szentlélek elleni bűnt a kegyelem végletes és tudatos elutasításként határozza meg. Aki újjászületett, követ el bűnöket, mert a test erőtlen, de Isten megbocsátja neki, viszont a meg nem térő számára minden bűn halálos. A *teremtést* három kategóriába sorolja: első az, amit Isten hat nap alatt teremtett,

továbbá a Szentlélek által megígért új szív és lélek elnyerése, végül pedig a halálból való feltámadás lesz az új teremtetés. Különösen részletesen foglalkozik a *halállal* és a természet feletti *lényekkel*. Például az *angyalokról* tanítja, hogy nincs szerves testük, csak amolyan árnyék, amit magukra öltenek. A bukott angyalok nem árthatnak az embernek, noha mint Jób történetéből láthatjuk, Isten azokat is felhasználhatja, hogy próbára tegye az övéit. A *halál* óráját nem mi döntjük el, Isten szabja ki az élet határait, Ő megteheti, hogy elhalasztja ezt az órát, ahogy Jóbbal és Ezékiással cselekedte. Ugyanakkor a kivégzett bűnösök büntetése épp az, hogy a természetes *halál* előtt veszítik el életüket. Akinek még nem jött el az órája, a dögvészben is életben marad, akinek viszont elérkezett, azt semmiféle orvosi szer nem menti meg. A pápát *Antikrisztusnak* nevezi, aki nagyravágyó parázna, és megfertőzteti Krisztus szűz aráját. Az *Antikrisztus* egyháza hamis egyház, s közéjük sorolja a szerzeteseket és a jezsuitákat is. Négyféle *bűnbánatot* ismer: az Isten előtti magányos vallomást, a pappal négy szem-közt vagy a gyülekezet előtt nyilvánosan tartott *gyónást*, de emellett tud arról is, amikor a kirekesztett bűnöst visszafogadja a közösség, és eklézsiát követ. Bár elítéli a *fülbegyónást*, mégsem tiltja meg. Tanítja, hogy minden embert meg kell *keresztelni* életkortól függetlenül. Elveti a kereszteleési szertartásnál a só, olaj használatát, az ördögűzést, és elhatárolódik a *keresztzsülők* fogadásától is. Meghagyja a kereszteleés módjára nézve mind a teljes *bemerítést*, mind a fej leöntését. A *keresztelés* menetét így írja le: az alámerítés jelképezi a meghalást, a felemelés pedig a feltámadást, a megmosás jelzi a bűntől való megtisztulást, a ruhával való betakarás pedig, hogy Krisztus felöltöztet új élettel. Az *úrvacsorában* az illető országnak megfelelő kenyeret kell használni. Elfogadja a *kovásztalan kenyeret* és az *oltárt* az öltözetekkel együtt ott, ahol a gyülekezet „erőtlen” azzal a meghagyással, hogy amikor a közösség hitben megerősödik, távolítsa el azokat. Az *úrvacsorai* bor lehet bármilyen színű, sőt ha valamely országban nincs bor, helyette más italt (pl. sört) is lehet használni. Az *úrvacsorát* szabad bármikor venni, de ajánlott minden egyes úrnapján. Szabadon hagyja, hogy a hívek kezükkel vagy szájukkal veszik el a sákramentumot, azt is, hogy állva vagy ülve fogadják. Határozottan tiltja a *térdeplést*, *leborulást*, *kezek kiterjesztését*, mivel ezek az imádás jelei. Szintén szabadon hagyja a kehely készítését, ami lehet üvegből, fából, aranyból, ezüstből, de akár rézből és cserépből is. Az istentiszteleten mindenki kell, hogy *énekeljen*, ami figyelmes olvasást is jelent az ősegyházi gyakorlat szerint. A *szüzesség* kérdésében Krisztus tanítására mutat, aki háromféle heréltről beszél: van, aki anyja méhétől fogva az, van, akit az emberek heréltek ki, s aki önmagát herélte ki Isten országáért. Következik ebből, hogy a *szüzesség* Isten ajándéka, de csak nagyon kevesen kapják, és nem lehet rákényszeríteni senkire (lásd szerzetesek, apácák). A *házasságkötés* csak akkor érvényes, ha mind a szülők, mind a gyermekek is beleegyezésüket adták. A zsinat elítéli a szülőktől erőltetett

házasságot, de azt is, amikor a gyermekek a szülők beleegyezése nélkül, titokban akarnak házasodni. A *paráznát* vissza lehet fogadni, amint Jézus is annyiszor visszafogadja hűtlen egyházát. Foglalkozik a *válás* okaival. *Paráznaság* esetén a felek kibékülhetnek, de szigorú válóok a vérfertőzés, impotencia, életveszély okozása, vallási nézetek közti különbség, valamint ha az egyik fél spontán elhagyja a másikat. Utóbbira megjegyzi, hogy az ilyen méltó a *halálra*. Történelmünknek abban a viharos időszakában, amikor a török naponkénti veszélyt jelentett, az erkölcsök is fellazulhattak. Ennek a bizonytalanságokkal teli kornak a nők gyakran váltak áldozataivá. Ezért a zsinat részletesen foglalkozik a nemi erőszak kérdésével. Ha valaki nemi erőszakot követett el, utólag feleségül veheti a lányt, ha az is beleegyezik. Ellenkező esetben a bűnös haljon meg. Ha férjes asszonyon történt a sérelem, a férj halála esetén a rabló elveheti az asszonyt feleségül. A hitvallás tilt minden *játékot*, *táncot*, a látványos *mulatságokat*, melyek a bujaság fákláját gyűjtik meg, s ahol szemtelen és féktelen mozdulatok és érintések vannak. A *püspöknek* megtiltja, hogy az közügyekbe vagy katonai ügyekbe ártsa magát. Így foglal állást a hazai reformáció a középkori egyház egyik igen súlyos visszaállásával szemben: amikor a főpapok és a pápák a világi javak birtoklásáért vívott csatározásaikban elveszítették a pásztorlás karizmáját és lelkületét. A mitológiából ismert „lóember szörnyetegeknek” (hyppocentauri) nevezi azokat, akik *püspökséget* és egyszersmind világi tisztelet is viselnek. Megszabja továbbá, hogy a *püspökök* ne kössenek magukra kardot, ne tartsanak kuttyát, madarat, madarászt, bohócot, apácát. Az *orgonáról* elítélő hangon szól, bár nem tagadja, hogy az Ószövetségben is használtak különféle hangszereket: „csak a színészi misében, valamint a szemtelen játékokban kéjelgő pápák hozták azokat bohócok ugrándoztatására, s a pápista krónikák Vitalianus pápának tulajdonítják az *orgona* behozatalát.” (Kiss: 197). Úgy tartja, az *ördögöknek* sem testük nincs, sem közösködni nem képesek, hanem bemennek az emberekbe, állatokba, s kegyetlenkednek bennük. A bujaság bűnét *magömléssel* bünteti az Úr. A *varázslás*, *halottidézés*, *tenyérjósítás*, *csillagjósítás*, *horoszkóp készítése*, *születésnap vizsgálata* mind tilos és a sátántól vannak. Ellenzi, hogy a *temetéseken* lakomát tartsanak, vagy alamizsnát gyűjtsenek, mert ott a *halálról* és feltámadásról kell *énekelni* és tanítani. Még a *harangozást* sem ajánlja, hacsak nem azért, hogy jelezzék vele a temetés kezdetét. Olyan kérdéseket is feszeget, hogy szabad-e a *törökkel* együtt harcolni, vagy megengedett-e a *többnejuség*? A törökkel szabad összefogni, ha az anarchia másképp el nem kerülhető, a többnejuség viszont csak az ósatyák kiváltsága volt.

1562 – TARCAL, majd 1563 – TORDA. A böjtről azt tanítja, hogy akinek adatott hozzá a megtartóztatás ajándéka, és nem babonából végzi, annak hasznos eszköz legyőzni a test kívánságait. Nem ítéli el az egyházi rendeket, hanem megmagyarázza azok eredetét és szerepét: arra való, hogy az érdeklődők fokozatosan beleszokjanak a szolgálatba, s ne hirtelen

terheljék meg őket, hanem legyen alkalmuk elsajátítani, ami ehhez szükséges. Így beszél az ajtónállókról, akiknek a feladata, hogy eligazítsák a katekumenusokat, kizárják a gyülekezetből kitiltott személyeket, illetve akadályozzák meg, hogy ezek úrvacsorát vegyenek, s ezzel botrányt csináljanak. Az akolitusokról elmondja, hogy a püspököt kísérő inasok, akik ügyelnek beszédei és cselekedetei biztonságára, miközben ők maguk is tanulnak. Lektorra azért van szükség, hogy az írástudatlanoknak olvassa a Bibliát. Egy év alatt végigolvassa a teljes Szentírást a híveknek. Ez azért is lényeges, mert a prédikációban nincs lehetőség mindent megmagyarázni.

1564. április 9. – NAGYENYED. *Oláh Miklós* érsek 1563. május 25-i levelében kéri a *trienti* zsinatot, lépjen az úrvacsora ügyében. IV. Pius pápa 1564. április 17-én kelt rendeletében megengedi, hogy a magyar püspökök is két szín alatt *áldozzanak*, amennyiben ez a lelkek üdvösségéhez vezet, és amennyiben az illető püspök lelkiismerete is ezt diktálja. Utóda, V. Pius azonban ezt az engedményt visszavonta. Ilyen előzmények után ül össze az enyedi zsinat, amely *Blandrata György* orvos elnöklete alatt megfosztja szuperintendensi hivatalától *Alesius Dénest*, s püspökké választja *Dávid Ferencet*. A kálvinista irány képviselői írásba foglalják érveiket, és egyességet ajánlanak Luther követőinek. A dokumentum *Egyességi Módozat (Modus Concordiae)* néven ismert, melyben kijelentik, hogy nem pusztá jegyekről van szó az *úrvacsorában*, mert Krisztus nem hazudik, ha a kenyeret testének nevezi. „Őszintén valljuk, hogy a Krisztus a miénk, és hogy amely jókkal bír, azokat velünk jövőre is közölni fogja, s hogy testét is nemcsak egyszer adta a mi üdvösségünkre, midőn az a bűnöktől feloldatásunk végett a kereszten megáldoztatott, hanem naponként is adja azt a mi tápláltatásunkra, hogy midőn Őmaga bennünk lakik, éljünk az Ő összes javainak teljességével... ugyanazt a testet, amit egyszer az Isten Fia az Atyának áldozatul adott, nekünk naponta adja az úrvacsorában, hogy legyen a lelkiben táplálékunk” (Kiss: 423-425). Úgy vélik, a két tábor között nem az *úrvacsora* értelmezése miatt támadt ellentét, hanem csupán a kommunió módja miatt. Krisztus az egekben van, ezért onnét csak egyféleképpen, mégpedig a Szentlélek által képes *titokzatos* módon ezt a csodát megcselekedni. Ez felülmúlja az emberi értelem határait. A Szentlélek *titkos* ereje egyesíti a kenyeret és Krisztust, az égből származik le ránk élet Krisztus testéből. A *sákramentum* szentség marad akkor is, ha nem hisznek benne, mert Jézus a hitetlenek kedvéért nem fogja megváltoztatni a maga természetét. Noha nem történik átlényegülés, a kenyér nem tekinthető közönséges kenyérnek, mert Krisztus zálogul rendelte azt. A zsinaton a felek nem tudnak megegyezni, s ez nagyban befolyásolta a tordai országgyűlést, hogy a szabad vallásgyakorlatot érvényesítse Erdélyben.

1566. január 22. – GÖNC. *Károli Gáspár* hívja össze a zsinatot az *unitárius* nézetek megfékezésére. Ő az abaúji és kassavölgyi egyházi vidék esperese volt, de szuperintendensi jogkörrel rendelkezett, mivel abban az

időben az északi egyházmegyéknek nem volt *püspökük*. Megköveteli, hogy a papoknak legyen saját Bibliájuk, s igyekezzenek beszerezni maguknak Béza hitvallását és Kálvin kátéját. Istentiszteleten a teljes Írást prédikálni kell: minden nap, de legalább háromszor egy héten legyen tanítás. *Az istentiszteletek nem létezhetnek úrvacsora nélkül*. Figyelmezteti a lelkipásztorokat, hogy senki közülük ne vállaljon nagyobb terhet, mint amit elviselhet, s ne legyen egyszerre 7-8 falu prédikátora. Senki nem ragadhatja magához munkatársa hivatalát és bérét, azaz nem lehet valaki egyszerre prédikátor, diakónus vagy iskolaigazgató is, amikor vannak körülötte szolgatársak, akikre rá lehet bízni ezeket. Nem engedi meg a *házasságot* olyan felek között, ahol a korkülönbség oly nagy, hogy az egyik akár a másik gyermeke lehetne. Úrnapján nem szabad *esküvőt* tartani. Felsorolja az *ünnepeket*, melyeket meg kell tartani. Ezek: minden úrnapja, Krisztus születése, körülmetélése, szenvedése, feltámadása, mennybemenetele és a pünkösöd.

1566. március 15. – TORDA. *Blandrata* és *Dávid Ferenc* elnöklete alatt Krisztus és a Szentlélek istenségét tagadó nyilatkozatot fogalmaz meg, de döntés nem születik. A vitát folytatják április 24-én Gyulafehérváron, majd május 19-én Marosvásárhelyen. Dávid még református püspökként terjeszti a király elé *unitárius* tanait. A zsinat megvédi a Szentháromság tanát.

1567. február 24-26. – DEBRECEN. *Méliusz* hívja össze, és minden eddigi zsinathoz viszonyítva meglehetősen erős, indulatos szóhasználat jellemzi. Különösen a misében használt *ostya* ellen tör ki: „átlátszó, vékony s fehér világosságnak”, „kerekded vékonyságnak”, a pápa bordélya cégérének nevezi, s minden bálvány közt a legnagyobbnak tartja. A római papokat misegyártó szamaraknak, ördög söpredékeinek, sőt egyenesen hóhéroknak nevezi, akik azzal kérkednek, hogy feláldozzák Krisztust. Túlfűtött polémia érződik abból is, hogy a *miséről* és az *ostyáról* azt tanítja, hogy azok baziliskustojások, pókhálók, skorpiók, békák, varangyékok és mérgek. Azt fejtegeti, hogy a zsidók csak pénteken naplemente után vették a *kovásztalan kenyeret*, ezért sokkal valószínűbb, hogy Jézus nagycsütörtök estéjén még *kovászos kenyérrel* szerezte az *úrvacsorát*. A kenyeret nem a búbajosok módjára elmormolt varázsigé, hanem az egész kultikus cselekmény teszi Krisztus testévé úgy, ahogyan a körülmetélés is az ünnepélyes végrehajtás által vált sákramentummá az Ószövetségben. A zsidók egész évben főztek és ettek, mégsem volt sákramentum, viszont amikor ünnepélyes és sákramentumi eljárással tették, akkor vált az étel megkülönböztetetté. Tehát a kenyér és a bor nem változik át, de Jézus is megkülönböztette ezeket a közönséges vacsorától, és sákramentumi használatra fordította azokat. Nem helyesli, hogy az emberek a templom köré *temetkeznek*, semmivel sem szentebb az a föld, s így „a prédikáló helyet árnyékszékké és disznóóllá teszik” (Kiss: 556).

1568. január 6. – SZIKSZÓ. Elítéli a *többnejűséget*, a *házasságot* mint szövetségkötést határozza meg. Az *úrvacsorában* visszaállítja a *kovásztalan kenyér* használatát.

1568. január 27. – KASSA. Vallást tesz Jézus Krisztus istenségéről és a Szentháromságról.

1568. március 8. – GYULAFEHÉRVÁR. *Dávid Ferencet* és *Blandratát* meghívták ugyan a szikszai zsinatra, de azok nem mentek el arra hivatkozva, hogy féltik a biztonságukat, ezért *Méliuszt* hívták Erdélybe, hogy vitatkozzanak vele a Szentháromságról. Méliusz elfogadta a meghívást, de feltételei voltak, s ragaszkodott ahhoz, hogy a vita vesztesét a fejedelem büntesse meg. Dávidék így már nem voltak hajlandóak vitára kelni, s Méliusz kénytelen volt beletörődni, hogy tét nélkül fog sor kerülni a találkozóra. A zsinat tíz napig ülésezett. A negyedik nap a váradi *Czeglédi György* legyőzte Blandratát, aki előbb rekedtségét hozta fel mentségül, majd elismerte, hogy ő nem hittudor, hanem orvos, mire a zsinat tagjai kinevelték. Érdekességgépp említjük, hogy a zsinaton Méliusz tábora „katolikusként” jelenik meg, Dávid Ferenc és köre pedig evangélikus jelzővel.

1568. augusztus 24. – SÁROSPATAK. A Szentháromság-tagadó *Egri Lukács* ellen hívják össze. A végzések nem maradtak fenn, de tény, hogy Egri Lukács 5 év börtön után aláírja a bevett hitvallásokat és megbánja tanait.

1569. október 20. – NAGYVÁRAD. A zsinat összehívását *Dávid Ferenc* kezdeményezi. *Méliusz* megütközik rajta, hogy merészel egy más, autonóm egyházkerület területén utasításokat adni, de meghajol a fejedelem akarata előtt, aki mindenképp támogatta a gyűlést. Itt is katolikusként vonulnak fel Méliuszék, de velük van *Radics (Károli) Gáspár* „gönci plébános” is. Dávidék azonban magukat már unitáriusoknak nevezik. A fejedelem, *János Zsigmond* maga is ezzel a nézettel rokonszenvez, sőt aktívan résztvesz a vitán, többször is beleszól Dávid Ferenc védelmében. A helyzet pattanásig feszül annyira, hogy a fejedelem szó szerint hazaküldte Méliuszt, ha nem tudja megérteni, hogy Erdély a teljes vallási tolerancia hazája.

1570. július 26. – CSENGER. *Méliusz* miután megértette, hogy *Dávid Ferenc* felülkerekedett az unitárius nézeteivel Erdélyben, erejét a saját egyházkerülete védelmére összpontosította. Meghívja erre a zsinatra Dávidot és Blandratát, de ők ez alkalommal sem mennek el. A zsinat határozataira később levélben válaszolnak, ám a zsinati hitvallás külföldre is eljutott, és bekerült a *Syntagma Confessionum* gyűjteményébe – tévesen – *lengyel hitvallás (Confessio Polonica)* néven. A végzések közül kiemelendő, hogy a szertartásról megállapítja, ami Isten igéjével megegyezik, az megmaradhat. A papi ruhák tekintetében a „szent középszer javasolja a körülményekhez képest”. Nem kell csak azért megvetni Isten önmagában jó teremtményeit, mert azzal a gonoszok visszaéltek.

1576. augusztus 16. – HERCEGSZŐLLŐS. A török uralom alatti részeken *Szegedi István* és *Skarica Máté* működése által alakult önálló szuperintendencia, melynek a zsinat idején *Veresmarti Illyés* volt a püspöke. Talán épp a török hódoltság készítette védekező pozíció hatása érvényesül a szigorú határozatokban. Meghagyja, hogy a *püspök* semmit se tegyen a saját feje

után, hanem mindig hívja össze a *széniorokat*, és velük beszélje meg a teendőket. A *prédikátoroktól* elvárja, hogy hűségesek legyenek a széniorhoz. Képesítő vizsga nélkül senki nem lehet prédikátor, bár a szénior ideiglenes engedményt tehet annak, akiről jól tudja, hogy rendelkezik a megfelelő képességekkel. Elengedhetetlennek tartja a latin *nyelvtudást*. Megtilt mindenféle *részegséget*, *táncolást*, *pereskedést* és *játékot* az ünnepnapokon. Szabályozza, hogy egyik prédikátor se végezzen előzetes felhatalmazás nélkül szolgálatot a másik gyülekezetben. Megtiltja a papoknak, hogy egymást bevádolják a felsőbb hatóságnál. Hivatalát veszti az a pap, akit részegségen kapnak. Nem engedheti meg magának, hogy a parasztokkal együtt igyék a *kocsmában*. Rendelkezik arról, hogy minden évben kétszer tartsanak zsinatot, s aki elmulasztja a megjelenést, hivatalát veszti. Kötelezi a papokat, hogy olvassák rendszeresen a Bibliát, s hogy ez meg is valósuljon, hétköznap 3 alkalommal, vasárnap pedig kétszer tartsanak istentiszteletet. Elrendeli, hogy minden pap vezessen *anyakönyvet* a keresztelekről. Megtiltja a papoknak a *táncot*, s amennyiben valamelyik hozzátartozóját *táncon* kapják, a pap elveszíti hivatalát. Nem engedi meg, hogy szombaton, vasárnap és hétfőn *esküvőt* tartsanak, mert az Úr magának tartotta fenn a vasárnapot, s nehogy a túlzott elfoglaltságok vagy épp a részegség alkalmatlanná tegye az embereket az úrnapi megtartására. Ezért sem előtte, sem utána egy nappal nem szabad esketni, de ezen felül megköveteli, hogy a házasulandók éhgyomorral és józanul kössék meg a frigyet. A lány leghamarabb 14 évesen adható férjhez, ha a vőlegénye ifjú – 16 évesen, amennyiben idősebb. Az a pap, aki megszegi ezt a regulát, hivatalát veszti. Megtiltja a *nőknek* a sákramentum kiszolgáltatását és a prédikálást. Az *úrvacsorára* mindenkinek fel kell készülni, sőt amennyiben idegen érkezik a gyülekezetbe, a pap köteles hához menni, és előtte megvizsgálni az illetőt. Senki nem élhet az *úrvacsorával*, amíg ki nem békült ellenségével. Gyermekeket nem enged az úrvacsorához, mert nem tudják megkülönböztetni a kenyeret a közönséges kenyértől. Meghagyja a papnak, hogy látogassa meg a *haldoklót*, és az ige orvosságával erősítse meg.

1577. február 6. – NAGYVÁRAD. Ez a zsinat megpecsételi az erélyektől való elválást. Törvényerőre emelik az ún. 73. cikket és *Gönci Fabricius (Kovács) György* püspök Egyházi Fegyelem c. könyvét. A zsinat kijelenti, hogy akinek nincs Bibliája, ne legyen *pap*. A vizsga itt is előfeltétele a lelkipásztori szolgálatnak, és ugyanúgy tiltja a *nők* papi szolgálatát. Kéri a közhatalóságot, hogy büntesse meg azokat a bábákat, akik meg merik *keresztelni* az újszülötteket. Tiltja a feslett erkölcsű ifjaknak, hogy hajadonhoz járjanak, büntetni kívánja a menyecskék „éjjeli vendégeskedéseit” is. Az *esküvőket* kötelező kihirdetni a templomban, aki *elvált*, mindaddig nem házasodhat újra, amíg a zsinat meg nem engedi. Engedékenyebb a zsinatot mulasztók dolgában: ha pap, akkor 3 forint büntetést, ha szénior, 6 forintot kell fizetnie. Leszögezi, hogy minden *szénior* csak a saját egyházmegyéjében hív-

hat össze gyűlést. A papok elmehetnek a *lakodalmak*ba, ha meghívták őket, de ne igyanak és ne vegyenek részt a *játékok*ban vagy a *tánc*ban, s amikor a „hangászok” és cimbalmosok megjelennek, álljanak fel, menjenek haza.

1587. március 12. – CSEPREG. A Balaton és Fertő között még egy közös *szuperintendecián* belül éltek a lutheránusok és kálvinisták. A püspök *Böjthe István* volt. A már fennebb is tárgyalt szolgálati mulasztásokért először pénzbírságot szab ki, majd másodszori elkövetés esetén megfosztja hivatalától a papot vagy a tanítót. Szabályozza, hogy az úrnapi prédikáció *alapigéje* délelőtti istentiszteleten az evangéliumból vagy a prófétáktól legyen felolvasva, délután pedig a páli levelekből prédikáljanak vagy a kátét magyarázzák a gyülekezetnek.

1591. február 10. – NAGYKÁROLY. Az 1582-ben megjelent *Gergely-féle naptár* elleni tiltakozás jegyében ül össze a zsinat. A naptár bevezetését elsősorban a pápa személyéért ellenzik, s amiért a naptár a szentek ünnepeit is magába foglalja. Úgy ítéli meg, hogy ennek a naptárnak sem szűksége, sem haszna nincs, nem érdemes érte felforgatni egy egész világot.

1593. január 31. – BODROGKERESZTÚR. A zsinat figyelmezteti a Wittenbergben és Heidelbergben *tanulókat*, hogy ne költsenek, és ezáltal ne keltsék rossz hírét a magyaroknak a világban.

1597. január 16. – TASNÁD. Enyhülés mutatkozik a *Gergely-naptár* ügyében, a zsinat megengedi, hogy használják, „de csak csendben”, hogy az előző zsinat tekintélyét ne csorbítsa. Helyesli a haza megmaradásáért mondott *könyörgéseket*. Azokban a gyülekezetekben, ahol eddig is gyakorolták, és a jövőben is van igény rá, meghagyja a reggeli könyörgéseket. Elrendeli, hogy karácsony, húsvét és pünkösd ünnepeit *másodnapjukkal* együtt tartásuk meg, s mindegyiken kétszer legyen istentisztelet. (Nem mellékes az sem, hogy a karácsony éjféli istentiszteletet csak egy 1614. január 19-én tartott zsinat törli el Milotai Nyilas István püspökké választása után.)

AJÁNLOTT OLVASMÁNYOK:

Buzogány Dezső – Harc a tiszta evangéliumért, Kolozsvár, 2006.

Farkas J. – Kovács S. – Pokoly J. – A magyarhoni protestáns egyház története, Budapest, 1907.

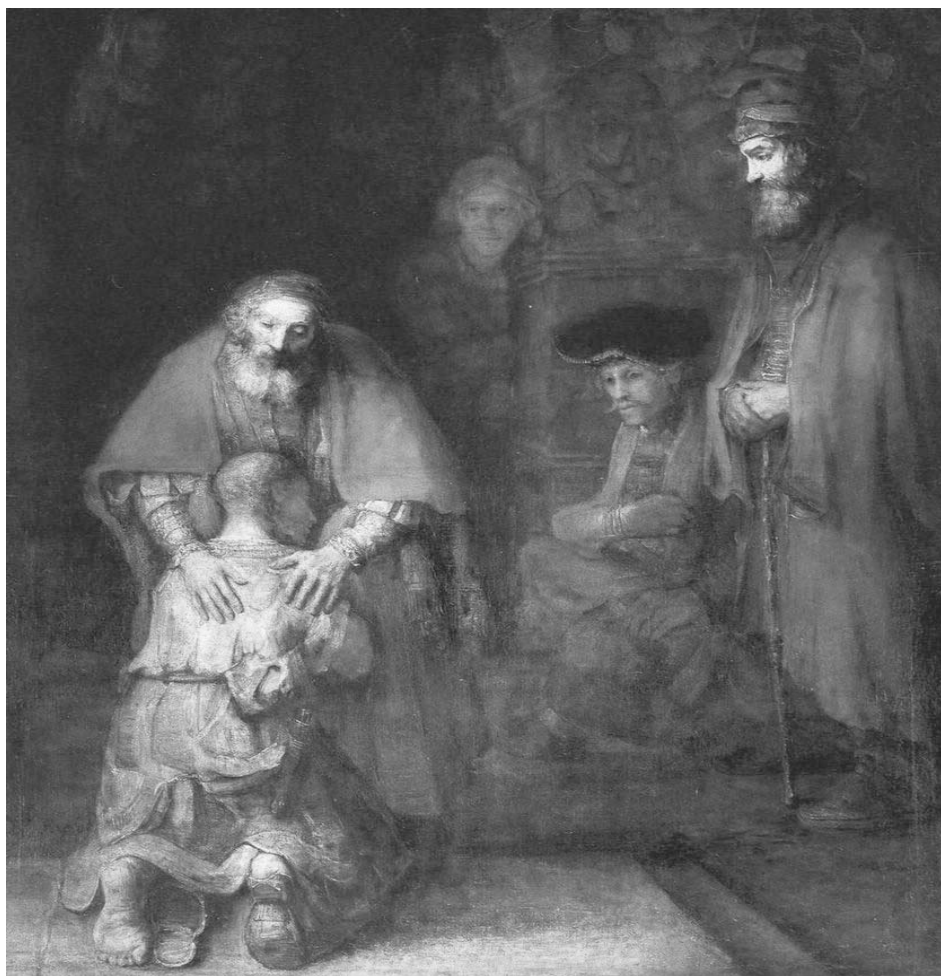
Kiss Áron – A XVI. században tartott magyar református zsinatok végzései, Budapest, A Magyarországi Protestáns Egylet kiadása, 1881.

Válogatta: GERÉB MIKLÓS lelkipásztor

Isten ölelése

„És felkelvén, elméne az ő atyjához. Mikor pedig még távol volt, meglátá őt az ő atya, és megesék rajta a szíve, és oda futván, a nyakába esék, és megcsókolgatá őt.“ (Lk 15,20)

Szentpéterváron, az Ermitázs-gyűjteményben őrzik a holland festő, Rembrandt van Rijn egyik festményét, amit Katalin cárnő szerzett be 1766-ban. Címe: A tékozló fiú hazatérése. A bibliai példázat (Lk 15,1-3.11-32) csúcspontját ábrázolja, amint az atya magához öleli „meghalt, és feltámadott; elveszett, és megtaláltatott” fiát.

Rembrandt van Rijn: A tékozló fiú hazatérése

Rembrandtnak nem ez az egyetlen ilyen témájú alkotása, de ez a festménye volt utolsó műveinek egyike. Hozzávetőleg a halála előtti évben festhette, 1668-ban. Több mint három évtizeddel azelőtt, 1635 tájáról való egy egészen más jelenetet megörökítő képe. Ezen maga a művész látható a tékozló fiú szerepében, amint éppen az atyai örökség ráeső részét emészti fel. Fiatalkori önarcképeihez hasonlóan, itt is hosszú göndör hajjal, excentrikus öltözetben látható. Felesége, Saskia, alkalmi szerető szerepében ül az ölében, Rembrandt a hátát öleli, jobb kezében pezsgős pohár. Hátratekint, önfeledten nevet, koccintásra emeli poharát a néző felé.

Viszont, az évek teltével (s ez meglátszik az idősebb kori önarcképein), életével együtt a szemlélete is megváltozik, mert Jób módjára, Rembrandtot is egymás után érik a megpróbáltatások. Jelentős anyagi veszteségei mellett, főleg családapaként érik a legfájdalmasabb csapások. 1635-ben (tehát valószínű, hogy az előbb említett festmény keletkezési idejét követően) meghal az első fia, Rumbartus, rá három évre meghal a lánya, Cornelia; két évvel azután elveszíti a második lányát is (akinek szintén a Cornelia nevet adta); még két év múlva pedig (1642-ben) szeretett felesége, Saskia is meghal. Kilenc hónapos fiával, Titusszal marad özvegyen. Fia gondozójával, Geertje Dircxszel kezdett viszonya nem sokat tart. A szobalányával, Hendrickje Stoffelsszel kialakított új kapcsolata viszont a rendes mederben bontakozik ki. Újabb tragédia, hogy a Hendrickjétől született fia 1652-ben meg is hal. Másik közös gyermekük egy lány, aki valószínű, hogy apja kívánságára ugyancsak a Cornelia nevet kapta. Ő lesz az egyetlen gyermeke, aki túléli őt. Titus fia megéri ugyan a felnőttkort, de röviddel házasságkötése után, öt évvel Hendrickje halálát követően, 1668-ban ő is meghal. Ebben az esztendőben festette A tékozló fiú hazatérését.

A kezek nem egyformák: a jobb kéz ölelése gyöngéd, anyai

Alkotója rá egy évre hal meg – tékozló fiúként indult és mérhetetlen atyai fájdalmaktól megtörve tért haza.

A festmény központi jelenetében az atya elé roskadó hazaérkezett fiú hátulról látható. Jobb arcéléről a megbánás és a megnyugvás olvasható ki egyszerre. Feje kopasz, akár egy fogolyé, akit egyéniségétől, személyazonosságától próbáltak megfosztani. Viszont mégsem azt a benyomást kelti, hogy ő egy „senki”, hanem inkább azt, hogy – akár közülünk – bárki, illetve mindeki lehet.

Egybevetve a harminc esztendővel korábbi képpel, felmerülhet a kérdés: hova lett a dús hajú, bajuszkás fiatalember, aki alkalmi hölgye társaságában gondtalanul szürcsölgette pezsgőjét Amsterdam egyik bordélyában, s a pávapástétomot még kóstolásra sem méltatta? A valamikor struccotállal ékesített kalapban, válogatott ruhadarabokban tetszelgő fiatalember most kifakult alsóruhában tér haza. Szinte hihetetlen, hogy ugyanaz az ember van a két festményen, s ugyanaz a képzőművész festette mindkét képet. 1636-ból (tehát még fiatalkorából, megpróbáltatásainak kezdeti szakaszából) származik Rembrandtnak egy metszete, amely szintén a tékozló fiú hazatérését mutatja be. A jelenet ott színpadias, nem pedig drámai; lendületes, nem pedig szemlélődő; felszínes, külsőségekben tobzódó, nincs mélysége, bensőségessége. Több mint három évtized, s a csapásoknak embert próbáló hosszú sora kellett ahhoz, hogy a képregényszerű ábrázolás helyett Rembrandt tényleg evangéliumot fessen.

Visszatérve a festményhez, érdemes megfigyelni egy apró részletet, azt hogy a hazatért fiú oldalán ott van egy kis kardszerű tőr. Ez a jelentéktelennek tűnő tárgy a festőművész sokatmondó adaléka. Saját kora szokásainak nyelvén ez a tőr a nemességnek volt a jele. Vagyis, a tékozló fiú akárhova, bármilyen messzire vetődött, mégsem hagyta elveszni minőségét. Az idegenek számára ugyan egy senki, aki még a disznók moslékára sem érdemes, de önmaga előtt – bár sérült önbecsülésében, mert azt mondja, hogy „nem vagyok immár méltó, hogy a te fiadnak hívattassam” (Lk 15,19-21) – lénye mélyén továbbra is atya fia maradt. S erről még a vészhelyzetekben sem mondott le. Minden bizonnyal eladhatta, vagy a rövidtávú túléléshez szükséges élelemre válthatta volna becses státusszimbólumát, de mégsem tette ezt. Ugyanígy az emberi bűn sok mindent eltorzított, viszont az, ami bennünket nemesekké, Istenhez, a mi mennyei Atyánkhoz tartozókká tesz, az istenképűségünket még a bűnben sem veszítettük el.

Az evangéliumi szöveg szerint akkor, amikor az atya összehívja a szolgákat és megrendezi az örömmünepséget, – ami tulajdonképpen nem más, mint egy istentisztelet, áldozati lakoma, melyen a hízott tulok háláldozatként kerül leölésre – az idősebbik fiú (még) nincs otthon. A festmény mégis úgy ábrázolja mintha ő is otthon lett volna, amikor hazajött a testvére. Az egyik műelemző azt írja erről a „pontatlanságról”, hogy Rembrandt itt nem a bibliai szöveg betűjéhez, hanem az Ige lelkéhez igazodott.

Az idősebbik fiú a jobb szélén áll, látszólag kívülállóként szemléli a jelenetet. Arcvonalai világosan mutatják az atyjával való hasonlóságot. Öltözte is erről árulkodik, s a példázatból kiderül, hogy életvitelében is ezt igyekezett kimutatni. Végig engedelmes volt atyjához, sosem távozott el otthonról. Habár nem tűnik rokonszenvesnek, mégis ha jobban belegondolunk, magunkénak is érezhetjük jellemét és sorsát. Mi is arra törekszünk, hogy megfeleljünk a szülői, vagy a társadalmi elvárásoknak, hogy beleilleszkedjünk a biztonságosnak vélt megszokott környezetünkbe. Következétesen próbáljuk építeni karrierünket, és szívesebben választjuk a rutinok kockázatmentes nyugalma a rendbontó „kilengések” helyett. Habár lelkünk mélyén lappangó vágyaink szerint mi is messzire kalandoznánk, mégsem hagyjuk, hogy eluralkodjék rajtunk ez az elvágyódás. Mert tulajdonképpen mind olyan idősebb testvérek vagyunk, akiknek lelkében egy-egy fiatalabb testvér húzódik meg.

Valahogy úgy, mint azok a farizeusok és írástudók, akiknek zúgolódására – hogy Jézus bűnösöket fogad magához és rokonszenvét a velük való asztaltársaság nyílt vállalásával mutatja ki – a fejezet hármasság példázatának elmondásával válaszol. A hallgatóság mind ilyen idősebb testvérekből állt, akik azt képzelték magukról, hogy ők minden törvényt pontosan betartanak, ezért csakis ők méltók arra, hogy atyjuk fiainak hívassanak, miközben megszólták (még magát Jézust is, ahogy a példázatbeli idősebb testvér az atyját szólja meg), lenézték és kiközösítették kisebb testvéreiket.

Itt derül ki az idősebb testvér igazi valója – az, hogy ő is egy tékozló fiú. Mert attól, hogy mindvégig otthon maradt, hogy látszólag mindig engedelmes volt, valójában mégis távol volt. Bár atya közvetlen közelében telt az élete, igazából mégis szakadék tátongott közöttük és élete központja között. A tékozlónak elkönyvelt kisebbik fiú hazatalál, és új életre támad, az idősebb fiú viszont még mindig messze van, mert önmagát rekesztette ki abból az atyai hajlékból, melyet sosem tekintett igazán otthonának, abból a családi körből, melyet magától idegennek nevezett. A példázat nyitva marad, mert mind az idősebb testvérnek az atya hívására adott választát, mind a kisebbik fiú további sorsát is csak találgatni tudjuk.

Azt viszont egyértelművé teszi, hogy az atya mindkét gyermekét egyaránt fájdalmasan nagy szeretettel szereti. Hiszen a szülő szeretetét az a csodálatos vonás jellemzi, hogy akárhány gyermeke legyen, mindig az válik egyszülötté, aki veszélybe sodródik, akiből „elveszett” lesz. Attól kezdve – látszólag – csakis arra az egyetlenegyre összpontosít, mint a jó pásztor, aki úgy tűnik, mintha elhanyagolná a kilencvenkilencet a kallódó egyért. Mídon az idősebb fiúról derül ki, hogy ezúttal ő az elveszett, a tékozló, aki mindezidáig nem helyesen élt az atyjától kapott mindennel, most ő válik egyszülötté, ama egyetleneggyé, akiért szülője mindent megtesz, hogy hazakerítse.

Rembrandt festményén, az alkalmazott chiaroscuro – tehát a világos és a sötét, a fény és az árnyék játéka – ábrázolási technikájának köszönhetően, pontosan látszik, hogy a világosság az atyából árad. Rávetítődik a magához ölelt kisebbik fiúra, de ugyanúgy magához szólító vonzerővel sugárzik az oldalt álló idősebbik fiúra is. A festményen ábrázolt atya majdnem (vagy éppen teljesen) vak, szemének világa ugyan kihunyó félben, de annál ragyogóbban fénylik szíve szeretetének világossága. Öreg kezeivel most a kisebbik fiát szorítja magához, de szíve fénykörének ölelésével mindkét gyermekét magához és egymáshoz vonja. Ettől szélesedik ki ölelésének boltíve gyermekei testvérközösségének otthonává az atyai szeretet templomában.

A festmény leglényegesebb mondanivalója az atya ölelésében jut kifejezésre. Közelebből nézve, jól látható, hogy a bal kéz egy férfikéz. Atyai kéz. Erős ujjai szét vannak tárva – tartani és támogatni, megőrizni és óvni próbál. A jobb kéz pedig egy női kéz. Anyai kéz. Nem erővel fog át, hanem a szeretet gyöngédségével kíván vigasztalóan simogatni. Vagyis: Istennek – mint szülőnek – a szeretete: egyszerre atyai és anyai szeretet. Úgy, ahogy az Ézsaiás könyvében olvasható: „Hát elfeledkezhetik-e az anya gyermekéről, hogy ne könyörüljön méhe fián? És ha megfeledkeznének is ezek: én te rólad el nem feledkezem. Íme, az én markaimba metszettek fel téged.” (Ézs 49, 15-16/b)

Isten mindeneket átfogó ölelése – mégis – rejtély marad, miképpen a szív is rejtelmes, s ahogyan a példázat vége is személyes alkalmazásunkra bízott talány. Olyan rejtély, amely a kibeszélhetetlen szeretet titokzatosságában oldódik fel.

Belehullani Isten atyai-anyai ölelésébe és hallgatni annak a magzatnak a szívverését, aki én vagyok, egy új életre való születésemre várva – egy olyan világba, amelyből többé nem vágyom eltávozni, s így Isten sem kénytelen utánam indulva magára hagyni testvéreimet; amely attól az én világom, hogy már nem különbözik az Istenétől, mert a kettő eggyé vált a hazaérkezésünkben. Mert nemcsak Isten a mi hajlékunk, hanem mi is Istennek lettünk otthonává.

TUNYOGI LEHEL
lelkipásztor

TÚRMEZEI ERZSÉBET

Ha nem teszek semmit

Betegeinknek

***Most nem sietek,
most nem rohanok,
most nem tervezek,
most nem akarok,
most nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten.***

***Most megnyugszom,
most elpihenek
békén, szabadon,
mint gyenge gyerek,
és nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten.***

***S míg ölel a fény
és ölel a csend,
és árad belém,
és újjáteremt,
míg nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten,***

***új gyümölcs terem,
másoknak terem,
érik csendesen
erő, győzelem...
ha nem teszek semmit sem,
csak engedem, hogy szeressen az Isten.***

Rekviem a kolozsvári hóstátiakért

– Nusi, gyere te is, megyünk a Szamosra! – kiáltotta a szomszéd kislány, Rózsika.

Én gyorsan odaszórtam a málélisztet a csirkéknek, egy nagy tál vizet nekik, nehogy szomjazzanak, és uszgyé a többiek után. A Kis-Szamos ott kanyargott az utcánk végén, ahogy átbújt a vasúton, és párhuzamosan szaladt a Szegfű utcával, valamivel lejjebb egy öntözőkereket hajtott a Bulgária-telepi bolgár zöldségkertész, Jondán bácsi paprikáira. A kerék esténként sejtelmesen nyikorgott a tengelyén, mi gyerekek mind azt suttogtuk, hogy:

– Te, ott alól a vízből egy sárkány vicsorog.

A Kis-Szamosban csupán egy öntözőkerék tengelye nyikorgott. A történelem sárkánya viszont Bukarestből vicsorgott rá a hajdani Kolozsvárt zöldséggel ellátó hóstáti magyarokra.

Diószegi Anna – ma 78 éves, – 1997-ben adta ki Életem története címmel a könyvét, melyben saját életútjával párhuzamosan egy pusztulásra ítélt kolozsvári magyar népcsoport tragédiáját is megörökíti.

Diószegi Anna a paptamási templomban tart előadást a pusztulásra ítélt népéről

Annácska mögött éppen 1940 tavaszán zárul be a Pap utcai óvoda, és jött a nyár.

Mi gyerekek nem értettük, hogy az emberek miért sugdolóznak és idegesek, csoportokba verődnek, politizálnak. Mi csak azt éreztük, hogy valami veszély lóg felettünk.

Ki fog törni a háború!

Ősszel már a Téglás-úti iskola várja, melyben vasárnap istentiszteletet tartottak.

Diószegi Annának ekkor varratják az első magyarruhát. Az Esti Lapban megjelent, hogy „Vitéz Nagybányai Horthy Miklós szeptember 4-én bevonul családjával és kíséretével Kolozsvárra.” Erre a hírré lázas előkészületek kezdődtek, a nagylányos anyák ma-

gyarruhát varrattak lányaiknak, a fiúknak is fekete zsinóros ruhát varrattak gyorsan...

A nagy eseményre szeptember 15-én került sor. A kormányzó a Monostori úton beérkezett a városba, a vármegye házában a kolozsvári rezesbanda várta. A hóstáti magyarruhás fiatalság ott csatlakozott a kormányzói család kíséretéhez. Utolsó országgyarapító kormányzónk idejében röpké négy évre Észak-Erdély visszatért az anyaországhoz. Az ünneplésnél csak a reménység nagyobb.

1943-ban Anna apja behívót kap. Magyar katonaként vonult be Szegedre. Hamarosan Oroszországból érkezik levél. A másik levél a 112-es golyószórós osztag eltűnéséről tájékoztat. A kis Anna hadiárva lesz, mert apját halottá nyilvánítják. Több havi kórházi kezelés után életben maradt és szinte felismerhetetlen külsővel hazatért.

1944 tavaszán, apja felerősödése után együtt indult a kis család a Borháncsra szekérrel. Szép zöldülő határon szekereztek. Csak éppen egyre gyakrabban mondta be a rádió: Kolozsvár, légiriadó, légiriadó.

Kolozsvár bombázása estéjén Anna apja egy hatalmas, éles bombaszilánkot hozott be:

– Nézz ide, fiam, ez a szilánk ott volt, ahol te mosogattál. Jaj, kicsi leányom, ez megölhetett volna!

– Ó, drága apukám, engem a jó Isten keze őrzött meg!

1944 nyarán a földészek szorongással tele jártak a mezőre. Az utunk ott vezetett el a Gella nevű föld felé. Mikor a gettóhoz értünk, szívet facsaró sírások, könnyörgések voltak hallhatók. A szegény zsidók oda jöttek a kerítéshez, megszólítottak sírva:

– Hóstáti néni, az Istenre kérem, adjon valamit!

– Drága jó bácsi, éhen halnak a gyermekeim.

– Néni kedves, odaadok mindent, csak egy kis kenyeret!

Bizony azokban a napokban sokszor ebéd nélkül értünk ki a mezőre, mert nem lehetett a kérést elutasítani. Bedobtuk tarisznyástól, ki tudja, hányan ettek belőle. Lelkünkben olyan könnyű volt valami, hogy enni adtunk egy halálra ítéltnek. Úgy köszönték:

– Ó, az én Istenem áldja meg, hóstáti néni. Én sohasem fogom elfelejteni a kedves arcát!

A kolozsvári hóstátiak mind reformátusok voltak. Diószegi Anna is imádkozó református lélek. Élete és népe határköveinél magasba szárnyalnak a nagyon őszinte imák.

A kolozsvári hóstátiak őrzik egyházi és népi hagyományait.

A kéttornyú templom a református egyház alsóvárosi temploma. Ebbe a templomba jöttek a régi hóstáti családok, idősek és fiatalok, vasárnap és ünnepnapokon. Hagyományos régi templomi sorrend volt. A főbejárat jobb oldalán volt a férfiak ülőhelye, mind a hóstáti, mind az úri családok férfi tagjai ezen az oldalon ültek. A templom bal oldalán az asszonyok keményített

kendői virítottak a női kalapos hölgyek között. A negyvenes-ötvenes, sőt a hatvanas években még megvolt az a templomi hagyomány, hogy legelől a hóstáti leányok ültek legszebb ünnepi ruhájukban. Egyformán fénylett fekete csizmájuk, és amikor a lelkipásztor felállásra intette a gyülekezetet, hallani lehetett a szoknyák suhogását. Emlékeimben ma is élnek a templom nagyjai, mint Vásárhelyi János püspök úr, Valádi György, Kassai Géza, Krizsovánszki Jenő lelkipásztorok és Jakab György főgondnok... Ma is fülembe cseng az orgonaszó hangja, amint a gyülekezet kivonult a templomudvarra. Itt újra alkalom adódott a találkozásra közelebbi és távolabbi ismerősökkel, egymást megölelve vagy kezet fogva távoztak haza a hívek.

Ünnepi és névnapi köszöntők, kalákás tollfosztás, csigakészítés, rigmosos lakodalmak... És a sajátos hóstáti öltözet. A ritka szorgalmas gazdálkodás, kora tavasztól, késő őszig. Ahogy nagyapáiktól látták, úgy szállt nemzedékről nemzedékre a korai *pirihagyma* rakása, a zöldségtermesztés.

... Gyönyörűséges volt, mikor a kertnek mind a két fele szépen be volt ültetve sorba, a bejáró mezsgyék kihagyva. Mikor reggelenként kimentem a kertbe, a kertkaputól végig nézve, olyan volt a reggeli harmattól, mint egy mesebeli tündérkert. Csodálkozásomból Apám ébresztett fel rám kiáltva:

– Na kisasszony, nem ábrándozni, ebből nem lehet megélni...!

1955-56 táján a Borháncs határrész már a közös gazdaságba kerül, ott alakul a Palocsay virágkertészet.

Diószegi Annának kishúga születik, édesapja pedig egyszobás lakásuk bővítésébe kezd. A jövőbe vetett *ábrándozás* fölött elsötétül a világ: meghalt az édesanya.

Apám az udvaron ordított, hogy ő megöli magát, ő nem bírja, a felesége halott, a kicsi leánya kórházban, pénze nincs, a házunkon fedél sincs.

Az apa egy semmirekellő asszonyt hoz a házhoz, a kis Anna kitaszított pesztonka sorsra jut, mígnem eljön számára is a családosodás, a gyermekáldás ideje. Diószegi Ferencsel kötött házasságával folytatódik a hóstátiak szívós küzdelme a hóstáti kertekben.

Azon az őszön elég jól haladtunk. Szép volt a murok, petrezselyem is a Berekben, alig volt már hely, ahova tegyük a sok zöldséget. Sok törökbúzánk is termett a Gellán. (...) Már október felé járt az idő, szedtük a törökbúzát, vágtuk a káposztát, a kórét, hordtunk mindent, ahogy tudtuk, mert közelgett a rossz idő. (...) Mi olyan boldogok voltunk a mi kis családjunkban...

Emlékszem, hogy azon a nyáron jó jövedelmünk volt, sok zöldséget vittünk a piacra. Már terveztük, hogy a pajtához kellene venni anyagot, és a pince is kéne már, mert nincs hova tárolni a téli veteményt. Már-már úgy látszott, hogy a célunk elérjük, csak valami baj ne érjen minket.

Váratlanul a kaput is elterveztük, mert ezt még télidőben is lehetett csinálni. Meg is beszéltük az áccsal, Valkaival, hogy jöjjön el, mérje meg, mekkora a hossza, magassága, és milyen anyagot kell vegyen a párom...

Jó ember volt az ács, jött mindennap, és faragta, vágta a szép nagy gerendákat, sasfákat a mi hóstáti kapunkhoz. Én személyesen is kértem szépen Valkai Bácsit, hogy igazi szép hóstáti kaput csináljon. Meg is faragta szépen, még az évszámot is odafaragta jó mélyen és azt is, hogy:

Isten segedelmével építette

Diószegi Ferencz 1956.

A hóstáti Diószegi Ferencekre nehéz idők jöttek ezek után.

Elkezdődött a kollektivizálás.

Már azon az őszen el is indultak az aktivisták házról házra, aláíratni a kérvényt, hogy jószántukból kéri a gazda a felvételét a közös gazdaságba. (...) Sok sírás-rívás hangzott el, már az első az volt, hogy a szekeret, lovat be kellett vinni a tanyára... a drága Puju lovunkat is be kellett vigyünk a közösbe. Ott maradtunk gyalogosan, mint a földönfutók.

Küzdelmes élet kezdődött a hóstátiak számára, mert ők már az őseik óta lóval, szekérrel, szépen felöltözve jártak, és most egyszerre földönfutókká váltak.

A hóstátiak végzete

1965 tavaszán már új lakónegyedek építéséről írtak az újságok. Semmi valóságosat nem lehetett tudni... Egy azonban biztos volt, hogy amit tervbe vettek, azt meg is valósítják. Már a Pata utcán és környékén fel voltak mérve a kertek és már a házakról fényképek készültek.

Aztán megjelentek a hatalmas markológépek. Nem is adtak időt, hogy kiszedjék a veteményeiket. Kegyetlen pusztítást végeztek a Borháncs utcai kertekben, kíméletlenül törtek, zúztak, kerítést kaput, öntözőberendezést.

Diószegiéknek egy darabka földjük volt kimérve a Borháncs utca végében. Ők is oda siettek. A szomszédok kitódultak az utcára és kétségbe esve panasztolták, hogy sehol nem lehet panaszt tenni, mert ez fentről jött parancs, a bukaresti „urbanisticáról”. A pártikár kiadta a parancsot, hogy Kolozsvárt újjá kell építeni.

– Jaj, te Feri! Nézd meg, hogy markolja az a csúf gép a földet!

De az én jó uram csak hümmögött, bólogatott, csak mind ezt mondta:

– Jaj, te Annuska, a jó Isten őrizzen meg minket, nehogy mi is erre a sorsra jussunk, a föld az föld, de a drága szép kicsi házunk!

A napi újságok írtak az újabb és újabb rendeletekről és a szigorú végrehajtásról, de voltak, akik ezt hihetetlennek mondták, hogy ezt a főtitkár (Ceașescu) nem teheti meg a néppel, hiszen tudva volt, hogy a hóstáti termelők látják el Kolozsvárt friss zöldséggel.

De a valóság egészen más volt. A mi főtitkárunk semmibe vette ezt a szorgalmas népet és kíméletlenül kiadta a parancsot a Hóstát és kertjeik elpusztítására.

Borzalmas volt a Pacsirta utca elpusztítása. Volt, aki a nagy recsegés, ropogás hallatán beszaladt a házba és eldugta a fejét egy párnába.

Albert Károly háza már új stílusú terv szerint épült, gyönyörű, széles, nagy ablakkal az utca felé, és több helyiséggel benn az udvar felől. El se lehet képzelni, hogy egy ilyen masszív, egészséges, erős házat hogy lehet szétrombolni, hiszen a hatalmas gép kezelőjének is kellett legyen szíve az inge alatt. Amit a háztulajdonosok az anyagból meg tudtak menteni, az nagyon kevés volt, mert a téglát és cserepet meg kellett venni, még a vaskapukat is ki kellett fizetni. Még jól járhatott a gazdája a háznak, ha valaki később megvásárolta. Addig a szép vaskapuk vándoroltak valahova „szállásra”, amíg új gazdájuk került. Ennek a szép háznak a gazdája is nemsokára meghalt, mert belebetegedett ebbe a borzalmas pusztításba.

1978-ban már a Téglás utca felső jobb oldalát is elkezdték bontani.

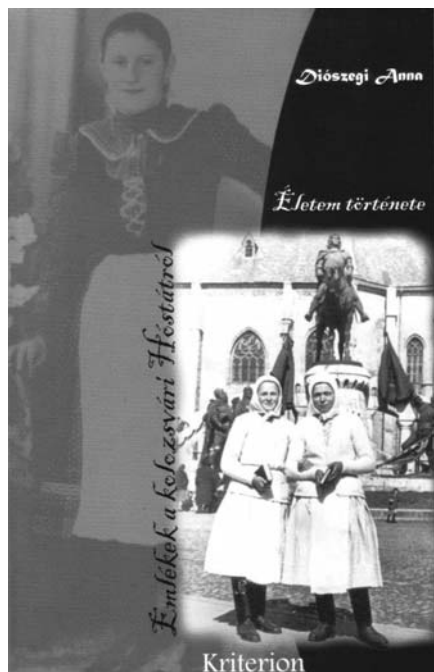
A Zágoni házaspárnak látnia kellett, hogyan dőlnek le a szépen tapétázott nagy szobák falai, hogy megy neki a buldózer a szemben lévő, Kálmán-féle szép, új háznak. És látnia kellett azokat a drága berendezéseket szemétté válni, amit a ház gazdái nem tudtak elhordani máshova. Zágoni Marcika ezt látva a járdán összeesett, és idegösszeroppanás fenyegette. Egy héttel azelőtt ebben a házban még 25 éves házassági évfordulót ünnepeltek.

Síralmas helyzet alakult ki a hóstáti emberek életében, ami összetörte őket testileg-lelkileg. Már nem tudtak olyan szépen öltözködni sem, a bánattól, a kétségbeeséstől szórtlanok, összetörték lettek, sírva cammogtak azt utcán letiport, drága szép házaik körül, sírtak, jajongtak, imádkoztak sokáig, amíg valahogy beletörődtek a sorsukba.

Azokban az években jöttek a megszorítások, figyelmeztetések a Bethlen Gábor dalárdát illetően, mert tiltva volt a vallásos kórusok működése. Bújkálva, titokban tartották a próbákat. Mély sebeket hagytak a lelkükben a rémes ijesztgetések, de nem adták fel.

A szép Téglás utca sem kerülhette el az esztelen pusztítást, mert ott is megjelentek a földgyaluk és csomóra nyomták a földdel vegyesen a szép házakat és kerteket. Itt sem segített sem kérvény, sem kérés. Olyan volt ez, mint egy ítélet, egy városnegyed halálos ítélete. Itt is megkezdődött a földönfutás, jómódú iparosházak gazdái is kétségbeesve hurcolták javaikat biztosabb helyekre. A Téglás utcai hóstáti gazdáknak innen is menekülni kellett...

Mikor a városnak a hóstátiak lakta utcáit sorra lebontották, az emberek egy része vett ugyan más, gazdálkodásra alkalmas házat, ha tehette, és volt pénze, de aztán elment dolgozni valamelyik üzembe vagy portásnak, vagy akármilyen segédmunkásnak.

Diószegi Anna mintha vég nélküli balladában sorolná a hóstáti családok kisemmizését. Öngyilkosságok és idegösszeroppanások ellenére is meg akart maradni ez a minden tiszteletet érdemlő nép, melynek szétszórása a kolozsvári magyarság feletti ítélet része volt. Lassan eltűnt a gyönyörű népviselet, beleolvadtak a tömbházak kényszerű életmódjába.

A Diószegi család két szobás kis háza épen maradt, mert 1990 tava-szára volt felmérve. De a rendszer-váltással és a diktátor halálával 1989 decemberében a veszély megszűnt.

Vettek egy kis lovat és azzal szekereztek ki a mezőre, vagy a Mă-răști-téri piacra, eladni a kis termést, amit ugyanúgy termelnek meg, mint régen.

A könyvből kiderül, mekkora tragédia érte a kolozsvári hóstátiaikat. Volt, aki könnyebben élte meg ezt a szörnyű pusztítást, és újra felemelkedett, amikor földig volt lesújtva. Szomorú, hogy sokan ezt a pusztulást egyszerűen nem tudták elviselni. A Magyar utca, a Pacsirta utca, a Téglás utca, a Táncsics Mihály utca, a Cukorgyár utca, a Honvéd utca olyan volt, mint földrengés után. Fájdalmas dolog azokról az emberekről írni, akik lelkileg nem tudták elviselni a pusztulást és idegösszeomlásban meghaltak. Voltak, akik pillanatnyi kétségbeesésükben önkézükkel vetettek véget életüknek.

A drámai beszámolóból viszont kicseng az összetartozás ereje, mely sokakat átsegített a pillanatnyi helyzetekben. A föld szeretete pedig a hitüket nem tudta megtörni. Mert számukra a föld nem csak kenyér és pénz volt, sokkal több ennél: hitvallás.

A hajdani 500 református család a „hóstáti gettóba” kényszerítés után szétszéledt a világban, beolvadt a városba. Ma már csupán 13 család 40-50 tagja művelheti az ősi földet.

Összeállította: BERECKZI ANDRÁS

TÖRTÉNELMI FEJEZETEK

A Rákóczi-szabadságharc történelmi fénye

Háromszáz éve annak, hogy véget ért a II. Rákóczi Ferenc (1676-1735) vezetete szabadságharc és megkötötték a szatmári békét. Az évforduló jó alkalom arra, hogy felidézzük népünk történelme e leghosszabb szabadságküzdelmének eseményeit, elemezzük történelmi jelentőségét. Annál is inkább fontos ez, mert történelmünk nagy fordulópontjai nem érthetők meg igazában a világpolitikai helyzet, az európai háttér ismerete nélkül. Már itt, a bevezetőben megemlítjük, hogy a Rákóczi-szabadságharc menete és európai fejlődésbe illesztése tekintetében az utóbbi száz év történetírói közül különösen Köpeczi Béla és R. Várkonyi Ágnes érdemeit kell kiemelnünk, hiszen nekik köszönhetjük, hogy a mozgalom megítélésében és értékelése során a szigorúan vett nemzeti kereteken túlmenően az összeurópai háttér is megvilágosodik előttünk.

Kezdjük talán azzal, hogy Európa nemzetközi politikai rendszerében a 18. század küszöbén két jelentős változás ment végbe, amely a kontinens államai közül főleg a Habsburg Monarchia, közelebbről Habsburg-Ausztria helyzetét erősítette meg. Ez a tény természetesen sorba kihatott Magyar-

Háromszáz éve kötötték meg a szatmári békét

ország és Erdély helyzetére is. Az egyik változás az volt, hogy Nyugaton megtört Franciaország vezető hatalmi pozíciója, visszaszorult hegemóniája, és kulcsszerepét – szövetségesei élén – Anglia vette át. Annak az országnak erősödött meg a helyzete, mely a spanyol örökösödési háborúban (1701–1714), Franciáorsszággal szemben, Habsburg-Ausztriát támogatta. S bár a Habsburg-háznak az 1714. évi rastatti békében le kellett mondania a spanyol trónról, mivel a két hatalom egy kézben való összpontosítását Anglia nem volt hajlandó elfogadni, ám Habsburg-Ausztria a spanyol örökösödésből Németalföldön és Itáliában kapott kárpótlást. Ez ugyan teherátvitelnek bizonyult, mivel a széteső, Ausztriához távol eső területeket nehéz volt közös politikai keretben tartani, de abban az időben mégis azt jelezte, hogy Európa szívében Bécs számít a nemzetközi rendszer fő bázisának. A másik nagy változás a földrész keleti féltekéjén következett be: Habsburg-Ausztria megerősödött az Oszmán Birodalommal szemben is. Miután 1683-ban a Bécs elleni török támadás összeomlott, nagy nemzetközi erők összefogásával megindultak a visszafoglaló háborúk, amelyek eredményeként Magyarország 1699-re felszabadult az oszmán uralom alól, az osztrák főváros pedig szorongatott határvárosból egy erősödő birodalom központja lett, s haderői már a Balkánt is elérték.

Ez a fordulat pedig Magyarország és Erdély számára azt jelentette, hogy végre lezárult egy másfél évszázados gyötrelmes, negatív politikai tendencia: a romlás és a felmorzsolódás időszaka. Ekkor a kérdés viszont az lett, hogy ez a változás valóra váltja-e a annyi korábbi nemzedék reményét, ad-e lehetőséget az ország helyreállításához, zavartalan beilleszkedéséhez Európa új nemzetközi rendjébe, közelebbről a Habsburg Monarchia keretébe, amelyen belül addig töredékként, egyre alárendeltebb szerep s egyre kevesebb hely jutott neki. E kérdésre – mint tudjuk – a fejlemények nemleges választ adtak. Márcsak azért is, mert a győztes Habsburg-hatalom a magyarokat levert, megbízhatatlan ellenfélként, országukat pedig általa elfoglalt területként kezelte. Ezt a súlyosan kedvezőtlen politikai pozíciót, amely Magyarországnak a Monarchián belül az új nemzetközi rendszer kialakulásának kezdetén jutott, valamennyire mégis egy újabb Habsburg-ellenes erőfeszítés: a II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc (1703–1711) enyhítette. Történelmünknek ez a leghosszabb szabadságküzdeme a spanyol örökösödési háborúval előállt nemzetközi politikai válságot, a Habsburg-hatalom nyugati lekötöttségét, Franciaországgal való konfliktusát igyekezett felhasználni arra, hogy a török hódoltság alól felszabadult ország jogait fegyverrel biztosítsa.

Hangsúlyoznunk kell azonban, hogy ez a Habsburg-ellenes akció a korábbiaktól éppen lényeges vonásaiban alapvetően különbözött. Mindenekelőtt abban, hogy Magyarország mint önálló állam, kedvezőbb nemzetközi beilleszkedését próbálta elérni. Rákóczi diplomáciája ugyanis nem a szultán támogatásához folyamodott, nem a török uralmat és függést akarta visszaállí-

tani, hanem az oszmán hatalomtól immár függetlenül, a Habsburg Monarchia belső berendezkedését kérdőjelezte meg. S ehhez még bizonyos külföldi támogatókra is számíthatott. Hiszen maguk a győztes hatalmak – Anglia és Hollandia – vállalkoztak közvetítésre Rákóczi és a bécsi udvar között, így próbálva védencüknek belső bajaiban segíteni. Ez önmagában is mutatja, hogy az új nemzetközi rendszerben, ha Magyarország kiválása nem is, de helyzetének javítása a Habsburg Monarchián belül, a reális lehetőségek közé tartozott. Az ország teljes politikai függetlenségét, melynek kimondására egyébként is csak a tárgyalások megszakítása és négy évvel a fegy-

II. Rákóczi Ferenc

verfogás után szánta rá magát a szabadságharc vezetése – kellő hazai és külföldi erőforrások híján –, nem vívhatta ki. Franciaország volt az egyetlen hatalom a földrészen, amelynek lényegében érdekében állt Rákóczit – ha nem is egyenrangú szövetségesként – támogatni, de a spanyol örökösödési háborúban elszenvedett balsikerei miatt maga sem tehetett valami sokat.

Sőt, az 1706-os esztendő két jelentős csatája már meghozta a döntést spanyol-ügyben – méghozzá az osztrákok javára; a franciák a mai Belgium és Észak-Itália kiürítésére kényszerültek. De nem állt jobban a földrész északi térségében sem. Az 1699-ben kitört „északi háború”, amely a balti övezet birtoklásáért folyt, egyrészt Svédország, másrészt Oroszország és más államok részvételével, mindinkább az orosz cár Balti-tengeri megerősödését hozta. Neki nem volt érdeke ujjat húzni sem az oszmán hatalommal, sem Nyugat-Európával, így került a magyar ügybe való beavatkozást. Ilyen körülmények között a Rákóczi-mozgalom erői egyre fogytak, egyre hátrább szorultak kelet felé a háború dúlta és pestis súlytotta országban. A magyar szabadságharc folyamatában 1708 augusztusában bekövetkezett trencsényi vereséggel pedig a vezérlő fejedelem többéves szervezőmunkájának eredményeit semmisítette meg, hiszen az osztrák császári csapatok most már számbelileg is elérték a kuruc haderőkét, s a következő években egyre nőtt a Nyugatról Magyarországra vezényelt egységekkel. Az 1710-es esztendő folyamán a szabadságküzdelem viasszaszorult oda, ahonnan kiindult, s az általa ellenőrzött terület az ország északkeleti szegletére korlátozódott. Így a további katonai ellenállás a szemben álló felek közötti erőviszonyok figyelem-

bevételeivel kilátástalannak tűnt: 22 ezer kuruccal szemben már 50 ezer császári katona állomásozott az országban. És ezt még súlyosbította a már említett – négyszázezer áldozatot követelő – pestisjárvány. Ebben a helyzetben azonban Rákóczi – a nemzetközi helyzet kedvező fordulatában bízva – nem az amnesztia feltételeit javító alkura, hanem a hadműveletek felfüggesztését jelentő fegyverszünetre törekedett, s az orosz segély szorgalmazására Lengyelországba utazott, azt ígérve, hogy rövidesen új csapatok élén tér haza. Csakhogy ez nem következett be. S miután a fejedelem személyesen találkozott Nagy Péter cárral, az orosz segítségbe vetett reményei tovább növekedtek, igyekezvén közvetíteni az orosz–török háború kitörésének elhárításában. De időközben az is kiderült, hogy a francia diplomácia nem támogatja Rákóczit, hanem a szultán és cár közötti háború érdekében ügködik. De a továbbiakban híre járt annak is, hogy Anglia már megkezdte XIV. Lajos francia királlyal a különbékére vonatkozó tárgyalásokat, s várható volt, hogy Hollandia is követi példáját. A Habsburg-udvarnak tehát szembe kellett néznie azzal a lehetőséggel, hogy egyedül kell folytatnia a háborút Franciaország ellen. Ezenkívül I. József osztrák császár hirtelen halála és az ezzel járó bonyodalmak, aggodalmak (el is tagadták a kurucok elől a halál hírért) szintén erősítették a bécsi császárságnak a magyar szabadságharc gyors befejezésére irányuló szándékát. A fiatal bécsi császár váratlan elhunytával (1711 áprilisa) a Habsburg-háznak egyetlen élő férfitagja maradt, a spanyol trón várományosaként az Ibériai-félszigeten harcoló Károly (III. Károly, majd VI. Károly német-római császár), ami azt jelentette volna, hogy a Habsburgok osztrák ágának birtokai, valamint a spanyol korona hatalmas birodalma egy kézben egyesülhetnek, s ezzel a Habsburg-háznak ismét olyan túlsúlya alakul ki Európában, melyet szövetségesei sem kívántak. Mindez további meghátrálásra kényszerítette a bécsi udvart, és még nagyobb engedményekre szorította.

Így, amikor 1711 elején a két magyar vezető gróf Károlyi Sándor – Rákóczi nevében, de távollétében – és Pálffy János, a császári haderők magyarországi fővezére, Károly császár felhatalmazásával az utolsó pillanatban megkötötte a szatmári békét, nem egy még menthető ügy feladásáról volt szó, hanem az utolsó lehetőség megragadásáról, mielőtt még semmivé lesz az is, ami a kuruc mozgalom erejéből még megmaradt. Mindkét fél számára sietős volt a megegyezés: Pálffyt az idő és a körülmények szorították, Károlyit az adott feltételek kényszerítették. A harmadik fél, Rákóczi ellenben minden áron fenn akarta tartani az ellenállást az általános békekötésig, ezért óvta híveit a megegyezéstől. Ám az 1711. április 27-re összehívott szatmári gyűlésen a szövetkezett rendek Károlyi javaslatára elfogadták Pálffy feltételeit, melyek összefoglaló okmányát aztán május elején ünnepélyesen aláírták.

Melyek ezek a feltételek? A tíz pontba sűrített egyezség szerint Rákóczi megtarthatja összes javait és lakhat Magyarországon vagy Lengyelországban, három héten belül azonban hűségesküt kell tennie az uralkodó előtt,

ami meghatalmazott útján is történhet. A fejedelem minden egyházi és világi híve kegyelembe részesül; a felkelésben való részvételért senki sem büntethető; a parasztokat nem vonhatják felelősségre uraik azért, hogy harcoltak. Fegyvert viselni szabad, csupán az ellenségeskedések újrakezdése minősül büntetendőnek. A külföldi katonák hazatérhetnek, kivéve azokat, akik a császár seregéből álltak át a kurucokhoz, de az ő büntetésüket is elengedik. A nem nemes katonák szabadosoknak tekintendők. A vallásszabadságra vonatkozó régi magyar és erdélyi törvényeket az uralkodó megtartja. Miként a kegyelem kiterjed a külföldön élő és akár a mostani, akár az 1699 előtti mozgalmak idején kivándorolt személyekre, valamint a hadifoglyokra. Azt is megígérte a király, hogy Magyar- és Erdélyország törvényeit tiszteletben tartja.

A Károlyi gróf vezetése alatt összegyűlt kuruc sereg – mintegy 10–12 ezer ember – 1711. május 1-jén a majtényi mezőn letette fegyverét és szétoszlott. Rákóczi tiltakozott a hozzájárulása nélkül megkötött megállapodás ellen, melyet érvénytelennek minősített és híveit a harc folytatására szólította fel. A mozgalom vezetői mellett három-, négyezren távoztak külföldre.

Minek tulajdonítható a II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc ilyen bukása? „A nemzet tudatlanságának, tapasztalatlanságának, annak, hogy hiányzott a fegyver és a pénz, tehát a háború idegzete, a pestisnek és annak, hogy a francia udvartól kapott segély igen sovány volt” – írta néhány évvel később maga a fejedelem emlékezéseiben. Vagyis az ok röviden: az ország gyengesége, melyet a gyéren csordogáló külső segítség nem orvosolhatott. A népesség száma három és fél-, négymillió körül mozoghatott, azaz megrekedt a két évszázad előtti szinten, miközben Európa lakossága 80 millióról 130 millióra nőtt. Kétszáz esztendő teljes népszaporulatát pusztította el a török hódoltság, az ezzel járó háborúskodás. Igaz négymillió fő az akkori Európában nem volt jelentéktelennek mondható, hiszen Franciaország lakossága 20 milliót, Angliáé – Skóciával együtt – hétmilliót, a német birodalomé 15 milliót, Spanyolországé pedig hatmilliót tett ki. Kisebb területű, kevésbé népes országok – mint Hollandia, Dánia vagy Poroszország – hatékony állami szervezetük vagy gazdasági erejük következtében jelentős szerepet tölthettek be a nemzetközi életben, Magyarországon azonban ehhez hiányoztak a feltételek.

Emlékmű a majtényi síkon

A visszaesés gazdasági téren volt a legnagyobb. Ugyanis a hosszú háborúk folyamán az ország termelőerői nagyrészt elpusztultak, rengeteg föld maradt műveletlenül, visszafejlődött a bányászat, az ipar, a kereskedelem, s emiatt nem volt lehetőség megfelelő katonaság kiállítására. Így a magyar hadszervezet és

hadviselés legalább száz esztendőnyt avult el és a harmincéves háború előtti szinten rekedt meg.

Ilyen körülmények között kár azon vitatkozni, hogy kinek volt hát igaza, Rákóczinak-e, aki lengyelországi tárgyalásai idején a harc folytatására buzdított, vagy a fegyvert letevő Károlynak? A nagy történelmi kérdésekre ritkán lehet rövid igennel vagy nemmel válaszolni, s most sem az a válasz, hogy Rákóczi kergetett hiú ábrándokat, vagy Károlyi volt áruló. Valójában mindkettőnek igaza volt. Maga Rákóczi emlékezéseiben keserűség nélkül – sőt elismerőleg – szólt a fővezéréről. „Olyan szellemnek, mint Károlyi, nem sok lecke kellett. Természetében minden adottság megvolt arra, hogy jó hadvezérré váljék; kitűnő katonai szemmértékkel rendelkezett, szilárd, tevékeny, fáradhatatlan az eszközök és erőforrások keresésében, találékony, szorgalmas, mindig vidám és nyájas ember volt, kitűnően értett alárendeltjei kiválasztásához és alkalmazásához.” Károlyi jól látta, hogy a harcot a nemzetközi erőviszonyok alakulása következtében és a belső erőforrások híján nem lehet tovább folytatni, Rákóczi viszont szintén helyesen járt el, amikor – nem egyéni érdekei, hanem az ország magasabb szempontjai alapján – az emigrációt választotta. II. Rákóczi Ferenc személye „az ország függetlenségének éltető eszméjévé finomult”, melynek fénye az idő múlásával sem halványult el.

Miként a szabadságharc történelmi jelentősége sem kophatott meg az évszázadok folyamán. Már maga az a tény, hogy az 1711-es békekötéssel az a másfél évszázados, hol nagyszabású hadjáratokkal, hol csak állandó helyi csetepatékkal együtt járó, de igazán békésnek soha nem nevezhető korszak, s hogy az ország egysége – ha nem is jogi értelemben – végre helyreállt, óriási előrelépés, minden további haladás feltételeként jelentkezett történelmünkben. S az sem vitatható, hogy 1711 után a török hódoltság korszakához képest gazdasági téren lényeges fejlődés következett be. Noha a nemzetközi helyzet a Habsburg-udvart is szorította – hiszen a trónra lépő III. Károly (1711–1740) Barcelonából utasította kancellárját, hogy a magyar nemzettel szemben tanúsítson megértést, elejét kell venni az elnyomásról szóló panaszoknak – mégis a bécsi abszolutizmus igencsak éreztette hatását az elkövetkező évtizedekben. Ennek ellenére, a II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc történelmi jelentősége abban áll, hogy elindította Magyarországot és Erdélyt az újjáépítés, a polgárosodás útján.

Hogy ez az út rögös és kátyús volt, s nagy akadályokat gördített a haladás elé, azt mindenképpen a közép-kelet-európai történelmi fejlődés számlájára írhatjuk. A Rákóczi-szabadságharc zászlaján szereplő jelszót azonban háromszáz év múltán is idézi a hálás utókor: „Cum Deo, pro patria et libertate!” (Istennel, a hazáért és a szabadságért!)

Mindaz, amit e három fogalom hordoz, ma is élő és ható üzenet számunkra.

MIHÁLKA ZOLTÁN történész

A Rákóczi-kultusz újjáélesztése

Kultusza csak igen nagy személyiségeknek lehet, a valódi kultuszt nem mesterségesen alakítják, formálják, hanem spontán módon alakul ki. Nemzeti történelmünk számos nagysága közül csak kevésnek adatott meg olyan magas fokú tisztelet, amely kultusszá nemesült. Így Szent István,

II. Rákóczi Ferenc

mint keresztény király, Szent László, a keresztény hős, Mátyás, az igazságos lett a szertartásos tisztelet tárgya, míg Rákóczi leginkább a nemzeti tragikum aurája vetült. Rákóczi elbukott, de bukása felemelte. Egyéniségének nemes vonásai épp a száműzetésben bomlottak ki a maguk teljes nagyságában. A világi javakról való lemondása, eszmei magaslatokra emelkedő erkölcsisége, és az egykor maga elé tűzött, nagy magas célokért folytatott reménytelen, de kitartó küzdelme Rákóczit a magyar ügy, a nemzeti függetlenség, az áldozatos hazafiság eszményképévé avatta.

Ő az első olyan alakja történelmünknek, akit az egyszerű nép szívébe fogadott, s a népszerűtet évszázadokon keresztül élő, eleven néphagyományt őrzött meg róla és az általa vezetett szabadságharcról. Számos elődje – Bocskai, Bethlen, Rákóczi György – szintén a nemzet jogaiért harcolt, de ezekben a harcokban egész lelkével csak a nemesség vett részt, a hazaszeretet ekkor még arisztokratikus megnyilatkozás volt. A kuruc szabadságharc viszont igazi népi mozgalomként bontakozott ki, a demokratikussá vált hazaszeretet első megnyilatkozása volt, ezért olyan tartós az emlékeknek is a hatása, ezért köti hozzá az egész magyarságot az eleven hagyomány ezer meg ezer szála. A másik ok, amiért a nép annyira szerette, maga a fejedelem személyisége, az ő erkölcsi tisztasága, feddhetetlensége, igaz embersége, áldozatkészsége; az igazi, az ideális hazaszeretet gátlástalan lovagja. Az egyszerű emberek, a nép szeretete már a kezdettől megnyilvánult iránta. Ő maga írja le, hogy hazatérésekor miként fogadta őt saját birtokán ruszin jobbagysága: „... Érkezésem híre elterjedt a munkácsi hercegségben, és alig lehet elképzelni azt a buzgalmat és örömet, amely a népet minden felől hozzám vonzotta. Bandákban jöttek; kenyeret, húst, élelmiszert hoztak. Ezek az emberek feleségestül, gyermekestül jöttek és amikor messziről megláttak, letérdeltek és orosz módra keresztet vetettek. Bőven hullatták örömkönnyeiket, és ez kifakasztotta az én könnyeimet is. E nép buzgalmának nem volt elég, hogy képessége szerint ellátott élelmiszerral, hanem hazaküldték asszonyaikat és gyermekeiket, beálltak katonáim közé és többé soha nem hagytak el. Puskák hiányában kardokkal, vasvillákkal, kaszákkal felfegyverkezve kijelentették, hogy velem akarnak élni-halni. ”

A nagy fejedelem iránti szeretet és tisztelet a szabadságharc éveiben tovább mélyült, s ahová csak eljutott a híre bátor kiállásának, népszerűtetének, mindenütt reménykedve várták. Így történt ez Váradon is, ahol külön oka is volt a Rákóczi utáni vágyakozásnak. Nem sokkal a szabadságharc kitörése előtt Váradra is ezrével telepítette az osztrák hatóság a hazájukból a törökök elől menekülő rácokat (szerbeket), s a magyarok jelentős része emiatt elveszítette megélhetését. Az osztrákok a régi magyar gyalogkatonaságot és könnyűlovasságot megfosztották minden jogától, lefokozták őket, jobbagysorba taszítva. Helyükbe szerbeket állítottak, akiket felmentettek az adófizetés alól, s fegyvert adtak a kezükbe a határok védelmére. Olaszi a szerb katonaság lakhelye lett, palánkkal vették körül, az új katonák földet

kaptak, s ennek fejében szolgálták a császárt. A váradi vár parancsnoka később őket küldte Rákóczi serege ellen, Várad népe viszont Rákóczihoz vonzódott, tőle várta régi szabadságának és jogainak visszaállítását.

Egy Nádasdi nevű polgárt két másik váradi lakossal elküldték Rákóczihoz pecsétért és szabadságlevélért – írta Lakos Lajos, Várad múlt század eleji történetírója levéltári adatok alapján. Meg is kapták a kért szabadságlevelet, azonban a küldöttséget visszatérte után a káptalan udvarbíró elfogta, pecsétjüket összetörte, s őket megbotoztatta.

A váradi vár nem került Rákóczi kezére, de a kurucok a szabadságharc szinte egész ideje alatt ostromzár alatt tartották, s több kuruc vezér hosszabb-rövidebb ideig megszállta a várost és környékét. Mindez még szorosabbá tette a polgári lakosság kapcsolatát Rákóczi seregével. Az ez időben megszülető s elterjedő kuruc szépköltészet és mondavilág lesz az alapja a később kiteljesedő Rákóczi-kultusznak. A mondák elsősorban a Rákóczi által ekkor biztosított Bihar megyei várakhoz – Pestis, Solyomkővár, Szentjobb, Belényes – kapcsolódtak.

Egyik jellegzetes darabja a Rákóczi-mondakörnek a dédai Rákóczi-birtokhoz fűződött. Ennek az érmelléki dombok alatt, a Berettyó mellett elterülő kis falunak a határában lévő „hegyet” még ma is Rákóczi hegyének nevezik, mert ott volt Rákóczi szőlője, s benne egy nagy fa, mely állítólag még a múlt század elején is már ott volt. Ebből az időből maradt fenn az alábbi kis legenda:

„... Mikor bújosni indult Rákóczi néhány kipróbált vitéz társával, forró délben érkezett meg dédai birtokára. A szőlőhegyre ment ki, s megpihent egy árnyas, szép fa alatt. Ebédet rendelt, amit vitézei a szabad ég alatt főztek meg, s jó étvággal, együtt elfogyasztották. Ebéd után maga köré gyűjtötte jobbágyságait, végignézett rajtuk, gyönyörű orcáján könnyek gördültek végig, majd letörölte könnyeit és elbúcsúzott valamennyitől. Azt mondta: – Visszajövekl!” (Fábián Imre Bihari népmondák című könyvében, melynek anyagát az 1980-as évek elején gyűjtötte, kilenc Rákóczi-mondát közöl – tehát még a 20. század végén is élő hagyomány volt.)

Az ilyen és hasonló hagyományok bevésoédtek az emberek szívébe, s a nagy szabadsághős életének és cselekedeteinek emlékezete apáról fiúra szállt, a nép valóságos szent hagyományként őrizte és imádtta azt. A magyarság valami különös, szinte vallásos áhítattal szerette és szereti a szabadságot, amely legtöbbjének csak legenda, s amiről a hagyomány beszél neki szép dolgokat abból a korból, amelyben Rákóczi a népért és a néppel együtt harcolt érte.

Az 1711 utáni évek fő viszonyulási alapja a visszavárás hite, reménye volt, hogy aztán mind inkább történelmi példává, fogódzová válik a szabadságharc iránti nosztalgia. A Rákóczi-nóta, amely a nép ajkán Rákóczi siralma címen fordul elő, kesergő, panaszos hangvétele után ítélve a szabadságharc után keletkezhetett. A II. József halálát követő nemzeti felbuzdulás a Rákóczi-nótát immár a magyarság szimbólumai közé emelte, országszerte

játszották, énekelték. Így Keresztési József naplójában is olvashatunk róla: „A Szent Korona hazahozatala alkalmából Bihar vármegye 1790. március 16-án Te Deumot rendezett, s az érkező nemesség lóháton, fegyveresen, tárogatók és trombiták harsogása közepette – amelyeken kuruc témájú énekeket, így a Rákóczi-nótát is játszották – vonultak a váradi székesegyház felé.”

A Rákóczi-nóta tehát kilépett a népi kesergők szerepéből, s immár a magyar ellenzékiesség kifejezését jelentette. Népszerűsége ennek következtében áthúzódott a reformkorba is, inspirálva Kölcsey és Petőfi Rákócziról szóló verseit. Az 1848-1849-es forradalom vezéralakjai is példaképet láttak Rákócziban, s korát a nemzet utolsó dicsőséges és szuverén korának tekintették. A kiegyezés után a Rákóczi-kultusz egyre inkább hivatalos keretet kezdett öltetni, s ettől kezdve a történelmi tudatot és a folklórkutatásokat egész sor műveltségi hatással egészítik ki. Gondolunk itt elsősorban Thaly Kálmán munkásságára, de számos történelmi kutatásra, könyvkiadásokra, művészi – zene, festészet, képzőművészet, színművészet – alkotásokra. Ugyanakkor Rákóczi példája, eszmeisége, a politika eszköztárába is bekerül, de nem mindig alkalmazzák megfelelően, sőt olykor azok is kisajátították, akik mindettől távol álltak.

A Rákóczi-kultusz igazi virágkora a múlt század első évtizedében volt, amikor a közelgő 100 éves évforduló kapcsán országos mozgalom bontakozott ki, egyrészt az esemény méltó megünneplésére, másrészt Rákóczi és a kuruc vezérek hamvainak hazahozataláért. Az évforduló megünneplését még 1902 októberében a Tudományos Akadémián tartott értekezleten határozták el – Thaly Kálmán országgyűlési képviselő, történész, Rákóczi-kutató kezdeményezésére. A kezdeményezést az egész ország felkarolta, így a nagyváradi, bihari társadalom is egyöntetűen csatlakozott hozzá.

1903 elején a helyi lapok vezércikkben ismertették, hogy az új évet Rákóczi évének nyilvánították. Meglepő, de egyben elgondolkodtató is volt a nemzeti elkötelezettségű Tiszántúl című váradi lap vezércikk-írójának, dr. Krüger Aladárnak kissé szkeptikus hangvételű írása: „Pár hónapja néhány lelkes férfiúnak eszébe jutott, hogy most 200 éve lépte át a határt II. Rákóczi Ferenc, felséges fejedelmünk. Kiadták hát a jelszót, hogy legyen ez az év Rákóczi esztendeje. ... S miből fog állni? Bankettből, még egy bankettből, és még sok bankettből, és még több honmentő dikciókból... Ne ilyen legyen Rákóczi éve! Nem bankettek, hanem tettek esztendejére van szükség. A majtényi síkon porba hulló Rákóczi zászlót emeljük ismét magasra, s hódítsuk vissza e hazában a földet, a szíveket és az ajkakát a magyarságnak. Ez lesz Rákóczi igazi esztendeje, a magyar boldog új éve, s akkor nem lesz több Rákóczi-év, amelyet ismét a fejedelem panaszos kiáltványának vészharangjával kellene bevezetnünk: «Felszakadnak a dicsó magyar nemzet sebei»... Ne kívánjuk, hanem csináljuk meg Rákóczi esztendejét!”

Ha nem is valósult meg teljes mértékben a vezércikkíró elvárása, ez az év mégsem „csupa bankettből és hazamentő dikciókból” állott, hanem szá-

mos olyan kulturális, művészeti, tudományos rendezvényből, amelyek elérték céljukat: erősítették a történelmi tudatot, a múlt megbecsülését és Rákóczi emlékezetének megőrzését. A nagyváradai sajtóban számos írás idézte fel Rákóczi szabadságharcainak eseményeit, helyi vonatkozásait, a kuruc kor költészetét, de közöltek az alkalomra született alkotásokat is, például Szávay Gyula Vitézi ének Rákóczi Ferencről című költeményét a Nagyvárad című lapban.

A Rákóczi-év egyik legfontosabb váradai eseményére 1903 októberében került sor, amikor a város törvényhatósága rendkívüli közgyűlésen ünnepelte a nagy fejedelem emlékét. „Nagyvárad törvényhatósága feliratot intézett az országgyűléshez Rákóczi hamvainak hazaszállítása iránt” – adja hírül a Tiszántúl. A továbbiakban az újság beszámol arról, hogy dr. Rácz László törvényhatósági tag indítványt adott be a városhoz, hogy a történelem ezen kimagasló alakjának emlékét Nagyvárad törvényhatósága is megünnepelje. Az indítvány teljes szövege a következő:

„Nagyvárad önmagát becsüli meg, ha a halhatatlan II. Rákóczi Ferencünk emlékét megünnepeli. E végből indítványozom:

1. Tartsunk előre meghatározandó napon az összes felekezetek templomaiban hálaadó istentiszteleteket.

2. Az istentisztelet után legyen közgyűlésünk, ahol egy törvényhatósági tag emlékbeszédet mondjon.

3. Létesítsünk ezerkoronás alapítványt, melynek kamatait a hazai történelemben kiváló előmenetelt tanúsító nagyváradai középiskolás tanuló kapja.

4. Az olasz városrészünk főutcáját nevezzük el Rákóczi útnak.

5. Festessük meg Rákóczi Ferenc arcképét a közgyűlési terem számára.”

Az 1903-as országos Rákóczi év lezárásaként díszes Rákóczi Albumot adtak ki Budapesten, melyben így értékelték annak jelentőségét: „Rákóczi emlékezete az érzelmileg, nyelvileg és politikailag annyira megosztott országot sikeresen egyesítette, egyszerre közös oltár elé állította a nemzetet. Ilyen egyértelműen talán sohasem ünnepelt az egész ország. Nem volt sem vallási, sem társadalmi, de talán még nemzetiségi ellentét sem. Rákóczi kultuszának mindenki áldozott!”

A sikeres ünneplés ellenére csak három év múlva került sor a nemes cél megvalósítására – Rákóczi és harcostársai hamvainak hazahozatalára. A nagyváradai lapok 1906. október 6-án adták hírül Rákóczi és a többi bujdosó hős hamvainak hazahozatalát október 27–29 között, mely alkalomból újabb országos ünneplésre került sor. Nagyváradon október 27-ére tűzték ki az ünnepet, arra a napra, amikor a nagy fejedelem hamvai Törökországból hazai földre értek. Elhatározták, hogy azon a napon az iskolákban szünetel a tanítás, a kereskedők üzleteiket délelőtt 11-12 óráig zárva tartják, a polgárokat felkérlik, hogy házaikat lobogózzák fel, és az összes felekezet templomaiban a kitűzött időben egy óra hosszat harangozzanak. Délelőtt kilenc órakor hálaadó szentmisét tartsanak a székesegyházban, a megyés püspök celebrálá-

sában. Tizenegy órára tűzték ki a városháza nagytermében a díszgyűlést, ahol emlékbeszéd fog elhangzani, s meghívják az összes polgári és katonai hatóságok vezetőit, képviselőit. Este ünnepi előadásra kerül sor a színházban. Aznap este a Szigligeti Színház díszelőadásán három darabbal idézték Rákóczi emlékét. Elsőként a Rákóczi visszatér című melodrámát adták elő, melyet dr. Krüger Aladár írt és Beleznai Antal zenésített meg. A második darab Rákóczi hazajön című egyfelvonásos „fantázia” volt, Liptay Károlynak a Nagyváradi című lap szerkesztőjének alkotása. A harmadik darab Rákóczi Viktor Rákóczi fia című színműve volt. Ahogy a díszelőadásról beszámoló Várady István írta: „... A nézőtéren ünnepies meleg levegő áradt szét, s a felvonások között az ifjúság hazafias dalokat énekelt. A fő helyszíneken kívül ünnepi műsorok bemutatására került sor ezen a napon a Jogakadémián, a város valamennyi tanintézetében, a Katolikus Körben, a Legényegyletben, a református és evangélikus gyülekezetekben, a Nagyváradi 1848-as körben, a váradelencei földművelők olvasóköreben, sőt dr. Radu Demeter püspök felhívására a görög katolikus románok is ünnepelték Rákóczit.”

Így méltán nevezhetjük ezt a napot a nagyváradi Rákóczi-kultusz legdicsebb, legszebb napjának, sőt Rákóczi apotheosisának – megdicsőülésének, ahogy dr. Bozóky Alajos fogalmazott a Jogakadémia ünnepélyén.

Sajnos az elkövetkező évek eseményei háttérbe szorították Rákóczi emlékeztét, sőt Trianon után tiltott lett a magyar múlt felidézése Nagyváradon. Megszűnt a Főutca Rákóczi utcának lenni. A közgyűlés terméből eltűnt a Rákóczit ábrázoló festmény, a Rákóczi kultusz kivonult a nyilvánosságból, csak titokban őrizték kevesen a szívükben. A kommunista korszakban Rákóczi emlékét is igyekeztek kisajátítani, saját ideológiájuknak alárendelni.

Ma viszont, ebben a felemás, ellentmondásos demokráciánkban a lehetőség adott, hogy a Rákóczi-kultuszt újjáélesszük, s élünk kell ezzel a lehetőséggel, mert nagy szükségünk van megmaradásunkhoz a nagy elődök példájára, a történelmünk tanulságaira. Ezt a célt szolgálta 2003. március 14-én a Kolozsvári Fórumon a Jubileumi Rákóczi Évek meghirdetése Tőkés László püspök által. Kezdeményezését felkarolta a Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Bizottság (ma Társaság), és a Királyhágómelléki Református Egyházkerület. Így érkezünk el a Jubileumi Rákóczi Évek záróesztendejéhez, amely jó alkalom lehet arra, hogy maradék erőinket összeszedve méltóképpen, hasznos és eredményes tevékenységekkel éllesszük fel újból a Rákóczi kultuszt nem csak Nagyváradon, de a határokon innen és túl is mindenütt, ahol még él a magyar szív és gondolat, a szabadság és a nemzeti identitás szeretete.

KUPÁN ÁRPÁD
történész

IRODALMUNK KINCSESTÁRA

Bessenyei György, a „bihari remete”

Bessenyei a magyar felvilágosodás első nagy írója. Írói fellépése új korszakot nyit irodalmunk történetében. Mind a régi, mind napjaink irodalomtörténet-írása 1772-től, Bessenyei Ágis tragédiájának megjelenésétől számítja a magyar felvilágosodás irodalmának kezdetét. Bessenyei nemcsak író, hanem – a nagy felvilágosítókhoz hasonlóan – átfogó enciklopédikus gondolkodó, műveltségszervező. A kor magyar irodalmára és szellemi életére gyakorolt hatása rendkívül nagy volt. 1772-től tőle indult ki minden

jelentős szellemi mozgalom, nincs olyan nagy írói alkotás, művelődési törekvés, amelynek kezdeményezésében, elindításában Bessenyeinek ebben a negyedszázadban ne lett volna döntő szerepe.

Születésének pontos évét nem tudta tisztázni a filológiai kutatás. 1745 és 1747 között született a Szabolcs megyei Bercel faluban. Apja Bessenyei Zsigmond, anyja Ilosvay Mária, jómódú református nemesek voltak. Bessenyei Györgynek nyolc fiú és két leánytestvére volt. Gyermekeivének emlékei a Tisza-tájhoz fűződnek. A Tisza és az Alföld, nem messze a Tokaj és a Hegyalja változatos, színes hegyvidéke, a nagy árvizek és a csodaszép termékeny síkság később nem egyszer visszatérnek műveiben mély lírától áthatott prózai és verses tájleírásaiban.

*„A Tiszának partján virradok meg egyszer,
Hol ifjú éltében jártam sokezerszer.
Az ég boltozatját kékszín táblájával
Tüzesedni láttam napunk sugarával.
Mosolyodni kezd az hajnal világunkra,
Világosságot gyújt zsibbasztó álmunkra.
Az éjjeli ködök gőzölni kezdnek,
Hegyeknek tövibe s völgyekbe rejteznek.
Innen eresztgetik felfelé párájok,
S a reggellel ekként közlik még homályok.*

*Zendülnek az erdők sokféle hangokkal,
Szólnak madarai a víg vadászokkal.
Jajdulnak a kopók, hangzik a kürt messze,
Bógnak az élőfák, faldos ott a fejsze.
Az halász hajója harsog a vizeken,
Keresi prédáját e párás térjeken.*

*Tisza partjárul ezeket szemlélvén,
Csendesen állottam, mindennek örülvén.
E víznek kétfelől szörnyű jegenyefák
Nőttek, melyek csaknem a felleget tartják.
Iszapos gyökerök mélyen ereszkedett,
Boglyas oldalakon kérgek repedezett.
Terjedt gallyaikkal lefelé hajlanak,
S mintha szomjúznának, a vizekbe nyúlnak.
Nyájasan zörgenek zöld s fejér levelek,
Melyeken csak lassan bujdosnak a szelek.*

*Ezek közt a Tisza foly csendességével,
S mintha gondolkozna, olyan menésével.
Sárga tajtékjait formálja közepén,
Sok gallyak s levelek ballagnak a színén.
A Tisza egy részin széles rétek vannak,
Honnan kiáltások hallik a darvaknak.
Ezeknek nagy szavok a magas egeket
Betöltvén, lármázzák érzékenységenket.”*

(A Tiszának reggeli gyönyörűsége)

A gyermek Bessenyei neveltetésére nem sok gondot fordítottak. Az akkori szokásnak megfelelően, a falu papjától megtanult írni-olvasni, majd a sárospataki kollégiumban elvégezte a gimnázium négy alsó osztályát. Jellemének kialakítására hatással volt az erkölcsös, jellemes életre való puritán nevelés. Szeretettel gondolt vissza az itt eltöltött esztendőkre. Öt évi iskoláztatás után apja hazavitte, s gazdálkodásra fogta. Minden jel arra mutatott, hogy a világtól és műveltségtől elszakadt birtokos nemesek megszokott parlagi élete lesz osztályrésze. 1765-ben azonban sorsdöntő fordulat következett be életében: felvették a bécsi nemesi testőrségbe.

A bécsi magyar testőrség igen fontos szerepet játszott a magyar felvilágosodás megindulásában. Ezt az intézményt Mária Terézia parancsára szervezték meg 1760-ban. Az uralkodónó célja az volt, hogy a főnemesség mellett Bécsbe édesgesse a középnemességet is. A testőrségbe felvett ifjak rövid kiképzés után tiszti rangot kaptak, és részt vehettek az udvar életében, szórakozásaiban. Előkelő családok, gazdag polgárok is meghívták házaikba a testőr ifjakat. Az új környezetben új szokásokkal és új műveltséggel ismerkedtek meg. Akkoriban már az udvarban és a magánházakban is a francia műveltség uralkodott. Az előkelő társaságokban a felvilágosodás kérdéseiről, a felvilágosító írók műveiről vitatkoztak. Mindez nagy hatással volt a testőrségbe került darabos műveltségű ifjakra, így Bessenyeire is. Maga ébredt rá arra, hogy szülői házban és a pataki kollégiumban szerzett műveltsége hiányos, Magyarország és a magyarok messze elmaradtak a fejlődéstől, a világtól. Éreznie kellett, hogy az előkelő társaságokban – bármennyire is leplezik ezt – érdekes „vadember”-nek tartják. Nagy buzgalommal feküdt hát neki a tanulásnak, hogy levetkőzhessen darabos magatartását, pótolja műveltségbeli hiányait. Rövid idő alatt megtanult németül, franciául. Nemcsak magát művelte, hanem társait is tanulásra ösztönözte. A tanulni és alkotni vágyó testőrök Bessenyei köré csoportosulva megalkották az első irodalmi társaságot. A legtehetségesebbek, maga Bessenyei, továbbá Barcsay Ábrahám, Báróczi Sándor a Bessenyei György Társasága (1777) című közös kiadvánnyal léptek a nyilvánosság elé. Így vált ezekben az években a magyar középnemesség elnémetesítésére hivatott nemesi

testőrség a nemzeti törekvések feléledésének, a magyar művelődés megújításának bölcsőjévé.

A hetvenes évek elején fáradhatatlan alkotó munkába kezdett Besse-nyei. Tanulmányozta a francia felvilágosodás íróit, de megismerkedett a német felvilágosodással is, melynek egyik fő követelése volt a nemzeti irodalom és az anyanyelv jogainak biztosítása. Az az erős elhatározás fogamzik meg benne, hogy életét hazája, nemzete felemelkedésének szolgálatába állítja.

Azonnal hozzá is fogott terve valóra váltásához. Sokféle műfajjal kísérletezett, mert azt akarta, hogy egyetlen műfaj se hiányozzék az újjászülető magyar irodalomból. Írt elbeszélést, bölcselkedő verset, leíró költeményt, eposzt, de főleg történelmi tragédiákat, majd vígjátékokat. Munkáinak első csoportja 1772-ben jelent meg, közöttük elsőként az Ágis tragédiája.

1773-ban betegeskedésére hivatkozva kilépett a testőrségből. Valóban betegeskedett is, de még inkább fájlalta, hogy a szolgálata sok idejét rabolja el az írói munkától. Kapóra jött a magyarországi református egyházak ajánlata: vállalja el képviselőtűket a bécsi udvarnál. Csakhamar nézeteltérés támadt meghatalmazói s ő között, így visszavonták megbízatását. Bécsből azonban semmiképpen nem akart megválni, mert ebben az időben a császárváros a magyar művelődési élet fontos központja volt, s nagyszabású művelődési programjának megvalósítását csak ott képzelte el tető alá hozni. Célja elérése érdekében, részben elítélhető lépésre szánta el magát, áttért a katolikus hitre, jutalmául a királynő az udvari könyvtár tiszteletbeli őrévé nevezte ki.

A rendelkezésére álló időt jól kihasználta, Bécsben kiadta a testőrök antológiáját, Pesten pedig megszervezte a Hazafiúi Magyar Társaságot (1778). A Társaság, az Akadémia őse azonban munkásságát soha nem kezd-
hette meg, mert működését az udvar nem hagyta jóvá.

A lendületes alkotó munkának hamarosan vége szakadt. II. József trónra kerülésével állása megszűnt, így bekövetkezett az, amitől annyira rettegett: haza kellett térnie birtokára. Ez az esemény 1782-ben történt, amikor Bessenyei mindössze 35 éves. Előbb Szabolcs megyében él, majd – miután testvéreivel a családi vagyonon megosztottak – átköltözik Bihar megyébe, Pusztá-Kovácsiba. Mint táblabíró részt vesz a vármegyei gyűléseken. Nagyváradon és környékén haladó szellemű nemesi értelmisé-
giekkel érintkezik. Néha egy-egy úriszéki tárgyaláson is részt vesz, és ekkor mindig a jobbágyok mellett emeli fel szavát. „Engemet húsz esztendő lefolyása alatt, mióta a nemes vármegye gyűléseit, törvényszékeit járom – írja 1804-ben – emlékezetemre háromszor hívtak el három külön-különb féle helyen tartott dominális székre, csak azért, hogy soha többet egybe se hívjanak. Ettem, ittam, olyan gorombasággal hálálván meg a jóakaratot, hogy a gazda ügyét igazságtalannak találjam.”

A Bécsből való hazatérés nem kedvezett a megkezdett munka folytatásához. Látszólagos önkéntes elhallgatása, az irodalmi, társadalmi

harcoktól való visszavonulása csak részben volt „önkéntes” remetei sorsvállalás, valójában a körülmények és az üldöztetések okozta elhallgattatás volt. 1782 és 1795 között többször próbált kitörni remetei elszigeteltségéből, de kísérletei, hogy műveit megjelentesse, mindannyiszor kudarcot vallottak. A cenzor által kívánt változtatást Bessenyei nem fogadta el. Gerinces, bátor magatartását később így fogalmazta meg: „Inkább akarok lenni írásban igazság, mint nyomtatásban hazugság.” Kéziratban maradt művei nagy részét csak a 20. században adták ki, pedig 1802-ben a börtönből szabadult Kazinczy Ferenc is próbál vele kapcsolatot teremteni, és sürgeti művei kiadását.

Bessenyei György legnagyobb érdeme a felvilágosodás művelődési programjának kidolgozása. 1777-től kezdve több röpiratban fejtette ki a nemzeti műveltség fejlesztésére vonatkozó nézeteit. Ezekben harcolt a magyarság kulturális felemelkedéséért, az oktatás megjavításáért, az egész nép boldogságát szolgáló tudományért, s mindezek érdekében a nemzeti nyelv kiműveléséért. Programjának legfőbb tételei a következők:

Szerinte bármely nép boldogulásának legfőbb forrása és eszköze a művelődés.

A műveltséget azonban széles körben elterjeszteni, fejleszteni, a tudományt alaposan elsajátítani csak anyanyelven lehet: Minden nemzet a maga nyelvén lett tudós, de idegenen sohasem” – mondja ki Bessenyei. A művelődés feltétele tehát az anyanyelv fejlesztése. Szerinte az anyanyelv használata, ápolása és megőrzése a nemzeti lét egyetlen és legfőbb biztosítója. „Minden nemzet a maga nyelvéről ismerteti meg leginkább. Hogy nevezné az olyan nemzetet, melynek anyanyelve nem volna? Sehogy.”

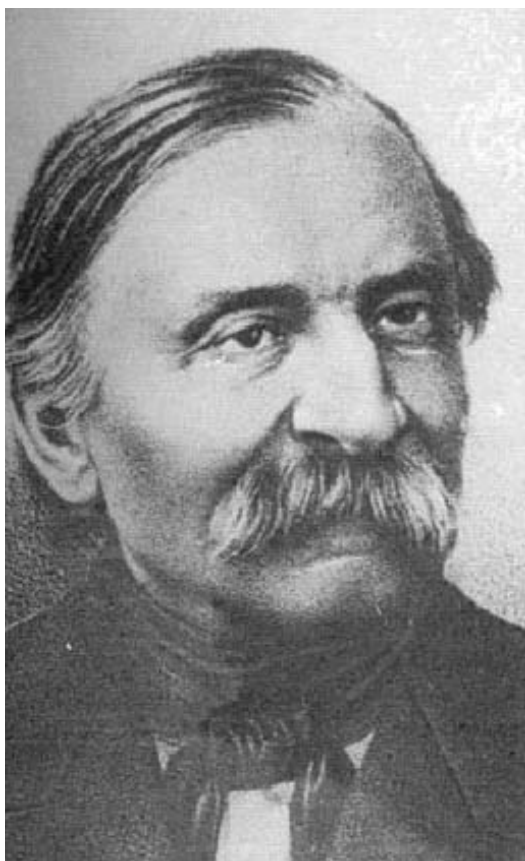
Bessenyei szembefordult azokkal, akik kétségbe vonták, hogy a magyar nyelv alkalmas a tudományok művelésére. „Egy nyelv sem származott a föld golyóbisán tökéletes erőben, a magyar sem, ki kell tehát művelni.”

A nyelvművelés intézményei a Magyar Tudós Társaság, az egyetem, a színház. Az akadémia feladata lenne a nyelvművelés megszervezése és irányítása, a magyar nyelv szótárának és nyelvtanának elkészítése, a könyvkiadás megszervezése. Fontos szerep vár az irodalomra, mert legközvetlenebbül hathat az emberekre, s megnyerheti őket az új eszmének.

A program megvalósítása a 19. században élt költőkre, írókra, tudósokra várt, de az úttörő szerepét Bessenyei György vállalta, programja évtizedekre irányt szabott művelődésünk és irodalmunk fejlődésének.

Hálával emlékezzünk a kétszáz éve, 1811. február 24-én eltávozott nagy gondolkodónkra!

Kriza János, a székely népköltészet nyomában

„Tudva vagyok, minémű nagy szorgalmatossággal gyűjtögetik az Ánglusok és a Franciák nem csak az önnön magok eleiknek régi verseiket s énekjeiket, hanem a távoly lakozó népekeit is. Az Olaszoknak hasonló igyekezetek nem kevésbé esmértes. Hát a Németeket avagy szükség-é előhoznom?... . Ki nem tudja, mint kapnak ők a köz népnek szájábann forogni szokott régi versekenn, mellyeknek Volkslieder a nevezetek? Ezeket pedig leg-inkább attól az időtől fogva kezdték elő-keresni s haszonra fordítani, mióta az ő saját nyelveket, s azonn az ékes tudományokat láttatoson gyakorolyják.”

Idestova kétszázharminc évvel ezelőtt a Magyar Hírmondó című pozsonyi hírlapban, az 1782. évfolyam 5. számában olvashatta a közönség az akkor Bécsben dolgozó Révai Miklós magyar nyelvész felhívását, és pártfogólag

ajánlotta a lap olvasóinak figyelmébe. Így jelent meg az első nyilvános felszólítás, amely angol, francia, olasz, német példák nyomán a magyar értelmiséget a tiszta forrás, a magyar népköltészet gyűjtésére buzdította.

Azért jött el az ideje nálunk is a népköltészeti kutatások megindításának, mert a történelem napirendre tűzte a társadalmi változások szükségességét. Ugyanis a 19. században a Habsburgokkal szemben a nemzeti önállóságért folytatott küzdelem része lett a hagyományok felkutatása, gyűjtése, a nemzeti nyelven megszólaló ősi kultúránk feltárása.

Ebben a hatalmas munkában úttörő szerepet vállalt az erdélyi származású Kriza János. Sokfelé ágazó műfordítói, közírói és szerkesztő-kiadói tevékenysége, a régi erdélyi irodalmi emlékek felkutatására és megmentésére irányuló fáradozásai, népnevelő munkája, s nem utolsósorban tükörtiszta emberi jelleme egyaránt megérdemli, hogy emlékezetünkben megőrizzük.

A Krizák századokon át egyszerű vasbányászok Torockón. Kriza János édesapja volt közülük az első, aki gyermekkorában megsérült karjával nem folytathatta ősei mesterségét, és értelmiségi pályára küldték. 1808-ban unitárius pap lett Nagyajtán, ahol haláláig hirdette Isten ígését. Így lett az ifjú Kriza János szülőfaluja Nagyajta, az Udvarhelyszék és Háromszék közé eső Erdővidék déli csücske, ahol 1811. június 28-án látta meg a napvilágot.

Erdővidék a kiváló elmék egész sorát adta az irodalomnak és tudománynak, így: Apáczai Csere Jánost, Baróti Szabó Dávidot, Benkő Józsefet, Bölöni Farkas Sándort, Benedek Eleket.

A szülőfalu és környéke gazdag történelmi emlékekben és a népköltészet különböző fajaiban. Ez a gazdagság hatott már az iskoláskorú gyermekekre, a gyűjtést ekkor kezdte el. Az iskola alsóbb osztályait Torockón járta, a székelykeresztúri unitárius kollégiumban folytatta tanulmányait. Majd teológiát és jogot tanult Kolozsváron. 1835-ben a kolozsvári unitárius egyházközség papjelöltjeként két éven át a berlini egyetemen képezte tovább magát. Berlinben a hegeli filozófia és a herderi romantika nyerte el tetszését. Itt ismerkedik meg a népköltészeti gyűjtőmunka tudományos alapelveivel. 1838 őszétől foglalta el kolozsvári papi állását, s mint lelkész és tanár lelkiismeretesen felkészülve töltötte be hivatását. 1857-ben megválasztották a kolozs-dobokai kör esperesi tisztségére. Néhány év múlva Kriza János lett az Unitárius Egyház 22. püspöke. Ebben a tisztségében maradt 1875. március 26-án bekövetkezett haláláig.

Mint teológiai tanár, az európai szellemi műveltség kibontakozását segítette. A szeretet, a szabadság és az emberiesség hirdetője lett. Megteremtette a tanárok és az ifjúság közötti összhangot. Pedagógiai alapelve szerint az ifjúság törekvéseit nem elfojtani, hanem segíteni kell. Kriza János teológiai tanársága alatt létrehozták a bibliai olvasó-társaságot és az önképzőköri könyvtárt. Alapító tagja volt az Erdélyi Múzeum-Egyletnek. Figyelmet érdemlő Kriza falu-politikája. Egyházközségeibe bevezette a felnőtt oktatást és szorgalmazta könyvtárak létesítését.

Foglalkozott újságírással, több kolozsvári lapot gondozott. Éveken keresztül szerkesztette a Kolozsváron megjelenő Vasárnapi Újságot, amit majd Brassai Sámuel, Erdély utolsó polihisztora folytatott. Az első orosz versfordító Kriza János volt. A Remény című zsebkönyv 1841. évi kötetében két kozák dalt tett közzé, s azokat minden bizonnyal németből fordította berlini tartózkodása idején. Nevéhez fűződik az első erdélyi teológiai folyóirat, a Keresztény Magvető alapítása és szerkesztése 1861-ből. Szerkesztette a Remény című önképzőkori lapot, melyben százharminc verse jelent meg. Legismertebb az Erdővidék az én hazám kezdetű költemény. Közben éveken keresztül gyűjtötte a székely népköltészet kincseit. Ebben a munkában papjai is segítettek. E gyűjtéssel a magyar irodalom egyetemességét szolgálta. Kötete 1863-ban jelent meg Vadrózsák címen, gróf Mikó Imre anyagi támogatásával. Tartalmaz a kötet egy tájszótárt és egy tanulmányt is a székely nyelvjárásról. Közzé tette az összegyűjtött balladákat, dalokat, táncszavakat, találós meséket, szólásmondásokat, közmondásokat, család- és keresztneveket, gúnyneveket, állat-, mező-, erdő- és hegyneveket, népmeséket.

Egyházi jellegű munkáinak élén Kátéja állt, mellyel utat nyitott a történelmi és dogmai kötöttségektől mentes, szabadelvű hittételek terjedésének. Teológiájában az ésszerű vallást tanította, azt, amely az észnek erőt, a szívnek meleget adott. A hitet, az Istent és az embert átölelő hídnak tekintette. Szerinte Istent nem megismerni, hanem megérezni kell. Kriza János volt az egyetlen unitárius püspök, aki irodalmi érdemeiért királyi tanácsosi címet kapott. A Magyar Tudományos Akadémia háromszor választotta tagjai közé. A Vadrózsákért az Akadémia Sámuel díjával jutalmazták.

A hálás utókor, a kolozsvári kollégium ifjúsága 1882-ben emléktáblával jelölte meg nagyajtai szülőházát. 1883-ban Kriza-albumot jelentettek meg. 1910-ben gyűjtés indult egy Nagyajtán felállítandó szobor elkészítésére, a pénz összegyűlt, de 1914-ben a háborús kiadásokra költötték. Az 1944-et követő években Székelykeresztúron Kriza János Népi Kollégium alakul. Az író-tudós 160. születésnapja alkalmából három erdélyi szerző tanulmánykötetete jelenik meg Kriza János cím alatt Kolozsváron 1971-ben. Ebben Antal Árpád egyetemi tanár a költőről, Faragó József egyetemi tanár a népköltési gyűjtőről, Szabó T. Attila nyelvész professzor a nyelvjáráskutatóról értekezik. 1975-ben az unitárius Keresztény Magvető ünnepi Kriza-számot jelentett meg, az irodalmi folyóiratok is megemlékeztek a kutatóról, a gyűjtőről.

1989 decembere után az erdélyi néprajzkutatók megalakították a Kriza János Néprajzi Társaságot. 1991-ben mégis sikerült mellszobrot állítani Nagyajtán. A helybeli tanintézet felvette a Kriza János Általános Iskola nevet. 1991 októberében a kolozsvári Brassai Sámuel Líceumban újjáalakult a Kriza János Önképzőkör.

Erdély méltóképpen ápolja nagy fia emlékét.

Erdővidék az én hazám

*Erdővidék az én hazám,
Katonának szült az anyám,
Zöld erdő zúgásán,
Vadgalamb szólásán
Nevelt fel jó apám.
Mihent zekés gyermek lettem,
S a kabalát megülhettem,
Mentem a szántóba,
S apám háborúba
A franciák ellen.
Nyúl mélyebben, te barázda,
Patakként foly könnyem árja,
Apámat háború,
Anyámat sok gond, bú
Szegényt elragadta.
Holnap indul a legénység
Komondóba, semmi mentség,
Zöld erdő zúgását,
Vadgalamb szólását
Majd meghallom esmét.*

A hazatérő katona

*Idegen országban
Árnyékot ad egy fa,
Alatta kesereg
Egy vagdalt katona.*

*Hajh, keserű kenyér,
A katonakenyér
Veres a karéja
Mert festi piros vér,*

*A bele nem puha
De kemény, mint a kő.
Nem patyolat-fejér,
De barnán sötétlő.*

1868. augusztus 30-31-i tordai zsinaton ünnepelte az unitárius egyház fennállásának 300. évfordulóját. Erre az alkalomra írta Kriza János unitárius püspök „Szent örömmérszetre gyúl, Isten, e ház népe“ kezdetű éneket.

1. *Szent örömmérszetre gyúl, Isten, e ház népe.
Emlékünkbe felvonul múlt időknek képe.
Ami benne szép és jó, lelked fényírása,
Ami bús, az oktató: bölcs kezéd vonása.*
2. *Szent családdá avatál népeid sorából.
Fiúságra kihozál szolgálat házából,
Lobogónknak jelszava volt a hitszabadság,
Szellemünknek főjava a tisztább igazság.*
3. *Isten, egy igaz való, oszthatatlan egység.
Nincs hozzá több hasonló imádandó felség.
Mint örök tűz, élt szívünk mélyében az eszme,
S hogy vallhatjuk, ez hitünk drágán nyert győzelme.*
4. *Ím egünkről foszlik szét a nagy átok súlya,
Mely testvérek életét sorvasztólag dúlja,
Hitkülönbség akiket egymástól elzára,
Eggyé fűzi szívünket szeretet varázsa.*

Kriza János sírja

Az irodalmi fejezetet összeállította:
JÁROSI ÉVA tanár

GYEREKEKNEK

Fiatalok az egyházban

Byte-agyú gyerekeink

Mások a mai gyerekek, mint mi voltunk. Az igazi játék számukra csak a számítógépen létezik, baráti körökkel virtuálisan tartják a kapcsolatot, s ha kérdezünk tőlük valamit, sokszor olyan nyelven válaszolnak, amit alig értünk meg. De milyenek is valójában? Miért lettek ilyenek? Hogyan lehetne feléjük az örök értékeket közvetíteni? Nehéz kérdések ezek, amelyekre 2010. szeptember 14-én MagyarKakucson, a Bihari Egyházmegye lelkipásztoraival közösen kerestük a lehetséges válaszokat. Az előadás egy rövid részletének átiratát olvashatják az alábbi oldalakon.

A Parakletos Könyvesház szolgálatában hosszú évek óta járom Magyarországot, sok száz hitoktatóval és lelkésszel vagyok kapcsolatban, s mostanra egyre gyakrabban felmerül az a probléma, hogy a hitoktatók, lelkészek nem értik a „mai gyerekeket”. Mintha feje tetejére állt volna minden, mintha azok lelki tulajdonságok, amelyeket a főiskolán, egyetemen megtanultunk a gyerekekről valahogy nem úgy működnének, mintha a jól bevált pedagógiai módszerek csődöt mondanának. Mintha tehetetlenek lennénk a gyerekeinkkel szemben, mintha nem találnánk az utat hozzájuk, hogy a szívükbe tudjuk ültetni az Ige magját.

Mintha... A vissza-visszatérő szó is jelzi az elbizonytalanodást, hogy még azt sem tudjuk megfogalmazni miben is vagyunk. S ha nincs pontos helyzetfelismerés, nincs korrekt diagnózis, akkor a jó megoldás lehetősége is igen csekély. Nézzük most meg, milyen is korunk gyermeke, a byte-agyú gyermek. Miért is byte-agyú? Mert nekünk, felnőtteknek néha úgy tűnik, hogy az agyában egy sok terrabyte-os winchester pörög, látása pixelekből mérhető, lelke pedig csak on-line csatlakozással érhető el. Egy más kultúra más gyermekeivel találkozunk nap, mint nap a hittan órán. Nem jobbak, vagy rosszabbak, mint mi voltunk, hanem egyszerűen mások, mert más lett a világ körülöttük.

Soha nem látott ütemben felpörgött a (számítás)technikai fejlődés. Számukra természetes, hogy féltényérnyi mobiltelefonjukkal nem csak beszélgetni lehet, hanem kép-, hangfelvételt is tudnak készíteni és továbbítani,

hogy a számítógépen keresztül nemcsak a szomszéd sráccal, hanem a Kualalumpurban élő ismerősükkel is tudnak videobeszélgetést folytatni, hogy a farzsebükben elfér az MP3, MP4 lejátszó, amin akár száz zeneszám, film tárolható, s hívható elő egy gombnyomásra. Ezeknek a „ketyeréknek” a használatával a gyerekeink meghosszabbítják, kitágítják saját személyiségüket. Ez a személyiségburok egyszerre mereven zárt és rugalmas: az interneten keresztül sokakkal vannak napi kapcsolatban, ám a külső (főként szülői, nevelői) behatásokat mereven elutasítják.

Gyerekeink az elektromos eszközöket napi rendszerességgel használják, ezért hihetetlen gyors ismeretszerzésre képesek. Ami nekünk egykor több órányi vagy akár napi könyvtári-, levéltári kutatást jelentett, azt az ismeretet ők néhány kattintással megszerzik. Éppen ezért intellektuálisan nagyon érettek lehetnek, rengeteg lexikális tudással rendelkezhetnek, de érzelmileg gyakran infantilisak. Mivel saját világukba nehezen engedik be a felnőttek normáit, sokszor az alapvető viselkedési szabályokkal, társadalmi elvárásokkal sincsenek tisztában. A byte-agyú gyerekek gyakran analfabéták érzelmileg, a tapintat, az empátia, a beleélő képesség teljes hiányát figyelhetjük meg náluk. Amikor ezt tapasztaljuk, szeretjük a számítógépes játékokra, a média mindent elárasztó szennyuralmára kenni a dolgot, s nem vesszük észre, hogy mi magunk is hibásak vagyunk.

A 21. század első felére ugyanis európai szinten is jellemző lett a „Patch work család” modellje, ahol a családtagok (mint egy patch work terítő darabja) egymás mellett, leszegett egységként élik a saját életüket, úgy hogy a találkozás, a konfrontálódás minimális legyen. A hajtás, a rohanás felőrli a családi életünket: eltűntek a közös étkezések, a nagy dumálások, a közös játékok, kirándulások. Lassan már visszasírjuk azt az időt, amikor közösen nézték a szülők és a gyerekek a tévét, hiszen ma már nem csak külön szobája, hanem külön tévéje is van mindenkinek.

Hajtunk a pénz után, kiváló fogyasztói lettünk a fogyasztói társadalomnak, ám egyre ritkábban jut időnk leülni és beszélgetni a gyerekkel. Elfelejtjük a családi szertartásokat, a gyerek múlt nélkül nő fel. Nincs idő elmesélni a kisgyermekkor vicces történeteit, a családi nagy legendákat, amikor egy-egy történelmi katalizma során a szülő-, nagyszülő helytállása jelentette a család továbbélését, nincs idő mesélni magunkról, a múltunkról, a történelmünkéről. Így ne csodálkozzunk, ha a gyerekek számára csak a jelen, pontosabban csak a pillanat létezik, s a virtuális valóság számukra realisabb, mint az, amit mi élünk. Nem csodálkozhatunk azon sem, ha jól körbeásta virtuális világába csak a saját értékrendje és normái szerint akar és tud élni. Amíg nem mutatunk fel számukra egy élhetőbb világot, addig a falak megmaradnak közöttünk. S ezeket a falakat csak szeretettel és türelemmel tudjuk lebontani.

MIKLYA LUZSÁNYI MÓNIKA

Sárka naplójából

Drága jó barátnőm, Zsuzsika!

Kár, hogy itthon felejtettelek, s nem vittelek el a zsebemben a múlt heti bibliatáborba. Tudod, a paptamási Tiszteletes, nekünk csak Bandi bácsi és a gondnokék: Telegdy Sanyi bácsi és Éva néni kibérelték nekünk Anti bácsi táborát, így aztán egész héten Sólyomkőváron lehettünk. Mikor megérkeztünk, azt mondta a helyi gondnok bácsi, aki nagyon szigorú, és éjjel után mindig mérges volt, ha még nem aludtunk, nos azt mondta, hogy itt ordíthattunk nyugodtan, mert az erdőben vagyunk! Ki is próbáltuk.

Délelőttönként Ibolya tanárnővel tanultunk, színeztünk, játszottunk, énekeltünk, és nagyon sok szép dolgot készítettünk. Közben kettesével szolgálatosok voltunk a konyhán, segítettünk mosogatni, takarítani, előkészíteni az asznapi ennivalót. Délutánonként, ha éppen nem esett az eső, játszottunk, például legurultunk a domboldalon. Mikor elmúlt a szédülés, labdázunk, tollasoztunk, ugróköteleztünk, kavicsot gyűjtöttünk, kirándultunk. Utolsó este, miután a tiszteletes úr megmentette a kis-kutyák életét, kimittudot szervezett nekünk, aztán tábortűz is volt. Vasárnap szerepeltünk a templomban, szüleink nagyon büszkék voltak ránk. Olyan jól összebarátkoztam a többiekkel, hogy ezután együtt járunk a templomba.

Holnap majd írok arról is, hogy éjszakánként ki mitől lett fogpasztás...

Kedves Sára!

Nagyon örülök, hogy így őröd a nyári tábor emlékét. Naplójegyzeted jó példája annak, hogy mit jelent a közösség, amelyben megérezzük a barátság örömét, szüleitek szíve is boldog attól, hogy együtt juttok el a templomig, és Isten szép világáról tudtok beszélni, énekelni.

Magam is köszönöm az álmomban arcomra kent fogpasztát, mert tudom, hogy szeretetből tettétek. A számítógépek lehetnek nagyon érdekesek, de velük csak magányosak, egymás számára idegenek lehetünk, és ez nem jó.

Szeretettel: Bandi bácsi!

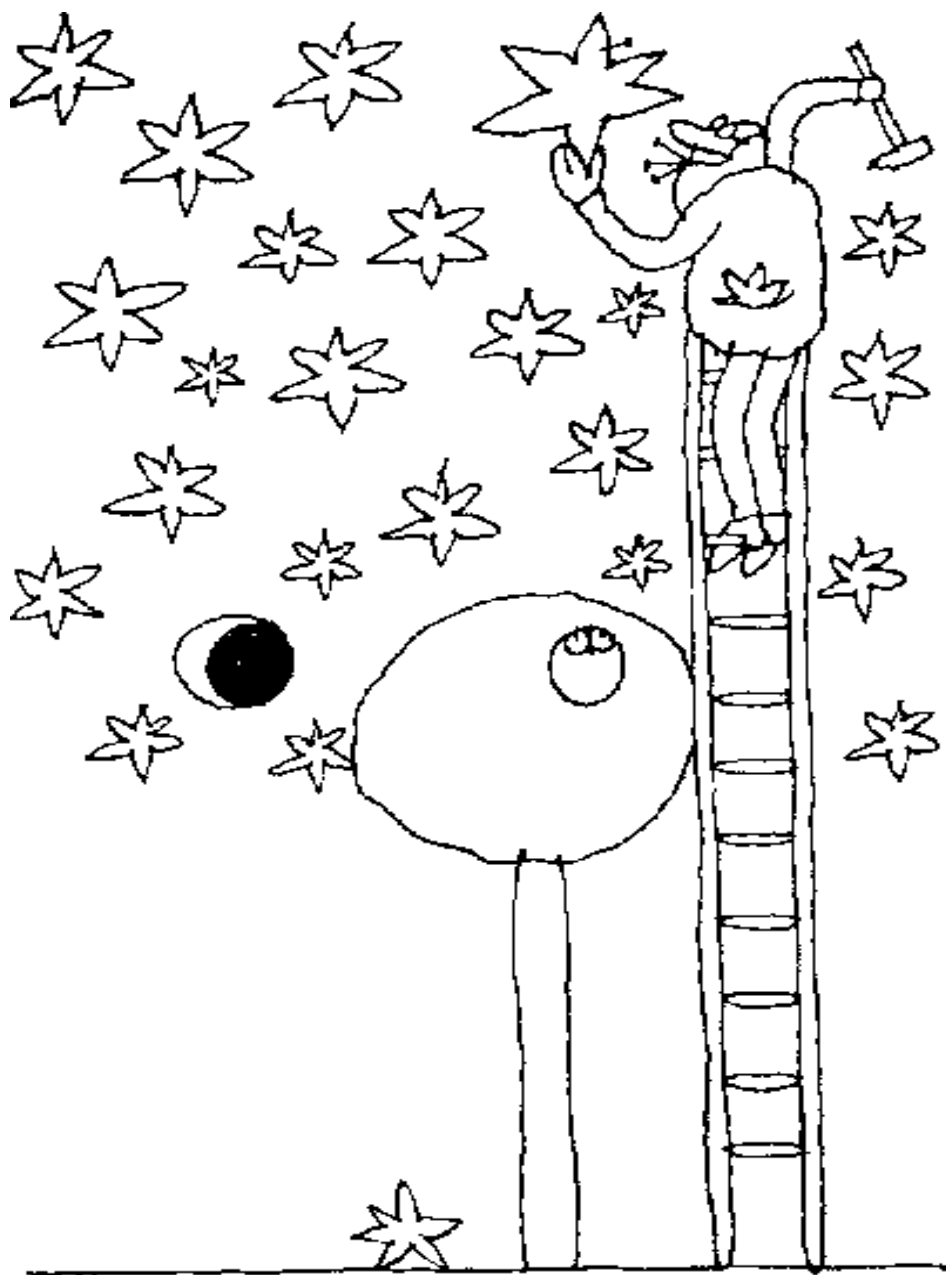
A szülő és gyermek viszonyáról...

pár jó tanács

1. Ígéreteiteket tartsátok be, soha ne hazudjatok.
2. Tegyétek másokkal azt, amit majd nekik is tenniük kell másokkal.
3. Legyetek példaképek: ők mindig azt teszik amit ti tesztek, és azt mondják, amit ti mondtok.
4. Szoktassátok őket jó olvasmányokhoz.
5. Amit elkezdtek, fejezzétek is be. Magyarázzátok meg, hogy a nagy tettek fáradságba kerülnek.
6. Vegyék ki szavaitokból, amikor jót beszéltek másokról.
7. Meséljétek gyerekkorotokról. Különösen arról, amikor olyan idősök voltatok mint ők.
8. Segítsétek őket, hogy csatlakozzanak egy csoporthoz.
9. Legyetek következetesek.
10. Olvassatok fel nekik kedvenc könyveikből.
11. Tetteikért vállalják a felelősséget. A rájuk törő hullámokat nem védhetitek ki mindig.
12. Minden este kérdezzétek meg, milyen volt a napjuk.
13. Mielőtt büntetést kapnának, győződjétek meg, tisztában vannak-e a három „miért”-tel: – Miért tiltott? – Miért kell jóvátenni? – Miért nem tehetik meg máskor?
14. Biztosítsátok őket, bármi történjék is, mindig mellettük lesztek.
15. Tanítsátok meg őket arra, hogy elismerjék hibáikat és a bajért ne másat okoljanak.
16. Este mindig pusziljátok meg őket.
17. Amit ma megtehetsz, hajrá! A holnap bizonytalan.
18. A káromkodást ne tűrjétek.
19. Ismételjétek meg, hogy szeretitek őket. Nevezzétek együtt sokat.
20. Válaszoljatok kérdéseikre őszintén, az ő fejlődési szintjüknek megfelelően.
21. Ne mondjátok soha: „Na látod?... Ugye megmondtam...”
22. A családban mindenki kapjon feladatot.
23. Különböztessétek meg a jót a rossztól – együtt.
24. Ismételjétek: „Elégedett vagyok veletek! Jól van! Sikerülni fog!”
25. Szeressétek őket úgy, ahogy vannak. Ez a legnagyobb ajándék.
26. Ne akarjatok hibátlanoknak tűnni előttük.
27. Szoktassátok rá őket, hogy elnézést kérjenek és bocsánatot is.
28. Ne hasonlítsátok őket össze másokkal.
29. Titkaik maradjanak titkok.
30. Imádkozzatok együtt minden este.

Nagyapa meg a csillagok

Nagyapa napközben olyan, mint minden más öregember. Azaz egészen mégsem olyan, mert füttyörészni szokott, és beszélget az almáíával. Kedveseket mondhat nekik, mert az almafák majdnem mindig mosolygósak.

De hát ezt nem furcsállotta Babó Titti, mert ha egy kicsit odafigyelt, ő maga is tudott az almafákkal beszélgetni. Egyszerű ez annak, aki tud almafául. Márpedig ők tudtak, Nagyapa is meg Babó Titti is. Azt nem értette Babó Titti, hogy éjszakánként hova tűnik Nagyapa. Mert Nagyapa minden áldott este fogott egy hosszú létrát, kalapácsot meg szöveget tett a zsebébe, és elindult valamerre. Azt sem tudta Titti, mikor szokott Nagyapa a létrával hazajönni, mert addigra mindig elaludt.

Reggelente néhányszor kérdezte, hogy merre járt az éjszaka, de Nagyapa csak mosolygott a bajusza alatt.

Még szerencse, hogy Mikkamakka gyakran meglátogatta Babó Tittit. Mert ismeretes, hogy Mikkamakka majdnem mindent tud. Avagy: majdnem tud mindent. Esetleg: mindent majdnem tud. Megkérdezte hát tőle Titti, tudja-e, hova jár éjszaka Nagyapa.

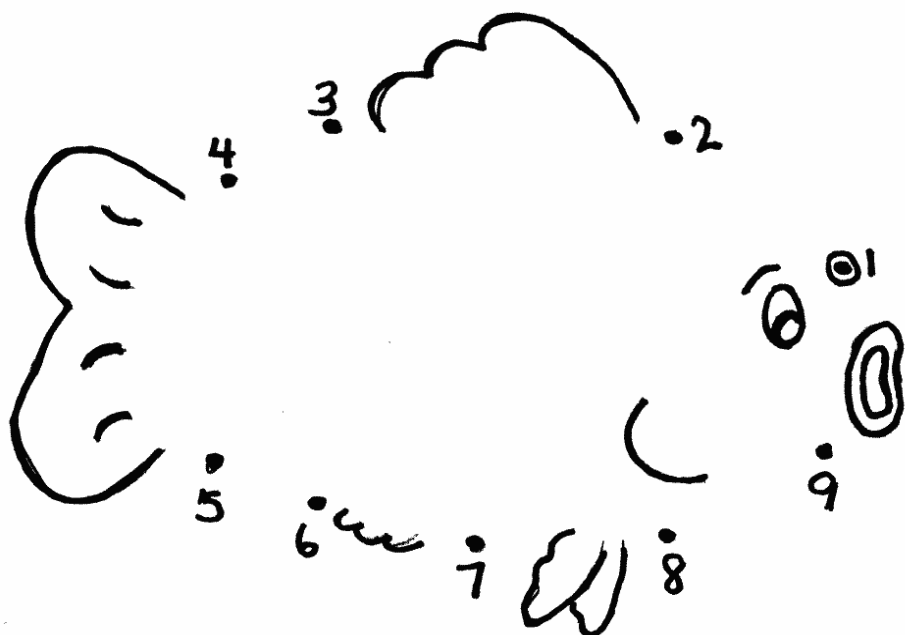
- Hát te nem tudod? – ámuldozott Mikkamakka.
- Nem – mondta Titti.
- Na jó, elmagyarázom neked. Láttál már csillagos eget?
- Persze.
- Azt is láttad már, hogy időnként egy-egy csillag leesik?
- Láttam, azok a hulló csillagok.
- És mindennap több is leesik. Igaz-e? – folytatta Mikkamakka.
- Igaz... Ez azt jelenti, hogy egyszer csak elfognak az égről a csillagok?
- Ijedt meg Babó Titti.
- Na látod – mosolyodott el fölényesen Mikkamakka. – Azt gondolod, hogy mindennap kevesebb csillag van az égen?
- Én aztán nem.
- Nem is gondolhatod, mert nincs kevesebb.
- Bár nem egészen értem – komorodott el Babó Titti. – Mindennap leesik egy csomó, mégis kevesebb?!
- De nincs ám! Mert Nagyapa minden éjjel összeszedi a lehullott csillagokat, a létráján fölmászik az égig, és szépen visszaszögezi mindeniket.

Babó Titti szájtátva hallgatta Mikkamakkát, csak nagy sokára ocsúdott ámulatából.

- És mi lesz – kérdezte suttogva –, mi lesz, ha Nagyapa meghal?
- Ó, te bikfic – nézett rá megrovóan Mikkamakka –, hát nem tudod, hogy Nagyapa sohasem hal meg? Az lehet, hogy egyszer majd már nem jár ki az almafáival beszélgetni. Meg talán veled se beszélget, velem se. De minden éjjel veszi a létráját, összeszedi a lehullott csillagokat, és mind visszaszögezi az égre. Mindörökké, a világ végezetéig.

Bizony, Babó Titti, ilyen nagyapád van!

Részletek Lázár Ervin: A Hétfejű Tündér című könyvéből

Kössétek össze a számokat egy-egy vonallal

A hal keresztyén szimbólummá válását több körülmény is segítette. Először is a hal görög neve egyben mozaikszóként is használatos volt a keresztyének körében (a „Jézus Krisztus Isten Fia Megváltó“ görögül „Iészusz Khrisztosz Theu Hüiosz Szótér“ kezdőbetűi adják ki).

A hal a keresztyénség előtti görög-római antikvitásban nem bírt semmilyen különös jelentéssel, hacsaknem annyival, hogy a mediterrán népeknél mindig a termékenység, az élet bőségének a jelképe.

A hal, vagy inkább a halászat a keresztyének számára azonban többjelentéssel bír, hiszen Jézus, mikor tanítványokat gyűjtött maga köré, így szólította meg Simont és Andrást, miközben halásztak: „Kövessetek engem, és azt mívelem, hogy embereket halásszatok.“ (Máté evangéliuma 4,19)

Jézus a nagy halász, a hal így vált a megkeresztelt ember szimbólumává.

Vannak olyan ábrázolások, ahol a hal mellett egy horgony is látható: ennek egyáltalán nem fenyegető a jelentése, éppen ellenkezőleg: a horgony a megváltás lehetősége. Éppen ezért a horgony alakjában egy kereszt alakja van elrejtve.

A hal azonban sokszor Krisztus-szimbólumként is megjelenik. Ennek alapja a hal azon tulajdonsága, hogy sohasem pislog, a szeme mindig nyitva van. Ezért azt gondolták a halakról, hogy sohasem alszanak. S minthogy az alvás és a halál az emberi képzeletben mindig is rokonságban álltak egymással, a soha nem alvó hal a soha meg-nem-halás, az örök élet jelképe lett.

A két rajz nem teljesen egyforma.
Keresd meg a hibákat! Színezd ki a rajzokat!

Nevezd nevén!

1. Az első ember, akitől az emberiség származik, 930 évig élt.
2. Ádám a férje, akinek Isten adta Őt segítőtársul.
3. Zsidó származású, akit édesanyja egy kosárban a Nílus folyóba téve akart megmenteni a fáraó kegyetlen parancsa elől. Isten őt küldte, hogy Izráel népét kivezesse Egyiptomból.
4. Mózes testvére, Isten 83 évesen hívta el a nemzete felszabadításával megbízott Mózes támogatására. Izráel népének Egyiptomból való kijövelekor ő is határozóan közreműködött.
5. Izráel második királya, pásztorként nőtt fel, ő végzett a hatalmas Góliáttal. A nép nagyon szerette. Neki tulajdonítják a zsoltárok egy részét.
6. A tizenkét tanítvány egyike, aki vámszedő volt előtte. Ő írta az első evangéliumot
7. A zsidó (Izsák) és az arab nép ősapja.
8. Máté szerint hírhedt fogoly, Márk szerint lázadó, János szerint rabló. Jézus ellenében (a szokásoknak megfelelően) őt engedi szabadon Pilátus.
9. Jákob és Ráchel legkisebb gyermeke, Izráel egyik ősatya. József őt tartotta túszul Egyiptomban, próbára téve testvérei szeretetét.
10. Dávid felesége, az ő kérésére hagyja Dávid a királyságot Salamonra.
11. Próféta, akit Dáriusz oroszlánok vermébe dobát, de isteni segítséggel megmenekül.
12. A filiszteusok óriási bajnoka, akit a fiatal Dávid győz le parittyával.
13. Ószövetségi próféta. Tüzesszekér ragadta az égbe.
14. Az első keresztyén vértanú Jeruzsálemben.
15. Ábrahám és Sára gyermeke, Izráel második ősapja.

16. Ószövetségi hős, aki nem akarja végrehajtani Isten parancsát. Büntetésből cethal gyomrába kerül, majd Ninivében prédikál.

17. Apostol, Jézus árulója, aki önkezével vetett véget életének.

18. Jézus egy történetének hőse. Szegény koldus, aki a földi szenvedés után megváltásra jutott.

19. Saul néven született farizeus, aki a damaszkuszi úton megtérve a Paulus nevet veszi fel. Több útján át szervezte a keresztyén egyházat. Ő terjeszti ki a térítést a pogányokra is. Rómában hal vértanúhalált.

20. Apostol, neve kősziklát jelent.

21. Egyiptomi testőrparancsnok, József felettese. Felesége el akarja csábítani Józsefet.

22. Dávid és Betsabé fia, Izráel harmadik királya.

23. Legendás erejű hős, népének bírása. Egész életében a filiszteusok ellen harcolt, de filiszteus nőt szeretett, aki elárulta őt.

24. Híres próféta a bírák korának végén. Ő jelölte ki az első zsidó királyt.

Milyen állat neve hiányzik?

1. Bizony, mondom neked, hogy ezen az éjszakán, mielőtt a _____ megszólal, háromszor tagadsz meg engem.

2. Az Úr azonban odarendelt egy nagy _____-at, és az lenyelte Jónást. Három nap és három éjjel volt Jónás a _____ gyomrában.

3. Mondjátok meg Sion leányának: Íme, királyod jön hozzád, szelíden és _____-on ülve, ...

4. A _____-nak barlangjuk van, és az égi _____-nak fészük, de az Emberfiának nincs hova fejét lehajtania.

Ki, vagy mi vagyok?

1. Orvos voltam, megtanultam gyógyító szemmel nézni a világot. Megértettem, hogy a világ beteg, mert a bűnnél nagyobb betegség nincsen, s azt csak az Isten Fia gyógyíthatja meg. Egy darabig Pál apostol kísérője voltam, azután megírtam Jézus és apostolai hiteles történetét.

2. Többnyire nyájban élek, pásztor legeltet minket. Kell is, hogy védjen valaki a vadállatoktól.

3. Házunkban gyakran volt vendég Jézus, testvéreimmel mindig szívesen láttuk. De azt nem vettem jó néven, amikor a húgom magamra hagyott a házimunkában, hogy őt hallgathassa. Pedig én is tudom, hogy Jézus az Úr, bizonyosságát adta, mikor feltámasztotta öcsémet a halálból.

MAX LUCADO

Értékes vagy

Történet a foltmanókról

A foltmanók kicsi, fából készült emberkéek voltak. Mindannyian Éli fafaragómester keze alól kerültek ki. A mester műhelye messze fent a hegyen állt, ahonnan szép kilátás nyílt a foltmanók kicsiny falujára.

Mindegyik manó másmilyen volt. Egyiknek nagy volt az orra, a másiknak a szája. Némelyek magasak voltak, mások pedig alacsonyak. Egyesek kalapot hordtak, míg mások kabátot viseltek. Két dolog azonban közös volt bennük: ugyanaz a fafaragó készítette őket és ugyanabban a faluban laktak.

A foltmanók egész életükben minden áldott nap matricákat osztogattak egymásnak. Minden manónak volt egy doboza tele arany csillag matricákkal és egy másik doboza tele szürke pontokkal.

Naphosszat a falut járták és mást sem csináltak, mint csillagokat vagy pontokat ragasztgattak egymásra. A csinosak és jóvágásúak, akik szépen csiszoltak és fényesre festettek voltak, mindig csillagot kaptak. De akik érdes fából készültek, vagy már pattogott róluk a festék, azok bizony csak szürke pontra számíthattak. A tehetségesek is csillagot kaptak. Némelyikük könnyedén a feje fölé emelt hatalmas fa rudakat, vagy átugrott magas

dobozok fölött. Mások bonyolult szavakat használtak vagy gyönyörű dalokat énekeltek. Őket mindenki elárasztotta csillaggal. Némely foltmanónak egész testét csillagok borították! Persze mindig nagyon jól érezték magukat, mikor csillagot kaptak. Így aztán újabb és újabb dolgokat találtak ki, hogy ismét kiérdemeljék a csillagot.

Mások viszont nem voltak olyan ügyesek. Nekik mindig csak szürke pont jutott. Pancsinellő is ilyen foltmanó volt. Próbált magasra ugrani, de mindig csak nagyot esett. Erre persze rögtön köréje gyűltek néhányan, hogy ráragasszanak egy-egy szürke pontot. Néha eséskor megkarcolta a testét. Ilyenkor újabb pontokkal halmozták el. Aztán, ha megpróbálta kimagyarázni az esetet, biztos valamit bután fogalmazott meg, amiért persze még több pontot ragasztottak rá. Egy idő után olyan sok szürke pont lett rajta, hogy már az utcára sem mert kimenni. Félt, hogy valamit megint elügyetlenkedik, például elfelejt sapkát húzni, vagy belelép egy tócsába és ezzel még több rossz pontot szerez. Sőt, néha már minden ok nélkül is ráragasztottak egy-egy szürke pontot, pusztán azért, mert látták, már úgyis olyan sok van rajta. „Sok szürke pontot érdemel – mondogatták egymásnak. – Ő aztán tényleg nem jó foltmanó!”

Egy idő után maga Pancsinellő is elhitte ezt. „Nem vagyok jó foltmanó” – gondolta. Amikor nagy ritkán kiment az utcára, csak olyan manókkal lófrált, akiken szintén sok szürke pont volt. Köztük jobban érezte magát.

Egy nap találkozott egy olyan manóval, aki egészen más volt, mint a többi. Nem volt rajta sem csillag, sem pont. Egyszerűen foltmanó volt. Lúciának hívták. Nem mintha az emberek nem ragasztottak volna rá matricákat – csak azok egyszerűen nem maradtak meg rajta! Némely manó emiatt felnézett rá, és ragasztott rá egy csillagot. De a csillag leesett! Mások lenézték, mert nem volt egy csillaga sem, és raktak rá egy szürke pontot. Ám az is leesett!

„Én is ilyen akarok lenni! – gondolta Pancsinellő. – Nem akarom, hogy mások jeleket rakjanak rám!” Megkérdezte a matrica nélküli famanót, hogyan lehetséges, hogy neki nincs egyetlen matricája sem.

– Ó, nem nagy ügy! – válaszolta Lúcia. – Egyszerűen csak mindennap meglátogatom Élit.

– Élit?

– Igen, Élit a fadaragót. Jót ücsörgök a műhelyében.

– De miért?

– Majd megtudod! Menj el hozzá, fel a hegyre! – Ezzel a matrica nélküli manó megfordult és elment.

– Szerinted egyáltalán szóba áll majd velem? – kiáltott utána Pancsinellő. De Lúcia ezt már nem hallotta meg. Így aztán Pancsinellő hazament. Leült az ablak elé és nézte, hogyan rohángálnak ide-oda a manók csillagokat és szürke pontokat osztogatva egymásnak. „Ez így nincs rendjén” – suttogetta, és elhatározta, hogy elmegy Élihez.

Felkapaszkodott a hegytetőre vezető keskeny ösvényen, és belépett a nagy műhelybe. Szeme-szája elállt a csodálkozástól az óriási bútorok láttán. A hokedli a feje búbjáig ért. Lábujihegyre kellett állnia, hogy rálásson a munkapadra. A kalapács nyele olyan hosszú volt, mint az ő karja. Pancsinelló nyelt egy nagyot, és elindult kifelé. Ekkor meghallotta a nevét.

– Pancsinelló! - hallatszott egy mély, erős hang.

Pancsinelló megállt.

– Pancsinelló! Örülök, hogy látlak! Gyere közelebb, hadd nézlek meg!

Pancsinelló megfordult és ránézett a nagydarab szakállas mesterre.

– Te tudod a nevemet? – kérdezte a kis manó.

– Persze, hogy tudom! Én alkottalak! – Éli lehajolt, felemelte és maga mellé ültette a padra. – Hm – szólalt meg a mester elgondolkozva, miközben a sűrke pontokat nézte. – Úgy látom gyűjtöttél néhány rossz pontot!

– Nem akartam, Éli! Tényleg nagyon próbáltam jó lenni!

– Gyermekem, előttem nem kell védekezned, én nem foglalkozom azzal, mit gondolnak rólad a foltmanók.

– Tényleg?

– Tényleg. És neked sem kellene. Hát kik ők, hogy jó vagy rossz pontokat osztogassanak? Ők is ugyanolyan foltmanók, mint te. Amit ők gondolnak, az semmit sem számít, Pancsinelló. Csak az számít, amit én gondolok. És szerintem te nagyon értékes manó vagy!

Pancsinelló felnevetett.

– Én értékes?! Ugyan mitől? Nem tudok gyorsan járni. Nem tudok magasra ugrani. A festék repedezik rajtam. Mit számítok én neked?

Éli Pancsinellóra nézett, rátette a kezét a kis favállakra, majd nagyon lassan így szólt:

– Az enyém vagy! Ezért vagy értékes nekem.

Pancsinellóra még soha senki nem nézett így – különösen nem az, aki alkotta őt. Nem is tudta, mit mondjon.

– Minden nap vártam, hogy eljössz! - folytatta Éli.

– Azért jöttem el, mert találkoztam valakivel, akin nem voltak matricák – mondta Pancsinelló.

– Tudom. Mesélt rólad.

– Rajta miért nem tapadnak meg a matricák?

A fafaragó nagyon kedvesen beszélt:

– Azért, mert elhatározta, hogy neki fontosabb, amit én gondolok róla, mint az, amit mások. A matricák csak akkor ragadnak rád, ha hagyod.

– Micsoda?

– A matricák csak akkor ragadnak rád, ha fontosak neked. Minél jobban bízol az én szeretetemben, annál kevésbé aggódsz a matricák miatt. Érted?

– Hát, még nem nagyon... – Éli elmosolyodott.

– Idővel majd megérted. Most még tele vagy szürke pontokkal. Egyelőre elég, ha mindennap eljössz hozzám, hogy emlékeztethesselek rá, mennyire fontos vagy nekem. – Éli letette Pancsinellót a földre. – Ne felejtsd el – mondta, miközben a feltanuló elindult az ajtó felé –, hogy nagyon értékes vagy, mert én alkottalak! És én sohasem hibázom!

Pancsinelló nem állt meg, de magában ezt gondolta: „Azt hiszem, komolyan mondja!” És miközben ezt gondolta, már le is gurult róla egy szürke pont.

Mondták már valaha, hogy milyen értékes ember vagy? Vagy csak a hibáidat látják az emberek? Hogyan értékeled önmagad?

Mi azt mondjuk Neked, hogy igenis értékes vagy! Egy rendkívüli, egyedi teremtménye Istennek! Isten mindnyájunkat saját képére alkotott. A mai világ nem ismeri fel az igazán fontos dolgokat, csak azt tartja értéknek, amiből haszna, vagy előnye származik.

A dolgoknak az adja az értékét, hogy mennyit adunk értük. Mennyit vagyunk hajlandóak kifizetni értük. Isten odaadta az egyetlen Fiát, Jézust, hogy megváltson a bűnös múltadból, hogy új, boldog életed legyen, aminek a vége pedig az örök élet!

Ennyire értékes vagy! Isten mindent odaadott a Fiában Neked!

Ő nagyon szeret Téged! Lehet, hogy sok hibád van, lehet, hogy elrontasz dolgokat. Mindnyájan elrontunk. De biztos, hogy tele vagy jó tulajdonságokkal, tele vagy olyan rejtett értékekkel, amit még Te sem fedtél fel magadban! Kezd hát el! Koncentrálj a jóra, figyelj oda, hogy ezek egyre többször megnyilvánuljanak, hogy a beszédedben a sok negatív kijelentés pozitívra változzon, és meglátod, a környezeted is észre fogja venni, hogy értékes vagy! De előbb neked kell ezt elhinned!

Isten pedig vár rád! Személyesen, Rád is! Nem azt nézi, milyen vagy, Ő ismer Téged! Sőt, még meg is tudja változtatni a szívedet, az életedet, úgy, ahogy sohasem gondoltad volna!

Ő tudja, milyenné válhatsz! Kész, hogy mindenben segítsen Neked! De a döntés a Tied! Tisztel Téged, s így tiszteli a szabad akaratodat is!

Csak tégy egy lépést felé, és Ő is közeledni fog hozzád! Isten a gyermekének nevezi azokat, akik hisznek benne! Igen, a gyermekének!

Neked is egy ilyen Atyád lehet, aki maga a SZERETET!

Türelemesen vár Rád, most is!

Játékos ötletek ünnepekre

Illatos mécsestartók

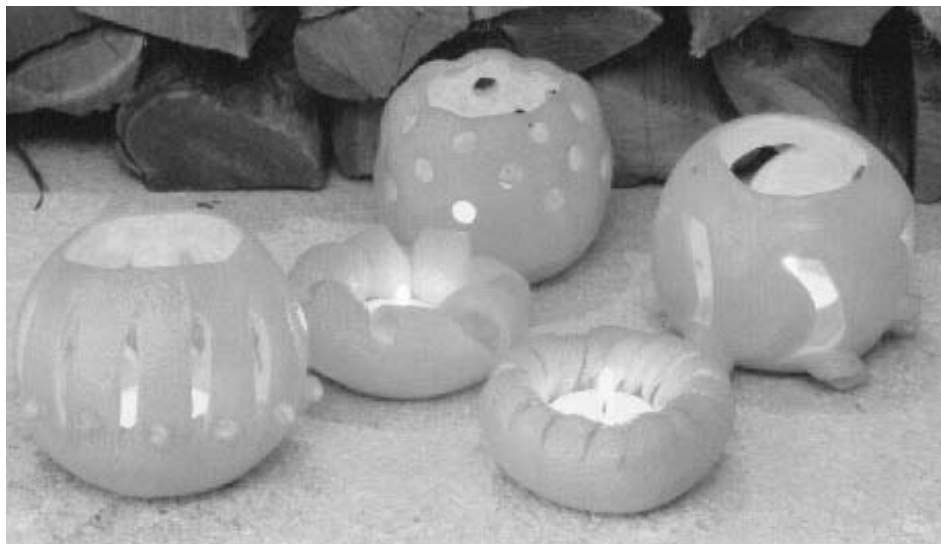
A karácsonyhoz hozzátartozik már a narancsillat is. Ne csak együk a narancsot, csinálhatunk a héjából alkalmi mécsestartót is aminek remek illata van.

Alapanyagok, kellékek: narancs vagy grapefruit, kés, kanál, snicker, hagyományos filctoll, teamécses.

Az előkészületek: Mielőtt hozzákezdenénk az alkotáshoz, ejtsük néhányszor az aljára a gyümölcsöt, és kissé nyomkodjuk is meg, hogy akkor is biztosan álljon, miután kiszedtük a belsejét. Vágjuk le éles késsel a gyümölcs tetejét, és körben, a pereme mentén válasszuk el héjától a húsát. Evőkanállal szedjük ki a gyümölcsöt úgy, hogy a belső fehér hártyát is kaparjuk ki (óvatosan, nehogy elszakadjon a héj). Ezután kezdhetjük a díszítést.

A pöttyös: A díszítés egyszerű módja, ha apró köröket szúrunk ki a héjból. Erre használhatunk filctollkupakot (a szívószál erre a célra túl gyenge). A lyukacsok ne essenek túl közel egymáshoz, mert különben elszakadhat a héj.

Száradáskor a gyümölchéj zsugorodik, egy-két nap után az oldalak megrogynak, ezért ha tartós darabokat akarunk készíteni érdemes használat előtt megszárítani a héjakat. Tömjük ki a belsejüket alufóliával, hogy a minta ne sérüljön, de kellően feszesen tartsa a falát. Szellős helyre téve, szobahőmérsékleten 2-3 nap alatt kiszárad, de sütőben kb. 50 fokon néhány óra alatt elérhetjük ugyanezt az eredményt. A sütő ajtaját fakanállal támasszuk ki.

Adventre: színes gyertyácskák

Szükséges eszközök: toalett papír (24 darab), konyhai papír törülőkendő (12 darab, mindegyik félbevágva) karton gurigái, színes papír (sárga, piros, bordó, lila), vízfesték, olló, ragasztó, filctollak, színes szalvéták.

A karton hengerekre felírjuk a számokat 1-től 24-ig. Tetszés szerint lehet köré mintát is rajzolni, vagy csak egyszerűen körben befestjük a hengereket.

A sárga színespapírból kivágjuk a lángnyelveket. Ezeknél kisebbeket vágunk ki a többi színből is.

Mindegyik sárga lángnyelvre ragasztunk egy kisebbet, majd az egészet a henger tetejéhez ragasztjuk.

A színes gyertyákat a gyerekszoba ablakába, a szekrényre, vagy asztalkára tehetjük, nem igényel megtámasztást, alátétet.

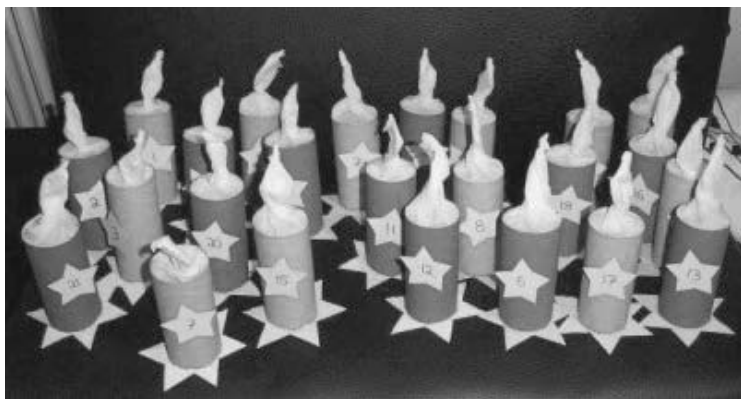
A napi apró meglepetéseket a tűz színeinek megfelelő színes szalvétákba csomagolva rejtjük el a hengerekben.

A naponta kiürített hengerekbe a szalvétát úgy tegyük vissza, hogy a szalvéta csücskei kiemelkedjenek a hengerből. Így könnyen láthatjuk, hogy hány nap telt már el, és hányat kell még aludni Karácsonyig.

Kék gyertyák

Kellékek: hengerek az előbbihez hasonló megoszlásban. Kék (világos és sötétkék) festék. Sárga papír és sárga szalvéta. Filctoll, olló és ragasztó.

Elkészítés: A hengereket fele-fele arányban sötét- és világoskékre festjük. A sárga papírból 24 nagy csillagot és 24 kisebb csillagot vágunk ki.

A nagyok a hengerek aljára, míg a kisebbek a henger oldalára lesznek ragasztva. Ezekre írjuk rá a számokat 1-től 24-ig. A meglepetéseket a szalvétákba csomagoljuk és úgy helyezzük el a hengerekben, hogy a szalvéták csücskeiből lángnyelveket formálunk.

Adventi poharak

Kellékek: 24 darab, akár különböző méretű, vagy színű műanyag, egyszerhasználatos pohár. Filtoll, mintás szalvéták, színes papírok, krepp-papír, öntapadós matricák, olló, ragasztó.

Elkészítés: A poharakat megszámozzuk. Majd tetszés szerint díszítjük. A meglepetéseket a poharakba lehet rejteni, ajánlott azokat is színes papírokba, szalvétákba csomagolni.

Gombos adventi naptár

Szép díszévé válhat a lakásnak az ízléses adventi naptár. Ha egyszer elkészült, akár több éven át is használhatjuk.

Kellékek: natúr színű, mindenféle méretű gombok (300 darab), zsák-vászon, fa henger, tű és cérna. Ha egyhangúnak találjuk a képen látható mintát, akkor készülhet színes gombokból is.

Elkészítés: A hátát készítjük el először. Egy darab 95 cm-szer 93 cm anyagot kettőbe hajtva összevarrunk, úgy hogy egy 90x45 cm-es téglalapot kapjunk. A tetejéhez három bújtatót varrunk, amivel majd felakasztjuk a fadarabra.

A zsebeket nyolc barab 12x47 cm-es csíkból alakítjuk ki, a képen látható módon varrva az alapra. A zsebekre a gombokat úgy varrjuk fel, hogy a gombok száma minden zseb esetében eggyel több legyen.

Időigényes, varrásban nagy jártasságot igénylő kézimunka. Kiválóan alkalmas a gombfelvarrás elsajátítására.

Karácsonyi képeslap-minták, dekorációs sablonok

A mellékelt képeket tetszés szerint felnagyítva, kicsinyítve lehet üdvözlőlap, vagy akár ablakok, a lakás feldíszítésére is használni.

Húsvéti tojás minták

A tojás díszítésében csak a fantáziátok szabhat határt. Íme néhány ötlet:

Tarka (foltos) tojás: Forgassuk a nedves tojásokat száraz rizsbe, majd csomagoljuk be nylonharisnyába. A nylon végeit szorosan el kell kötni cérnával, hogy a rizs hozzányomódjon a tojáshoz. Áztassuk a kívánt festőlében.

Mákos tojás: a kihűlt tojást, vagy az üres tojáshélyat dekupázs ragasztóval

a kívánt helyeken bekenjük, majd megforgatjuk a mákban. A fölösleges mákot leszórjuk, majd hagyjuk, hogy a ragasztó megszáradjon.. Ugyanígy ragaszthatunk bármilyen port, dara állagú anyagot a tojásra.

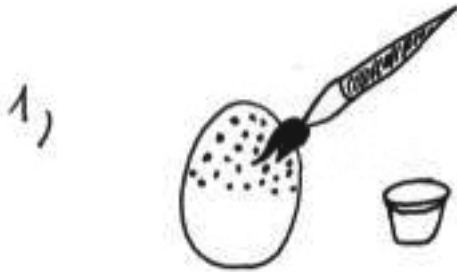

Csíkos tojások: Ha a tojásokat festés előtt befőttes gumival átkötözzük, csíkos tojásokat kapunk.

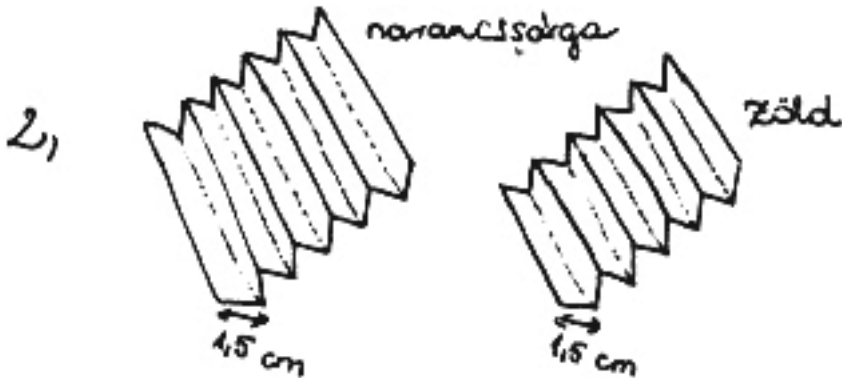
Díszíthetjük a tojásokat zsinórral, szalaggal, mutatós, vidám textiliával, apró virágokkal is, melyeket ragasztóval vagy csirizzel ragasztunk a tojásra.

Virág tojástartó

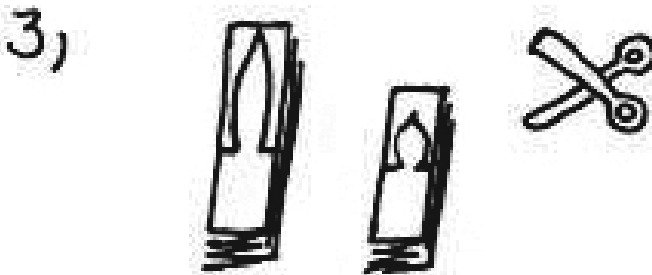
1. Főzzünk meg egy (több) tojást, majd hagyjuk kihűlni. Fessük be sárga temperával (esetleg tojásfestékekkel), majd száradás után fessünk rá fekete pöttyöket. Ez lesz a virág közepe.

2. Egy kb. 12-13 cm. széles, narancssárga színes papírt hajtsunk meg legyezőhajtással kb. másfél centinként, később ebből lesznek a szirmolevelek. Tegyük ugyanígy egy 6-7 cm. széles, zöld papírlappal is, ebből a csészelevelek készülnek majd.

3. Vágjuk ki mindkét papírból a levél formákat az ábra szerint.

4. A tojást száradása után vonjuk körbe tojástartó-szerűen először a szirmlevelekkel, majd ez alá helyezzük a csészeleveleket. A csésze-

levelek elcsúsztatva kerüljenek a felső szirmok alá, hogy a virág látványosabb legyen.

5. A levelek felhelyezésével és formázásával kész is a virág-tojástartó.

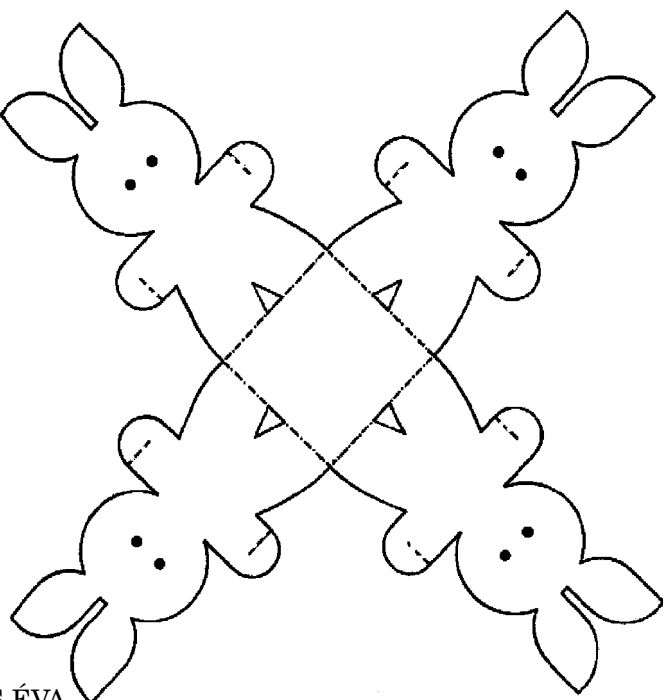

Nyúl tojástartó

A sablont fénymásolóval fölnagyítjuk, úgy, hogy egy A4-es lapot kitöltsön. A mintát körbevágjuk, majd a jeleknek megfelelően vágjuk és hajtjuk meg a figurákat. A tojástartó a négy összeölelkező nyúl által kialakult tárolóba tesszük.

— — — — ollóval
bevágjuk

— . . . — behajtjuk

Összeállította: SZŰCS ÉVA

SZABÓ LÓRINCZ

Párbeszéd

***Félek , Atyám – úgy zúgnak a harangok!
Fiatal tükrömet rontja az árny is, a fény is!...
Ne félj, fiam –, téged hívnak a harangok,
Te vagy a tükör, te vagy az árny is, a fény is.***

***Félek, Atyám – megtörtem a harcban, a hitben,
És éhes sárkányok elé ejtem a kardot!...
Ne félj, fiam – megtartalak a harcban, a hitben,
S karommal égisz emeled ezt a kardot.***

***Mit ér az ember, mit a vágy meg az önvád,
Mit ér törékeny szavam az örült viharban?...
Ne félj, fiam – az a kín, az a vágy, az az önvád
Téged tisztít örök-kék égbolttá a viharban!***

FÜBEN-FÁBAN...

Ezerjófű

Étvágyjavító, emésztést serkentő, epeműködést előmozdító hatása miatt főként bélrenyheség és májbántalmak ellen ajánlják. A benne található szekoiridoidoknak köszönheti erősítő, serkentő hatását, mely miatt a népanyelv gyakran illetve a „fölsége” névvel. Ugyanezen tulajdonságnál fogva a kis ezerjófű fontos alapanyaga különböző keserű

likőröknek, gyomorkeserűknek. Májtisztítás mellett még asztmára és allergiára is ajánlják az ezerjófűvet. Puffadás ellen, vagy lábadozás, legyengültség esetén ánizzsal, édesköménnyel keverve elsőrangú szer lehet teája. Kamillával keverve anorexiásoknak ajánlják. Bár az ezerjófű igen keserű, íze nem kellemetlen (ellentétben a sokkoló cickafarkkal), inkább a komló keserűségére emlékeztet.

Fekete bodza

A gyógyászatban a növény virágát, levelét és érett bogyóit használják. Virágzatának forrázata izzasztó, lázcsillapító és nyálkaoldó hatású, de csillapítja a köhögést, megfázást, hurutot és a torokfertőzéseket is. Levelei hatékony biorovarirtók és bőrpanaszok enyhítői. Virágzata szemnyugtató hatású, gyakran használják kozmetikumokban is. Kérgét régóta az epilepsziás megbetegedések gyógyítására használják, leveleivel együtt pedig hashajtó hatású. Gyökerét vesebántalmakra alkalmazzák. A konyhában is használják, virágzatát palacsintatésztába sütik, szörpöt, szirupot, gyümölcsbort készítenek belőle. Bogyóiból kelme-festék készül.

Fokhagyma

A fokhagymát világszerte termesztik és alkalmazzák. Már a legrégebbi írásos emlékek is szólnak a fokhagymáról. Az egyiptomi piramisépítőknek fokhagymát, hagymát és retket osztogattak a fertőző betegségek megelőzésére. A római katonák étrendjéhez is hozzátartozott a fokhagyma. Már az ókorban 61-féle külön-

féle betegség gyógyítására ajánlották. A népi gyógyászatban régóta használják, főként magas vérnyomás, elhízás ellen, illetve fiatalító szerként.

Normalizálja a szapora szívműködést, oldja a szív koszorúereinek görcsét ennek következtében javul a szívizom vérellátottsága. Fokozza a szív teljesítőképességét. A fokhagymakivonat még a szív koszorúereiben is megakadályozza a vérrögképződést.

Tapasztalatok szerint az érelmeszesedés megelőzésére és gyógyítására az egyik leghatásosabb szer a fokhagyma. Csökkenti a vérben a káros koleszterin (LDL) szintjét, miközben növeli a „jó” koleszterin (HDL) arányát, ezzel is akadályozva az érelmeszesedést. Értágító, vérnyomáscsökkentő hatása is bizonyított (metil-allil-triszulfid). A fokhagyma értágító hatása főleg az agy, a szem és a láb szívtől távol eső, szűkült erein, az úgynevezett perifériás ereken érvényesül. Emiatt jótékony hatású bizonyos típusú fejfájás esetén. A tápcsatorna fertőzéseire (hasmenés, bélhurut) ugyancsak jó hatással lehet.

Kömülé

A növény illóolajat (mircént, humulént), metilbutenolt, cseranyagokat, kömlő keserűanyagokat (humulont, lupulont), flavonoidokat tartalmaz.

A kömlő bizonyítottan jó nyugtató- és altatószer, de használják étvágytalanság és gyomorpanaszok ellen, továbbá idegi eredetű hasmenés esetén is. Gyakran más növényi nyugtatókkal (macskagyökérrel) együtt alkalmazzák.

Teája többek között a változókor problémáira ajánlott.

A kömlőt a népi gyógyászatban emésztési panaszok kezelésére, külsőleg borogatásként fekélyek esetén alkalmazták.

Kökény

A kökény sűrű, tüskés ágú 2-3 méter magas lombhullató cserje. Tüskés ágai miatt védősövénynek kiválóan alkalmas. Igénytelen cserje, bármilyen talajban jól fejlődik. A kökény egyszerre szolgál védelemmel

(tüskés ágak) és táplálékforrással. Fanyar terméseinek átmérője 10 mm, novemberben szedhető. A kökény népszerűsége gyümölcsében rejlik. Gyümölcse a gin egyik fontos hozzávalója. Hófehér virágai kora tavasszal, márciusban nyílnak, amikor még más növények rügyei épp hogy csak duzzadni kezdenek. Megszáritott virágaiból kökényvirág tea készíthető. Teája vizelethajtó, hashajtó hatású.

Kövirózsa

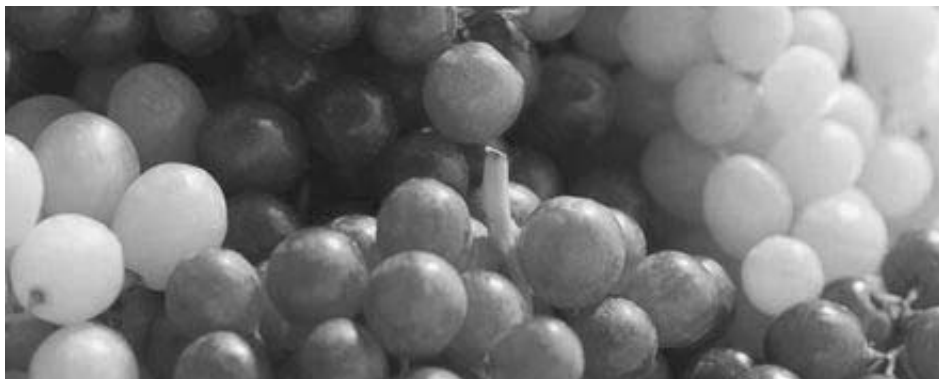
A népi gyógyászatban a kövirózsa leveléből kipréselt nedvet alkalmazhatjuk külsőleg égési sebek, vágások, rovarcsípések, egyéb sérülések és gyulladások kezelésére. Ezek a gyógyító hatások a növény hűsítő hatású nyálkájának köszönhetőek. Alkalmas még a présnedv száj-, arc- és középfülregi gyulladások enyhítésére. A népi gyógyászatban a fülfű elnevezés ennek a tulajdonságnak köszönhető. Ezeken a tulajdonságokon felül a levélből készített forrázat alkalmas a torokgyulladás, a légcsőhurut és különböző szájpenészek ellen. A leveleket salátákhoz is lehet adni, valamint bőrtápláló fürdőt készíthetünk belőle.

Zsálya

Számtalan hatóanyagának köszönhetően rendkívül széles körben, a legkülönbözőbb bántalmakra alkalmazható. A zsálya gyulladás- és izzadáscsökkentő hatással rendelkezik. Ismeretes a verejtékképződést szabályozó hatása is. Ajánlják fogínygyulladás, száj- és garatnyálkahártya-gyulladás ellen öblögető szerként. Légzőszervi megbetegedésekre a zsálya az egyik legjobb gyógynövény. Belsőleg felfűvódás, emésztési zavarok kezelésére ajánlott. A levelek rovarcsípések és kisebb duzzanatok kezelésére alkalmasak, ha a sérült területet bedörzsöljük a levél nedvével.

Szőlő minden mennyiségben

A szőlő sokak által kedvelt gyümölcs. Mazsola formájában is sok édességünk hozzávalója, túrós sütemények kihagyhatatlan kelléke. Fogyasszuk mértékkel, de rendszeresen, hiszen így folyamatosan érvényesülni tud gyógyító, regeneráló hatása.

A gyümölcsben valamennyi B-vitamin megtalálható, különösen sok B12-t tartalmaz, miközben a fruktóz csak mérsékelten emeli a vércukrot. Gazdag folsavban, ami a vérképzésben fontos. Magas C-vitamin tartalma a méreganyagokat köti meg, fontos antioxidáns.

A vörös és a fekete szőlő gazdag bioflavonoidokban, ezek is antioxidáns hatásúak: a szabadgyököket megkötik, védelmet nyújtva a rák, a szívkoszorúér és a keringési rendszer betegségei ellen. A fürtök sok mangánt, káliumot és magnéziumot is tartalmaznak, a szőlő rostanyagai elősegítik az emésztést.

A magas cukor és kalóriatartalom senkit se riasszon el attól, hogy egy borfesztyiválra kilátogatva megigyon egy deci friss mustot, vagy megkóstolja a termést. Nyugodtan hódoljunk ezeknek az élvezeteknek, persze ne határtalanul, de szervezetünknek nagyon jót tesznek, feltéve, ha nem vagyunk cukorbetegek.

Magas rosttartalma révén kiválóan serkenti az emésztést. Eme tulajdonságát must formában is megőrzi, úgyhogy óvatosan, ha nem akarunk a szűret után egy napot a mellékhelységben tölteni.

Mindezek mellett erős vízajtó hatással rendelkezik, tisztítja, méregteleníti a szervezetet.

Kedvező hatással van a pajzsmirigy működésére és a sóháztartásra.

Epehajtó hatása révén ajánlatos fogyasztani, hiszen nem hagyja pangani az epét az epehólyagban, ami sokszor oka az epekő kialakulásának.

Köszvény esetében is kiválóan alkalmazható, hiszen segít kiüríteni a húgysavat a szervezetből.

Emellett serkenti a májműködést, tehát egy átbulizott éjszaka után nincs is jobb gyógy mód, mint egy fürdő elfogyasztása.

A szőlő héjában egy olyan alkotóelemre találhatunk, amely a vörösbortban is megtalálható, véd a szív és érrendszeri megbetegedésektől és megelőzheti a rákot, képes csökkenteni a magas koleszterin-szintet.

Bőrápolás

„Az arc a lélek tükre” – szokták mondani, s ez így is van: amíg saját magunk készítünk testünket ápoló szereket, s amíg várjuk a hatásukat, jó alkalmak ezek a lelkünk megtisztítására is: az imára, bűnbánatra, megbocsátásra. S aztán megtisztult testtel és lélekkel valóban, mintha szárnyakat kapnánk, úgy vehetjük ismét fel mai rohanó világunk száguldó ritmusát.

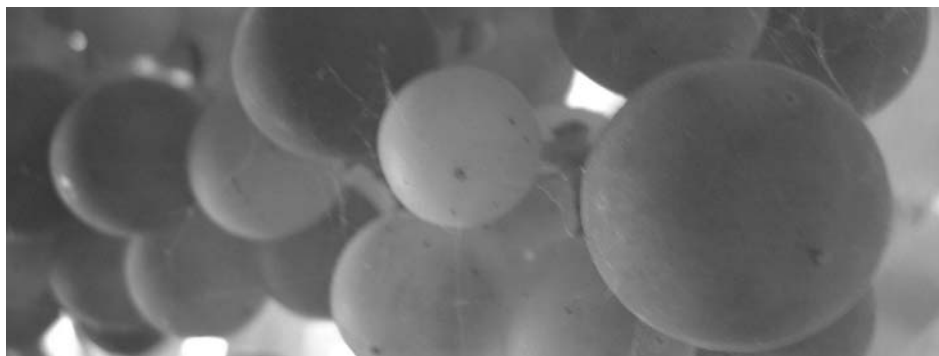
A szőlőmagolajat a kozmetikai ipar régóta használja a bőr táplálására.

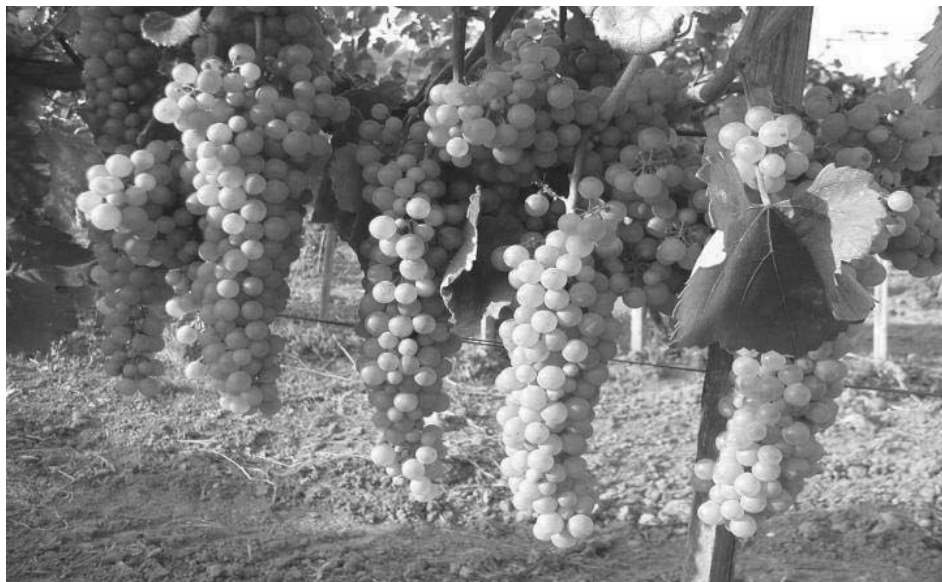
A szőlő gyümölcssava oldja a felső szarupikkelyeket, ezzel segíti a sejtregenerálódást, a kék szőlő levelének kivonata vízajtó hatású, a szőlőmagolaj táplálja a bőrt, az őrölt szőlőmag pedig a tisztításról és a hámlasztásról gondoskodik.

A szőlőkészítmények bemasszírozásával a nyirokeringés felgyorsul, csökken a szövetekben található felesleges vízmennyiség, és a méreganyagok eltávoznak a szervezetből.

Bőrradírként is használható: nyomjuk szét a szőlőszemeket, majd keverjük össze mandulaliszttel vagy zabpehellyel, és kis adagokban, lágyan dörzsöljük be a nyakat és a dekoltázst! A halántékon, az orron és az állon erősebben dolgozzuk el, mivel ott jobban szarusodik a bőr! A szőlőmagolaj hidratál, arclemosáshoz ideális.

A gyümölcs leveléből készített fürdő is tisztít és méregtelenít. A friss, megmosott szőlőleveleket tegyük közvetlenül a vízbe, a szárított leveleket pedig kis vászonzacskóban lógassuk bele. A fürdő után borecetes testápolás ajánlott, majd rövid időre bugyoláljuk be magunkat melegen.

Szőlőkúra kívül-belül

A hormonális okok, a sóban gazdag étrend és a mozgáshiány miatt kialakuló vízvisszatartási problémákra nagyon jó hatással van a szőlőkúra.

A szőlő fogyókúrához és méregtelenítéshez egyaránt kiváló. Három hétre ajánlott tervezni: az elsőn megtisztul a vér, a másodikon távoznak a szervezetben felgyűlt méreganyagok, a harmadik hétre pedig az egész test regenerálódik. A szőlőt bőrünk táplálására is felhasználhatjuk, kívül is eredményesen hat.

A mediterrán államokból érkező szőlőfürtök ragyogó hatalmas szeműek, a gyümölcsöket azonban vegyszerekkel túlkezelt földben termelik, az érésük során többféle rovarölő szerrel permetezik, a szállításkor pedig viaszanyaggal szépítik, ezért minden fürtöt alaposan meg kell mosni, sőt a kúrához inkább a hazánkban termő szőlőfajtákat ajánljuk!

A pontos diéta

A 3-4 hetes kúra a leghatásosabb, de a rövidebb időre tervezett méregtelenítés is hasznos. Nem ajánlott cukorbetegeknek, szoptatós anyáknak és bélhurutosoknak!

A kúra előtti napon már csak könnyű ételeket fogyasszunk (natúr zöldségeket vagy egyszerű salátákat), az előestén keverjünk el 2 evőkanál lenmagot egy pohár vízben, és igyuk meg.

A kúra idején minden nap hasonlóan étkezzünk! Ez egy kicsit unalmas lehet, de megéri.

– Reggel éhgyomorra igyunk meg 2-3 deci savanyú káposztalevet, a reggeli egy tálka müzli tejjel vagy egy-két pohár élőflórás joghurt.

– Dél előtt igyunk sok gyógyteát, gyümölcslevet, ásványvizet, és együnk meg 3-4 fürt szőlőt. A legalkalmasabbak a nagy szemű, vékony héjú, kevés magvú csemegeszőlő-fajták. A gyümölcsöt alaposan mossuk meg, a szemeket lassan rájuk, a héját és a magját is együk meg!

– Délben natúr zöldségleves a menü (babon kívül bármilyen alapanyagból, tetszés szerint fűszerezve).

– Délután igyunk sok folyadékot, és megint 3-4 fürt szőlő következik.

– Este vegyes salátát együnk: a darabolt zöldségre tegyünk joghurtból, 2 evőkanál hidegen sajtolt olajból, fél deci vízből és fél citrom levéből készült salátaöntetet, a tetejét szezám-maggal is megszórhatjuk.

A kúra idején napi 4–5 alkalommal fogyasszunk szőlőt! Válogatva kerüljön a tányérra a csersavban és vitaminokban gazdag kék, és az emésztőrendszer szempontjából kíméletesebb fehér szőlő.

A kúra végén óvatosan szoktassuk emésztőrendszerünket a nehezebb ételekhez! Reggel együnk müzlit, gyümölcs-salátát, joghurtot, barna kenyeret kevés vajjal és sovány sajttal, ebédre zöldséglevest, gyenge főzeléket, vacsorára pedig pár napig még készítsünk leveseket, ne puffasztó salátákat. A húskok csak pár nap múlva kerüljenek vissza az étrendbe!

Töltike – szőlőlevélben

Hasonló módon készül, mint a töltöttkáposzta, azzal a különbséggel, hogy itt a darált húsból készült masszát káposztalevél helyett zsenge és ép szőlőlevélbe töltjük.

Hozzávalók:

- 60-65 dkg darált hús
- 8-10 dkg rizs
- só, bors, pirospaprika
- 1 gerezd fokhagyma
- 30-40 szőlőlevél
- 1-2 marék sóska (nem püré, egész levél vagy laskára vágva)
- 1 evőkanál rántás
- víz

A szőlőleveleket megmossuk majd lobogó, csipetnyire sós vízbe tesszük 2-3 percre. Szűrőbe átemeljük, hideg vízzel alaposan leöblítjük, kicsit leszikkasztjuk.

A darált húst, a rizset, a fűszereket és a kinyomott fokhagymát alaposan összedolgozzuk. A levelekből és a húsmasszából ízléses töltelékeket készítünk.

Lekváros-szőlős muffin

Hozzávalók:

- 15 dkg sütőmargarin
- 22 dkg cukor
- 40 dkg liszt
- 2 dl tej
- 2 tojás
- 1 csomag sütőpor

Valamint:

- lekvár
- piros szőlőszemek

Elkészítés:

Összekeverjük a tojásokat a tejjel, és külön a többi alapanyagot, majd összeöntjük, és csomómentesre elkeverjük. A muffinformákat kikenjük, majd félig töltjük tésztával. Erre teszünk egy kanálnyi lekvárt, majd annyi tésztát, hogy fedje a lekvárt. A tetejébe belenyomkodunk 1-1 szőlőszemet, ha kicsik, lehet többet is. Arra figyeljünk, hogy ne legyen sok a tészta és a lekvár, mert ahogy belerakjuk a szőlőt, kifolyhat. 180 fokon 20-25 percig sütjük.

Jó étvágyat!

Összeállította: PETRIKÓ ILDIKÓ

MOLNÁR JÁNOS

Adventi dadogás

*Dadog az éjben a vonat
Messze dübörög a dadogás
Mi suhog fölötte? Kéklő palást?
Miért nem érkezik csak tolat tolat?*

*Milyen rossz vonat ez Miért nem halad
Mi húzza vissza a rajta ülőket
Nem jutok közelebb sem messzebb Tőled
Milyen eső híz közénk sötét falat*

*Az lett volna szép, ha szárnyaló partokon
Narancsligetemet neked felajánlom
Tajték szirmú emléket sem vennél zokon
Pimasz vigaszt mikor elkerül az álom*

*Csak korom és köd Csak béna törött szárnyak
Csak túlélni újra meg újra a napot
Hogy átadjam neked az erőt ha kapok
Ki tépi széjjel Ki gyújtja fel az Árnyat*

Adjon az Isten

Nagy László (1925-1978) költő ismert verséből idézünk:

*Adjon az Isten szerencsét,
Szerelmet, forró kemencét.
Üres vékámba gabonát,
Árva kezembe parolát.*

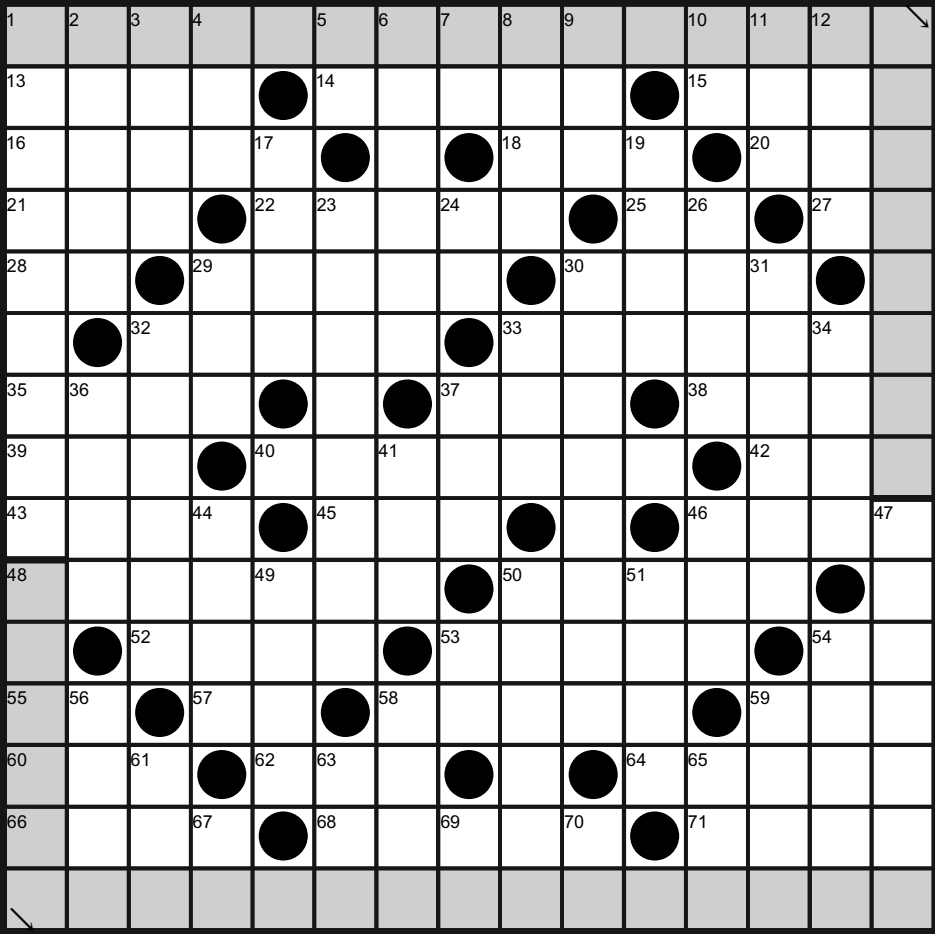
...

Utolsó sorai a rejtvényben a vízsz. 1. és függ. 48. alatt.

Zárt betűk: M, S, Y, G; illetve D, Ú, S, K

VÍZSZINTES: 13. Alkotórész. 14. Melegít. 15. Eszes. 16. Kossuth-díjas költő, író (Milán, 1888-1967). 18. Tudományos elmélet. 20. Tíz betűi. 21. ... hárfa – szélhárfa. 22. Zenés drámai mű. 25. Házórzó. 27. Vonalzó-féle. 28. Sajtszélek! 29. Mennyei. 30. Kossuth-díjas operaénekes, bariton (Sándor, 1906-1973). 32. Rajt, indulás. 33. Visszahúzó. 35. Vízmosta, száraz völgy. 37. Aromája. 38. A Nagy tavak egyike. 39. Előtag, jelentése: föld. 40. Pontosan megszabott. 42. Ittrium, vanádium és nitrogén vegyjele. 43. Az USA 3. legrégebbi egyeteme. 45. Voznyeszenszkij verskötet. 46. ...-untalan – túl gyakran. 48. Az USA tagállama. 50. Táplálá. 52. Település Temesvártól délre, a határ közelében. 53. Maradona személyneve. 54. Azonos magánhangzók. 55. Jegyezni kezd! 57. Részvénytársaság. 58. „Csak a ...” – Gárdonyi Géza sírfelirata. 59. Számla része. 60. Joskar... – Mariföld fővárosa. 62. Emelkedett hangú lírai költemény. 64. Összecseng. 66. A ... levente – Heltai Jenő színdarabja. 68. Menekülő. 71. Semmikor.

FÜGGŐLEGES: 1. Kossuth-díjas költő, esszéíró (Ágnes, 1922-1991). 2. Angol költő, drámaíró (Thomas Stearus, 1888-1965). 3. Feltétlenül szükséges. 4. Részben bemárt! 5. Indulatszó. 6. Elegyített. 7. Tizenkét hónap. 8. Donizetti operája. 9. Görög betű. 10. Japán színházi műfaj. 11. Vonatkozó névmás. 12. Cseh énekes, „Prága aranyhangja”. 17. ... bene! – Jegyezd meg! 19. Kérdőív rovata. 23. Személy (latin, fon.). 24. Sír. 26. A félelem... – Clonzo, francia rendező filmje. 29. Részben této! 30. Fontos emberi érzelem. 31. Az első magyar operaénekesnő (1793-1872). 32. Nem feltűnő. 33. A beszéd egysége. 34. Színvonal. 36. Szelén és argon vegyjele. 37. Járom. 41. A Tisza mellékfolyója. 44. A régi Rómában az M értéke. 46. Az ilyen „szó” a könyv végén található. 47. Az alkotó tudat. 49. Motortípus. 50. Amerikai űrhajós, az Apollo-7 utasa. 51. Magyar város. 53. Ellenben. 54. Álmos fejedelem anyja (Anonymus szerint). 56. Elegendő mennyiség. 58. Tó Afrikában, az Etióp-fennsíkon. 59. A szerelem istene a latin mitológiában. 61. Károlyi ... – költő, Weöres Sándor felesége. 63. Vissza: összekötő kapocs. 65. Középen kísér! 67. Kissé naiv! 69. Osztrák és norvég gépkocsik betűjele. 70. Román ember.

Biztatás

Kossuth Lajos (1802-1894) politikus, Magyarország kormányzó-elnöke, ügyvéd volt. Az ő tanácsa található a rejtvényben a vízsz. 1 és 43, valamint a függ. 35. alatt. Zárt betűk: L, O, N, H, E; és C, G, I; illetve L, N, Ú, Z.

VÍZSZINTES: 13. Vár belső része. 14. ... Yasar – török író és újságíró. 15. A Kossuth-díjas szobrász és éremművész, Ferenczy személyneve (1890-1967). 16. Francia festő, szobrász (1834-1917). 18. Mezőgazdasági munka. 20. Operációs rendszer. 21. Félkorona! 22. Gyümölcskocsonya. 24. Kaolinban van! 26. Szolmizációs hang. 27. Maros megye betűjele. 28. Tó Ausztria és Magyarország területén. 29. Ünnepeles ígéret. 31. A számítógép tárolómemóriája. 32. Kábel egyik drótja. 33. ... Nielsen (1881-1972) – dán színész. 35. Test része. 37. Csokiféle. 39. Ősei. 41. Német tea. 42. Az argon vegyjele. 45. Azonos római számok. 46. Mértani test. 48. Csomagoló eszköz. 49. Becézett Edward. 50. Szenvedés. 51. Kazan amerikai rendező (1909-2003) személyneve. 53. Káté! 55. Az SI egyik alapmennyisége. 57. Mitikus történet. 59. Összehordott csomó. 61. Temes megye autójelle. 62. Laurencium vegyjele. 64. Francia sziget La Rochelle közelében. 65. Fémcső, kristályos elem. 66. Hüvelyes növény. 68. Román birtokos névmás. 70. Francia művészcsoport 1888-1900 között (NABIS). 72. Kipling farkasvezére. 74. Növényi kapaszkodó. 76. Település Szlovákiában, Trebisavtól keletre. 78. Hibáztat.

FÜGGŐLEGES: 1. Bibliai város. 2. Jesse ... (1913-1980) –amerikai atléta, futó, távolugró, négyszeres olimpiai bajnok. 3. Holland nagyváros. 4. Menyasszony. 5. E, e, e. 6. A ... ember – V. Hugo regénye. 7. Egyszerű gép. 8. Örökzöld cserje Brazíliában, leveléből teát főznek. 9. Emlékképek! 10. Nota bene (jegyezd meg!) – rövid. 11. ...-anya – egyik ősről. 12. Pozitív elektród. 17. Szakorvos. 19. Címer-madár. 23. Sorvégek! 25. A Volga mellékfolyója. 28. Magas növény. 29. Alberto ... kiváló olasz karmester (1909-2001). 30. Nagy edény. 31. Részvénytársaság - rövid. 32. Vágószerszámnak van. 34. Színültig. 36. Megvételtre kínál. 38. A rózsza szárán is van. 39. Werner ... (1901-1983) – német zeneszerző. 40. Az USA tagállama. 44. Akadály. 47. Arcszín. 50. Szobrász (Pál, sz. 1941). 52. Levegő. 54. Orosz paraszt – rég. 56. Római 600. 58. Kromoszóma-részecske. 59. ... János (1811-1875) – népköltészeti gyűjtő, költő, unit. püspök. 60. Kiejtett betű. 61. Kártyaletét. 63. ... a lelke mindennek (szólás). 65. Gárdonyi Géza színműve. 66. Erdélyi magyar író, műfordító (György 1927-2007). 67. Indonéziához tartozó sziget. 69. Becézett Adrián. 71. Szoknya. 73. Jelrendszer. 75. Az ezüst vegyjele. 77. Tiltás.

1	2	3	4		5	6	7	8	9		10	11	12	↘
13				●	14					●	15			
16				17	●	18				19	●	20		
21			●	22	23				●	24	25	●	26	
27		●	28					●	29			30	●	
	●	31			●		●	32		●	33		34	
35	36		●	37	38	●	39			40	●	41		
42		●	43			44						●	45	
46		47	●	48				●	49		●	50		
51			52	●	53		●	54	●	55	56		●	
	●	57		58		●	59		60			●	61	
62	63	●	64		●	65					●	66		67
68		69	●	70	71				●	72	73			
74			75	●	76				77	●	78			
↘														

Karácsony

Szilágyi Domokos (1938-1976) költő Karácsony című verséből idézünk:

*A puha hóban, csillagokban,
az ünnepi foszlós kalácson
láthatatlanul ott a jel,
hogy itt van újra a karácsony.*

*Mint szomjazónak a pohár víz,
úgy kell mindig e kis melegség,*

...

Folytatása a rejtvényben a vízsz. 1. és a függ. 13. alatt. Zárt betűk: H, A, Ü, E, Z; valamint Y, S, É, G, E.

VÍZSZINTES: 13. Petőfi édesanyjának neve (Mária). 14. Alkotásra serkentő hangulat. 15. Hivatalos papír. 16. Folyó Oroszország európai részén. 17. Szappan-márka. 18. Elszenesedett. 19. A gallium vegyjele. 20. Arcfesték. 21. A közelbe. 22. Ugyanaz – rövid. 23. ...-hagyó – fakuló. 24. Reformerek. 26. Kossuth-díjas koreográfus (László). 28. Czuczor Gergely költő egyik írói álneve. 29. Sokoldalú characterszínész (László, 1925-1992). 31. Inguj. 32. Japán autómárka. 33. Nyílást megtölt. 34. Klasszikus kötőszó. 35. Victor Hugo drámája: A király ... (Ebből készült Verdi szövegkönyve). 37. Rubinium vegyjele. 38. Valaha. 40. Cseremiszek. 41. Régi magyaros kabát. 43. A Holnaposok legfiatalabb tagja (Tamás). 45. Keleti germán nép tagja. 46. Középcsatár. 47. ... vesz – rossz néven vesz. 49. Ámulatba ejtő dolog. 51. Község Vas megyében, Szombathely közelében. 53. Üstökös központi része. 54. Ebben a patakban lelte halálát II. Lajos király. 55. Folyó Olaszországban. 56. Mostanáig. 59. Jód és bárium vegyjele. 60. Borít. 61. Nemesgáz. 62. Kossuth-díjas színész (János, 1912-1968). 64. Fekete István golyója.

FÜGGŐLEGES: 2. Füzet. 3. Egyesült Államok (egyik rövid). 4. Azonos más-salhangzók. 5. Üdülőhely É-Olaszországban, az Adriai-tenger partján. 6. Folyó Franciaország és Svájc területén. 7. Beosztottságra utaló előtag. 8. Sérülés. 9. Zárolt-szélek! 10. Jeles szobrász (Miklós, 1871-1944). 11. A paprikának is van. 12. Tobzoska. 17. Spanyol barát. 18. Schubert Három a kislány c. daljátékában az egyik lány. 20. Tetszetősebb. 21. Rémült. 23. Svédország és Argentína autójele. 24. ... ered – elindul. 25. Áraszt. 27. Egy ... otthon – Petőfi verse. 28. Kovadarabok a harmadkorból. 30. Gyümölcs. 32. Az É-amerikai nagy tavak egyike. 35. Góg és ... fia vagyok én ... (Ady). 36. ... Zsolt – operaénekes. 39. Vízpára. 41. Al Di ... – amerikai gitáros, szerző. 42. Zavaros tan! 44. Társasjáték. 46. Vödör alakú edény. 48. Vuk apja. 49. Mórícz Zsigmond hőse, akit lányává fogadott. 50. A rubel századrésze. 52. ... Anna – Kosztolányi Dezső regénye. 55. Brazil labdarúgó. 57. Helyiség kellemetlen szaga. 58. Elkötelezett férfi. 60. Lopva megfigyel. 62. Kettős betű. 63. Körző része! 64. Kányádi Sándor névbetűi.

1	2	3	4		5	6	7	8	9		10	11	12	↘
13				●	14					●	15			
16			●	17			●		●	18				
19		●	20					●	21			●	22	
	●	23					●	24				25	●	
26	27					●	28			●	29		30	
31					●	32					●	33		
34		●		●	35					●	36	●	37	
38		39	●	40					●	41		42		
43			44	●	45			●	46					
	●	47		48			●	49					●	50
51	52	●	53			●	54					●	55	
56		57			●	58	●	59			●	60		
61				●	62		63			●	64			
↘														

Fohász

Gál Éva Emese költő, rajztanár, grafikus fenti versének első két sorát találhatja a rejtvényben a vízsz. 1. és a függ 21. alatt. Zárt betűk: D, É, K, D, I; illetve: T, I, Ó, M, R, L.

VÍZSZINTES: 13. Régi hangulatú. 14. A bételdiót szolgáltató pálmafaj. 15. Írásjegy. 16. Találka. 18. ...-hatolt. 20. Japán pénzegység. 21. Páratlan kamat! 22. Jó eredmény. 24 Klasszikus kötőszó. 26. Kisfaludy Károly névbetűi. 27. Vétő egynemű betűi. 28. Divatosak (argó). 29. Katalán festő, grafikus, szobrász (1893-1983). 31. Veronai nemesúr, Romeo vetélytársa Shakespeare tragédiájában. 32. A számítógép képernyője. 34. ... Club – európai beatzenei központ Hamburgban, a 60-as években. 36. Pásztoristen a görög mitológiában. 37. Összevissza látó! 38. E.E.R. 39. Üzlet reklámozó része. 41. Igazolatlanul hiányzik. 42. ... Galaction (1879-1961) – román író. 44. Károsan hat. 45. Egyenletes. 46. Kiáramló. 48. Kidob. 50. Furfangos székel ember. 51. Mikrohullámú erősítő berendezés. 52. A vanádium és a kén vegyjele. 53. Feltételes igevégződés. 55. Doktor. 56. Borít. 57. Katonai (röv.). 58. Távol-keleti földszoros. 60. ... Tempefői – Csokonai színműve. 62. Nagyváros Dél-Lengyelországban, az Odera partján. 64. Vidám mulatság. 66. A török szultán rendelete. 68. Pont a cselgáncsban.

FÜGGŐLEGES: 1. A középkorban hódító arab nép. 2. Olasz származású francia énekes (sz. 1943). 3. Kárt tesz benne. 4. És – angolul. 5. Idegen helyeslés. 6. Hagyatékhoz jutó személy. 7. Mezők. 8. Szarvasmarha. 9. Vissza: nyaraló. 10. Rubídium vegyjele. 11. Tápláló ital. 12. Táplálék. 17. Román festő és grafikus (1881-1958). 19. A teanövény alkaloidja. 23. Nagyobb, díszes kezdőbetű régi kéziratokon. 25. Három hangszerre írt zenemű. 28. Tép. 29. Leonardo da Vinci híres festménye. 30. Író (Géza, 1912-1990). 31. Műveletlen termőföld. 32. Sütemény tölteléke. 33. Lágy nehézfém. 35. Csapat (ang.). 36. Patachon társa. 40. Vissza: érzékszerv. 43. Pozitív elektród. 45. Ital. 47. Rajz. 48. Papagájféle madár. 49. Adósságot megad. 51. Félsziget DK-Ázsiában. 52. Igaz-e? 54. Megvételre kínál. 56. Láb része. 57. Rovatecím (újságban). 59. Női énekhang. 61. ... Farrow – amerikai filmszínésznő. 63. Hal (argó). 65. Csacsihang. 67. Rosszalló indulatszó.

1	2	3	4		5	6	7	8	9		10	11	12	↖
13				●	14					●	15			
16				17	●	18				19	●	20		
21			●	22	23				●	24	25	●	26	
27		●	28					●	29			30	●	
	●	31					●	32					33	
34	35			●		●	36			●	37			
38			●	39		40					●	41		
42			43	●	44			●		●	45			
46				47			●	48		49			●	
	●	50				●	51					●	52	
53	54	●	55		●	56					●	57		
58		59	●	60	61				●	62	63			
64			65	●	66				67	●	68			
↘														

Hálaadás

Dsida Jenő (1907-1938) költő híres verséből idézünk:

*Köszönöm Istenem az édesanyámat!
Amíg ő véd engem, nem ér semmi bánat.
Körülvesz virrasztó áldó szeretettel,
Értem éjjel-nappal dolgozni nem restell.*

*Áldott teste, lelke csak érettem fárad,
Köszönöm Istenem az édesanyámat!
Köszönöm a lelkét, melyből reggel, este
Imádság száll Hozzád, gyermekéért esdve.*

Köszönöm a szívét, mely csak értem dobban –

...

– Következő sora a rejtvényben a vízsz. 1. és függ. 51 alatt. Zárt betűk: F, Ö, N, E; valamint E, H, O.

VÍZSZINTES: 11. Végzet. 12. ... de Janeiro – szövetségi állam Brazíliában. 13. Csendes szavú. 14. Iskolai kellék. 16. Becézett Ágnes. 18. Valami – rövidítve. 19. Azon a helyen. 20. Textilipari növény. 22. Diktálni kezd! 24. Kiejtett betű. 25. Éneklő szócska. 26. Timsóban van! 27. Labdarúgó játékos. 29. Valódi. 31. Az én részemre. 33. Lámpaernyő. 35. Fohász. 37. Sovány ló. 39. Távoli vidékeket felfedező. 41. Magot szór. 43. Rövid (szoknya). 44. Hordót fertőtlenítenek vele. 45. Etna közepe! 46. Kettős betű. 48. Állóvíz. 49. Fekete István kis rókája. 50. Levartt hajítás női ruhán. 51. Kelmét készít. 53. A beszéd egysége. 55. „Kéznél levő” mérték. 57. Baromfi gyomra. 59. Becézett Ilona. 61. Érzékeny.

FÜGGŐLEGES: 1. Távoli iskolába szállítja a tanulókat. 2. Születésnap i sütemény. 3. Visszatért! 4. Napszak (költői kif.). 5. Strázsa. 6. Kapaszkodó trópusi növény. 7. Nagy testű kutya. 8. Nitrogén és hidrogén vegyjele. 9. Maró folyadék. 10. Ész, értelem. 15. Finom gyümölcs. 17. Ebben az évben. 21. Fogyasztja. 23. Ismeretlen. 26. Javít, alakít. 28. Az ott lévőket. 29. Lendület. 30. Lám. 32. Házórzó. 34. Adott irány. 36. Egyezkedés. 38. Megbocsátón. 40. Őszi eső lehet ilyen. 42. Gabona mérésére használták (kb. 25-30 liter). 45. A Dunába ömlő folyó. 47. Hegyes eszközzel döf. 49. Létezett. 50. A protaktínium és rubídium kémiai vegyjelek jele. 52. Budapesti színész (Áron). 54. Ize betűi. 56. Vissza: fizetés. 58. Határ-rész! 60. Használatlan.

1	2	3	4		5	6	7		8	9	10	↖
11				●	12			●	13			
14				15	●	16		17	●	18		
19			●	20	21		●	22	23	●	24	
25		●	26			●	27			28	●	
	●	29				30	●	31			32	
33	34			●	35		36	●	37			38
39				40	●	41		42			●	
	●	43				●	44			●	45	
46	47	●	48		●	49			●	50		
51		52	●	53	54		●	55	56			
57			58	●	59		60	●	61			
↖												

A keresztrejtvényeket készítette: BARABÁS ZSUZSA

VIDÁM PERCEK

Az ember és a pénz

Ha egy ember fut a pénze után: KAPZSI

Ha félreteszi: KAPITALISTA

Ha elkölti: LÉHA

Ha nem keresi meg: SEMMIREKELLŐ

Ha mástól kér: ÉLŐSDI

Bárhogy teszi, mindig rossz: a pénz az ember örök veszte.

– élelmet vehetsz rajta, de nem ÉTVÁGYAT

– vehetsz rajta orvosságot, de nem EGÉSZSÉGET

– ismerősöket hoz, de nem BARÁTOKAT

– szolgálakat ad, de nem HŰSÉGET

– örömet okozhat, de nem ad BÉKÉT

– vehetsz rajta élvezetet, de nem SZERETETET

– csinosná tesz, de nem RAGYOGÓVÁ

– tehetőssé, de nem TEHETSÉGESSÉ

– okossá, de nem BÖLCCE

– adakozóvá, de nem NAGYLELKŰVÉ

– bátorrá, de nem SZEMFÜLESSE

– minden ajtó megnyílik előtte, csak a MENNYORSZÁG AJTAJA NEM!

Fiatalember, magának öröklött betegsége van.

– Rendben, doktor úr, akkor a számlát az apámnak küldje!

Öt belga egy Audi Quattróban érkezik a francia határhoz. A vámós megállítja őket és azt mondja:

– A Quattro azt jelenti, négy, tehát tilos öt embernek utazni egy Quattróban.

– A Quattro csak a kocsi neve – feleli az autó vezetője. – Nézze, a forgalmi engedélyben is az áll, hogy ötszemélyes.

– Engem ezzel nem tud megetetni – feleli a vámós. – Letartóztatom magukat.

– Maga megőrült! – mondja a sofőr. – Hívja ide a felettesét!

– Most nem tud jönni – feleli a vámós –, ugyanis azzal a két fickóval van elfoglalva, akik a Fiat Unóval jöttek.

– Tiszteletes úr! Biztos vagyok benne, hogy egy nagyon jó ember vagyok. Nem korhelykedek, nem lopok, nem vagyok kicsapongó, este nyolckor már ágyban vagyok. Az istentiszteleten is itt vagyok minden vasárnap.

– Rendben van, de mi lesz majd, ha kiszabadul? – kérdezi a börtönlelkész.

A lelkész megkérdezi az egyik diákot:

– Tudod-e, kik hallottak először a jó hírről: Jézus feltámadt!

– A jámbor asszonyok.

– Kiváló! Miért ők?

– Azért, mert így a hír gyorsan elterjedt.

Egy falusi lelkész a kijáratnál lévő perselyre egy figyelmeztető írást helyezett el: „Mielőtt elhagyná az Isten házát, ne feledkezzen meg a perselyről”. A lelkész kénytelen volt levenni a figyelmeztetést, mert valaki ezt írta alá: „Megpróbáltam..., de erősen oda van rögzítve”.

Miért teremtette Isten először a férfit, utána az asszonyt?

Egy férfi válasza: – Nem akart semmi kritikát.

Egy asszony válasza: – Először a piszkozatot készítette el.

Egy másik férfi válasza: – Mert Isten is tudta, hogy asszonnyal nem jó kezdeni...

– Hitetlen gyülekezet! – ostromolta a pap a híveket az egyik beszédében.

– Engem nem kedveltek, mert a persely üres. Egymást sem szeretitek, mert nincsen egy házasságkötés sem. Még az Isten sem tud megverni benneteket, mert a faluban még halott sincs.

A Mester megkérdezte tanítványait, honnan tudják, hogy már reggel van? Több választ kapott, de egyik sem tetszett neki: ha már a távolban meg

tudunk különböztetni egy lovat a tehéntől, vagy amikor egy cseresznyefát megkülönböztetjük az almafától.

A Mester kijavította őket:

– Nincsen igazatok. Amikor egy ember szemébe nézel és testvéredet látod meg benne, akkor van igazán reggel. Ha nem így van, még sötét éjszakában vagy.

Szemléletváltás: gyerekkoromban kértem Istent, adjon nekem egy biciklit. Aztán rájöttem, hogy a dolgok nem így működnek. Úgyhogy loptam egyet és kértem Istent, bocsássa meg.

T. A. lelkipásztor szívbeli imádságot mondott az ünnepen. Nem kellett volna inkább Istenhez szóló imádságot mondani?

Kovácsék fiából lelkész lett. Egy barát dicséri a fiút Z apjának.

– Hallottam a fiadat prédikálni a múlt vasárnap. Tehetséges, jó megjelenésű is.

– Igen, igen. Rám hasonlít a fiú.

– Igaz, a hívek kezdtek mozgolódni, amikor már másfél órája beszélt...

– Akkor mégis csak a feleségemre ütött.

„Néhány gyülekezetben felfüggesztik nyáron az imaórákat, mintha a gonosz is felfüggesztené ármánykodását a nyári időszakban.”

„A búskomorság melegágya: egy szellőzetlen, sötét szobában, gondterhelt szívvel gubbasztani.”

„Isten nem aszerint értékeli adományainkat, amennyit adunk, hanem aszerint, amennyit megtartunk; a neki adományozott ezüstöt arannyal viszonozza.”

JELENTŐS ÉVFORDULÓK 2011-BEN

JANUÁR

1. 245 éve, 1766-ban halt meg Fazekas Mihály író, költő
2. 90 éve, 1921-ben született Nagy Olga erdélyi folklorista, néprajzi író, regény és ifjúsági író
10. 130 éve, 1881-ben született Medgyesi Ferenc szobrászművész
13. 80 éve, 1931-ben halt meg Kandó Kálmán gépészmérnök, fizikus, az indukciós motorok gyártója
18. 740 éve, 1271-ben halt meg Árpád-házi Margit, IV. Béla leánya
19. 80 éve, 1931-ben született Mészöly Miklós író
25. 185 éve, 1826-ban született Gyulai Pál költő, író, irodalomszervező
25. 20 éve, 1991-ben halt meg Bajor Andor partiumi író, újságíró, műfordító
28. 135 éve, 1876-ban halt meg Deák Ferenc politikus, „a haza bölcse”
30. 455 éve, 1556-ban halt meg Tinódi Lantos Sebestyén históriás énekszerző és előadó
30. 35 éve, 1976-ban halt meg Czóbel Béla festőművész

FEBRUÁR

1. 50 éve, 1961-ben halt meg Csók István impresszionista festő
1. 70 éve, 1941-ben született Gion Nándor vajdasági magyar író
2. 140 éve, 1871-ben halt meg báró Eötvös József író, politikus
3. 130 éve, 1881-ben született Galamb József gépészmérnök, az első népautó, a T-modell létrehozója
9. 75 éve, 1936-ban született Gúzs Imre erdélyi író
9. 15 éve, 1996-ban halt meg Rónai Antal erdélyi operakarmester, író
10. 165 éve, 1846-ban halt meg Vajda Péter költő, író
11. 120 éve, 1891-ben született Komját Aladár költő
12. 195 éve, 1816-ban született Sárosy Gyula költő
13. 125 éve, 1886-ban született Csúry Bálint nyelvész, szakíró
15. 80 éve, 1931-ben született Fodor Katalin erdélyi pszichológus, szakíró, egyetemi főkutató
19. 465 éve, 1546-ban halt meg Luther Márton reformátor
21. 110 éve, 1901-ben született Kacsó Sándor erdélyi író
22. 75 éve, 1936-ban született Bodor Ádám erdélyi író, műfordító
22. 150 éve, 1861-ben született Ambrus Zoltán író, műfordító
24. 200 éve, 1811-ben halt meg Bessenyei György, a magyar felvilágosodás első írója
24. 175 éve, 1836-ban halt meg Berzsenyi Dániel klasszicista költő
28. 145 éve, 1866-ban halt meg Gaál József drámaíró

MÁRCIUS

3. 205 éve, 1806-ban halt meg Barcsay Ábrahám testőr-író
4. 100 éve, 1911-ben született Ipó István erdélyi festőművész
6. 150 éve, 1861-ben született Négyesi László, a stilisztika tanára
7. 80 éve, 1931-ben született Mitruly Miklós erdélyi folklorista, egyetemi adjunktus
8. 120 éve, 1891-ben született Gaál Gábor erdélyi közíró, szerkesztő, irodalomkritikus
8. 115 éve, 1896-ban született Komjáti Károly zeneszerző
9. 65 éve, 1946-ban született Kincses Elemér erdélyi drámaíró, novellaíró
14. 120 éve, 1891-ben született Huzella Ödön partiumi költő, újságíró, művészettörténész
14. 150 éve, 1861-ben halt meg Szemere Pál költő, nyelvújító, tanulmányíró
25. 130 éve, 1881-ben született Bartók Béla zeneszerző, népdalgyűjtő
25. 90 éve, 1921-ben született Jancsó Adrienne erdélyi előadóművésznő
25. 85 éve, 1926-ban született Kallós Zoltán erdélyi folklorista
26. 90 éve, 1921-ben született Oláh Tibor erdélyi irodalomtörténész, kritikus, műfordító
27. 160 éve, 1851-ben halt meg Döbrentei Gábor, az erdélyi művelődési élet szervezője
27. 100 éve, 1911-ben született Mikó Imre erdélyi író, műfordító
27. 335 éve, 1676-ban született II. Rákóczi Ferenc erdélyi fejedelem, emlékiratíró
30. 105 éve, 1906-ban született Gelléri Andor Endre író
30. 180 éve, 1831-ben született Tóth Kálmán író, költő

ÁPRILIS

3. 105 éve, 1906-ban született Szemlér Ferenc erdélyi író
3. 70 éve, 1941-ben halt meg Teleki Pál politikus, földrajztudós
4. 35 éve, 1976-ban halt meg Márton Gyula erdélyi nyelvész, egyetemi tanár
8. 165 éve, 1846-ban halt meg Vásárhelyi Pál vízmérnök, a Duna, a Körösök szabályozásának munkáiban segédkezett
8. 75 éve, 1936-ban született Gazda József erdélyi művészeti író, szociográfus, tankönyvíró tanár
9. 150 éve, 1861-ben halt meg Vachott Sándor költő
9. 95 éve, 1916-ban született Hegyi Endre partiumi költő, műfordító nyelvész
10. 245 éve, 1766-ban született Lipszky János, az első magyarországi-erdélyi térkép elkészítője
12. 50 éve, 1961-ben halt meg Sarkadi Imre író
13. 10 éve, 2001-ben halt meg Robotos Imre partiumi újságíró, szerkesztő, író

14. 125 éve, 1886-ban született Tóth Árpád költő, műfordító
18. 110 éve, 1901-ben született Németh László író, drámaíró, orvos
22. 225 éve, 1756-ban halt meg Cserei Mihály erdélyi emlékiratíró
22. 150 éve, 1861-ben született gróf Tisza István politikus, Bihar vármegye főjegyzője, miniszterelnök
23. 30 éve, 1981-ben halt meg Zelk Zoltán költő
23. 115 éve, 1896-ban született Zalka Máté író
25. 80 éve, 1931-ben született Ferge Zsuzsa közgazdász-szociológus
27. 205 éve, 1806-ban született Kossuth Lajos államférfi
27. 130 éve, 1881-ben született Gyergyai Árpád erdélyi orvosi szakíró, orr-
fül-gégész szakorvos
27. 100 éve, 1911-ben született Kovács György erdélyi író, publicista
30. 15 éve, 1996-ban halt meg Oláh Tibor erdélyi irodalomtörténész,
kritikus , műfordító

MÁJUS

1. 110 éve, 1901-ben született Szerb Antal író, irodalomtörténész
1. 40 éve, 1971-ben halt meg Gróf László partiumi dramaturg, rendező,
műfordító, színész
1. 80 éve, 1931-ben született Jánky Béla erdélyi költő, szerkesztő,
ifjúsági író, műfordító
2. 185 éve, 1826-ban halt meg Lipszky János térképész
5. 55 éve, 1956-ban halt meg Nyiszli Miklós partiumi emlékiratíró,
kórbonctani szakorvos
7. 235 éve, 1776-ban született Berzsenyi Dániel klasszicista költő
12. 50 éve, 1961-ben halt meg Huzella Ödön partiumi költő, újságíró,
művészettörténész
14. 95 éve, 1916-ban született Méhes György erdélyi író
16. 105 éve, 1906-ban született Kovács József erdélyi regényíró, kritikus
19. 140 éve, 1871-ben született Ligeti Miklós szobrászművész
23. 225 éve, 1786-ban halt meg Benyovszky Móric utazó, kalandor,
Madagaszkár királya
23. 150 éve, 1861-ben született Rippl-Rónai József festőművész
26. 45 éve, 1966-ban halt meg Tamási Áron erdélyi író
27. 30 éve, 1981-ben halt meg Pilinszky János költő
28. 80 éve, 1931-ben született Junger Ervin erdélyi zeneszerző, zenei szakíró
30. 225 éve, 1786-ban született Fáy András író

JÚNIUS

1. 480 éve, 1531-ben született Zsámboki János humanista író
2. 70 éve, 1941-ben született Mózes Huba erdélyi irodalomtörténész
3. 335 éve, 1676-ban született Apor Péter erdélyi emlékiratíró

4. 40 éve, 1971-ben halt meg Lukács György filozófus, műbíráló
4. 270 éve, 1741-ben született Rájnis József, az időmértékes verselés magyar alkalmazója
11. 70 éve, 1941-ben született Muzsnay Árpád partiumi újságíró, tanulmányíró, tanár
12. 75 éve, 1936-ban született Láng Gusztáv partiumi irodalomtörténész, műbíráló
20. 130 éve, 1881-ben született Szentgyörgyi István szobrászművész
21. 155 éve, 1856-ban született Stróbl Alajos építész
21. 35 éve, 1976-ban halt meg Csehi Gyula erdélyi irodalomesztéta, műbíráló, egyetemi tanár
22. 40 éve, 1971-ben halt meg Maksay Albert teológiai szakíró, költő, műfordító, író, egyetemi tanár, lelkes
24. 80 éve, 1931-ben halt meg Kuncz Aladár erdélyi író
26. 120 éve, 1891-ben született Kohn Hillel erdélyi közgazdász, író, szociológus, közíró

JÚLIUS

1. 10 éve, 2001-ben halt meg Panek Zoltán partiumi közíró, költő
4. 155 éve, 1856-ban halt meg Ferenczy István szobrászművész
5. 205 éve, 1806-ban született Teleki Blanka pedagógus, a magyar nőnevelés úttörője
6. 120 éve, 1891-ben született Gróf László partiumi dramaturg, rendező, műfordító
7. 70 éve, 1941-ben született Péntek János partiumi nyelvész, etnológus (szófejtő), egyetemi tanár
9. 105 éve, 1906-ban született Bálint György esszé- és közíró
14. 185 éve, 1826-ban született Vasvári Pál író, történész
15. 260 éve, 1751-ben született Gyarmathi Sámuel orvos, nyelvész
16. 100 éve, 1911-ben született Cselényi Béla erdélyi történész, író, műfordító
17. 160 éve, 1851-ben halt meg Egressy Béni erdélyi opera- és szövegkönyvíró
17. 95 éve, 1916-ban született Nagy Jenő erdélyi nyelvész, néprajzkutató, egyetemi lektor
17. 110 éve, 1901-ben született Nyiszli Miklós partiumi emlékiratíró, kórbonctani orvos
19. 60 éve, 1951-ben halt meg Makkai Sándor erdélyi református egyházi író, püspök
20. 90 éve, 1921-ben született Rappaport Ottó partiumi újságíró, színházi rendező, szerkesztő

20. 115 éve, 1896-ban született Bitay Árpád erdélyi irodalomtörténész, műfordító
21. 70 éve, 1941-ben született Nemlaha György partiumi újságíró, szerkesztő, művészeti és zenei író
22. 105 éve, 1906-ban született Rónai Antal erdélyi operakarmester, író
23. 30 éve, 1981-ben halt meg Baróti Pál erdélyi író, műbíráló, szerkesztő
28. 45 éve, 1966-ban halt meg Pataki Bálint erdélyi irodalomtörténész
31. 125 éve, 1886-ban halt meg Liszt Ferenc zeneszerző, zongoraművész

AUGUSZTUS

1. 90 éve, 1921-ben született Izsák József erdélyi irodalomtörténész, műbíráló
4. 70 éve 1941-ben halt meg Babits Mihály költő, a Nyugat szerkesztője
4. 115 éve, 1896-ban született Lengyel József író, költő
9. 75 éve, 1936-ban született Jakabovits Miklós partiumi festőművész, muzeográfus, képzőművészeti író
11. 555 éve, 1456-ban halt meg Hunyadi János, a törökverő hadvezér, kormányzó
13. 90 éve, 1921-ben született Sarkadi Imre író
16. 125 éve, 1886-ban született Kőmíves Nagy Lajos erdélyi újságíró, dramaturg, művészetpártoló
20. 25 éve, 1986-ban halt meg Benjámin László költő
22. 180 éve, 1831-ben halt meg Kazinczy Ferenc nyelvújító, író, költő, műfordító
23. 120 éve, 1891-ben született Olosz Lajos partiumi költő, szerkesztő
23. 20 éve, 1991-ben halt meg Nemes Nagy Ágnes költő
24. 75 éve, 1936-ban született Kicsi Antal erdélyi irodalomtörténész, műfordító, műbíráló
27. 105 éve, 1906-ban halt meg Thury Zoltán író
28. 115 éve, 1896-ban született Márton Áron egyházi és neveléstudományi író, Erdély római katolikus püspöke

SZEPTEMBER

1. 30 éve, 1981-ben halt meg Nagy Géza erdélyi tanulmányíró, műfordító, tankönyvíró, tanár
2. 95 éve, 1916-ban született Jakó Zsigmond erdélyi történetíró, egyetemi tanár
7. 105 éve, 1906-ban született Balogh Edgár erdélyi közíró, szerkesztő, egyetemi tanár
8. 60 éve, 1951-ben született Markó Béla erdélyi költő, szerkesztő, műfordító, műbíráló, politikus
9. 145 éve, 1866-ban halt meg Czuczor Gergely költő, nyelvész

9. 180 éve, 1831-ben született Izsó Miklós szobrászművész
10. 295 éve, 1716-ban halt meg Pápai Páriz Ferenc, a magyar orvostudomány úttörője
12. 110 éve, 1901-ben született Abafáy Gusztáv erdélyi irodalomtörténész
12. 15 éve, 1996-ban halt meg Nagy Jenő erdélyi nyelvész, néprajzkutató, egyetemi lektor
17. 120 éve, 1891-ben halt meg Petzval József matematikus, mérnök, a vetítőlencse tervezője
20. 75 éve, 1936-ban halt meg Tornyai János festőművész
20. 15 éve, 1996-ban halt meg Erdős Pál matematikus, a Magyar Tudományos Akadémia tagja
21. 220 éve, 1791-ben született gróf Széchenyi István politikus, író, a magyar társadalmi, gazdasági, művelődési élet gazdagítója
24. 25 éve, 1986-ban halt meg Lakó Elemér erdélyi nyelvész, művelődéstörténész
25. 220 éve, 1791-ben született id. Markó Károly festőművész
27. 90 éve, 1921-ben született Jancsó Miklós filmrendező
29. 80 éve, 1931-ben született Marosi Barna erdélyi újságíró, riporter

OKTÓBER

2. 250 éve, 1761-ben halt meg Mikes Kelemen erdélyi emlékiratíró
3. 785 éve, 1226-ban halt meg Assisi Szent Ferenc szerzetes, rendalapító
7. 50 éve, 1961-ben halt meg Horváth János irodalomtörténész
11. 120 éve, 1891-ben született Herepei János erdélyi művelődéstörténész, muzeológus, régész, néprajzkutató
11. 110 éve, 1901-ben született Józsa János erdélyi tanulmányíró, műfordító
12. 190 éve, 1821-ben született Berecz Károly költő
13. 40 éve, 1971-ben halt meg báró Kemény János erdélyi irodalom és színházszervező
13. 470 éve, 1541-ben halt meg Werbőczy István jogtudós, diplomata
15. 50 éve, 1961-ben kapta Békésy György fizikus, akusztikus, biofizikus az orvosi Nobel-díjat
18. 75 éve, 1936-ban született Indig Ottó László partiumi irodalomtörténész, közíró, tanár
18. 100 éve, 1911-ben született Robotos Imre partiumi újságíró, szerkesztő, életrajzíró
20. 215 éve, 1796-ban halt meg Dayka Gábor, a szentimentalizmus első magyar képviselője
22. 25 éve, 1986-ban halt meg Szent-Györgyi Albert biokémikus, orvostudományi Nobel-díjas, a C-vitamin kimutatója

- 22. 200 éve, 1811-ben született Liszt Ferenc zongoraművész, zeneszerző
- 24. 70 éve, 1941-ben halt meg Reményik Sándor erdélyi költő
- 27. 35 éve, 1976-ban halt meg Szilágyi Domokos erdélyi költő
- 27. 295 éve, 1716-ban halt meg gróf Bethlen Miklós erdélyi politikus, emlékiratíró

NOVEMBER

- 1. 50 éve, 1961-ben halt meg Delly-Szabó Géza erdélyi zenepedagógus, zeneszerző
- 3. 75 éve, 1936-ban halt meg Kosztolányi Dezső költő, író, műfordító
- 4. 105 éve, 1906-ban született Horváth Imre partiumi költő, újságíró
- 9. 100 éve, 1911-ben született Lakatos Demeter moldvai csángó népköltő
- 11. 220 éve, 1791-ben született Katona József drámaíró
- 11. 200 éve, 1811-ben született Perczel Mór 1848-as honvédtábornok, politikus
- 11. 85 éve, 1926-ban született Kallós Miklós partiumi szociológus, filozófiai író, szerkesztő, újságíró
- 12. 40 éve, 1971-ben halt meg Jancsó Elemér erdélyi irodalomtörténész, egyetemi tanár
- 12. 75 éve, 1936-bn született Jancsik Pál erdélyi költő, műfordító
- 16. 150 éve, 1861-ben halt meg Sárosy Gyula költő
- 19. 120 éve, 1891-ben halt meg Csíky Gergely drámaíró
- 19. 170 éve, 1841-ben született Schulek Frigyes építész
- 20. 155 éve, 1856-ban halt meg Bolyai Farkas erdélyi tudós, író, matematikus
- 20. 145 éve, 1866-ban halt meg Laborfalvy Róza színésznő, Jókai Mór felesége
- 21. 95 éve, 1916-ban halt meg Ferenc József osztrák császár–magyar király
- 24. 145 éve, 1866-ban született Gyalui Farkas erdélyi művelődés- és irodalomtörténész, könyvtártudományi szakíró, szépíró, újságíró
- 25. 90 éve, 1921-ben született Pilinszky János költő
- 29. 20 éve, 1991-ben halt meg Mihálka György partiumi műfordító
- 30. 30 éve, 1981-ben halt meg Molter Károly erdélyi író

DECEMBER

- 1. 70 éve, 1941-ben született Molnos Lajos erdélyi költő, közíró
- 2. 215 éve, 1796-ban született Beöthy Ödön partiumi politikus
- 4. 105 éve, 1906-ban született dr. Kiss Bertalan partiumi református egyházi és lélektani író, lelkész
- 5. 80 éve, 1931-ben született Jánosi Marcell gépészmérnök, tervező, a flopi feltalálója

8. 255 éve, 1756-ban született Ányos Pál, a felvilágosodás költője
9. 380 éve, 1631-ben halt meg Rimay János költő, a Balassi-hagyaték gondozója
11. 95 éve, 1916-ban született Gellért Sándor partiumi költő, műfordító, tanár
12. 35 éve, 1976-ban halt meg Berde Amál erdélyi festőművész, művészeti és néprajzi író
12. 200 éve, 1811-ben született Gaál József drámaíró
13. 85 éve, 1926-ban halt meg Strobl Alajos építész
14. 120 éve, 1891-ben született Szentimrei Jenő erdélyi költő, író, tanár
15. 125 éve, 1886-ban született Berde Amál erdélyi festőművész, művészeti és néprajzi író
16. 20 éve, 1991-ben halt meg Vas István költő, műfordító
18. 35 éve, 1976-ban halt meg Bartalis János erdélyi költő
18. 105 éve, 1906-ban született Zelk Zoltán költő
21. 210 éve, 1801-ben halt meg Gvadányi József író
21. 145 éve, 1866-ban született Tömörkény István író
26. 110 éve, 1901-ben halt meg Berecz Károly költő, műfordító
26. 120 éve, 1891-ben született Imre Sándor partiumi dramaturg, műfordító, író, színháztörténész
27. 95 éve, 1916-ban született Márton Gyula erdélyi nyelvész, egyetemi tanár
28. 65 éve, 1946-ban született Rostás Zoltán erdélyi szociológus, író, szerkesztő
30. 215 éve, 1796-ban született báró Wesselényi Miklós művészetpártoló erdélyi főnemes
31. 90 éve, 1921-ben halt meg Kiss József költő, lapszerkesztő
31. 65 éve, 1946-ban született Gittai István partiumi költő
31. 55 éve, 1956-ban halt meg Mátyás Mátyás erdélyi orvosi szakíró, sebészeti egyetemi tanár

KIEGÉSZÍTÉS

- 40 éve, 1971-ben tervezte Pavlics Ferenc a Hold felszínét kutató járművet
- 420 éve, 1591-ben halt meg Károli Gáspár bibliafordító
- 240 éve, 1771-ben született Kótsi Patkó János, a kolozsvári magyar színház első igazgatója
- 235 éve, 1776-ban született Vajda Júlia, Csokonai múzsája
- 830 éve, 1181-ben született Assisi Szent Ferenc szerzetes, rendalapító

Összeállította: JÁROSI ÉVA tanár

A Királyhágómelléki Református Egyházkerület címtára

Igazgatótanácsi Hivatal

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1, 0259-431710; 0259-435386,
0259-431708, 0724-393528 partium@rdsor.ro. Titkárnő: SZABÓ KATALIN

Tiszt- és tisztségviselők:

CSÚRY ISTVÁN püspök
Dr. VARGA ATTILA egyházkerületi főgondnok
FORRÓ LÁSZLÓ lelkészi főjegyző
TOLNAY ISTVÁN világi főjegyző
FAZAKAS SÁNDOR lelkészi aljegyző
TATÁR MIKLÓS presbiteri aljegyző
DÉNES ISTVÁN LUKÁCS missziói előadó
SZILÁGYI ZOLTÁN katekétikai előadó
OROSZ OTTILIA egyházzenei előadó
FENESI TIBOR jogtanácsos
GELLÉN SÁNDOR levéltáros
KÁNYA ZSOLT ATTILA ifjúsági előadó

Titkárság: SZABÓ KATALIN, BORUZZS EDIT 0724-353928, 0259-431708,
0259-431710, 0259-435386 partium@rdslink.ro

Közigazgatási Ügyosztály: FORRÓ LÁSZLÓ előadótanácsos 0722-686780
forrolaszlo@yahoo.com. Referens: Boruzs Edith.

Gazdasági Ügyosztály: SALÁNKI LÓRÁNT előadótanácsos 0723-481466 és
FARKAS ZSOLT referens. Könyvelők: MÉSZÁROS GYÖNGYI,
JONUCZ KATALIN

Missziói Ügyosztály: VINCZÉNÉ PÁLFI JUDIT előadótanácsos 0741-179307
judit_vincze@yahoo.com

Tanügyi Ügyosztály: TOLNAY ISTVÁN előadótanácsos. 0259-432508
Referens: Jámbor Éva

Külügyi Ügyosztály: ANTAL JÁNOS előadótanácsos. 0722-686824
antal.janos@gmail.com

Kiadói és Sajtóosztály: DR. HERMÁN M. JÁNOS előadótanácsos
0722-508424 jhermanm@gmail.com

Katekétikai Ügyosztály: SZŰCS ÉVA ügyosztályvezető

0745-306661, szucseva@yahoo.com

Zenei előadó: OROSZ OTTILIA 0740-454965

Műszaki előadó: EMÓDI TAMÁS 0745-311387 emoditamas@gmail.com

Jogtanácsos: MÁTHÉ EDITH 0722-686827. Referens: PETRUCZ IZABELLA

0752-875320 petruczi@freemail.hu

Levéltáros: JOÓ ÁGNES 0743-487170

Agnulli Dei – Református Szociális Központ

BH-410559 Oradea Str. Grădinarilor nr. 16. 0359-175375, agnullidei@freemail.hu

Intézményvezető: BUNTA BÍBORKA – 0728-983661

Arany János Kollégium

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 36, 0259/439931 kollegium@partium.ro

Kollégiumi referens: POP RENÁTA-ÉVA 0741-106487

Egyetemi lelkész: RÁKSI LAJOS 0761-689331

Árva Bethlen Kata Református Óvoda

SM-440199 Satu Mare Str. Inaului nr. 11, 0261-769745, bogyakis@gmail.com

Intézményvezető: Bogya Kis Mária

Bethesda Ház – Egészségügyi és Humanitárius Központ – Szamosardó

(Centru de ajutor medical și umanitar)

Aut. 2001-000363 1008/2343/C

Aut. 2001-000362 1007/2343

MM-437356 Arduzel nr. 145/a, 0262-264107

Elnök: TÓBIÁS ESZTER;

Házgondnok: VÁNCZA ÉVA 0745-523750

tobiastibor@gmail.com

Cigánymissziós Központ

BH-410060 Oradea Calea Clujului nr. 63, romabihar@freemail.hu

Intézményvezető: NAGY JÓZSEF BARNA 0259-413644, 0747-901090

Tanítónő: MÁLAN KATALIN

Csillagocska Református Zeneóvoda

BH-410115 Oradea B-dul Ștefan cel Mare nr. 6/A, 0259-453914

Igazgató: KECSKÉS EDIT 0747-363645

Erdélyi Gyülekezet – Reménység Szigete – Budapest

H-1106 Budapest Gyógyszergyári út 3.

Intézményvezető: DR. ZALATNAY ISTVÁN

Irodavezető: PÉCSI DÁNIEL 0036-1-2609455;

0036-1-2637862 porta; 0036-1-3416602 konyha; 0036-1-4310012 fax;

info@erdelyigyulekezet.budapest.hu

Érmelléki Református Diakóniai Alapítvány (ÉRDA) – Bihardiószeg

BH-417192 Saniob nr. 362.,

Intézményvezető: BALOGH ANIKÓ 0743-282828, 0765-966790

Élesdi Református Gyermekekotthon

BH-415100 Aleşd Str. Viilor nr. 32, 0259-342719, 0259-372185, 0744-854263, 0259-342183

Intézményvezető: DR. ANNE-MARIE SADLER

Hadadi Degenfeld Egyházi, Oktatási és Művelődési Központ

SM-447155 Hodod Str. Principală nr. 199., 0261-829166, 0749-035745

Igazgató: KURTA-TÓTÓS BEÁTA 0749-035745 kurtatotos@yahoo.com,

<http://degenfeldkastely.weblap.net>

Érmihályfalvi Aranykapu Református Napközi-Óvoda

BH-415700 Valea lui Mihai Str. Kálvin János Nr. 16. Tel/Fax: 0259355447

Intézményvezető: BALÁZSNÉ KISS CSILLA kisscs@citromail.hu

Érmihályfalvi Bernáth József Református Iskola

BH-415700 Valea lui Mihai str. Márton Áron Nr. 35. Tel/fax: 0259355447

Intézményvezető: BALÁZS JÁNOS DÉNES denes.balazs@freemail.hu

Harangszó Szerkesztősége

BH-410001 Oradea Str. Moscovei nr. 14, 0259-416067 harangszo@yahoo.com

Főszerkesztő: FÁBIÁN TIBOR 0745-946470 fabitibor@gmail.com

Ifjúsági Központ, Solyomkővár – Szilágysomlyói Egyházmegye

SJ-457330 Sarmaság, Szilágy út 66.

Gondnok: TÓTH ANDRÁS 0260-655153, 0728-279802

Ifjúsági Központ, Gyanta – Bihari Egyházmegye

BH-417131 Ginta nr. 130. Tel.: 0259-312005, 0745-926516,

soosjt@yahoo.com

Intézményvezető: SOÓS JÓZSEF TAMÁS lp.

Illyés Gyula Református Könyvesbolt

BH-410209 Oradea Str. Jean Calvin nr. 2.

Intézményvezető: NAGY IBOLYA 0745-990924

Jámbor-féle Öregotthon

BH-410094 Oradea Str. M. Kogălniceanu nr. 30.

Intézményvezető: MEGYERI EMESE 0766-430946

Királyhágómelléki Református Egyházkerület Diakóniai Irodája

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1, 0259-431710

Intézményvezető: FARKAS ANDREA

**Királyhágómelléki Református Egyházkerület Dokumentációs Könyvtára
(KREDOK)**

BH-410095 Oradea Str. Mihai Viteazul nr. 3., 0359-436475

Intézményvezető: DR. HERMÁN M. JÁNOS 0722-508424 jhermanm@gmail.com

Királyhágómelléki Református Egyházkerület

Segély- és Kölcsönpénztára

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1. – Nagyvárad-Újváros

Egyházközség irodája

Pénztáros: BORSI ZSIGMOND ny. esperes 0727-156433

**Krasznamihályfalvi Michiel de Ruyter Egyházi, Ifjúsági és Turisztikai
Központ**

SM-447007 Mihăieni nr. 140.

Intézményvezető: JOBB DOMOKOS 0788-293398, 0746-852662

jobbdom@freemail.hu

Lorántffy Zsuzsanna Egyházi Központ

BH-410042 Oradea Str. Libertății nr. 38., 0259-437069

Intézményvezető: TÖRÖK SÁNDOR 0744-255683

Könyvelő: BERTALAN STELLA 0741-089939

Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium

BH-410102 Oradea Str. Andrei Șaguna nr. 2., 0259-455804,

0359-410623

Igazgató: SZABÓ ZSUZSANNA 0744-472887

zsuzsannasz@yahoo.com, lacrisko@yahoo.com

Iskolalelkész: KÖVENDI ISTVÁN 0740-958887

Nagyvárad-Ősi Mentálhigiénés Központ

BH-410252 Oradea Str. Gh. Pop de Băsești nr. 5, 0259-413550

Intézményvezető: CSÚRY ISTVÁN 0722-597364 csury@rdslink.ro

Noé Bárkája Református Óvoda – Mezőtelki

BH-417608 Telechiu, Fő utca 103. noebarkaja@gmail.com

0259-345661, 0745-757647

Intézményvezető: FAZAKAS FERENC

Nyugdíjintézet

Romániai Református Egyház Nyugdíjintézete

CJ-400079 Cluj-Napoca Str. I. C. Brătianu nr. 53., 0264-598538

Igazgató: BALON JÓZSEF nyugdij@reformatus.ro

Partiumi Keresztény Egyetem

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 27., 0259/418244, 0259-418252, 0259-432837
www.partium.ro

Elnök: TÓKÉS LÁSZLÓ EP-alelnök

Rektor: DR. JÁNOS-SZATMÁRI SZABOLCS

Partiumi Közlöny Szerkesztősége

BH-410209 Oradea, Str. Moscovei nr. 14, 0735-434701

Főszerkesztő: WAGNER ERIK partiumikozlony@yahoo.com

Püspöki Hivatal

BH-410445 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1, www.kiralyhagomellek.ro

Püspök: CSÚRY ISTVÁN csuryistvan@yahoo.com

Püspöki titkár: WAGNER ERIK 0735-434701 wagner.erik@yahoo.com

Református Percek Műsor Szerkesztősége

BH-410210 Oradea Str. Libertății nr. 30., 0259-416357

Főszerkesztők: GAVRUCZA-NAGY EMESE gnemese@gmail.com,

VERES-KOVÁCS ATTILA veres53@yahoo.com

Református Péter Iskola – Nagyszalonta

BH-415500 Salonta Str. Aradului nr. 25, 0259-373202

Intézményvezető: TORNAI MELINDA 0745-970411 tornaimelinda@freemail.hu

Romániai Református Pedagógiai Intézet nagyváradi irodája

BH-410210 Oradea Str. Jean Calvin nr. 1., 0259-431710, 0259-435386

Főmunkatárs: SZÚCS ÉVA 0745-306661 szucseva@yahoo.com

Sámuel Ház – Micske

BH-417183 Micske

Intézményvezető: BERTALAN CSILLA 0745-623607

Sólyomkövári Agnulli Dei Tábor

BH-417550 Şinteu 180., 0359/175375, agnullidei@freemail.hu

Intézményvezető: BUNTA BIBORKA 0728-983661

Sulyok István Teológiai Tudományok Intézete

BH-410209 Oradea Str. Primăriei nr. 27

Igazgató: DR. HERMÁN M. JÁNOS 0722-508424 siteol.int@gmail.com

Szatmári Református Gimnázium

SM-440080 Satu Mare Str. George Coşbuc nr.2., 0261-710635 lref@lref.satmar.ro

Igazgató: SZILÁGYI ÉVA 0724-047692, 0745-628183

szilagyieva74@yahoo.com

Iskolalelkész: ILONCZAI ZSOMBOR

Szenczi Kertész Ábrahám Nyomda és Sajtóház

BH-410001 Oradea Str. Moscovei nr. 14, 0259-416067, szenczikertesz@yahoo.com

Intézményvezető: WAGNER ERIK 0735-434701

Szociális Napközi

BH-410102 Oradea Str. Andrei Șaguna nr. 2., 0740-918701

Intézményvezető: DOMBI ENIKŐ

Tenkei Szeretetotthon

BH-417595 Tinca Str. Avram Iancu nr. 53., 0259-310299

Intézményvezető: BERKE KATALIN 0740-124852, 0740-185206 berkesandor@gmail.com

Timotheus Ifjúsági és Katekétikai Központ – Micske

BH-417183 Mișca nr. 183; tel. 0259-364311

Intézményvezető: GAVALLÉR LAJOS

Zilahi Református Wesselényi Kollégium

SJ-450099 Zalău Str. Mihai Viteazul nr. 59., 0260-614881

Intézményvezető: KOVÁCS IRÉNKE 0740-089384 kovacsirenke2004@yahoo.com

Iskolalelkész: KÁNYA ZSOLT ATTILA

NAGYBÁNYAI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal

VARGA KÁROLY esperes

MM-430321 Baia Mare P-ța Libertății nr. 18. Tel.: 0262-212770, 0743-985024

v.karoly@mailbox.hu, refespbanya@yahoo.com.

Irodavezető: GELLÉN SÁNDORNÉ 0744-864572

Főgondnok

VICSAI JÁNOS

MM-437365 Arduzel 138a, 0745-545661

Apahegy

BOGYA ÁRPÁD

MM-435402 Viile Apei Str. Ungureanca nr. 143. Tel.: 0742-511094

bogyafamily@yahoo.com

Avasfelsőfalu

FAZAKAS ILDIKÓ

SM-445200 Negrești Oaș Str. Victoriei nr. 8/20. ap. 4. Tel.: 0261-854720,

0721-319402, fazakasi@yahoo.com

Avasújváros

BAJNAI CSABA ZSIGMOND

SM-447220 Orașu Nou nr. 235. Tel.: 0261-830043, 0742-976764,

bajnaicsaba@yahoo.com

Domokos

KERESZTES NAGY IMRE-JÁNOS

MM-435604 Dămcușeni nr. 305. Tel.: 0262-385265, 0744-890837 sz.: Erzsébetbánya

Felsőbánya

ALFÖLDI LAKATOS TIBOR

MM-435100 Baia Sprie P-ța Libertății nr. 21. Tel.: 0262-260450, 0744-707494

alfotibor@protestant.com le.: Kapnikbánya sz.: Giródtótfalu

Hagymáslápos

MIHÁLY LEHEL ISTVÁN

MM-437227 Lăpușel 3. Tel.: 0262-288791, 0740-040929, mlehel@freemail.hu le.:

Kóvárhosszú-falu; sz.: Erdőszáda

Hosszúmező

SEBESTYÉN LÁSZLÓ EDE

MM-437080 Câmpulung la Tisa nr. 132. Tel.: 0262-370616, 0743-939940

slede@citromail.hu sz.: Kistécső

Koltó

VARGA KÁROLY

MM-437283 Coltău nr. 62. Tel.: 0262-289112, 0743-985024 v.karoly@mailbox.hu
le.: Katalin

Kőszegremete

SZISZIK JÓZSEF

SM-447227 Remetea Oaş nr. 9. Tel.: 0261-831002, 0744-104203
sziszikjo@yahoo.com le.: Bikszád

Magyarberkesz

GELLÉN SÁNDOR KÁROLY

MM-437231 Berchez nr. 66. Tel.: 0262-281410, 0744-864572 czelder39@yahoo.com
le.: Nagysomkút

Magyarláros

SZÉKELY ZSOLT

MM-435600 Târgu-Lăpuş Str. Florilor nr. 2. Tel.: 0262-384345, 0744-263133
zszekely@gmail.com

Máramarossziget

SIPOS ISTVÁN

MM-435500 Sighetu Marmătiei Str. Dr. I. M. de Apsa nr. 27. Tel.: 0262-311924,
0722-597362 siposistvan2004@freemail.hu, le.: Felsővisó; sz.: Borsabánya

Misztótfalu

ECSEDI ÁRPÁD

MM-437345 Țăuții Măgherauș Str. 1 nr. 221. Tel.: 0262-293272, 0757-016704
ecsediarpad74@gmail.com sz.: Misztbánya, Borpatak

Monó

NAGY ANDRÁS

MM-437358 Mînau nr. 184. Tel.: 0262-483490, 0752-552289, kisgorog@yahoo.com
le.: Égerhát

Nagybánya-Óváros

BAK LÁSZLÓ, BAK ENIKŐ, SZOMOR ATTILA slp.

MM-430406 Baia Mare Str. Dacia nr. 3.

Tel.: 0262-211048, 0726-702025, 0740-133013

nagybanya.ovaros.ref@gmail.com, szomorattila@yahoo.com le.: Alsófernezely

Nagybánya-Újváros

TASNÁDI ANDRÁS ZSOLT, TÓBIÁSNÉ CSIKI EMŐKE slp.

MM-430263 Baia Mare Str. Republicii nr. 9.

Tel.: 0262-227263, 0751-029501, 0362-401263 tasnadiatz@rdslink.ro

Sülelmed

KÁTAI TIBOR

MM-437355 Ulmeni Str. P. Dulfu nr. 30. Tel.: 0262-264305, 0745-263391,
laborando@freemail.hu le.: Szamoscikó

Szamosardó

TÓBIÁS TIBOR

MM-437356 Arduzel nr. 144. Tel.: 0262-264107, 0788-079345
tobiastibor@gmail.com le.: Szamosújlak

Szinérváralja

HUSZÁR LÁSZLÓ

MM-435400 Seini P-ța Sylvester J. nr.1. Tel.: 0262-490020, 0755-208464,
lacoka78@yahoo.com

Vámfalu

ARY LÁSZLÓ

SM-447350 Vama nr. 939. Tel.: 0261-829366, 0748-701049

Börtönlelkész: VARGA KÁROLY (Koltó-Katalin)

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE**Esperesi Hivatal**

KOVÁCS SÁNDOR esperes

SM-440114 Satu Mare P-ța Păcii nr. 4. Tel.: 0261-711816, 0769-668719
kovacs_is@yahoo.com Irodavezető: MIHÁLY KATALIN

Főgondnok

CSÚRY MIKLÓS

SM-447170 Lazuri Tel.: 0744-561721

Adorján

BESENYÓDI ATTILA

SM-447181 Adrian Tel.: 0741-190590 bessenyodiattila@yahoo.com

Amac

Beszolgáló lelkész: KERESZTÚRI ERZSÉBET (Aranyosmeggyes)
0261-842607, 0748-939124

Apa

NAGY RÓBERT

SM-447015 Apa Str. Florilor nr. 79. Tel.: 0261-843375, 0742-514594,
nrobi7@freemail.hu

Aranyosmeggyes

KERESZTÚRI ERZSÉBET

SM-447185 Medieșu Aurit nr. 750. Tel.: 0261-842607, 0748-939124

Atya

GÖDRI RÉKA

SM-447131 Atea Tel.: 0261-711762, 0741-098822

Batiz

KIRÁLY LAJOS

SM-447065 Botiz str. Teilor 81. Tel.: 0261-774067, 0745-906903, batiziref@freemail.hu

Csengerbagos

GÖNCZI GÁBOR nylp.

SM-447126 Boghiș Tel.: 0751-509865

Dabolc

SZILÁGYI ISTVÁN RÓBERT

SM-447148 Dobolți nr. 67. Tel.: 0744-451959 szilagyirobert20@yahoo.com

Dobrácsapáti

APJOK ARTÚR

SM-447116 Apateu nr. 97. Tel.: 0745-653292, exkalibur@freemail.hu

Egri

KOVÁCS SÁNDOR esperes

SM-447066 Agriș nr. 81. Tel.: 0261-878022, 0745-897371, kovacsis@yahoo.com

Erdőd

RÁCZ ERVIN LAJOS

SM-447361 Ardud, 0740-483375, referdod@freemail.hu

Halmi

FODOR LAJOS

SM-447145 Halmeu Str. Eliberării nr. 85. Tel.: 0261-773265, 0788-284256

le: Halmi-hegy

Hirip

BARTHA SÁNDOR

SM-447233 Hrip nr. 86. Tel.: 0261-829420

Józsefháza

VARGA SZILÁRD

SM-447187 Iojib Tel.: 0742-020317 le: Józsefházi-hegy vszili@yahoo.com

Kakszentmárton

SIPOS ÁKOS ny.lp.

SM-447214 Mărtinești Tel.: 0745-398582

Kisbábony

KOVÁCS JÓZSEF

SM-447146 Băbești nr. 74. Tel.: 0745-258697 elch@freemail.hu

Kiskolcs

GYÖRBÍRÓ SÁNDOR

SM-447121 Culciu-Mic, 0744-584769, 0753-368516

Kispeleske

VARGA SÁNDOR

SM-447176 Pelișor nr. 21. Tel.: 0744-584769

Lázári

KÉPÍRÓ GYULA JENŐ

SM-447170 Lazuri Tel.: 0745-906878 kepirogyula@gmail.com, xeroxus@citromail.hu

Mikola

HIGYED ISTVÁN

SM-447195 Micula Tel.: 0261-828602 protmikrom@gmail.com

Nagykolcs

BALLA GÁBOR

SM-447119 Culciu-Mare Tel.: 0261-828518, 0764-261131,

ballag79@freemail.hu

Ombód

Beszolgáló lelkész: KISS JÓZSEF (Szatmárpálfalva) jkissprot@yahoo.com

SM-447232 Ambud nr. 133. Tel.: 0261-757462, 0745-360629

Óvári

IGAZ ÁRPÁD

SM-447357 Oar Tel.: 0261-875515, 0745-545867

Patóháza

MÁTHÉ RÓBERT

SM-447191 Potău Str. Principală nr. 109 Tel.: 0261-842287, 0741-014879,

matherob@freemail.hu

Pettyén

GENDA ÁRPÁD SZABOLCS

SM-447234 Petin nr. 231 Tel.: 0261-867684, 0748-241082 g.a.sz@freemail.hu

Pusztadaróc

SZATMÁRI ELEMÉR

SM-447130 Dorolti nr. 181 Tel.: 0261-751302, 0744-475881 szelemer@gmail.com

Sándorhomok

KOVÁCS MÁTYÁS PÉTER

SM-447172 Nisipeni Tel.: 0261-828839, 0740-140380, matyi_p@yahoo.com

Sárkőzújlak

NAGY ERIKA

SM-447180 Livada Str. Victoriei nr. 80. Tel.: 0261-840142, 0748-050536,
0751-217050, sarkoz.erika@freemail.hu, le: Meggyesgombás**Szamosdara**

VERSÉNYI ISTVÁN

SM-447132 Dara Tel.: 0745-904743, 0765-603332, vereny@freemail.hu

Szamosdob

MÉSZÁROS MIHÁLY

SM-447125 Doba Str. Petőfi S. nr. 9. Tel.: 0261-758406, 0751-381850, 0744-958175
le.: Sándormajork, meszaros_mihaly@freemail.hu**Szamoskóród**

ERDEI ÁRVA ISTVÁN BÉLA

SM-447118 Corod Tel.: 0744-817150, eaistvan@gmail.com

Szamoskrassó

SIPOS LÁSZLÓ

SM-447117 Cărașeu Tel.: 0261-870311, 0743-838672, siposlaszlo52@freemail.hu

Szatmárgörbed

KERESZTÚRI SÁNDOR ZSOLT

SM-447192 Românești nr. 195. Tel.: 0261-842607, 0748-939124, szatmargorbed@clicknet.ro

Szatmárhegy

KOVÁCS FERENC

SM-447360 Viile Satu Mare Tel.: 0261-754277, 0748-939124

Szatmárnémeti-Láncos

KORDA ZOLTÁN, SZILÁGYI BALÁZS, VARGA BOTOND slp.

SM-440114 Satu Mare P-ța Păcii nr. 8., Tel.: 0261-712455, 0744-908388,
0743-043246, 0749-247443, 0361-807001, 0036-705822477 kozoti01@yahoo.hu**Szatmárnémeti**

SIPOS MIKLÓS, KOVÁCS ZSUZSANNA TÜNDE slp.

SM-440058 Satu Mare Str. Wolfenbüttel nr. 1. Tel.: 0261-712116, 0722-597376,
espi47@freemail.hu, kovacsmzsuzsa@yahoo.com

Szatmárnémeti-Kültelek

HIGYED JÁNOS, KÜRTI TAMÁS slp.

SM-440216 Satu Mare Str. Basarabia nr. 13/b Tel.: 0261-779270

kultelek@gmail.com, szatmar3@yahoo.com sz.: Körtvélyes

Szatmárnémeti-Szamosnegyed

BOGYA KIS FERENC, BOGYA KIS MÁRIA

SM-440199 Satu Mare Str. Inaului nr. 11. Tel.: 0261-769745, 0788-284545,

0788-284535 bogyakis@gmail.com

Szatmár-Szigetlanka

REHA ENDRE

SM-440061 Satu Mare P-cul Titulescu f.n. Tel.: 0261-710130

Szatmárpálfalva

KISS JÓZSEF

SM-447230 Păulești Tel.: 0745-360629, jkissprot@yahoo.com

Szatmárudvari

MIHÁLY ISTVÁN

SM-447210 Odoreu Str. Republicii nr. 102. Tel.: 0261-775010, 0741-400203

le.: Berend mihalypista@freemail.hu

Szárzaberek

ILONCZAI ZSOMBOR

SM-447171 Bercu nr. 8. Tel.: 0261-828945, 0766-662103 izsombor@yahoo.com

Tamásváralja

SIMON ATTILA

SM-447030 Tămașeni nr. 54. Tel.: 0766-366433, 0788-284263,

simonatil1978@yahoo.com, le.: Nagytarna

Túrterebes

SOMFALVI EDIT

SM-447335 Turulung Str. Parcului nr. 272. Tel.: 0744-479972

edit.somfalvi@gmail.com le: Túrterebes-hegy

Vetés

KULCSÁR ERZSÉBET

SM-447355 Vetiș Tel.: 0261-820727, 0745-927374, elisabethkulcsar@yahoo.com

Kórházlelkész:

BALVINSZKI SÁNDOR Tel.: 0261-715897, 0742-946124, balvinszky@freemail.hu

Börtönlelkész: KOVÁCS SÁNDOR (Egri)

NAGYKÁROLYI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal

NAGY SÁNDOR esperes

SM-445100 Carei, str. Rákóczi Ferenc nr. 18. Tel.: 0261-865706,
esperesihivatal@yahoo.com Irodavezető: KOVÁCS ANIKÓ 0751-209935

Főgondnok

GERÉB MIKLÓS

SM-447007 Mihăieni nr. 154. Tel.: 0261-871020, 0261-871161

Ákos

DOBAI ZOLTÁN

SM-447005 Acâș nr. 235. Tel.: 0261-871043, 0744-634074, 0744-634074,
dobaiz@yahoo.com, dobaiz@k.ro sz.: Krasznabéltek

Bere

CSÓKA DEZSŐ

SM-447261 Berea nr. 83. Tel.: 0745-327375 sz.: Csomaköz

Bogdánd

BOGDÁN JÁNOS

SM-447060 Bogdand nr. 298. Tel.: 0261-828211, bogdanjanos49@yahoo.com

Börvely

PÁLYI KISS ZSIGMOND

SM-447050 Berveni nr. 350. Tel.: 0261-872173 sz.: Kálmánd, Újbörvely

Dobra

KURTA-TÓTÖS SZABOLCS

SM-447291 Dobra nr. 310. Tel.: 0261-823823, 0744-511934 kurtatotos@gmail.com
<http://dobra.hupont.hu> sz.: Alsószopor

Domahida

PANITI-TELEKY ZOLTÁN

SM-4411201 Domănești nr. 69. Tel.: 0261-875303, 0765-246519

Érdengeleg

SÁMI VILMOS

SM-447011 Dindești nr. 331. Tel.: 0749-770669

Érendréd

ERDŐS CSABa

SM-447010 Andrid nr. 586. Tel.: 0261-820435, 0766-364500,
ercsaba@freemail.hu

Érkávás

BALLA ÁRPÁD

SM-447085 Căuș nr. 107. Tel.: 0742-920569 sz.: Krasznaszentmiklós

Érmindszent (Adyfalva)

BALLA ÁRPÁD

SM-447086 Com. Căuș Satul Ady Endre nr. 235. Tel.: 0742-920569

Érkőrös

CSÁKI ANDREA MÁRTA

SM-447102 Chereușa nr. 102. Tel.: 0261-878410, 0746-327134 sz.: Kandel

Érszakácsi

GÁL SÁNDOR

SM-447275 Săcășeni nr. 537. Tel.: 0261-822612, 0747-074916,

galsandor@yahoo.com sz.: Szekeres

Érszentkirály

NAGY TIBOR

SM-447107 Eriusâncrai nr. 165. Tel.: 0742-010330, nagybibi@yahoo.com

Gencs

Beszolgáló lelkész: TUKACS JÓZSEF SÁNDOR (Nagykároly-Belváros)

SM-447087 Ghenci nr. 80. Tel.: 0261-868059, 0261-861787 sz.: Lili, Terem

Hadad

KURTA-TÓTÖS BEÁTA

SM-447155 Hodod nr. 205. Tel.: 0749-035745, kurtatotos@yahoo.com

Hadadnadasd

TATÁR JÁNOS

SM-447158 Nadișul-Hododului nr. 76. Tel.: 0761-829102, 0766-702705

Iriny

SZABÓ SÁNDOR

SM-447012 Irina nr. 176. Tel.: 0261-879250, 0720-042600,

szabosandor80@yahoo.com

Királydaróc

SZILÁGYI TIBOR

SM-447105 Craidorolti nr. 110. Tel.: 0261-873285 sz.: Nagymajtény

Kaplony

SEBESTYÉN ELEK-ELŐD

SM-447080 Căpleni nr. 523. Tel.: 0261-876462, 0745-678244,

kaplony@yahoo.com

Kismajtény

BALOGH ENIKÓ

SM-447207 Moftinu-Mic nr. 218. Tel.: 0261-875007, 0744-603278,
benikqz@yahoo.com sz.: Spicztanya

Krasznamihályfalva

JOB DOMOKOS

SM-447007 Mihăieni nr. 140. Tel.: 0788-293398, 0476-852662,
jobbdom@freemail.hu sz.: Krasznacégény

Lele

NAGY SÁNDOR

SM-447157 Lelei nr. 50. Tel.: 0261-829125, 0745-775342, nagy_sandoresp@yahoo.com

Magyarcsaholy

NAGY RÓBERT ANDRÁS

SM-447096 Cehăluți nr. 323. Tel.: 0261-822204, 0743-122465,
nagyrobert74@yahoo.com sz.: Tasnádcsány

Magyargéres

NAGY ATTILA

SM-447042 Ghirișa nr. 219. Tel.: 0261-867020, 0745-587101, nattila72@yahoo.com,
naattila72@freemail.hu

Nagykároly-Belváros

TUKACS JÓZSEF

SM-445100 Carei Str. Rákóczi Ferenc nr. 17. Tel.: 0261-861787, 0744-379213,
0746-044958 tukacsjozsef@vipmail.hu sz.: Mezőpetri

Nagykároly-Kertváros

IFJ. TOLNAY ISTVÁN, ZSÁKAI NORBERT slp.

SM-445100 Carei Str. Károli Gáspár nr. 4. Tel.: 0261-866719, 0743-689614
kertvaros_nagykaroly@yahoo.com sz.: Mezőfény, Csanáros, Klára

Pelekeszi

CSÁKI MÁRTA ANDREA

SM-447281 Becheni nr. 26. Tel.: 0726-184802

Piskolt

CSÁKI GEDEON JÓZSEF

SM-447250 Pișcolt nr. 328. Tel.: 0261-824604, 0745-656006, gedeonlkp@freemail.hu
sz.: Reszege

Szaniszló

FÓRIZS KÁROLY

SM-447260 Sanislău nr. 968. Tel.: 0261-821230

Szilágypér

TOLNAI FERENC

SM-447245 Pir nr. 212. Tel.: 0261-821708

Szilágyszér

TARSOLY GYULA

SM-447063 Ser nr. 145. Tel.: 0744-785234

Tasnád

PAKULÁR ISTVÁN MIHÁLY, PAKULÁR JULIÁNNA-ANNA

SM-445300 Tășnad Str. Ștefan cel Mare nr. 1. Tel.: 0261-825032, 0751-580282,
pakularjuli@gmail.com, sz.: Újtasnád, Szódemeter**Tasnádszarvad**

PAP DÉNES

SM-445300 Sărauad nr. 146. Tel.: 0261-822035, 0740-203081

Tasnádszántó

BARABÁS ATTILA

SM-447270 Santău nr. 653. Tel.: 0746-828486, 0788-098520,
attilabarabas@yahoo.com sz.: Érhatvan**ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE****Esperesi Hivatal**

RÁKOSI JENŐ esperes

BH-417192 Săniob, nr. 318. Tel/fax: 0259-328323, 0745-586592, rakosi.jeno@yahoo.com

Irodavezető: PERECSÉNY JUDIT: 0788-813242, 0740-805930, protref@gmail.com

Főgondnok

DR. KÜRTI LÁSZLÓ

BH-415300 Marghita P-ța Independenței nr. 11/8. Tel.: 0744-564852

Albis

DÉNES BÉLA

BH-417106 Albiș nr. 61. Tel.: 0259-459111, 0763-058-707

denesbelalbis@freemail.hu

Apátkeresztúr

KOVÁCS-SZABADI LEVENTE

BH-417016 Cristur nr. 13. Tel.: 0747-217379

kovacslev@yahoo.co.uk

Asszonyvására

SZÉKELY ISTVÁN

BH-417177 Târgușor nr. 27. Tel.: 0788-033222,

szekely100@yahoo.com

Bályok

JÓNÁS SÁNDOR

BH-417040 Balc, str. Petőfi nr. 53. Tel.: 0259-326313, 0745-075417

james58@freemail.hu

Berettyószéplak

BEDE FERENC

BH-417535 Suplacu de Barcău, str. Ciocârliei nr. 3. Tel.: 0259-368363, 0726-236981

bede_f@freemail.hu

Bihardioszeg

GELLÉRT GYULA

BH-417235 Diosig, str. Livezilor nr. 42. Tel.: 0259-350070, bihardioszeg@gmail.com

sz.: Kisjanka

Csokaly

MÁTYÁS ÁRPÁD

BH-417437 Ciocaia nr. 29. Tel.: 0259-352750, 0746-031760

Éradony

SIMON-SZABÓ ISTVÁN

BH-417571 Adoni nr. 155. Tel.: 0757-026945, 0742-350156 ssz_istvan@yahoo.com

Érábrány

BALLA TIBOR

BH-417005 Abram nr. 25. Tel.: 0259-326047, 0745-147388 sz.: Lüki, Kohány,

Szunyogd, Dizsér

Érbogyoszló

OROSZ MÁRTA

BH-417105 Buduslău nr. 101. Tel.: 0788-099937, 0762-601007, martiorosz@freemail.hu

Érkeseű

OROSZINÉ ZIH MAGDA

BH-417176 Cheșereu nr. 238. Tel.: 0740-471708, 0788-848228

erkeseru@zappmobile.ro

Érköbölkút

CZONDI ISTVÁN

BH-417438 Cubulcut nr. 42. Tel.: 0741-934125, 0788-857522 Egeresi Gábor

Érkörtlvélyes

SZABÓ JÓZSEF

BH-417225 Curtuiuşeni nr. 916. Tel.: 0259-465028, 0744-567714

Érmihályfalva

BALÁZSNÉ KISS CSILLA, BALÁZS DÉNES JÁNOS

BH-415700 Valea lui Mihai, str. Kálvin J. nr. 16. Tel.: 0259-355447, 0740-626336,

denes.balazs@freemail.hu

Érolaszi

FUTÓ FERENC

BH-417439 Olosig nr. 223. Tel.: 0745-961883 erolaszi.ref@freemail.hu

Érsemjén

FÜLÖP JÁNOS

BH-417545 Şimian nr. 153. Tel.: 0259-356269, 0720-366751, fulopreti@freemail.hu

sz.: Újsemjén, Barantó, Érkenéz

Érselénd

OROSZI KÁLMÁN

BH-417546 Şilindru str. Gării Tel.: 0742-080703, 0788-885771

erselend.ref@gmail.com

Érszölös

ILLYÉS TAMÁS

BH-417625 Vişoara nr. 85. Tel.: 0259-328923, 0741-234375, illyestamas@yahoo.com

Értarcsa

KULCSÁR ÁRPÁD

BH-417570 Tarcea nr. 251. Tel.: 0259-464091, 0741-145800, 0788-736190

arpadk2002@yahoo.com

Gálospetri

SZABÓ ZSOLT

BH-417572 Gáloşpetreu nr. 379. Tel.: 0756-095757

nemzetes.zsolt@freemail.hu

Hegyközszenzmiklós

ÁRUS CSONGOR LÁSZLÓ

BH-417441 Sânnicolau de Munte nr. 33. Tel.: 0259-352591, 0740-581790,

0769-560811 laszloarus@yahoo.com

Jankafalva

JAKÓ SÁNDOR ZSIGMOND

BH-417235 Com. Diosig Sat. Ianca str. Mărăşeşti nr. 8. Tel.: 0259-350617,

0740-215802, jako_sandor@yahoo.com

Kiskereki

BOZSÓKY SÁNDOR

BH-417175 Cherechiu nr. 80. Tel.: 0259-352967, 0722-575144

Magyarkéc

MIKE PÁL

BH-415301 Cheț nr. 118. Tel.: 0788-415862, 0788-011004, 0748-143853

mikepal@zappmobile.ro, magyarkec@yahoo.com

Margitta

KOVÁCS GYULA

BH-415300 Marghita, str. Jean Calvin nr. 5.

Tel.: 0259-362858, 0745-888908, kovacsgyula.kgy@gmail.com

Micske

GAVALLÉR LAJOS

BH-417183 Mișca nr. 183. Tel.: 0259-364311, gavallerlajos@yahoo.com

sz.: Vámosláz, Királyi, Szentlázár

Monospetri

ifj. MÁTYÁS ÁRPÁD

BH-417018 Petreu nr. 258. Tel.: 0259-353855, 0746-031761;

arpadmatyas@freemail.hu

Nagyágya

BARA LÁSZLÓ

BH-417436 Cadea nr. 81. Tel.: 0740-435636 nagykadref@freemail.hu

Ottomány

DARABONT TIBOR

BH-417446 Otomani nr. 220. Tel.: 0259-357312, 0744-550973, 0788-214827

bontti@freemail.hu

Papfalva

KOVÁCS-SZABADI TÜNDE

BH-417390 Popești nr. 78. Tel.: 0747-117266, eszabadi@freemail.hu, sz.: Cséhtelek, Réti

Poklostelek

ERŐS-JOÓ BÉLA

BH-417184 Poclusa de Barcău nr. 153. Tel.: 0742-223246; 0742-091908,

eros.joo@gmail.com

Szolnokháza-Sándorfalva

ILLYÉSNÉ GÁBOR ZSUZSANNA

BH-4176253 Vișoara nr. 85. Tel.: 0259-328923; 0741-234375, 0756-325428

illyeszuzsa@yahoo.com

Szalacs**BOTOS ANDRÁS**

BH-417445 Sălăcea nr. 26. Tel.: 0259-463047 andras_botos@yahoo.com

Szentjobb**RÁKOSI JENŐ**

BH-417192 Sâniob nr. 381. Tel.: 0259-328323, 0745-586592 rakosi.jeno@yahoo.com

Székelyhíd**GAVRUCZA TIBOR, FORRÓ CSABA slp.**

BH-417435 Săcuieni, str. Crișana nr. 37. Tel.: 0259-352511, (G.T.) 0743-612238, (F.Cs.) 0742-546810, gavrucza@yahoo.co.uk, forrocsaba@yahoo.com

Tóti**DEMETER SÁNDOR**

BH-417580 Tăuteu nr. 208. Tel.: 0259-354851 demetersandor@freemail.hu

Vedresábrány**URI IMRE**

BH-417015 Abramut nr. 52. Tel.: 0742-612998, uriimre@citromail.hu

Kórházlelkész: SZÜCS ZOLTÁN 0745-648579 zoltanszucs1972@hotmail.com**BIHARI EGYHÁZMEGYE****Esperesi Hivatal****MIKLÓ FERENC esperes**

BH-410473 Oradea str. Cantemir nr. 23 Bl. D23 ap. 1. Tel.: 0259-426142, 0722-686790. Irodavezető: KOVÁCS ZSUZSA, KERÉKES MÓNICA

Főgondok**BÓDI KÁLMÁN**

BH-115500 Salonta Str. Bocskai István nr. 42. Tel.: 0359-191441

Ant**DEMETER SZILÁRD**

BH-417036 Ant nr. 180. Tel.: 0748-206264

Árpád**FILEP FERENC MIKLÓS**BH-417046 Arpașel nr. 300. Tel.: 0259-312686, 0743-868896
filep_ferenc@freemail.hu sz.: Feketetét**Belényes****RÉMAN ELEK ISTVÁN, PRÉM IMRE CSABA**

BH-415200 Beiuș str. 22 Decembrie nr. 34. Tel.: 0259-322861, 0745-923348, 0752-626811, sz.: Kisnyégerfalva belenyesh@gmail.com

Belényessonkolyos**SZABÓ ÁRPÁD**

BH-417269 Șuncuiuș de Beiuș nr. 14. Tel.: 0359-080110, 0743-177662, 0741-011929
szacsvidm@gmail.com, Társegyházközség.: Körösjánosfalva

Belényesújlak**BOROS ISTVÁN**

BH-417610 Uileacu de Beiuș nr. 74. Tel.: 0259-324002, 0721-981564 sz:
Magyarcséke, i.boros@yahoo.com

Bihar**CSERNÁK BÉLA**

BH-417050 Biharia, str. Szent Péter nr. 52. Tel.: 0259-369690
ekkla_bihar@clicknet.ro sz: Gostat-telep

Biharfélegyháza**SZABÓ ZSOLT**

BH-417238 Roșiori Bihor nr. 51. Tel.: 0259-462013, 0723-595448, szabozsolt@freemail.com

Biharszentjános**CSOMAY ÁRPÁD**

BH-417078 Sântion nr. 243. Tel.: 0259-316025, 0742-463780,
arpadcsomay@gmail.com

Biharvajda**KONDOR ENDRE**

BH-417239 Vaida nr. 177. Tel.: 0259-462070, 0754-704311 kondor.endre@gmail.com

Bors**DÉNES KÁROLY**

BH-417075 Borș nr. 96. Tel.: 0259-316131, dkarolylp@yahoo.com

Erdőgyarak**FÖLDESI MÁRTA**

BH-417197 Ghiorac nr. 373. Tel.: 0259-312620, 0752-626811

Élesd**DÉNES ISTVÁN LUKÁCS**

BH-415100 Aleșd, str. Bucegi nr. 21. Tel.: 0259-342890, 0745-374441
denesistvan@yahoo.com sz: Esküllő

Feketeerdő**BOGYA MIKLÓS**

BH-415101 Pădurea Neagră, Bl. 5, ap. 26. Tel.: 0763-708606
bogyamiklos@gmail.com

Feketetót

Beszolgáló lelkész: FILEP FERENC (Árpád)
BH-417048 Tăut

Fugyi

ZSIGMOND ATTILA

BH-417364 Fughiu nr. 205. Tel.: 0359-805990, 0766-463886 azsigmond@gmail.com

Fugyivásárhely

ISKY ISTVÁN

BH-417360 Oșorhei str. Mică nr. 593. Tel.: 0259-313265, 0726-242824,
istvanvisky@gmail.com

Gyanta

SOÓS JÓZSEF-TAMÁS

BH-417131 Ginta nr. 131. Tel.: 0259-312005, 0745-926516, soosjt@yahoo.com
sz: Kisháza, Tenkeszéplak

Hegyközcsetár

MIKLÓS CSABA PÉTER

BH-417165 Cetariu nr. 341. Tel.: 0259-451023, 0744-779470,
mikloscsaba1@vipmail.hu

Hegyközkovácsi

FORRÓ LÁSZLÓ, BABES ARDAI ERIKA slp.

BH-417051 Cauaceu nr. 175. Tel.: 0259-369773, 0722-686780, 0742-148373
forrolaszlo@yahoo.com, erikaardai@yahoo.com

Hegyközpályi

KATONA JÁNOS

BH-417166 Paleu nr. 20. Tel.: 0259-451311, 0724-980369, 0742-922197
katjan@vipmail.hu

Hegyközszáldobágy

KELEMEN ISTVÁN

BH-417167 Săldăbagiu de Munte nr. 80. Tel.: 0771-328821
kiszal@yahoo.com sz: Száldobágyhegy

Hegyközszentimre

KUCHARSZKI ZOLTÁN

BH-417452 Sântimreu nr.60. Tel.: 0259-441177, 0744-801861, 0766-584040

Hegyközújlak

ORBÁN ZOLTÁN

BH-417172 Uileacu de Munte nr. 190. Tel.: 0259-451418, 0788-482261

Jákóhodos

MIKLÓ ISTVÁN BOLDIZSÁR

BH-417451 Hodoş nr. 83. Tel.: 0259-353353, 0740-207488, mikloboldi@yahoo.com

Kisnyégerfalva

FILEP ATTILA CSABA

BH-417252 Grădinari nr. 107. Tel.: 0359-180845, 0745-707818,

filepati@yahoo.com

sz: Vaskóhsziclás, Diófás, Petrileni

Kisszántó

DR. ZABÁN BÁLINT KÁROLY

BH-417077 Santău Mic nr. 116. Tel.: 0259-316080, 0729-862-368, 0721-971426

balintkzaban@mailbox.hu

Körösjánosfalva

SZABÓ ÁRPÁD

BH-417269 Şuncuiuş de Beiuş nr. 14. Társegyházközség.: Belényessonkolyos

Köröskisjenő

LUKÁCS PIROSKA ANGÉLA

BH-417295 Ineu nr. 100. Tel.: 0259-347272, 0742-019027, 0771-774-220

lukacsangela@yahoo.com

Köröstárkány

SZAKÁCS ZOLTÁN

BH-417575 Tărcaia nr. 56. Tel.: 0259-322480, 0743-840780,

szakazoltan@yahoo.com

Kövesegyháza

LUKÁCS ATTILA LEVENTE

BH-417534 Sălişte Tel.: 0259-345356, 0752-062813 sz: Derna, Tataros, Varaszó

Kügypusztá

MAKSAY ÁRPÁD

BH-417054 Satu Nou nr. 77. Tel.: 0259-369483

Magyarkakucs

BUŞCĂ SZILÁGYI GYÖNGYI

BH-417337 Cacuciu Nou nr. 43. Tel.: 0740-062864, szilgigyongyi@yahoo.com

Magyarremete

SZIGETI FERENC

BH-417410 Remetea nr. 211. Tel.: 0259-325226, 0744-198562

ferencszigeti@freemail.hu

Mezőbaj

beszolgáló lelkész: FÖLDESI MÁRTA (Erdőgyarak)

BH-417196 Boiu nr. 449. Tel.: 0259-370358, 0744-905385, 0748-626264

Mezőtelegd

SZOBOSZLAI GÁSPÁR ISTVÁN

BH-417585 Tileagd, str. Unirii nr.35. Tel.: 0259-345059; 0723-328103,

mezotelegdref@gmail.com

Mezőtelki

FAZAKAS FERENC SÁNDOR

BH-417608 Telechiu nr. 103. Tel.: 0259-345661; 0745-757647, fazakasf@gmail.com,

meztelki@gmail.com

Nagyszalonta

MIKLÓ FERENC, ifj. BERKE SÁNDOR slp.

BH-415500 Salonta, str. Aurel Lazăr nr. 9. Tel.: 0259-373109, 0722-686790,

refszalonta@yahoo.com

Nagyszántó

SZATMÁRI-GERGELY ELEMÉR

BH-417076 Santău Mare nr. 71. Tel.: 0259-316024, 0723-164729 elemer63@yahoo.com

Nagyvárad-Biharpüspöki

SZEKERES SÁNDOR

BH-410141 Oradea, str. Dealului nr .20. Tel.: 0359-455288, szekeres.sandor@yahoo.com

Nagyvárad-Csillagváros

VINCZE ZOLTÁN, VINCZE JUDIT

BH-410477 Oradea, str. Beiuşului nr. 15. Tel.: 0259-440729, 0742-942975,

0741-179307, vinczezoltanro@freemail.hu

Nagyvárad-Hegyalja

WAGNER ERIK

BH-410184 Oradea, str. Podgoria nr. 31. Tel.: 0735-434701, wagner.erik@yahoo.com

Nagyvárad-Olaszi

TÓKÉS LÁSZLÓ, VERES KOVÁCS ATTILA, TÓBIÁS TIBOR-GYÖRGY slp.

BH-410042 Oradea, str. Libertăţii nr. 40. Tel.: 0259-416357, 0743-108793,

veres53@yahoo.com

Nagyvárad-Ősi

CSÚRY ISTVÁN, GERÉB MIKLÓS slp.

BH-410252 Oradea, str. Gh. Pop de Băseşti nr. 5. Tel.: 0259-413550, 0359-446685,

0722-597364, csury@rdslink.ro sz: Less, Sályi, Cséfa, Inánd, Palota, Nagyürögd

Nagyvárad-Rét

PÁLFI JÓZSEF, RÁKSI LAJOS slp.

BH-410115 Oradea, B-dul Ștefan cel Mare nr. 6. Tel.: 0259-453914, 0259-266608,
0743-180363, (Ráksi) 0761-689331, palfinoemi@hotmail.com

Nagyvárad-Rogériusz

KEREKES JÓZSEF ISTVÁN

BH-410175 Oradea, str. Eroului Necunoscut nr. 6.,

Tel.: 0359-178359, 0744-602782,

jozsi.kerekes@gmail.com

Nagyvárad-Szőlős

SZÜCS IMRE, FÁBIÁN TIBOR slp.

BH-410586 Oradea, str. C. Noica nr. 27. Tel.: 0259-419717, 0745-595142,

(F.T.) 0745-946470, szucs-imi@freemail.hu sz: Szentmárton

Nagyvárad-Újváros

HERDEÁN GYÖNGYI, SÁNDOR LAJOS

BH-410210 Oradea, str. Jean Calvin nr. 1. Tel.: 0259-431684, 0359-414258, 0359-

458767, 0722-686749, 0747-601644, 0753-112925 herdeangyongyi@yahoo.com,

dorla@rdslink.ro

Nagyvárad-Velence

FARKAS ANTAL

BH-410522 Oradea, str. Clujului nr. 91.

Tel.: 0259-417285, 0723-465499

varadvelence@freemail.hu

Nyüved

SZIGETI FERENC ERNŐ

BH-417052 Niuved nr. 1. Tel.: 0259-458641, 0740-675812 kandur@proteo.hu

Örvénd

KÁNYA ENDRE

BH-417317 Urvind nr. 196. Tel.: 0259-346037, 0745-576018,

kanyaendre@yahoo.com

Paptamási

BERECZKI ANDRÁS

BH-417056 Tămașeu nr. 121. Tel.: 0259-413569, 0359-885813, 0742-305711,

abereczki26@gmail.com

Pelbárthida

SZABÓ JÓZSEF

BH-417053 Parhida nr. 58. Tel.: 0752-103983

Pósalaka

PÁL LÁSZLÓ

BH-417588 Poşoloaca nr. 126. Tel.: 0741-588459, 0771-322775, palilaci@yahoo.com

Pusztaujlak

LUKÁCS LILLA

BH-417591 Uileacu de Criş nr. 42. Tel.: 0259-345356, 0752-634089

fintalilla@yahoo.com

Rév

BOROS JÓZSEF ATTILA

BH-417615 Vadu Crişului nr. 3. Tel.: 0746-793351, 0259-443049

sz: Nagybáród, Barátka, Sonkolyos, Köröstopa

Síter

GAVRUCZA-NAGY EMESE

BH-417168 Şiştirea nr. 9. Tel.: 0745-537433, 0766-299741,

siteritemplom@gmail.com

Szalárd

BORZÁSI GYULA

BH-417450 Sălard nr. 553. Tel.: 0259-441063, 0744-838276 sz: Újfegyvernek

Tamáshida

PÁZMÁNY ATTILA

BH-417037 Tămaşda nr. 66. Tel.: 0259-391353, 0748-248837 pazmanyattila@freemail.hu

Tenke

BERKE SÁNDOR

BH-417595 Tinca, str. Avram Iancu nr. 53. Tel.: 0259-310299, 0742-014371

berkesandor@gmail.com, sz: Bélfenyér

Toldinagyfalu

FARKAS ZSOLT

BH-417153 Sănnicolau Român nr. 487. Tel.: 0740-838274, 0770-115122,

0762-638210 zsolif@yahoo.com

Várasfenes

SZABÓ LÁSZLÓ

BH-417265 Finiş nr. 506. Tel.: 0359-808839, 0770-933997, vfenes@yahoo.com

Kórházlelkész

NACSÁDINÉ CSUKA MELINDA

BH-410115 Oradea, B-dul Ştefan cel Mare bl. ANL sc. B. ap. 22. Tel.: 0359-410960,

0742-900857, 0721-517176

ARADI EGYHÁZMEGYE

Esperesi Hivatal

MÓDI JÓZSEF esperes

AR-317301 Adea nr. 429, Tel/Fax: 0257-357629, 0740227395

Irodavezető: SERES ERZSÉBET, Tel.: 0257-456101

Főgondnok

VENTER MIKLÓS

AR-310057 Arad Str. Capitan Ignat nr. 56, bl. B, ap.19, Tel.: 0722-437208,

0763-224173, 0770288163, mikiref@yahoo.com

Arad-Belváros

BARACSI LEVENTE, BARAC SINÉ DÁVID ZSUZSANNA

AR-310085 Arad Str. M. Eminescu nr. 33. Tel.: 0257-283072, 0745-618992,

0740-179157 aradref@yahoo.com le.: Majlát

Arad-Gáj

CZÉGÉ IMRE

AR-310501 Arad Str. Dunării nr. 16. Tel.: 0257-275464, 0745-525813, 0744-623442

czegeimre@hotmail.com

Arad-Mosócz

JÓZSA FERENC

AR-310205 Arad Str. A. Ivireanu nr. 6. Tel.: 0357-429274 jozsafaerencz@freemail.hu

sz.: Németszentpéter, Zádorlak, Sofronya, Székesút

Ágya

MÓDI JÓZSEF

AR-317301 Adea nr. 429. Tel.: 0257-357629, 0740-227395,

modijozsef@yahoo.com

Angyalkút

Beszolgáló lelkipásztor: BARACSI LEVENTE (Arad-Belváros)

Özv. Seres Erzsébet: AR-317120 Fântânele nr. 106.

Tel.: 0257-456101, 0761-182777

Bélzerind

PETRUCZ JÁNOS

AR-317218 Zerindu Mic nr. 34. Tel.: 0257-354605, 0742-169537, belzerind@rdslink.ro

Borosjenő

BODNÁR LAJOS

AR-315300 Ineu Str. Horea nr. 6. Tel.: 0257-511750, 0742-033464

bodnarlajos@gmail.com le.: Csermő sz.: Selénd, Bél, Sikula, Selénd, Aldófalva

Borossebes

BALLA SÁNDOR

AR-315700 Sebiş P-cul Libertăţii nr. 29-31. Tel.: 0257-310425, 0745-494764,
srelh@yahoo.de, sz.: Bokszeq, Dézna, Ranusa, Menyháza

Erdőhegy-Kisjenő

PAPP JÓZSEF

AR-315100 Chişineu-Criş Str. Înfrăţirii nr. 36. Tel.: 0257-350615, 0740-781793
paterke75@gmail.com sz.: Szintye, Szapárliget, Simánd

Feketegyarmat

NAGY JÓZSEF

AR-317421 Iermata Neagră nr. 32. Tel.: 0257-355633, 0742-386723
feketegyarmat@gmail.com

Kispereg

VÁRADI SÁNDOR KÁROLY

AR-317241 Peregu Mic nr. 321. Tel.: 0257-459022, 0732-363878,
varadisandorkaroly@yahoo.com

Lippa

Beszolgáló lelkipásztor: BODNÁR LAJOS (Borosjenő)

AR-315400 Lipova Str. Timişorii nr. 7.

le.: Gyorok sz.: Szépfalu, Ménes, Ópálos, Radna, Neudorf, Baracka, Soborsin

Nagylak

GECSE TAMÁS

AR-315500 Nădlac Str. 1 Decembrie nr. 37. gecse.tamas@yahoo.com

Nagypereg

VÁRADI SÁNDOR KÁROLY

AR-317240 Peregu Mare nr. 76. Tel.: 0257-459140, 0732-363878

Nagyzerind

DÉNES JÓZSEF

AR-317420 Zerind nr. 282. Tel.: 0257-355516, 0721-596036
denesjozsef@gmail.com

Pécska

GECSE TAMÁS Tel.: 0745-149505

Pankota

SZÁSZ ZOLTÁN

AR-315600 Păncota Str. Avram Iancu nr. 4. Tel.: 0257-466116, 0740-178651,
szaszoli@gmail.com sz.: Gálsa, Szentanna, Csigérszőlős, Világos, Magyarát

Szemlak

GECSE TAMÁS

AR-317295 Semlac nr. 1028 Tel.: 0745-149505

Szentleányfalva

PAPP CSABA

AR-317206 Sânleani nr. 183. Tel.: 0257-381762, 0745-578123 csubax31@yahoo.com

sz.: Fakert, Zimándköz, Zimándújfalú

Vadász

LÓRINCZ LÓRÁND PÉTER

AR-317217 Vânători nr. 250. Tel.: 0357-570008, 0764-666838

lorinczlorand@zappmobile.ro, lorinczlp@gmail.com web: <http://vredok.extra.hu>

sz.: Simonyifalva, Tőzmiske

TEMESVÁRI EGYHÁZMEGYE**Esperesi Hivatal**

FAZAKAS CSABA esperes

TM-300200 Timișoara, Str. T. Cipariu nr. 1 Tel.: 0256-337637, 0788-636989,

temrefmegye@yahoo.com Irodavezető: JENEI CSABA 0788-626335

Főgondnok

PATAKI KÁROLY

TM-300013 Timișoara Str. Fagaras nr. 5. Tel.: 0256-242426, 0741-985258

Bégamonostor

Czapp István

TM-307275 Manastir nr. 299, sz.: Facsad

Igazfalva

CZAPP ISTVÁN

TM-307155 Dumbrava nr. 197. Tel.: 0256-325540, 0723-289474, czappis@yahoo.com

sz.: Kisszécsény

Karánsebes

GÁLL ZOLTÁN

TM-325400 Caransebeș, Tribunalului nr. 9. sz.: Nándorhegy, Herkulesfürdő

Lugos

GÁLL ZOLTÁN

TM-305500 Lugoj, Magnoliei nr. 15. Tel.: 0256-351103, 0788-628750

gallzoli@yahoo.com

Nagybodófalva

BÁLINT ISTVÁN

TM-307006 Bodo nr. 54. Tel.: 0256-333296, 0788-733879, 0747-016537 sz.: Vásáros

Resicabánya

MEGYASSZAI BÍRÓ ATTILA

TM-305500 Resița, Paul Iorgovici nr. 17. Tel.: 0255-212050, 0788-636979,
ticianus75@yahoo.com sz.: Boksánbánya, Stájerlak-Anina**Szapárifalva**

BÁLINT ISTVÁN

TM-307128 Tipari nr. 110. Tel.: 0256-326741

Szigetfalu

SZILÁGYI P. ALBERT

TM-307193 Sculia nr. 87. Tel.: 0256-410811, 074353564 Sz. Gátalja, Detta

Temesvár-Belváros

FAZAKAS CSABA

TM-300200 Timișoara, Str. T. Cipariu nr. 1. Tel.: 0256-492992, 0788-636989

temrefbelvaros@yahoo.com, sz.: Szentandrás, Buziásfürdő, Nagyősz

DEMETER SÁNDOR slp.

TM-300200 Timișoara, Str. T. Cipariu nr. 10. Tel.: 0740-246164

demetersandor@yahoo.com

Temesvár-Új Ezredév

GAZDA ISTVÁN

TM-300120 Timișoara, Str. Spl. Morarilor nr. 1/b. Tel.: 0256-495922, 0745-376018,
ujezredev@yahoo.com**Temesvár-Újkissoda**

BÁLINT SÁNDOR

TM-300434 Timișoara, Str. Herculan nr. 81. Tel.: 0256-215794,

sandor_balint@yahoo.com sz.: Kardostelep, Temesság

Temesvár-Vöröscsárda

KOVÁCS IBOLYA

TM-300200 Timișoara, P-ța I. C. Brătianu nr. 2. Tel.: 0356-177667, 0744-574792

ibolya.kovacs@yahoo.com

Újmosnica

GAZDA MELINDA

TM-307160 Moșnița Nouă nr. 254. Tel.: 0256-393502, 0747-085661

ujezredev@yahoo.com sz.: Medves

Újszentes

SZÚCS ANDRÁS-OTTÓ

TM-307160 Dumbrăvița, Str. Gh. Doja nr. 36. Tel.: 0256-214649, 0723-216237,
refujszentes@gmail.com sz.: Gyarmata

Végvár

BÓDIS FERENC

TM-307430 Tormac nr. 360. Tel.: 0256-392824, 0740-152037 bodisferi@yahoo.com
sz.: Niczkifalva

Zsombolya

NYESTE JÁNOS

TM-305400 Jimbolia, Str. Peter Jung nr. 22C. Tel.: 0788-627611,
sz.: Nagyszentmiklós, Valkány, Keresztúr, Gyertyámos

SZILÁGYSONMLYÓI EGYHÁZMEGYE**Esperesi Hivatal**

SZŐNYI LEVENTE esperes

SJ-457300 Șimleu Silvaniei Str. Crinului nr. 35. Tel.: 0260-678902

Levélcím: SJ-457332 Lompirt Str. Mare nr. 241. Tel/fax: 0260-656145,
0744-626722, leventeszonyi@yahoo.com

Irodavezető: CSORVÁSI ERZSÉBET 0260-670116

Főgondnok

SZÉKELY CSABA

SJ-457332 Lompirt nr. 270, Tel.: 0260-656062, 0753-039826, Scsab76@yahoo.com

Alsóvalkó

SZISZIK LÁSZLÓ

SJ-457345 Valcău de Jos nr. 61/A. Tel.: 0260-670945, 0742-598784

Bürgezd

RUZSA ISTVÁN SJ-457261 Bilghez nr. 86. Tel.: 0260-670643

Ipp

KOCSIS AMBRUS TIBOR kocsis_tibor_07@yahoo.com

SJ-457210 Ip Str. Principală nr. 138. Tel.: 0260-671548, 0743-468339, ippref@freemail.hu

Kémer

PANITI ZOLTÁN, PANITI ESZTER

SJ-457060 Camăr Str. Principală nr. 288. Tel.: 0260-672120, 0766-574053,
0765-219562, paniti_zoltanlp@freemail.hu, paniti_zoltanlp@yahoo.com

Kraszna

KÁDÁR GYÖRGY, KOVÁCS ISTVÁN hlp., ERDEI ÁRVA ISTVÁN slp.
SJ-457085 Crasna 2. Tel.: 0260-636072, 0260-636333, 0745-996975, krasznaoref@yahoo.com

Krasznahorvát

FAZAKAS JUDIT

SJ-457185 Horoatu Crasnei nr. 200. Tel.: 0260-637494, 0745-437317, 0745-095073

Lecsmér

KÁNYA ZSOLT ATTILA

SJ-457231 Leşmir nr. 98. Tel.: 0729-934078, kanyazsoltattila@yahoo.com

Ráton

GÁSPÁR ZOLTÁN

SJ-457088 Ratin, nr. 161. Tel.: 0260-637026, 0740-797622, Zoltangaspar75@yahoo.com

Sarmaság

PÜSÖK JÓZSEF ATTILA

SJ-457330 Şarmăşag Str. Sălajului, nr. 18. Tel.: 0260-655112, 0744-237293,
pusokati@yahoo.com sarmasagirefegyhas@yahoo.com

Sarmaság-Bányatelep

LUCZA ISTVÁN

SJ-457330 Şarmăşag-Mină Str. Minerilor Bl.M9, ap. 1. Tel.: 0260-656566,
0722-686819 istvanlucza@yahoo.com, sz: Zálnok, Bobota, Csókaláb

Selymesilosva

FEHÉRVÁRI ERNŐ

SJ-457331 Ilişua Str. Principală 255. Tel.: 0260-656123, 0745-848782, sz: Magura

Somlyóújlak

BALÁZS FERENC-BANDI b.ferencbandi@gmail.com

SJ-457241 Uileacu Şimleului Str. Bisericii nr.59. Tel.: 0260-657508, 0740-787622

Szilágybagos

FEHÉRVÁRI GYULA

SJ-457262 Boghiş str. Principală nr. 161. Tel.: 0260-623706, 0745-268670
gyula.fehervari@freemail.hu

Szilágyborzás

BOGDÁN SZABOLCS

SJ-457263 Bozieş Str. Principală nr. 37. Tel.: 0260-623887, 0726-248828
szabolcsbogdan@yahoo.com

Szilágykövesd

FAZAKAS HAJNAL

SJ-457070 Chieşd nr. 120. Tel.: 0745-792241

Szilágylompért

SZÓNYI LEVENTE

SJ-457332 Lompirt Str. Mare nr. 241. Tel.: 0260-656145, 0744-626722,
leventeszonyi@yahoo.com**Szilágynagyfalu**

LUKÁCS JÓZSEF

SJ-457260 Nuşfalău Str. Petőfi Sándor nr. 19. Tel.: 0260-670358, 0740-879455,
0036-70-3172366(HU) lukacs.jozsef@compotrade.hu**Szilágyperecsén**

NAGY BÁLINT nagytbalint@yahoo.com

SJ-457265 Pericei str. Bisericii nr. 416. Tel.: 0260-672740, 0740-643460

Szilágysonlyó

MIKE ZOLTÁN zoltanmike@yahoo.com

SJ-457300 Şimleu Silvaniei Str. Pescăruşului nr. 2. Tel.: 0260-678889

Szilágyzovány

KISS MIKLÓS

SJ-457213 Zăuan Str. Principală nr. 368. Tel.: 0260-623335, 0748-224155
zovanyimiklos@freemail.hu**Varsolc**

FAZAKAS SÁNDOR

SJ-457355 Vársolt Str. Principală nr. 89. Tel.: 0260-672507, 0744-791856,
refvarsolc@yahoo.com le: Krasznarécse**Iskolalelkész:** KÁNYA ZSOLT ATTILA (ZRWK)**Kórházlátogató diakónus:** DAKÓ ÉVA 0745-679114**ZILAHÍ EGYHÁZMEGYE****Esperesi Hivatal**

BOGDÁN ZSOLT esperes

SJ-450010 Zalău str. Kossuth Lajos nr. 16. Tel.: 0260-661495, 0754-015761 iroda,
0727-304478, refeszilah@easynet.ro Irodavezető: LÁSZLÓ JÚLIA**Főgondnok**

DEMJÉN ATTILA

Bősháza

VARGHA LEVENTE

SJ-457037 Buişă, nr. 140. Tel.: 0260-654227, 0749-193817,
vargha.levente@gmail.com sz.: Benedekfalva

Désháza

USZKAI ZOLTÁN

SJ-457297 Deja nr. 153. Tel.: 0260-654436 uszkaieva@yahoo.com

Diósad

KÁDÁR GYÖRGY TAMÁS

SJ-457168 Dioşod nr. 219. Tel.: 0260-629777, 0741-781279 ticskadar@yahoo.com

sz.: Magyarbaksa

Doba

NAGY MIHÁLY

SJ-457122 Doba nr. 48. Tel.: 0744-513421, szilvianagy7@gmail.com,

nagymisi_syl@yahoo.com le.: Kisdoba, Nagydoba

Egrespatak

SZILÁGYI ÉVA

SJ-457246 Aghireş nr. 98. Tel.: 0260-659105, 0728-784530, 0721-118802,

szkizo@vipmail.hu, szkeva73@yahoo.com, szkizo71@yahoo.com,

szkeva73@yahoo.com

Hidalmás

CSILLAG PÉTER

SJ-457175 Hida nr. 344. sz.: Drág. Tel.: 0766-580089

Kusaly

LUGOSI DÁNIEL

SJ-457080 Coşeu nr. 142. Tel.: 0260-653115, 0744-756721, daniellugosi@yahoo.com

Magyargorosló

SÁNDOR ANDRÁS

SJ-457169 Guruslău nr. 96. Tel.: 0766-731992, 0788-481525,

sandorand@yahoo.com

Magyarkecel

VICSAI FERENC

SJ-457245 Meseşeni de Jos nr. 296. Tel.: 0260-663305, 0745-539126

Menyő

KOVÁCS PÉTER

SJ-457298 Mineu nr. 167. Tel.: 0788-591526, 0766-773793 k_peter_z@yahoo.com

Mocsolya

MÓRÉ ZSIGMOND MIHÁLY LEVENTE

SJ-457326 Valea Pomiilor nr. 119.

Tel.: 0766-318720, 0762-616239, 0766-523025

mlevius@freemail.hu, morelevius@yahoo.com

Nagymon

SZILÁGYI ZOLTÁN

SJ-457123 Naimon nr. 63. Tel.: 0728-784530 szkizo@vipmail.hu,
szkizo71@yahoo.com**Ördögkút - Cigányi**

CSILLAG PÉTER

SJ-450007 Zaláu. Str. Nouă Bl. R98 et. II. ap 7. Tel.: 0260-632583, 0766-580089

Szilagyballa

BOROS ÁRPÁD

SJ-457046 Borla nr. 114. Tel.: 0260-623581, 0745-306599, borosarpad57@yahoo.com

Szilágycseh

TÓTH EMESE JÚLIA, TÓTH LÁSZLÓ

SJ-455100 Cehu Silvaniei str. Gh. Pop de Băsești nr. 20. Tel.: 0260-650716,
0749-193851, 0740-973884 tothlaszi@yahoo.com**Szilágyerked**

BALÁZS ZOLTÁN

SJ-457081 Archid nr. 77. Tel.: 0260-653017, 0740-576688, erkedbalazs@yahoo.com

Szilágyfőkeresztúr

TOLNAI MIKLÓS

SJ-457106 Cristur nr. 189 Tel.: 0260-630144, 0742-649075

Szilágygörcsön

HÖGYE GÁL ROBERTO

SJ-457107 Gircei nr. 135. Tel.: 0751-947787,
hogyegal.roberto@yahoo.com le.: Nyirsid**Szilagypanit**

SZILÁGYI ZOLTÁN

SJ-457171 Panic nr. 94. Tel.: 0260-669753, 0767-627486 szipanit@freemail.hu,
szilagyizoltan67@yahoo.com**Szilágysámson**

SZÁSZ BÁLINT RÓBERT

SJ-457325 Samsud nr. 369. Tel.: 0260-653222, 0763-677728
szaszbalintrobert@yahoo.com**Szilágyszeg**

SÍPOS ANDRÁS

SJ-457295 Salatig nr. 136. Tel.: 0260-650808, 0742-749555, elandras@freemail.hu

Szilágyszentkirály**SZILÁGYI ZOLTÁN**

SJ-457124 Sâncraiu Silvaniei nr. 42.

Tel.: 0260-659105, 0728-784530,

szkizo@vipmail.hu, szkizo71@yahoo.com

Vérvölgy**SÜLE GYULA ZSOLT**

SJ-457126 Verveghiu nr. 90.

Tel.: 0740-703175, 0746-532765, 0788-481524,

sulegyulazsolt@freemail.hu

Völcsök**LOVÁSZ ISTVÁN**

SJ-455104 Ulciug nr. 90.

Tel.: 0260-651534, 0740-175981

listvan2004@yahoo.com

Zilah-Belváros**PÜSÖK SÁNDOR CSABA, BUCSI ZSOLT TAMÁS slp.**

SJ-450006 Zalău str. A. Şaguna nr. 7. Tel.: 0260-661487, 0260-661469,

0740-602463, 0744-999537, (B.Zs.)0742-413269, pusokcsaba@yahoo.com,

bucsizsolt@yahoo.com

Zilah-Fenyves**BOGDÁN ZSOLT, BERKE ESZTER slp.**

SJ-450006 Zalău Str. Maxim D. Constatntin nr. 5.

Tel.: 0260-661454 iroda, 0260-660479 otthon, 0727-304478, 0371-187364,

(B.E.): 0741-709478 zifer@freemail.hu, berkeeszter@yahoo.com

Zilah-Liget**OLÁH MIHÁLY, SZÁNTHÓ JÚLIA**

SJ-450123 Zalău Str. Simion Bărnuţiu nr. 40/A. Tel.: 0260-661524 iroda,

0260-616875 otthon, 0721-219379, 0743-618950

olahszantho@gmail.com sz.: Mice

Zsibó**MOLNÁR ENDRE**

SJ-455200 Jibou Str. 1 Dec. 1918. nr. 15. Tel.: 0260-644830, 0728-152137

Sz.: Szamosudvarhely

Kórházlelkész:**ANTAL ATTILA**

SJ-450010 Zalău, str. B.P. Haşdeu bl.H25, ap. 8,

0741-477618, zilahiat@yahoo.com

KÓRHÁZLELKÉSZEK

Szatmári Egyházmegye

BALVINSZKY SÁNDOR

SM-440058 Satu Mare Str. Wolffenbüttel nr. 34.

Tel.: 0261-715897, 0742-946124, balvinszky@freemail.hu

Nagykárolyi Egyházmegye:

CSÓKA DEZSÓ

SM-447261 Berea, nr. 83, tel. 0745-327375

Bihari Egyházmegye

NACSÁDINÉ CSUKA MELINDA

BH-410439 Oradea B-dul. Ștefan cel Mare, bl. ANL, sc. B, ap. 22.

Tel.: 0359-410960; 0742-900857; 0721-517176

csukamelinda@yahoo.com

Érmelléki Egyházmegye

SZÚCS ZOLTÁN

BH-415300 Marghita Calea Republicii nr. 71. Sc. C. ap. 2.

Tel.: 0259-459760, 0745-648578 bereilenke@hotmail.com

Szilágysomlyói Egyházmegye

DAKÓ ÉVA diakónus 0745-679114

Zilahi Egyházmegye

ANTAL ATTILA

SJ-450154 Zalău Str. B. P. Hașdeu bl. H25, ap. 8

Tel.: 0260-630005, 0741-477618 zilahiati@yahoo.com

ISKOLALELKÉSZEK

Szatmári Református Gimnázium, Szatmárnémeti

ILONCZAI ZSOMBOR

SM-447171 Bercu nr. 8.

Tel.: 0261-828945, 0724-077381, 0788-200278 izsombor@yahoo.com

Lorántffy Zsuzsanna Református Gimnázium, Nagyvárad

KÖVENDI ISTVÁN

BH-410102 Oradea, str. Andrei Șaguna nr. 1.

Tel.: 0259-455804, 0740-958887 kovendi@yahoo.com

Zilahi Református Wesselényi Kollégium, Zilah

KÁNYA ZSOLT ATTILA

457330 Leşmir nr. 98. Tel.: 0729-934078 kanyazsoltattila@yahoo.com

Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad

Egyetemi lelkész: RÁKSI LAJOS Egyetemi lelkész: RÁKSI LAJOS 0761-689331

BH-410445 Oradea, str. Primăriei nr. 27. Tel.: 0259/418244, 0722-508424

www.partium.ro

A KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET PRESBITERI SZÖVETSÉGÉNEK CÍMTÁRA

LÁSZLÓ KÁLMÁN elnök

450151 Zalău str. Gh Doja nr. 86 Bloc. D86, ap 12 Jud. Sălaj Tel.: 0260-630925,
0260-661495, 0726-748432 lkalman2@freemail.hu

VENTER MIKLÓS főtitkár

310308 Arad, str. Tuşnad nr. 90, Bl 521, ap. 16, 0722-437208, mikiref@yahoo.com

TÓTH ZIGMOND ügyvezető elnök

417465 Cetariu Str. Mare nr. 271. Tel.: 0741-471124 belacet@yahoo.com,
belacet@gmail.com

MÁRTON JENŐ jegyző; nagybányai EPSZ elnök

430223 Baia Mare str. N. Iorga nr 1164. Jud. Maramureş Tel.: 0262-222346,
0745-508531

NEMES LUJZA pénztáros

410326 Oradea str Doina nr 14. Bl C71 ap 17. Jud. Bihor Tel.: 0744-282077

TÓTH ANDRÁS missziói titkár

457330 Sărmășag, str. Szilágy nr. 66, Tel.: 0260-655153, 0728-279802

BARA CSABA etikai b. elnök

410114 Satu Mare, str. C. Brâncuşi nr. 18, Tel: 0741-770163, kekfeher@gmail.com

ERDŐS SÁNDOR gazdasági b. elnök

317301 Adea nr. 210, Tel. 0744-547274, marta.erdos@yahoo.com

NAGY JUDIT NOÉMI ifjúsági b. elnök

410227 Oradea Str. Splaiul Crişanei nr. 4. ap. 20. Jud. Bihor Tel.: 0740-387946
judit_noemi@yahoo.com

ENYEDI ANDRÁS presbiter képviselő biz.

305100 Buziaș, str. Florilor nr. 11, jud. Timiș, Tel.: 0256-321768, 0724-309803

VARGA BÁLINT cenzor

440073 Satu Mare, str. Wolfenbüttel nr. 64, Tel.: 0261-877571, 0746-677529

MÉSZÁROS GYÖNGYI könyvelő

410298 Oradea, str. Sovata nr. 32, Bl C16, ap. 17, Tel.: 0359-402458, 0721-345933

meszarosgyongyi@yahoo.com

CSILLAG ALPÁR pályázati referens

450151 Zalău, str. Gh. Doja nr. 119B, Tel.: 0260-61830, 0749-354694

csillag_alpar@yahoo.com

EGYHÁZMEGYEI PRESBITERI SZÖVETSÉGI ELNÖKÖK

TATÁR MIKLÓS szatmári EPSZ elnök

440164 Satu Mare str. Brândușa G 9/9 Jud. Satu Mare Tel.: 0722-862981, 0261-769292

BESSENYEI KÁROLY nagykarolyi EPSZ elnök

447157 Lelei nr. 850, jud. Satu Mare, Tel.: 0744-986824

VÁNYI ATTILA érmelléki EPSZ elnök

417545 Simian nr. 47, jud. Bihor, Tel.: 0259-356241, 0740-040359,

vanyi_attila@yahoo.com

TÖRÖK SÁNDOR bihari EPSZ elnök

410169 Oradea str. L. Pasteur nr. 147, jud. Bihor, Tel.: 0744-255683

ENYEDI ANDRÁS temesvári EPSZ elnök

305100 Buziaș, str. Florilor nr 11, Jud. Timiș Tel.: 0256-321768, 0724-309803

TÓTH ANDRÁS somlyói EPSZ elnök

457330 Șarmășag str. Szilagy nr. 66. Jud. Sălaj Tel.: 0260-655153, 0728-279802

VINCZE JÁNOS zilahi EPSZ elnök

455200 Jibou str.1 Dec 1918, Bl S45 Ap 7. Jud. Sălaj Tel.: 0260-641305, 0765-847619

Sajtóreferens: TÓTH ZSIGMOND BÉLA

417465 Cetariu Str. Mare nr. 271. Tel.: 0741-471124 belacet@yahoo.com

KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET NŐSZÖVETSÉGE

EGYHÁZKERÜLETI ELNÖKSÉG

Elnök: BOGYA KIS MÁRIA 440199 Satu Mare Str. Inăului nr. 11.
Tel.: 0261-769745, 0788-284535

1. Alelnök: BALÁZSNÉ KISS CSILLA 415700 Valea lui Mihai Str. Calvin nr. 16.
Tel.: 0259-355447

2. Alelnök: KOVÁCS ILDIKÓ 300200 Timișoara Str. 1. Decembrie nr. 94 Ap. 4.
Tel.: 0356-106630

3. Alelnök: MIKE GYÖNGYVÉR 457300 Șimleu Silvaniei Str. Pescăruș nr. 4.
Tel.: 0260-678889

4. Alelnök: NAGY ERIKA 447180 Livada Tel.: 0261-840142
Titkár: MIHÁLY KATALIN 447210 Odoreu Str. Republicii nr. 102.
Tel.: 0261-775010

Jegyző: KOVÁCS BORBÁTH KATALIN 410380 Oradea Str. Italiana nr. 35. Bl. Y2/35 Tel.: 0744-404549

Pénztáros: FEKETE JUDIT 410067 Oradea Piața Independenței nr. 35. Ap. 21.
Tel.: 0259-231310

EGYHÁZMEGYEI NŐSZÖVETSÉGI ELNÖKÖK

Aradi Egyházmegye:

DÉNES ERZSÉBET 317420 Zerind nr.282. Tel.: 0257-355516

Bihari Egyházmegye:

CSOMAY PIROSKA 417078 Sântion nr. 243. Tel.: 0259-316025

Érmelléki Egyházmegye:

DR. KARÁSZI ROZÁLIA 415700 Valea lui Mihai Str. Izvorului nr. 11.
Tel.: 0259-355246

Nagybányai Egyházmegye:

TASNÁDI ELLA 430263 Baia Mare Str. Republicii 9. Tel.: 0262-227263

Nagykarolyi Egyházmegye:

BALOGH ENIKÓ 447207 Moftinu Mic nr. 218. Tel.: 0261-875007

Szatmári Egyházmegye:

NAGY ERIKA 447180 Livada Tel.: 0261-840142

Szilágysomlyói Egyházmegye:

PANITI ESZTER 457060 Camăr nr. 288. Tel.: 0260-672120

Temesvári Egyházmegye:

KOVÁCS IBOLYA 300200 Timișoara-Ciarda

Str. Dr. Russel nr. 2. Tel.: 0256-433488

Zilahi Egyházmegye:

SZILÁGYI ÉVA 457246 Aghireș nr. 98. Tel.: 0260-659105

**KIRÁLYHÁGÓMELLÉKI REFORMÁTUS IFJÚSÁGI
SZÖVETSÉG – KRISZ krisziroda@yahoo.com****Elnök: ECSEDI ÁRPÁD**

437345 Misztótfalu (Tăuții Măgherauș) nr. 845 Tel.: 0262-293272, 0745-662539

Ifjúsági szakelődó: LUCZA ISTVÁN ATTILA

457330 Sarmaság (Șarmășag), Minerilor u. M9/1. Tel.: 0260-656566, 0722-686819
istvanlucza@yahoo.com

Sajtóreferens: SZÓNYI LEVENTE 457332 Lompért (Lompirt) nr. 245.

Tel.: 0260-656145, 0744-626722 leventeszonyi@yahoo.com

Irodavezető: FAZAKAS SÁNDOR 457355 Varsolc (Vârsolt) nr. 71.

Tel.: 0260-672507, 0744-791856 refvarsolc@yahoo.com

NYUGDÍJAS LELKÉSZEK

Ábrám Sámuel	SM-440038 Satu Mare Str. Lucaciu Vasile nr. 40. ap.4
Balog Sándor	SM-445100 Carei Str. Gh. Baritiu nr. 7.
Bányai Ferenc	AR-317401 Mailat nr. 89.
Baracsi István	BH-417078 Santion nr. 342A
Barcza Dániel	SM-447291 Dobra nr. 250.
Barta András	SM-445100 Carei Str. N. Titulescu nr. 22. ap. 5.
Bartha Zsigmond	SJ-450054 Zalău Str. Visinilor nr. 3A ap. 7
Bessenyei István	MS-545400 Sighisoara Str. Plopilor nr. 18. ap. 15.
Borsi Zsigmond	BH-410191 Oradea Str. C. Brancoveanu nr. 19.
Bottyán Gyula	BH-410115 Oradea B-dul. Stefan cel Mare nr. 4. B ap. 32.
Csűry István	BH-410222 Oradea Str. Vlădeasa nr. 76. D6 ap. 8.
Domján László	BH-417295 Ineu nr. 100.
Eszenyei Mária	BH-410169 Oradea Str. Dózsa Gy. nr. 29.
Fazakas László	BH-415300 Marghita Str. Calvin nr. 5.
Fodor Elemér	SM-440085 Satu Mare Argesului nr. 58.
Fodor Sándor	SM-440019 Satu Mare Str. L.G. de Purcari nr. 14. ap. 1.
Gáll Miklós János	SJ-457255 Pericei nr. 481.
Gönczi Gábor	SM-445100 Carei Str. Eliberării nr. 8. ap. 4.
Gulya Géza	BH-410019 Oradea Str. M. Eminescu nr. 34. ap. 8.

Hegedűs István	SM-445300 Tasnad Cart. Victoriei 11B ap. 8.
Higgyed István	TM-300042 Timisoara Str. T. Ionescu nr. 20. ap. 1.
Horváth Miklós László	SM-445100 Carei Str. Uzinei nr. 581. ap. 7.
Kádár Miklós	MM-435500 Sighetu-Marmatiei Str. Rodnei nr. 44.
Kajtár Gyula	SM-440250 Satu Mare Str. Paulesti UP28 ap. 11.
Kanizsai László Árpád	SM-440115 Satu Mare Str. I. Maniu nr. 49. ap. 1.
Kardos Sándor	BH-410327 Oradea Str. N. Balcescu nr. 4. PB70 ap. 5.
Kelemen András	SJ-457241 Uileacu Simleului nr. 33.
Kiss Zoltán	CJ-405400 Huedin Piata Victoriei nr. 19.
Koncz Károly	BH-410533 Oradea Str. Nufarului nr. 13. D136 ap. 6.
Koszorús Ferenc	SJ-457210 Ip nr. 238.
Kovács Károly	BH-417165 Cetariu nr. 363.
Makay Botond Károly	CS-320026 Resita Str. P. Iorgovici nr. 17.
Máté László	BH-415200 Beius Str. Horea nr. 49.
Mészáros Árpád	SM-445300 Tasnad Str. N. Balcescu nr. 44.
Molnár Kálmán	SJ-455100 Cehu Silvaniei Str. Libertatii nr. 81.
Müller Dezső	SM-447170 Lazuri nr. 474.
Nagy István	SM-447171 Bercu Str. Principala nr. 12.
Orbók Sándor	CJ-400624 Cluj-Napoca Str. Fabricii de Zahar nr. 84. ap. 12.
Páll András	MM-437080 Campulung la Tisa nr. 900.
Papp Sándor	AR-315100 Chisineu Cris Str. Infratirii nr. 30.
Papp Benjámin	BH-417585 Tileagd Str. Unirii nr. 29A
Péli Sándor	SJ-457332 Lompirt nr. 244.
Petkes György	SM-440230 Satu Mare Str. Ostrovului nr. 2A ap. 83.
Pösök József	CJ-400681 Cluj-Napoca Str. Borsa nr. 1. ap. 21.
Sarkadi Nagy Zoltán Andor	SM-445100 Carei Str. Coposu nr. 60.
Sípos Ákos	SM-417214 Martinesti Parohia Reformata
Szabó Dániel	BH-415700 Valea lui Mihai Str. Garii nr. 22.
Szabó Ferenc	BH-410008 Oradea Str. Ady E. nr. 83. ap. 8.
Száldobágyi József	BH-417177 Targusor nr. 116.
Szatmári Elemér	MS-540081 Targu Mures Str. Argesului nr. 10 ap. 8.
Szatmári István	BH-410210 Oradea Str. Mihai Pavel nr. 14. ap. 6.
Székely Béla	BH-410380 Oradea Str. Italiana nr. 24. Z5 ap. 25.
Székely Lajos	BH-410381 Oradea Str. Calugareni nr. 8. C ap. 47.
Székely István	SM-445100 Carei Str. 25 Octombrie nr. 29. B ap. 32.
Szép Elemér	SM-440168 Satu Mare Str. Careiului nr. 34. 11C. ap. 44.
Sziszik László	SJ-457300 Simleul Silvaniei Str. Zambilelor nr. 9.
Szücs Adalbert	BH-417036 Ant nr. 180.
Tamás Béla	AB-517293 Oiesdea Str. Principala nr. 133.
Tar István Sándor	BH-410087 Oradea Str. Armatei Romane nr. 12. ap. 3.
Vadady Filep Gyula	SM-447360 Viile Satu Mare Str. Principala nr. 92A
Varsányi Rudolf	BH-417360 Osorhei Str. Mica nr. 449.
Virág Károly Nándor	SJ-457106 Cristur-Criseni nr. 51
Zsigmond József	BH-410102 Oradea Str. Lunga nr. 5.

ERDÉLYI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET

CJ-400079 Cluj (Kolozsvár), str. I. C. Brătianu (Király u.) nr. 51.
Igazgatótanács: 0264/592453
Püspöki Hivatal tel/fax: 0264/597472 tel/fax: 0264/595104
e-mail: egyhazkerulet@reformatus.ro

Püspök: DR. PAP GÉZA, Kolozsvár
CJ-400370 Cluj, str. Moșilor nr. 84.
Tel.: 0264/599392, 0724/282848

Püspökhelyettes (főjegyző): KATÓ BÉLA, Illyefalva
CV-527105 Ilieni, str. Bisericii nr. 365.
Tel.: 0267/347696, 0723/526770

Generális direktor (egyházkerületi missziói előadó): ÖTVÖS JÓZSEF
MS-540082 Tg. Mureș, Str. Pădurii nr. 7.
Tel.: 0265/214975, 0265/216514, 0744/562370

Ügyvezető főgondnok: GERÉB PÉTER, Székelyudvarhely
HR-535600 Odorheiu Secuiesc, str. Independenței nr. 22.
Tel.: 0266/211834
0745/474224

Főgondnokok: MARKÓ GÁBOR, Brassó
Cím: BV-500435 Brașov, str. Liviu Cornel Babeș nr. 5/19.
Tel.: 0268/317912, 0745/070875

Központi Gyűjtőlevéltár
Kolozsvár, Farkas utca (str. Kogălniceanu) nr. 16/A (a templom kerengőjében)
e-mail: refarch@gmail.com
Levéltárosok: DR. SIPOS GÁBOR, ÓSZ SÁNDOR ELŐD
Kutatószolgálat: munkanapokon 9–16 óra között. Tel.: 0040-(0)264439481

Bethlen Gábor Református Dokumentációs Könyvtár
Nagyenyed, Bethlen Gábor Kollégium, Bethlen Gábor u. 1. sz.
Főkönyvtáros: GYÖRFI DÉNES

Biblos könyvesbolt
Kolozsvár, P-ța Avram Iancu (Bocskai tér) 13,
e-mail: könyvesbolt@reformatus.ro GYENGE ENIKŐ, TOROCKAI MÁRIA

ESPERESI HIVATALOK

Brassói Egyházmegye

500074 Braşov
str. Sitei nr. 142, ap. 5, jud. Braşov,
0268-414469, brassoeme@yahoo.com

Dési Egyházmegye

405200 Dej, str. N. Iorga nr. 6, jud. Cluj
0264-212752, protrefdej@clicknet.ro

Erdővidéki Egyházmegye

525100 Căpeni
str. Bisericii nr. 52, jud. Covasna
0267-379380, erdovideki-eme@cosys.ro

Görgényi Egyházmegye

545300 Reghin
str. Bujorului nr. 2, jud. Mureş
0265-512443, gorgenyiesperesihivatal@yahoo.com, gorgenyi@clicknet.ro

Hunyadi Egyházmegye

332015 Petroşani
str. Timişoarei nr. 15, jud. Hunedoara
0254-542142, hunyadieme@yahoo.com

Kalotaszegi Egyházmegye

405400 Huedin
str. Horea nr. 21, jud. Cluj
0264-354319, kalotaszegieme@gmail.com

Kézdi-Orbai Egyházmegye

525400 Târgu Secuiesc
str. Bem J. nr. 11/A, jud. Covasna
0267-361056, kezdiorbai@gmail.com

Kolozsvári Egyházmegye

400084 Cluj
str. Kogălniceanu nr. 23, jud. Cluj
0264-591660, kolozsvar@mail.dntcj.ro

Kolozsvár-Külső Egyházmegye

400113 Cluj
Piaţa Unirii nr. 23, jud. Cluj
0264-592282, kesp@freemail.hu

Küküllői Egyházmegye

547235 Fântânele

str. Principală nr. 66, jud. Mureș

0265-580099, 0265-580016, kukullo@rdslink.ro

Marosi Egyházmegye

540072 Târgu Mureș

Piața Bernády nr. 3, jud. Mureș

0265-214975, marosi@teleki haz.org

Maros Mezőségi Egyházmegye

540072 Târgu Mureș

Piața Bernády nr. 3, jud. Mureș

0265-250051, marosmezo@teleki haz.org

Nagyenyedi Egyházmegye

515200 Aiud

Piața Republicii nr. 3, jud. Alba

0258-863286, 0258-876272, nagy_enyed@yahoo.com

Sepsi Egyházmegye

520027 Sfântu Gheorghe

str. Gyárfás Jenő nr. 5, jud. Covasna

0267-313363, sepsieme@yahoo.com

Székelyudvarhelyi Egyházmegye

535400 Cristuru Secuiesc

str. Kriza János nr. 10, jud. Harghita

0266-244475, udvarhelyi@kabelkon.ro

Tordai Egyházmegye

401071 Turda

Cart. Poiana str. Câmpeni nr. 64/A, jud. Cluj

0264-324748, tordaieme@yahoo.com

Tartalomjegyzék

Előszó: Újratervezés	5
<i>Wass Albert: Intelem</i>	7
Órváltásról órváltásra – interjú Csúry István püspökkel	33
Egy parlamberter naptárából	38
Üzenet Erdélyből!	43
A csillagok járása változó	45
GYÜLEKEZETI ÓRJÁRAT	
Sok pásztor között nem vett el a nyáj	49
Az élő szilágyság	
A Zilah-Belvárosi Református Egyházközség	54
Jelenetek a régi zilahi diákéletből	60
Szilágysámszon bemutatkozik	63
„Csak addig él egy nemzet, amíg van hagyománya” – Varsolc	66
A zoványi torony alatt	71
Élet a Sebes-Körös mentén (Pósalaka)	75
A Zathureczkyek egyházi kötődése	79
Érmelléki vizitáció	
Óvoda és Ifjúsági központ Székelyhídon	81
Felekezeti Iskola Érmihályfalván	83
<i>Szilági Domokos: Határok</i>	84
A szentjobbi gyülekezet élete	85
Az állandóság gyönyörűsége	92
<i>Juhász Gyula: Szimpozion</i>	96
Bunyaszekszárdi falutalálkozó	97
A presbiter az egyház hűséges szolgája	105
Reformátusként a katolikus Csángóföldön	114
Nyugati végvárokon	117
Sorsközösség	122
Makkai Sándor: Az Eszter padja	131

Lélekrezdülés	139
Gondnok-arcok	140
Mi fán terem a református?	145
Isten ölelése	155
<i>Túrmezei Erzsébet: Ha nem teszek semmit</i>	160
Rekviem a kolozsvári hóstátiakért	161
TÖRTÉNELMI FEJEZETEK	
A Rákóczi-szabadságharc történelmi fénye	167
A Rákóczi-kultusz újjáélesztése	173
IRODALMUNK KINCSESTÁRA	
Bessenyei György, a „bihari remete”	179
Kriza János, a székely népköltészet nyomában	184
GYEREKEKNEK	
Fiatalok az egyházban	189
Sáríka naplójából	191
A szülő és gyermek viszonyáról... ..	192
Nagyapa meg a csillagok	193
Nevezd nevén!	197
Ki, vagy mi vagyok?	199
Max Lucado: Értékes vagy	199
Játékos ötletek ünnepekre	203
<i>Szabó Lőrincz: Párbeszéd</i>	210
FÜBEN-FÁBAN...	211
Szóló minden mennyiségben	214
<i>Molnár János: Adventi dadogás</i>	219
Kereszterjtvények	220
Vidám percek	230
Jelentős évfordulók 2011-ben	233
A Királyhágómelléki Református Egyházkerület címtára	241